

Iuliu Neagu-Negulescu

ARIMANIA

Colectivul Pagini Libere este conștient de impactul ecologic al cărților în format fizic, așa că îți reamintim:

Împarte

cu cei dragi, din familie sau comunitate, cărțile tale.

Donează

cărțile de care crezi că nu mai ai nevoie.

Nu arunca

O carte, oricât de deteriorată, nu se aruncă niciodată.

Repară

Fă-ți timp pentru a repara o carte și dă-i șansa ca ea să lumineze mintea altor oameni.

Nu cumpăra ce nu ai nevoie

Nu cumpăra cărți doar de decor.
Cumpără numai ceea ce te interesează cu adevărat.

ARIMANIA
sau
Țara Buneiînțelegeri

IULIU NEAGU-NEGULESCU

ARIMANIA

sau

Țara Buneiînțelegeri

Orînda întocmirilor omenești, după potrive faptelor firești

Ediție îngrijită de:

Alexandru Predoiu

Alexandru Liță

Adrian Tătăran

Ionuț Valentin Cucu

București
2021

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

PAGINI LIBERE

este un colectiv editorial anarhist

editurapaginilibere@protonmail.com

pagini-libere.ro

facebook.com/editurapaginilibere

instagram.com/paginilibere

Texte: Adrian Tătăran, Ionuț Valentin Cucu, Martin Veith

Copertă: Cristian-Dan Grecu

DTP: Cristian-Dan Grecu

Prima ediție: ARIMANIA de Iuliu Neagu-Negulescu, Tipografia Românească, Brăila, 1923.

Reeditare: Editura Pagini Libere, 2018.

Retipărire: Pagini Libere, 2021.

ISBN: 978-973-0-27318-2

La aproape un veac distanță de la prima sa tipărire, *Arimania sau Țara Bunciințelegeri*, de altfel un text multă vreme uitat, este redată cititorilor într-o nouă ediție.

Reeditarea utopiei scrise de Iuliu Neagu-Negulescu face parte dintr-un demers mai cuprinzător început de colectivul Pagini Libere care-și propune, printre altele, recuperarea și republicarea textelor „clasice” aparținând anarhiștilor români: de la traduceri, la povestiri, de la memorialistică, la poezii și de la articolele teoretice, la scrierile utopice. Istoria anarhismului în România, foarte mult timp neglijată, este, contrar unei prejudecăți destul de răspândite, surprinzător de bogată și de diversă, însă aproape complet necunoscută. O demonstrează cu prisosință și scrierea lui Neagu-Negulescu, unul dintre cei mai prolifici traducători, scriitori, publiciști și militanți libertari de la noi.

Cu toate că *Arimania* nu a cunoscut vreo altă reeditare de la prima sa apariție, ediția de față conține două versiuni ale textului. Una dintre versiuni este cea originală, așa cum a fost ea publicată la Brăila, în 1923, la doi ani după ieșirea din închisoare a lui Neagu. De menționat faptul că această variantă este redată *telle quelle*, adică așa cum a apărut inițial, fără vreo intervenție din partea noastră. Cealaltă este o variantă relucrată și revăzută, în sensul în care s-a urmărit, pe lângă aducerea la zi a punctuației și a ortografierii, aducerea textului într-o formă mai accesibilă cititorului de astăzi. Vorbim aici de chestiuni care țin în primul rând de lexic – găsirea, de pildă, a unor echivalenți actuali pentru termenii arhaici sau pentru regionalisme – dar și de stil. S-a intervenit în cazul pasajelor prolixе, al repetițiilor sau al formulărilor lipsite de

suplețe, în încercarea de a simplifica exprimările și de a le face astfel mai ușor de parcurs, fără a afecta, bineînțeles, sensul paragrafelor în chestiune. Împărțirea frazelor în propoziții mai scurte, modificarea topicii frazelor sau înlocuirea unor construcții greoaie prin parafraze sau prin termeni mai simpli au fost principalele moduri de intervenție asupra textului.

Oportunitatea publicării, alături de varianta originală, a unei versiuni revizuite s-a conturat tot mai clar pe parcurs, când au devenit tot mai evidente câteva chestiuni care, mai ales în cazul *Arimaniei*, nu pot fi ocolite. În primul rând, utopia a fost în mare parte scrisă pe ascuns și pe fugă, în timpul petrecut de Neagu-Negulescu în închisoare. Aspectul „literar” al textului, deci și lizibilitatea lui în ansamblu, nu puteau rămâne, prin urmare, străine de condițiile efective ale scrierii lui. Și nici nu au rămas. Răzbate printre rânduri o anumită febrilitate aproape palpabilă, o nerăbdare de a pune totul pe hârtie, iar impresia la o primă lectură este, pe alocuri, a unei scrieri asamblate în mare grabă, fragmentate și „pestrite”. Pentru cineva obișnuit cu stilul scrierilor lui Neagu-Negulescu – simplu, direct, expresiv – textul *Arimaniei*, cu toate calitățile lui evidente, poate părea destul de inegal ca reușită literară și, mai ales, neomogen stilistic. În plus, din motive care încă ne scapă, versiunea publicată în 1923 pare să fie chiar versiunea concepută cu doi ani înainte. Prin urmare, o scriere care nu avusese parte de o revizuire prea atentă înainte de a fi dată la tipar. Dincolo de autenticitatea pe care o capătă astfel textul și de speculațiile pe care le poate inspira publicarea lui în pripă, determinantă în cazul de față a fost tocmai ideea readucerii sale la viață, a redeschiderii și a reaccessibilizării lui în prezent.

Pe de altă parte, revizuirea *Arimaniei* nu a pornit ca un demers restaurativ, care, prin urmare, și-ar fi dorit doar refacerea vechiului text, asemeni refacerii unei exponate de muzeu. Farmecul și autenticitatea utopiei lui Neagu-Negulescu vin în parte tocmai din impreciziile, din aspectul său fragmentar și din impresia de „neîncheiere” pe care, voit

sau nu, o lasă pe alocuri. Toate acestea invită efectiv participarea și rescrierea sa, în aceeași măsură în care pot exaspera lectura obișnuită.

De altfel, lectura prin scriere sau prin rescriere, fie ea individuală sau colectivă, rămâne unul dintre modurile cele mai autentice de a (re)aduce un text la viață, de a-l face să circule, să (se) rătăcească, trecându-l prin mai multe mâini. Ceea ce, de la un punct încolo, ne face mai degrabă complici, decât cititori. În cazul de față, postura de părtași a venit cumva de la sine, decurgând cumva firesc tocmai din istoria și particularitățile textului, dar și din accidente parcurgerii și redescoperirii lui. Prin urmare, am putea spune că ediția actuală conține atât versiunea originală a *Arimaniei*, cât și urmele lecturii „devălmașe”, cum i-ar spune probabil Neagu-Negulescu, care a stat la baza relucrării utopiei. Un gest în care admirația și ireverența au fiecare partea lor de vină și de contribuție.

Alături de textul *Arimaniei* și de varianta revăzută, ediția de față conține o cronologie și un text inedit dedicat vieții și activității lui Iuliu Neagu-Negulescu. De asemenea, au fost incluse și materiale dedicate *Arimaniei* ca atare, posibilelor semnificații ale titlului utopiei lui Neagu, dar și contextului mai larg al apariției cărții sau diverselor sale surse filosofice și ideologice. Toate aceste informații și texte de suport pot fi un bun punct de pornire pentru cei sau cele care și-ar dori să descopere mai multe fie despre Neagu-Negulescu, fie despre opera sa literară, din care *Arimania* face parte, fie despre istoria frământată a curentelor revoluționare sau anarhiste de la noi sau de aiurea. Tocmai pentru că este un punct de convergență sau, mai degrabă, o țesătură a tuturor acestor teme și elemente – literare, filosofice, istorice, ideologice și chiar personale – *Arimania* merită din plin să fie, după aproape un veac, recuperată, recită, rediscutată, descusută. Ediția de față va fi, sperăm, doar un prim pas în această direcție.

Trăiască utopia! Trăiască anarhia!

Colectivul „Pagini Libere”

REPERE CRONOLOGICE*

*Această cronologie nu are pretenția de a fi exhaustivă. Asupra vieții și activității lui Neagu-Negulescu încă se fac cercetări.

1878 | Se naște într-o familie de țărani, în micul sat Meteleu (azi Scutelnici) din județul Buzău, Iuliu Neagu.

1895 | În această perioadă Iuliu Neagu va face cunoștință cu anarhistul și publicistul Panait Mușoiu (1864-1944). Cei doi se vor împrieteni și, ulterior, vor lucra de multe ori împreună.

La vârsta de 17 ani Iuliu Neagu este ales membru în Consiliul General al Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România (PSDMR).

1897 | Apare la București săptămânalul socialist-anarhist *Mișcarea Socială*. În afară de Panait Mușoiu și de Panait Zosin (1873-1942), printre redactori îl găsim și pe Iuliu Neagu.

Se înscrie și este student la Universitatea Liberă din Bruxelles. Aici predă, printre alții, geograful și anarhistul Élisée Reclus (1830-1905).

1898 | Iuliu Neagu publică la Meteleu ziarul anarhist și al luptei de clasă, *Sociala*.

1899 | În casa părintească din Meteleu înființează o bibliotecă anarhistă și, împreună cu câțiva prieteni, lucrează la traduceri ale clasicii anarhiști în limba română. Aceste activități nemulțumesc autoritățile. În octombrie jandarmii îi percheziționează locuința. Unii dintre cei aflați acolo la acel moment și câțiva membri ai familiei lui Neagu sunt răniți. Sunt confiscate manuscrise. Autoritățile declară că locuința lui Neagu este „centrul mișcării anarhiste din România”.

După ce majoritatea liderilor din conducerea PSDMR („generoșii”) trec la național-liberali, mișcarea muncitorească organizată se destramă.

Împreună cu Ștefan Gheorghiu, Iuliu Neagu va începe reconstrucția mișcării muncitorești. Ambii erau profund influențați de sindicalismul revoluționar anti-autoritar.

Apare în seria de broșuri scoasă de *Mișcarea Socială* textul fundamental al geografului și anarhistului rus Piotr Kropotkin (1842-1921), *Vremuri noi*. Traducerea îi aparține lui Iuliu Neagu.

1900 | Iuliu Neagu devine corespondent al săptămânalului anarhist francez *Les Temps Nouveaux*. Va trimite periodicului note despre situația din România și despre mișcarea anarhistă din țară.

Panaît Mușoiu înființează la București publicația anarhistă lunară *Revista Ideei*. Aceasta rămâne până astăzi cea mai longevivă publicație anarhistă apărută în România. Iuliu Neagu face parte din redacția revistei.

1900–1901 | Cam în această perioadă trebuie să fi avut loc și căsătoria lui cu femeia datorită căreia își va schimba numele în Iuliu Neagu-Negulescu. Este probabil vorba de Neli Negulescu din Ploiești.

1902 | Apare volumul său de povestiri *Trudiții. Icoane din norod*.

Colaborează la prima serie a săptămânalului socialist *România Muncitoare* (1902), care apărea la București. Aici va trimite relatări de la întâlnirile sindicale și va contribui cu articole teoretice.

Cel târziu în această perioadă Iuliu Neagu-Negulescu o va cunoaște pe Lucreția Bălănescu. Cei doi vor forma un cuplu, vor avea mai mulți copii și vor lucra împreună în cadrul curentului anarho-sindicalist. Tot împreună vor face traduceri și vor edita diverse publicații.

1903–1910 | Activitate intensă de agitație dusă de Neagu-Negulescu în toată țara în favoarea organizării sindicale și pentru înființarea de cooperative de către muncitori și țărani. Ca centru de greutate al activităților sale se conturează orașele Ploiești și Câmpina.

În Câmpina participă la înființarea unei școli libere și a unei cooperative de consum. Distribuie scrieri anarhiste și sindicaliste. Autoritățile statului supraveghează activitățile lui Neagu-Negulescu. Ministerul de Interne și serviciile de informații îl consideră drept „curierul întregii mișcări socialiste și libertare din țară”. Se dau ordine pentru stricta sa supraveghere.

1907 | Răscoala țărănească. Peste 11.000 de țărani sunt masacrați de armată și sate întregi sunt complet distruse.

Valul de represiune atinge și mișcarea muncitorească.

Pe baza „legii străinilor” sunt expulzați din țară peste 880 de socialiști și de anarhiști.

1909 | Apare în colecția de cărți și broșuri a *Revistei Ideei* nuvela *Flăcări 'năbușite* de Neagu-Negulescu, în care este prezentată reprimarea răscoalei țărănești din 1907.

1911 | Marginalizarea și încercarea de suprimare de către funcționarii marxiști a tendințelor sindicaliste și anarhiste de la *România Muncitoare* și din cadrul federației sindicale Comisia Generală a Sindicatelor din România (CGSR) vor duce la o ruptură între anarhiști și sindicaliști. O parte dintre cei aflați în jurul lui Ștefan Gheorghiu își va continua mai departe activitatea în cadrul CGSR, în timp ce o altă parte, adică cei apropiați de Iuliu Neagu-Negulescu, se va constitui ca tendință organizată separat. În martie, aceștia se vor asocia cu grupul naționalist și antisemit „Ginta Latină”, împreună cu care vor scoate ziarul *Poporul Muncitor*.

Apariția publicației este întâmpinată cu ostilitate de către mișcarea muncitorească socialistă, iar Ștefan Gheorghiu respinge categoric încercarea celor de la *Poporul Muncitor* de a-l înregimenta fără voia sa. Însă aripa naționalistă și cea sindicalist-internaționalistă de la *Poporul Muncitor* acționează, de fapt, separat. Sindicaliștii reușesc să înființeze la Brăila și Galați uniuni muncitorești internaționaliste și sindicaliste.

De asemenea, ei critică tactica și structura CGSR, dominată de social-democrați. Liderii marxști de la *România Muncitoare*, ca I.C. Frimu (1871–1919) și M.Gh. Bujor (1881-1964) reacționează cu ostilitate și încearcă să-l discrediteze pe Neagu-Negulescu, pe care-l acuză de trădare.

Urmează în august dispariția *Poporul Muncitor*.

Pentru prima dată sindicaliștii se prezintă în mod independent în fața publicului și scot singuri un ziar anarho-sindicalist cu acoperire națională, *Mișcarea Socială*.

Iuliu Neagu-Negulescu se mută la Brăila. Aici și la Galați va desfășura o intensă activitate.

Iuliu Neagu-Negulescu este delegatul oficial al sindicatului chelnerilor la congresul general al sindicatelor. Funcționarii social-democrați îi refuză participarea.

1912 | Neagu-Negulescu se implică în editarea celei de-a doua serii a ziarului anarho-sindicalist/anarho-comunist *Vremuri noi*. Adresa redacției din București este, de fapt, adresa lui Panait Mușoiu. O primă serie apăruse în 1908 la Ploiești.

În colecția de cărți și broșuri a *Revistei Idei* apare textul edificator al fostului secretar al sindicatului francez CGT, Paul Louis, intitulat *Sindicalismul francez*. Cu un tiraj important și o largă răspândire, textul va fi tradus în românește de Neagu-Negulescu.

1913 | În cursul anului se împacă cu Ștefan Gheorghiu și publică un articol în ziarul de orientare sindicalistă *Tribuna Transporturilor*, editat de Gheorghiu.

1914 | La congresul CGSR și al Partidului Social-Democrat, mai mulți delegați se lansează într-o critică severă la adresa lui Neagu-Negulescu și a pozițiilor sale. Din cauza rolului său la *Poporul Muncitor* și a convingerilor sale sindicaliste, aceștia doresc să se distanțeze de el,

considerându-l „în afara mișcării muncitorești”. Alți delegați îl susțin și cer pluralism socialist în cadrul CGSR.

La 9 martie este înmormântat Ștefan Gheorghiu. Câteva mii de muncitori îndoliați se adună în București și Ploiești. Iuliu Neagu-Negulescu este unul dintre cei care vor purta sicriul lui Gheorghiu.

1915 | La Șerbănești (Dorohoi) Iuliu Neagu publică împreună cu tovarășa sa de viață, Lucreția Bălănescu, revista sociologică lunară *Documente omenești*.

1916 | România intră în Primul Război Mondial. Sunt interzise și cenzurate numeroase ziare critice la adresa guvernului. Printre acestea și *Revista Idei*. În multe orașe izbucnesc proteste împotriva războiului și împotriva creșterii costurilor de trai.

1919 | Apare volumul *Povestiri cenzurate*.

Colaborează la ziarul *Bunul tovarăș* din Brăila.

Iuliu Neagu-Negulescu devine editor al ziarului *Muncitorul Socialist*, publicație a Partidul Socialist din România.

1920 | Iuliu Neagu-Negulescu activează ca secretar sindical în Comisia Locală a Sindicatelor din Valea Prahovei. Din această poziție va sprijini luptele muncitorilor. Ține discursuri în timpul grevelor și este unul dintre organizatorii grevei generale a muncitorilor petroliști.

Este membru fondator al Universității Populare Socialiste din Câmpina, unde va ține prelegeri și lecturi.

Apare lucrarea sa teoretică fundamentală *Factorii revoluției sociale*.

1921 | În luna mai, Iuliu Neagu-Negulescu participă la București ca delegat la congresul de constituire al Partidului Comunist din România. În luările sale de cuvânt vorbește în favoarea libertății presei și pentru o educație emancipatoare.

Atunci când, în cadrul congresului, se ia decizia aderării la Internaționala Comunistă, autoritățile aprobă intervenția în forță a

Poliției și a Jandarmeriei. 271 de delegați și participanți sunt arestați și duși la închisoarea Văcărești, printre ei aflându-se și Neagu-Negulescu. Nu va fi eliberat decât în decembrie.

1923 | Apare la Brăila utopia anarho-sindicalistă *Arimania sau Țara Buneiînțelegeri*, scrisă în închisoare.

1924 | Lucrarea programatică a sindicalistului francez Hubert Lagardelle (1874-1958), *Sindicalismul*, apare la editura „Cultura Socială” în traducerea lui Iuliu Neagu-Negulescu.

1930 | *Haiducii* de Panait Istrati apare pentru prima oară în România în traducerea lui Iuliu Neagu-Negulescu.

1935 | Iuliu Neagu-Negulescu se mută la Brașov. Acolo va avea o tavernă și va publica din nou un ziar cu titlul *Vremuri noi*.

1940 | Iuliu Neagu-Negulescu moare la vârsta de 62 de ani la Brașov.

Martin Veith

CUVÂNT ÎNAINTE

„*Arimanii nu numai că nu-și socotesc stingherită libertatea prin faptul că-n toate mișcările lor caută să țină socoteală de ființa celuilalt, dar, dimpotrivă, fiecare-și vede întregindu-i-se libertatea lui prin libertatea celuilalt.*”

Iuliu Neagu-Negulescu

Scrierile utopice nu s-au bucurat niciodată la noi de prea multă atenție sau simpatie. Atâtea câte sunt în literatura română – și nu sunt foarte multe – utopiile nu par să fi avut alt loc în cabinetul de curiozități literare decât cel de exponate exotice. Predomină lectura expeditivă sau în cheie peiorativă a utopiilor, atunci când răfuiala cu utopia nu se face direct pe un ton intransigent și de pe poziții moralizatoare: imaginarea unei alte societăți, aspirația către o lume radical diferită ar conține negreșit germeni impietăți și ai crimei colective. Fie prea imaterială, bizară sau neseri-oasă pentru a fi luată în seamă, fie prea „suspectă” pentru a nu fi disciplinată, utopia pare mereu inoportună și rămâne, de aceea, o formulă preferată tocmai de visători sau de răzvrățiți. Este și cazul *Arimaniei*.

Cine a fost Iuliu Neagu-Negulescu?

Arimania sau Țara Buneiînțelegeri este una din utopiile noastre uitate, un text aparținând unui autor el însuși pierdut din vedere aproape cu totul azi: Iuliu Neagu-Negulescu. Scrisă în 1921, pe când acesta se afla la închisoarea Văcărești, *Arimania* va fi publicată abia în 1923¹ și, deși nu a trezit mari ecouri în epocă, rămâne până azi un document remarcabil.

1. Iuliu Neagu-Negulescu, *Arimania sau Țara Buneiînțelegeri*, Tipografia Românească, Brăila, 1923.

Apropiat și vechi colaborator al publicistului anarhist Panait Mușoiu, Neagu-Negulescu este unul dintre cei mai activi și prolifici militanți, scriitori și publiciști anarhiști de la noi. „Un fel de țăran”, așa cum a fost descris la un moment dat, Neagu, autodidact și talentat scriitor, își va începe parcursul de militant cu traduceri din Kropotkin și Johann Most, autori clasici ai anarhismului. Intră astfel destul de repede în vizorul autorităților care vor încerca, prin repetate percheziții ale locuinței sale, să „închidă centrul mișcării anarhiste din România”. Unul dintre incidente va fi relatat chiar de Neagu într-o corespondență trimisă în 1900 revistei anarhiste *Les Temps Nouveaux* din Paris.²

Activitatea sa nu va fi însă una predominant literară. În afara numeroaselor traduceri, articole și nuvele publicate, Neagu va străbate țara, ținând numeroase prelegeri și răspândind broșuri și reviste anarhiste. Își va câștiga astfel faima de „curier al întregii mișcări libertare”, după cum o dovedește un document al Siguranței de la acea vreme.³ La Brăila se va întâlni cu Panait Istrati, pe atunci activ în mișcările hamalilor din port, apropiat al lui Ștefan Gheorghiu și publicist în presa socialistă a vremii. Cu toate neînțelegerile care-i vor despărți pentru multă vreme pe cei doi, prima ediție a *Haiducilor*⁴ în limba română, apărută în 1930, îl va avea tocmai pe Neagu-Negulescu drept traducător.

Atras tot mai mult în direcția sindicalismului revoluționar, Iuliu Neagu va încerca să popularizeze și la noi ideile lui Hubert Lagardelle și Georges Sorel, doi dintre teoreticienii importanți ai tendinței sindicaliste care, la începutul secolului trecut, îi atrăsese pe mulți dintre militanții anarhiști.

2. J. Neagu, „Roumanie”, *Les Temps Nouveaux*, nr. 37, anul V, 1900, p. 3.

3. Vezi *infra* Martin Veith, „Neobosit! Iuliu Neagu-Negulescu – o viață dedicată eliberării și emancipării celor asupriți”, pp. 37-38.

4. Panait Istrati, *Haiducii*, trad. Iuliu Neagu-Negulescu, Editura Cugetarea, București, 1930.

Text și context

Arimania va fi scrisă într-un moment de răscruce nu numai pentru Neagu-Negulescu, ci și pentru întreaga mișcare anarhistă din Europa. Șocul războiului de curând încheiat, sentimentul neputinței și al eșecului în fața crimei generalizate, nemulțumirea multora față de „eterna problemă a organizării”, îi vor face pe mulți dintre anarhiști să privească cu speranță către evenimentele revoluționare din Rusia și să caute noi moduri de asociere și de acțiune. Tot anarhiștii vor fi însă și cei care vor denunța printre primii autoritarismul și despotismul noii „birocrații roșii”, suportând pentru asta din plin represiunea statului bolșevic⁵.

Ideea unei organizări directe a lucrătorilor după principiile anti-autoritare și non-ierarhice, ideea unor „sfaturi” sau „soviete” care să se asocieze liber în sindicate sau uniuni mai cuprinzătoare, fără ca acestea să poată fi atrase și mistificate în jocul politicii partinice, de stat, nu era nouă pentru anarhiști. Tendința sindicalismului revoluționar – pe care unii îl considerau o sinteză libertară a tuturor curentelor revoluționare, iar alții, asemeni lui Malatesta, îl criticau tocmai în numele principiilor anarhiste – se afirmase în anii de dinaintea Primului Război Mondial cu o deosebită forță, mai ales în Franța⁶. La răspândirea printre anarhiști a ideii organizării sindicale revoluționare au contribuit într-o mare

5. O istorie și o mărturie directă a confruntărilor dintre anarhiști și bolșevici din timpul primilor ani ai Revoluției ruse – de la revolta din Kronstadt la insurecția armată condusă de Nestor Makhno – a fost publicată în 1947. Scrisă de Voline, important publicist și militant anarhist și apropiat al lui Makhno, cartea prezintă perspectiva anarhistă asupra evenimentelor și rămâne până azi un document impresionant. *Revoluția necunoscută*, așa cum a fost intitulat volumul apărut inițial în Franța, vorbește tocmai despre vocile și mișcările populare care, inspirate de idealurile revoluționare anti-autoritare, s-au opus despotismului bolșevic și i-au denunțat teroarea. A se vedea Voline, *La Révolution inconnue (1917-1921)*, „Les amis de Voline”, Paris, 1947.

6. Pentru o imagine mai detaliată a legăturilor dintre anarhism și sindicalismul revoluționar, a dezbaterilor și polemicilor care i-au făcut pe unii anarhiști să îmbrățișeze calea sindicalistă, iar pe alții s-o denunțe ca autoritară și restrictivă, a se vedea „Les anarchistes et les syndicats”, în Jean Maitron, *Le mouvement anarchiste en France. Tome I : Des origines à 1914*, Gallimard, Paris, 1992, pp. 263-330.

măsură și eșecul „propagandei prin fapte” și al atentatelor individuale, pe care această tactică le inspirase la finalul secolului al XIX-lea.

Pierre Monatte, unul dintre susținătorii cei mai vocali ai acestei noi tendințe, va exclama la finalul unui discurs rostit în 1907: „Anarhia a murit! Trăiască anarhia!”. Viziunea pe care Monatte o împărtășea cu mulți alți militanți era tocmai cea a unui anarhism renăscut, coborât de pe culmile „intelectualismului” steril în care se complăcuse multă vreme, un anarhism revitalizat de suflul revoluționar al organizării sindicale și aflat oarecum în ruptură cu „vechea” mișcare.

Noua orientare „uvrieră” însemna respingerea reformismului, a parlamentarismului, a politicii și tutelei partinice și afirmarea acțiunii directe și a autonomiei muncitorilor organizați în sindicate, care astfel ar fi devenit „școli practice ale anarhismului”. Doctrina revoluționară a sindicalismului era animată de ideea grevei generale, al cărei scop nu mai era acela de a smulge concesiile patronilor sau statului, ci chiar declanșarea revoluției sociale; adică abolirea orânduirii existente, a statului, a relațiilor de muncă actuale, a proprietății private etc.

Nu este de mirare, prin urmare, că o parte dintre vechii militanți libertari, mai ales cei atrași de „anarhismul uvrier”, se vor asocia, cel puțin în primii ani, eforturilor de organizare inspirate de Revoluția rusă. Este și cazul lui Neagu-Negulescu, arestat la congresul de constituire al Partidului Comunist din 1921, anul în care va scrie în închi-soare *Arimania*.

Privire de ansamblu asupra *Arimaniei*

Deși hrănită deopotrivă de noile sale speranțe revoluționare și de vechile sale simpatii sindicaliste, *Arimania* rămâne, fundamental, o scriere anarhistă. Viziunea lui Neagu-Negulescu este aceea a unei societăți organizate după principiile ajutorului reciproc și ale asocierii afinitare și voluntare a indivizilor; o lume prosperă din care au

dispărut stăpânii, armata, banii, pedepsele, dominația și exploatarea; o țară fără granițe și fără proprietate, în care binele și libertatea fiecăruia sunt singurele măsuri acceptate ale binelui și libertății comune. Dacă „temeiul înțelepciunii” arimanilor este „bunaînțelegere”, nu trebuie să uităm, ne amintește Neagu-Negulescu, că această bună înțelegere dintre oameni nu este pur sentimentală, ci că ea izvorăște dintr-o înțelegere mai largă a „firii”, ale cărei baze sunt în același timp etice și științifice. Influența ideilor lui Kropotkin – autor tradus, de altfel, de Neagu-Negulescu⁷ – este evidentă. Pentru Kropotkin, sociabilitatea, cooperarea și solidaritatea sunt, de fapt, principiile esențiale ale evoluției și dezvoltării umane, atât sociale cât și individuale.

Țelul vieții arimane nu este, pe de altă parte, vreun bine superior, abstract, ci tocmai descoperirea vieții și trăirea ei deplină de către fiecare în parte și de către toți împreună, pe măsura înzestrărilor și a aspirațiilor fiecăruia. Asemeni lui Proudhon, anarhist dar „amic al ordinii”, Neagu-Negulescu își imaginează organizarea Arimaniei sub forma unei complicate rețele de „sfaturi”, „cete” și „frății”, privite nu ca entități superioare indivizilor care le compun, ci mai degrabă ca unelte de care aceștia se folosesc pentru a-și coordona munca și eforturile și care, în afara bunei lor înțelegeri, nu au nicio realitate sau permanență. Armonia vieții arimancelor și arimanilor nu vine, prin urmare, din adoptarea unanimă a vreunui model exterior, uniform, imuabil sau din supunerea în fața vreunei stăpâniri. *Arimania* nu este o utopie a perfecțiunii abstracte ci, tocmai, o țară în care ordinea se construiește pornind de la fiecare individ în parte, de la oamenii înșiși și de la ceea ce pot ei pune și face de fiecare dată împreună. În afara acestei înțelegeri și a bunei lor voinți, nici țara nu există. Unitatea ei este doar cea a armoniei multiplului, cea a *an-arbiei*.

7. P. Kropotkin, *Vremuri noi*, în românește de I. Neagu, Tipografia Lucrătorilor Asociați Marinescu & Șerban, București, 1899.

An-arhie, anarhie, anarhiști

Pierre-Joseph Proudhon va fi primul care, în *Qu'est-ce que la propriété?*, lucrare apărută în 1840, va asuma explicit termenul de „anarhist” pentru a-și descrie poziționarea filosofică și politică.⁸ Însă cei care, asemeni lui Proudhon, contestau principiul autorității în societate, se vor numi rând pe rând anti-etatiști, anti-autoritari, federaliști, bakuniniști, libertari⁹ etc. Denumirea de „anarhiști” nu a fost adoptată decât destul de târziu de aceștia,¹⁰ termenul fiind folosit inițial mai degrabă împotriva lor. Confuzia semantică între anarhie – în sensul de distrugere, violență, haos – și „anarhie”, înțelesă ca „negare a puterii și a autorității sub orice formă ar fi ea”¹¹ nu putea decât să favorizeze etichetările rău-voitoare și instrumentarea lor împotriva anarhiștilor. Tocmai pentru a marca diferența, termenul preferat la un moment dat de libertari a fost cel de „an-arhie”; scriere la care în mare parte s-a renunțat însă destul de repede. Putem bănuși că unul dintre motive, nu neapărat cel mai neînsemnat, a fost predispoziția și plăcerea anarhiștilor în

8. A se vedea Pierre-Joseph Proudhon, *Qu'est-ce que la propriété? (nouvelle édition)*, A. Lacroix & Cr., Paris, 1873, p. 212.

9. Termenul de „libertar” va fi născocit în 1857 de Joseph Déjacque (utopist și publicist contemporan cu Proudhon) și este folosit în general ca denumire alternativă pentru „anarhist”. Déjacque va folosi termenul prima dată într-un articol adresat lui Pierre-Joseph Proudhon, „De l'être-humain mâle et femelle. Lettre à P.J. Proudhon”. În articol, Déjacque denunța misoginismul acestuia, pe care-l considera incompatibil cu anarhismul profesat chiar de filosoful francez. Tocmai de aceea, prin „libertar”, Déjacque reclama, de fapt, consecvența și coerența deplină cu principiile emancipatoare ale anarhiei. În 1858, Déjacque va scoate la New York și publicația *Le Libertaire*. Autor al primei utopii anarhiste, *L'Humanisphère*, apărută în 1858, Joseph Déjacque rămâne unul dintre cei mai interesați și valoroși precursori ai anarhismului.

10. Data înaintată de James Guillaume, unul dintre apropiații lui Bakunin, este 1877. A se vedea pentru mai multe detalii Maitron, *Le mouvement anarchiste ...*, p. 17.

11. Citatele sunt luate dintr-un articol publicat în 1886 în revista *Viitorul*, condusă de C.A. Filitis. Articolul intitulat „Anarhia” este, de fapt, o adaptare a unui text scris de Piotr Kropotkin, „L'ordre”, care apăruse în 1885, în volumul *Paroles d'un revolté* (C. Marpon & E. Flammarion, Paris, 1885). A se vedea „Anarhia”, în *Viitorul*, București, an I, nr.3, 15 ianuarie 1886, p. 5.

general de a-și scandaliza și „epata” detractorii. „Anarhia”, constata Octave Mirbeau, „rabdă tot. Ca și hârția, ea rabdă orice.”¹² Cu atât mai mult prin urmare, întreținând voit confuzia și deturnând ironic bogatul inventar de acuze, calomnii și excese care le erau din toate părțile puse în cârcă, anarhiștii îmbrățișau, sarcastic și sfidător, tocmai „anarhia”.

Cuvântul „anarhie”, de origine elină, înseamnă, de fapt, „fără de putere, lipsă de putere, iar nu neorânduială”¹³. Pe scurt, anarhia este o stare în care armonia socială nu e concepută ca obediență față de o autoritate exterioară sau prin coerciție, ci prin înțelegerile libere între indivizii egali și între grupurile formate pe baze afinitare și voluntare. O astfel de societate n-ar reprezenta, de altfel, o stare imuabilă, fixă, închisă, ci tocmai contestarea oricărei poziții care s-ar pretinde absolută sau definitivă, a oricărei puteri sau stăpâniri. În definitiv, înțelegerea ordinii (sociale), susțineau anarhiștii, nu poate fi redusă la obediența față de putere sau la ideea conformismului față de un model social dominant. Ordinea nu este unică, exterioară și absolută, ci mereu dinamică, imanentă și multiplă, viziune pe care o găsim deopotrivă la Kropotkin și, pe urmele lui, la Neagu-Negulescu. Sursa ordinii nu poate fi niciodată coerciția, ci libertatea. În acest sens trebuie înțeleasă și (aparent) paradoxala afirmație a lui Elisée Reclus, care susținea că „anarhia este cea mai înaltă expresie a ordinii”.

Țara Buneînțelegeri: o Românie anarhistă?

Arimania nu este însă, cel puțin pentru Neagu-Negulescu, un teritoriu pur fantastic sau un simplu exercițiu de imaginație. Țara descrisă este inspirată, fără îndoială, judecând după descrierea contururilor sale, chiar de România, cu teritoriul său de dinainte de 1918.

12. Octave Mirbeau, „Pour Jean Grave”, în P. Michel & J.-F. Nivet (ed.), *Combats politiques*, Séguier, Paris, 1990, p. 142.

13. „Anarhia”, p. 5.

Rezonanța numelui ales pentru „Țara Buneiînțelegeri”, „Arimania”, pare să mizeze tocmai pe ușoara modificare a pronunției unei anagrame: „România” – „armonia”. Am putea spune că ceea ce-și imaginează Neagu-Negulescu este tocmai o viitoare sau o posibilă Românie anarhistă, având în vedere și faptul că, înainte de a se numi „anarhiști” sau de a fi numiți astfel, o parte dintre socialiștii anti-autoritari își spuneau „armoniști”, tocmai pentru a se diferenția de cei pe care-i numeau, în sânul Primei Internaționale, „autoritari” sau „marxiști”. De altfel, unul dintre cele mai cunoscute manifeste vizuale anarhiste din secolul al XIX-lea este lucrarea pictorului pointilist Paul Signac „În vremea anarhiei”, nume schimbat ulterior cu „În vremea armoniei”¹⁴. Nu știm cu siguranță dacă tabloul lui Signac îi era cunoscut lui Neagu-Negulescu. Luând însă în considerare relațiile strânse pe care acesta le avea cu anarhiștii francezi, putem să bănuim cu oarecare îndreptățire că da.

Cunoaștere, libertate, armonie, an-arhie

Scriindu-și utopia, Neagu-Negulescu pare că încearcă să răspundă unei întrebări cu care, mai mult ca sigur, se întâlnește deseori în peregrinările sale prin țară și la care, pare-se, cugetase el însuși multă vreme: cum ar putea arăta și funcționa, de fapt, o lume fără stăpâniți și fără stăpânitori, o lume în care libertatea fiecăruia și a tuturor să se afle la baza solidarității și a grijii lor reciproce? Atunci când încearcă să schițeze niște posibile răspunsuri, Iuliu Neagu se folosește de convenția

14. Paul Signac (1863-1935) a fost un pictor neo-impresionist francez și simpatizant al ideilor libertare. „În vremea armoniei”, unul dintre cele mai cunoscute tablouri ale sale, va fi conceput la începutul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea, în plină perioadă a atentatelor „anarhiste”. Acestea vor fi urmate de măsuri represive din partea autorităților franceze care-i vor viza în principal pe libertari. Schimbarea titlului tabloului și înlocuirea „anarhiei” cu „armonia” nu este străină, se pare, de acest context frământat. Subtitlul tabloului i-a fost inspirat lui Signac de un citat găsit într-o revistă anarhistă: „Vârsta de aur nu este în trecut, ci în viitor”. În prezent lucrarea este expusă la primăria din Montreuil, Franța, fiind donată acesteia de soția artistului, în 1938.

literară a utopiei, însă privirea sa nu este cea a dogmaticului, ci mai degrabă aceea a exploratorului. Și poate că tocmai de aici provine, de fapt, și farmecul aparte al textului; din dimensiunea sa experimentală, prospectivă, dialogală, care subminează rigiditatea implicită a formulei utopice, de regulă asociată unei viziuni mai degrabă prescriptive.

Important de notat aici este și faptul că, în afara unor linii comune destul de generale, nu există, la drept vorbind, o singură viziune anarhistă „canonică”, unitatea anarhiei fiind, pentru a-i parafraza pe Deleuze și Guattari¹⁵, cea a multiplului. Prin urmare, Neagu-Negulescu propune, alături de imaginea unei posibile Românie anarhiste, și propria perspectivă asupra „anarhiei”, puternic colorată, printre altele, de concepțiile sindicalismului revoluționar și de un scientism mai degrabă specific secolului al XIX-lea. România pe care și-o închipuie el, cu toate mașinile zburătoare, trenurile rapide, laserele și hologramele sale, nu este o țară a viitorului sau, așa cum se întâmplă adesea în literatura utopică, un tărâm îndepărtat, inaccesibil. Arimania este o țară „departe și nu prea” care, într-un fel, ar exista deja. Ea nu poate fi văzută și descoperită decât „dând la o parte perdeaua prejudecăților”, prin cunoașterea „faptelor firești”. Pentru Neagu-Negulescu, ca pentru atâția alți anarhiști, transformarea colectivă nu este inevitabilă și nu poate fi întrevăzută în afara unei transformări radicale, prin cunoaștere, a conștiințelor. Ceea ce ne separă de „Țara Buneiînțelegeri” nu este, în definitiv, ne spune Neagu-Negulescu, o distanță spațială sau temporală, ci o treaptă a înțelegerii vieții noastre comune și a vieții în general, treaptă care ține deopotrivă de etică și de cunoaștere și pe care n-o putem parcurge decât împreună.

Adrian Tătăran

15. „(...) anarhia și unitatea sunt unul și același lucru, nu unitatea Unului, ci o unitate mult mai ciudată, care nu se afirmă decât despre multiplu.” A se vedea Gilles Deleuze & Félix Guattari, *Mii de platouri*, trad. Bogdan Ghiu, Editura Art, București, 2013, p. 210.

STUDII INTRODUCTIVE

NEOBOSIT!

Iuliu Neagu-Negulescu - o viață dedicată eliberării și emancipării celor asupriți

Carismatic, idealist, cu o privire trează și cu voință revoluționară, îl întâlnim pe Iuliu Neagu încă din primii săi ani de tinerețe în mișcarea muncitorească din România. Va deveni un neobosit propagator și organizator al anarhismului și al sindicalismului revoluționar. Pe lângă activitatea practică de înființare a sindicatelor revoluționare și a cooperativelor muncitorești, țărănești și de consum, s-a dedicat, de asemenea, muncii de emancipare și publicisticii. Conferințele, articolele, broșurile și numeroasele publicații pe care le-a scos sau la care a contribuit i-au definit întreaga existență. Cu *Arimania sau Țara Buneiînțelegeri*, apărută în 1923, va zugrăvi pentru prima oară în România „utopia” anarho-sindicalistă a unei societăți libere pentru toți.

Avem, prin urmare, destule motive întemeiate să-i acordăm acestui revoluționar prețuirea cuvenită. Totuși, anumite note critice nu pot fi nici ele evitate. Viața lui Neagu-Negulescu și parcursul său de militant nu au fost liniare sau neproblematic. Astfel, de pildă, pentru o perioadă de timp a îndemnat către direcții care ar fi putut duce la destrămarea unității celor care luptau împreună pentru justiție socială.

Ce mai știm acum despre acest revoluționar și despre rolul său în mișcarea anarhistă și socialistă din România? Și, mai ales, mai pot viața și activitatea lui să inspire o nouă înțelegere și noi idei celor care astăzi luptă pentru eliberarea de exploatare și dominație?

Un fiu de țăran devine anarhist

Iuliu Neagu se naște într-o familie țărănească numeroasă și săracă din micul sat buzoian Meteleu (azi Scutelnici). Va fi astfel expus încă din copilărie nedreptăților inerente unei societăți împărțite în clase. Atât disprețul pentru oameni al preoților ortodocși – care numeau bolile celor mulți „pedepse dumnezeiești”, primite pentru presupuse „păcate”, considerându-le, prin urmare, „juste” – cât și condițiile îngrozitoare de lucru și de trai, orele nesfârșite de muncă grea necesare procurării hranei, l-au împins pe Iuliu Neagu încă de foarte tânăr să pună la îndoială acest sistem și, totodată, să caute dreptate. I-a fost cunoscută, de asemenea, puterea autorităților statului și a proprietarilor de pământ, boierii, care se îndreptau frecvent împotriva țăranilor și a familiilor lor. În timp ce recolta și puținii bani le erau luați de colecătorii de taxe, de cămătari și de jandarmi, țăranii, rămași și fără puținul câștig al muncii lor, erau lăsați flămânzi și înfrigurați, trăind mereu cu grija zilei de mâine. Din punct de vedere al dreptului însă, teroarea „domnilor” era legitimă și „în acord” cu legea. Iuliu Neagu nu a putut accepta aceste nedreptăți. Minte sa deschisă, solidaritatea și dragostea sa pentru cei asupriți îl vor îndrepta de foarte tânăr către socialiști.

În cadrul mișcării socialiste din anii 1890, curentul anarhist a format o parte însemnată și activă, anarhiștii publicând în toată această perioadă propriile lor reviste și broșuri¹. Ei vor formula critici fundamentale la adresa religiei și a statului, vor pleda pentru înființarea de școli libere și raționale, vor răspândi ideea autoinstruirii și a necesității emancipării celor oprimați prin dobândirea de cunoștințe. Cel puțin parțial – de exemplu prin broșuri și prin organizarea de cercuri de lectură – anarhiștii vor ilustra ei înșiși aceste practici, luând astfel lucrurile

1. A se vedea: „Wie wurden Anarchismus und Syndikalismus in Rumänien verbreitet?” [Cum au fost răspândite în România anarhismul și sindicalismul?], în Martin Veith, *Unbeugsam - ein Pionier des rumänischen Anarchismus - Panait Mușoiu* [Neclintit – un pionier al anarhismului românesc – Panait Mușoiu], Verlag Edition AV, Lich, 2013, p. 41 și următoarele.

în propriile mâini. Anarhiștii s-au aflat, de asemenea, și în fruntea apelului revoluționar „pământ pentru țărani!”. Ulterior, această revendicare publică a fost interzisă de către stat, iar grupurile și cercurile socialiste și anarhiste care pledau în favoarea împărțirii terenurilor către țărani au fost persecutate brutal, unii dintre cei implicați fiind chiar expulzați din țară².

Aproape de Buzău, la Focșani, exista pe atunci o grupare anarhistă destul de activă. La Focșani a apărut în 1884 pentru prima dată în limba română lucrarea lui Mihail Bakunin (1814-1876), *Dumnezeu și statul*, iar în 1891 va fi scos aici ziarul *Răzvrătirea*, de orientare anarho-comunistă și având la bază ideile anarhistului rus Piotr Kropotkin (1842-1921). Toate acestea au contribuit într-o oarecare măsură la conturarea ideilor lui Iuliu Neagu. Tot în această perioadă îl va întâlni și pe unul dintre cei aflați în prima linie a mișcării socialiste, publicistul Panait Mușoiu (1864-1944), un anarhist idealist, popular în mediile muncitorești și care susținea lupta de clasă. Cei doi s-au împrietenit, iar în anii care au urmat au lucrat deseori împreună, constructiv și statornic, susținându-se reciproc.

Situația din România la vremea respectivă a dus la organizarea comună a socialiștilor, marxiștilor și anarhiștilor datorită slăbiciunii lor ca grupuri separate. În 1893 a luat ființă astfel Partidul Social Democrat al Muncitorilor din România (PSDMR). Iuliu Neagu i se va alătura, devenind un membru activ. În 1895, la vârsta de numai 17 ani, va fi ales în Consiliul General al partidului.

Iuliu Neagu a învățat să citească și să scrie în familie. În mod clar însă, ideile anarhiste și socialiste nu i-au fost potrivnice sau dăunătoare, căci va ajunge să amenajeze în modesta casă țărănească a familiei sale o mică bibliotecă anarhistă. Va învăța, de asemenea, limba franceză, din care va traduce ulterior o seamă de texte importante. De altfel, ziarele

2. Pentru un rezumat, a se vedea Martin Veith, *Militant! Ștefan Gheorghiu und die revolutionäre Arbeiterbewegung Rumäniens* [Militant! Ștefan Gheorghiu și mișcarea muncitorească revoluționară din România], Verlag Edition AV, Lich, 2015, p. 22.

și publicațiile anarhiste franceze circulau pe atunci în număr mare în România, oferind informații despre subiectele importante ale zilei și prezentând în țară pozițiile de principiu ale anarhiștilor legate de teme esențiale. De exemplu, scrierile lui Élisée Reclus (1830-1905), geograf, luptător al Comunei din Paris, scriitor și anarhist, au fost larg difuzate și citite în România. La fel a fost și săptămânalul *Les Temps Nouveaux*, care relatea, printre altele, despre activitățile anarhiștilor din întreaga lume. Nu mai târziu de 1900, Iuliu Neagu va deveni corespondentul ziarului, unde va și trimite ocazional note despre mișcarea anarhistă din România.

Multiplele sale activități nu vor rămâne însă neobservate de autoritățile statului român. Poliția și serviciile de informații, Siguranța³, vor începe să-i supravegheze permanent corespondența și activitățile⁴. De altfel, încă din 1898, România se alăturase unei alianțe internaționale pentru „combaterea anarhismului”⁵. Autoritățile statului de

3. A se vedea pentru detalii capitolul „Staatliche Überwachung und Repression” [Supravegherea și represiunea din partea statului], care conține o prezentare amănunțită a secțiilor Siguranței, în Veith, *Unbeugsam...*, pp. 207-212.

4. Agenții serviciilor secrete au deschis dosare pe numele lui în care au notat, de exemplu, conținutul corespondenței sale, numele corespondenților, informații despre ziarele la care colabora, detalii despre plățile pe care le făcea dar și despre activitățile sale politice și private. Căpui ale dosarului au fost mai apoi adăugate și la dosarele altor anarhiști. A se vedea dosarul lui Panait Mușoiu în Fondul Direcției Poliției și Siguranței Generale, dosar 8/1905.

5. Alianța era aparent motivată de numeroasele atentate care făcuseră vâlvă în Europa la acea vreme și care erau atribuite anarhiștilor. A se vedea „Die Bekämpfung des Anarchismus durch den Staat” [Lupta statului împotriva anarhismului], în Veith, *Unbeugsam...*, pp. 143-157.

În jurul anului 1877 au început discuțiile în sânul mișcării anarhiste europene cu privire la măsurile de ripostă împotriva violențelor autorităților statului. Soldații erau trimiși în mod regulat împotriva muncitorilor aflați în grevă, asupra cărora de multe ori trăgeau și pe care îi maltratau. Anarhiști cunoscuți erau condamnați la moarte sau la ani lungi de deportare pentru articolele și discursurile lor sau pentru rolul avut în greve. Același lucru se întâmpla și cu dezertorii. În consecință, o bună parte dintre anarhiștii din Franța și Italia s-au hotărât să urmeze o nouă strategie căreia i-au dat numele de „propaganda prin fapte” sau „tiranucidul”. Cei considerați responsabili pentru crimele împotriva muncitorilor și a anarhiștilor trebuiau, credeau ei, trași la răspundere și pedepsiți, inclusiv miniștri, generali și chiar prinți și regi. Anarhiștii doreau astfel să-și răzbune, pe de-o parte, tovarășii uciși, iar, pe de altă parte, să arate

atunci nu au avut, prin urmare, mari rezerve în a se folosi de raiduri, devastări, violențe, tortură și chiar de crimă împotriva mișcării muncitorești și împotriva anarhiștilor⁶.

„Centrul mișcării anarhiste din România”

În octombrie 1899, autoritățile vor „pune piciorul” și în casa lui Iuliu Neagu. Acesta va relatea întâmplarea într-o corespondență trimisă la *Les Temps Nouveaux* în ianuarie 1900:

Săptămâna trecută, tatăl meu, mama mea, două dintre surorile mele, tovarășul Ștefănescu și alți șase bărbați din satul meu au fost chemați în fața tribunalului din Buzău. Crima noastră? Faptul de a fi socialiști anarhiști și de a-i fi ultragiati pe reprezentanții autorității. Adevărul este că în luna octombrie autoritățile regionale și comunale au dorit să-mi pătrundă în domiciliu pentru a descoperi, spuneau ei, „centrul mișcării anarhiste române”, și că eu, cu întreaga mea familie, ajutați de câțiva bărbați din sat, am reușit să-i împiedicăm pe acești ticăloși să-și îndeplinească planul de a-mi confisca biblioteca și de a-l aresta pe tovarășul Ștefănescu, care stătea la mine de ceva vreme. Au reușit totuși să ne fure *Anarhia* lui Kropotkin și manuscrisul traducerii în românește, făcută de tovarășul Ștefănescu. Brutele în albastru, jandarmii, s-au folosit de săbii și au rănit-o pe mama mea și pe una dintre mătușile mele [...].⁷

poporului că și conducătorii sunt vulnerabili. Atentatele la adresa celor care țineau frâiele puterii ar fi trebuit, de asemenea, să declanșeze o revoltă socială generală care să distrugă societatea bazată pe exploatare. Acest lucru nu s-a întâmplat. A se vedea „Der Tyrannenmord” [Tiranucidul], în Veith, *ibid.*, pp. 132-133.

6. Asta sugerează, de exemplu, „moartea inexplicabilă” a muncitorului Gheorghe Stoenuș-Jelea. Acesta fusese acuzat pe nedrept de atentatul din 1909 împotriva ministrului de interne de atunci, Ion I.C. Brătianu.

7. J. Neagu, „Roumanie”, *Les Temps Nouveaux*, nr. 37, anul V, 1900, p. 3.

Începând cu luna februarie a anului 1898, Neagu a început să scoată la Meteleu ziarul anarhist și al luptei de clasă, *Sociala*. Publicația devenea astfel succesoarea directă a săptămânalului anarho-socialist *Mișcarea socială*, care-și încetase apariția la sfârșitul lui 1897 și care, de altfel, ar merita citit și astăzi⁸. La această „foaie” apărută în București a contribuit statornic, alături de Panait Mușoiu și de medicul Panait Zosin (1873-1942), anarhist pe atunci, și Neagu. Săptămânalul *Mișcarea socială* a fost, în plus, și cel mai citit ziar socialist din România la acea vreme și se adresa în principal muncitorilor, țăranilor și femeilor. În paginile sale era criticat parlamentarismul și era popularizată „acțiunea directă”, adică afirmarea și promovarea intereselor lucrătorilor în mod direct și fără intervenția vreunei medieri „din afară”. Ca instrumente ale acțiunii directe ar putea fi amintite greva, boicotul (de pildă al mărfurilor și al produselor) sau sabotajul. Necesitatea revoluției sociale pentru crearea unei societăți noi și libere, a unei societăți socialist-anarhiste era o altă temă discutată îndelung în paginile *Mișcării sociale*.

Sociala va avea aceeași orientare a conținutului. În editorialul primului număr, Iuliu Neagu formula deja viziunea anarhistă a unei viitoare societăți libere, zugrăvite în detaliu doar peste 23 de ani, în utopia sa, *Arimania*. Iată că încă de pe atunci el vorbea despre „o societate a bunei înțelegeri”. Revoluția socială, în viziunea sa, trebuia să aducă „iluminare” (cunoaștere) și să distrugă lumea actuală, construită pe exploatare și dominație: „Și peste ruinele ei, din care nici o piatră peste piatră nu va rămâne, se va întemeia măreț «cetatea bunei înțelegeri», unde nu va ființa nici serv, nici stăpân, nici bărbat, nici femeie, ci va ființa omul în toată măreția lui. Acesta ni-i idealul.”⁹

Ziarul *Sociala* nu a avut viață lungă, astfel că după cinci numere, în iulie 1898, apariția lui încetează. Cu siguranță că la aceasta a contribuit

8. A se vedea pentru detalii capitolul „Mișcarea socială”, în Veith, *Unbeugsam...*, pp. 121-142.

9. Iuliu Neagu, „Transformarea socială”, în *Sociala*, nr. 1, 15 februarie 1898.

și represiunea din partea autorităților, îndeosebi arestările repetate ale lui Neagu din cauza articolelor „nepotrivite” pe care le scria.

Pe de altă parte, mișcarea muncitorească din România se găsea în acel moment la un punct de cotitură. Partidul Social Democrat, care număra pe atunci câteva sute de membri, „va face implozie” în 1900. Familiile boierești și conducerea marxist-burgheză, ademenite de promisiunile vechilor partide, național-conservatorii și mai ales național-liberalii, vor arunca totul în aer pentru funcții, mandate și sinecuri. Sfârșitul mișcării muncitorești „de primă generație”, numit și „trădarea generoșilor”, a condus printre muncitorii dedicați cauzei revoluționare la furie împotriva liderilor de partid și la critica autorității centrale, iar, de cealaltă parte, la neîncrederea celor din eșaloanele superioare în propriii membri de partid. Declinul curentului social-democrat a avut ca urmare, de asemenea, sporirea influenței anarhiste și, în cele din urmă, răspândirea sindicalismului revoluționar (o mișcare a muncitorilor și a luptei de clasă, auto-organizată, federalistă și organizată democratic, de la bază). Două dintre vocile cele mai importante ale acestei tendințe au fost Ștefan Gheorghiu (1879-1914) și Iuliu Neagu.

Experiența amară a trădării îl va face pe Ștefan Gheorghiu să declare în repetate rânduri la întâlnirile muncitorilor: „Avem doar puterea noastră proprie, trebuie să avem încredere în munca noastră și în puterea noastră de a ne educa.”¹⁰

Publicistică anarhistă și agitație sindicalistă

Încă de dinainte de destrămarea PSDMR, partidul nu mai avea un ziar cu apariții regulate. Anarhiștii din București se vor folosi de „epilogul” social-democrației și, pentru o scurtă perioadă de timp, în 1898, Panait Mușoiu va publica ziarul anarhist de orientare „uvrieră”,

10. Ștefan Gheorghiu și-a păstrat până la sfârșitul vieții această convingere fundamentală. O va exprima, de asemenea, la o întrunire a muncitorilor din Ploiești, care a avut loc la 1 mai 1910.

Munca. În același timp, se pregătea scoaterea unei publicații anarhiste regulate, care să apară lunar. Acest moment a venit în noiembrie 1900. La această dată a apărut primul număr din *Revista Ideei*, editată de Panait Mușoiu și susținută prin colaborarea fidelă a lui Iuliu Neagu. Rămâne, până azi, cea mai longevivă publicație anarhistă din România. Va apărea până în 1916.

În această perioadă Iuliu Neagu trebuie să o fi cunoscut pe cea cu care s-a căsătorit și cu care și-a unit numele. Este vorba probabil de Neli Negulescu¹¹ din Ploiești, oraș în care exista la acea vreme o însuflețită mișcare anarhistă muncitorească și unde Neagu a ținut numeroase prelegeri. Relația lor nu a durat mult, iar motivul despărțirii lor ne-a rămas necunoscut.

Timp de mulți ani o vom găsi alături de el ca parteneră, soție și tovarășă pe Lucreția Bălănescu. Au avut mai mulți copii¹² și au lucrat împreună în cadrul mișcării muncitorești anarhiste/sindicaliste. Lucreția Bălănescu este autoarea unor traduceri din limba franceză și a unor articole de sociologie. De altfel, științele sociale îi interesau pe amândoi.¹³

La sfârșitul anilor 1890, Iuliu Neagu s-a înscris la Universitatea Liberă din Bruxelles, având astfel un alt punct în comun cu Panait Mușoiu. La această universitate cosmopolită și pro-socialistă, Élisée Reclus ținea, de asemenea, prelegeri.

Contribuțiile lui Iuliu Neagu-Negulescu pentru *Revista Ideei* au acoperit un larg spectru de subiecte, iar activitatea lui nu pare să fi cunoscut vreun răgaz. În timp ce scria și edita neobosit texte, lua totodată parte la întâlniri, angajându-se activ în refacerea mișcării muncitorești. A sprijinit înființarea sindicatelor în diferite orașe și regiuni,

11. Asta arată și o notă dintr-un dosar al serviciilor secrete. O găsim trecută acolo ca abonată la *Revista Ideei* pe o anumită Neli Negulescu. A se vedea FDPSPG, dosar 8/1905, fișa 186. Adresa de domiciliu indicată este Strada Oilor.

12. Copiii lor au fost Eugeniu, Narcis, Romulus și Libertatea. O fată, Didonia, a murit în același an în care s-a născut, 1915. Vezi *Documente Omenesti*, nr. 3-4, 1915, p. 59.

13. În 1915 vor scoate împreună revista sociologică lunară *Documente omenesti*.

mai cu seamă în regiunea petroliferă din Prahova, la Câmpina și Ploiești, unde a dat dovadă de o perseverență deosebită. S-a numărat și printre cofondatorii cercului „România Muncitoare”, cerc prin care s-au pus bazele unei noi uniuni sindicale și în cadrul căruia muncitorii și muncitorii se pregăteau practic și teoretic pentru lupta de clasă și socialism. Când, în 1902, va apărea în cadrul acestui grup ziarul *România Muncitoare*, Neagu va deveni corespondentul publicației, relatând despre întâlnirile de sindicat și contribuind cu multe articole teoretice. Împreună cu Panait Zosin, va încerca să promoveze în paginile revistei sindicalismul revoluționar, pe care marxiștii români îl respingeau și la care se refereau peiorativ ca fiind „boala franceză”. Aceștia din urmă își doreau refacerea unui partid electoral social-democrat și câștigarea de mandate parlamentare în vederea influențării politicii de stat.¹⁴ Pe de altă parte, opunându-se acestei viziuni, se afla sindicalismul revoluționar cu bursele muncii și cu cooperativele sale, cu ideea ajutorului reciproc și, într-un final, cu aspirația către revoluția socială.

Activitățile cuprinzătoare și greu de reprezentat în totalitate ale lui Neagu-Negulescu au fost expuse în permanență represiei și supravegherii din partea statului. Pedepsele cu închisoarea, arestările și nenumăratele șicane la care a fost supus nu l-au putut însă doborî. Traiul și l-a câștigat din instalații electrice și din repararea echipamentelor și mașinilor agricole. Nu a fost niciodată plătit ca membru de sindicat sau ca funcționar de partid. În același timp, s-a implicat în organizarea de cooperative artizanale și alimentare. Intuia aici, se pare, posibilitatea

14. În relatarea pe care o face despre a doua conferință a cercurilor socialiste – ținută în 1907 la Galați și care va marca începutul unei noi perioade pentru mișcarea socialistă organizată din România – Constantin Titel-Petrescu rezumă astfel discuțiile avute de cei prezenți în privința tacticii de urmat: „Lupta contra clasei conducătoare numai pe terenul economic – sindical – este inegală. Trebuie făcut mai mult; se impune ca salariații, toți, să se grupeze în masă și în partid politic – distinct – socialist, care să fie opus tuturor celorlalte partide politice de guvernământ, oricum s-ar denumi.” A se vedea Constantin Titel-Petrescu, *Socialismul în România. 1835 – 6 septembrie 1940*, Biblioteca socialistă, București, 1946, p. 211.

ca țărani și muncitorii să-și construiască o existență independentă de exploatarea capitalistă a patronilor. În astfel de cooperative condițiile de muncă și salariile puteau fi în mare parte stabilite chiar de cei care lucrau. În plus, cei implicați deprindeau noi abilități care puteau fi folosite, în cele din urmă, la edificarea unei societăți libere (idee fidelă strategiei sindicalismului revoluționar de a crește „noua lume în cochilia celei vechi”).

O puternică mișcare revoluționară se va dezvolta în special la Câmpina, între figurile sale marcante regăsindu-se anarhiști și sindicaliști. Printre aceștia se va remarca și militanta sindicalistă Maria Aricescu, tovarășa de viață a lui Ștefan Gheorghiu. Respectată și îndrăgită de muncitori și de țărani, putem spune că ea era „motorul” mișcării muncitorești locale. Împreună cu Neagu va lucra la Câmpina în cooperativele alimentare și se va implica, de asemenea, în înființarea unei școli seculare și raționale pentru muncitori și copiii lor. În felul acesta, lupta împotriva superstițiilor și a analfabetismului era luată de muncitori în propriile lor mâini. Școala se numea „Casa de citit a poporului”. Drept model le vor servi experiențele practice și reflecțiile teoretice ale anarhistului spaniol Francisco Ferrer y Guardia (1859-1909)¹⁵, expuse mai pe larg în lucrarea sa *Școala modernă*.

În *Revista Ideei*, Iuliu Neagu a descris într-un mod impresionant viața și condițiile groaznice de muncă ale celor peste 30 000 de muncitori din industria țigăului din Valea Prahovei și ale familiilor lor. Articolul său „Sondarii”¹⁶, de pildă, prezintă rutina nemiloasă a muncii zilnice, dar și nenumăratele accidente de muncă de atunci. Deseori

15. Ferrer a fost condamnat la moarte de o instanță din Barcelona în 1909 pe baza unor acuzații inventate și, ulterior, a fost împușcat. Uciderea lui a dus la proteste de masă în Spania și în întreaga lume, inclusiv în România. Ani de zile după aceea a fost amintit și comemorat în presa progresistă și muncitorească a vremii. Un exemplu în acest sens îl constituie articolul dedicat lui Francisco Ferrer și semnat de Panait Istrati. Inițial publicat în *Calendarul Muncii* din 1910, articolul poate fi, de asemenea, găsit în volumul *Trei decenii de publicistică. Scăpare de condei* (1906-1916), vol. I, Humanitas, București, 2004, pp. 118-121.

16. Iuliu Neagu, „Sondarii”, *Revista Ideei*, nr. 58, 1906.

muncitorii ajungeau să ardă ca niște „torțe vii”, din cauza lăcomiei capitaliștilor și a acționarilor câmpurilor petrolifere. Articolul este un veritabil document istoric care ilustrează necosmetizat realitatea clasei muncitoare românești de la acea vreme.

Activitatea de agitație pentru înființarea de cooperative muncitorești și țărănești îl va purta pe Neagu prin toată țara. Va străbate astfel satele și micile orașe pentru a-și promova ideile și, totodată, pentru a răspândi scrieri anarhiste și socialiste. Activitatea sa trebuie să fi avut succes, întrucât a reușit să stârnească îngrijorarea guvernului, care va trimite o circulară prefecturilor din toate județele cerând „monitorizarea și supravegherea strictă” a lui Neagu-Negulescu. Reproducem această circulară în întregime aici.

Ministerul de Interne. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale / Numărul 14094 – 23 iunie 1910

Confidențial.

Domnule prefect,

Suntem informați că numitul Ion Neagu, zis Iuliu și Ilie Negulescu, cunoscut luptător și publicist anarhist și conferențiar la cercul „România Muncitoare”, colaborator al revistei anarhiste „Ideia”, dirijată de P. Mușoiu, în calitate de membru al societății cooperative „Poporul”, o instituție privată înființată de curând în capitală din inițiativa lui Neagu, face dese călătorii prin orașele și comunele rurale din țară, având abonament pe CFR, în scop de a înființa, atât la orașe cât și la sate, secțiuni ale cooperativei „Poporul” și sindicate de breaslă muncitorești.

Negulescu/Neagu sub această calitate are posibilitatea și chiar se dedă la cea mai largă propagandă a ideilor libertare, reușind să intre astfel nebaneuit printre muncitorii de toate categoriile,

printre micii funcționari, preoți, învățători etc., atât de la orașe, cât și de la sate și cărora le împărtășește ideile lui.

Susnumitul are în prezent însărcinarea de curier a întregii mișcări socialiste și libertare din țară și și-a luat asupra-și organizarea de cluburi, cercuri și cooperative în toate localitățile în care există un proletariat cât de [ilizibil din cauza unei pete de cerneală – nota mea] condițiuni favorabile unei astfel de mișcări.

Pentru a se putea pune stavilă acestei periculoase propagande, aveam onoarea de a vă ruga, Domnule Prefect, să binevoiți să luați măsuri ca ori de câte ori Negulescu își va face apariția prin vreo localitate din județul d-voastră, să fie de aproape supravegheat, raportându-se Ministerului.

Semnalmentele lui Negulescu sunt: etatea circa 35-36 ani, statura aproape înaltă, corpolența subțire, sveltă, obrazul oacheș, prelung, fruntea lată, ochii negri, sprâncenele negre, părul negru mare, dat peste cap, poartă barbă / barbă neagră, rară, are pe față semne de vărsat bine pronunțate.

*Semnat Ministru: M.N. Săveanu*¹⁷

Odată cu dezvoltarea și creșterea mișcării muncitorești iau amploare și conflictele interne dintre diferitele curente socialiste. Nu mai târziu de 1910-1911, pozițiile anarhiste și sindicaliste nu vor mai avea o platformă deschisă în revista *România Muncitoare*, publicată de Partidul Social-Democrat și de Comisia Generală a Sindicatelor din România.

Teoriile marxiste, ideea centralizării și a ierarhizării organizațiilor muncitorești au câștigat prim-planul față de ideile auto-organizării și federalismului. Pentru a reuși acest lucru marxismul s-a folosit, pe de-o parte, de jumătăți de adevăruri (ca, de exemplu, de afirmația că

17. A se vedea dosarul 6619/1910, fișele 15 și 16 din Arhiva CC al PMR (Arhiva Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român). Fondul se găsește în Arhivele Naționale din București. Dosarul original purta titlul „Prevenirea mișcărilor și grevele revoluționare”.

anarhiștii erau împotriva organizării sau că se lăsau conduși doar de emoții și impulsivitate). Pe de altă parte, cei mai cunoscuți anarhiști, militanți deja dovediți ai mișcării muncitorești, erau acuzați cum că ar fi fost „informatori ai poliției” sau „teroriști”¹⁸. Cu mare aplomb a fost răspândită și afirmația că o societate anarhistă ar fi utopică și, prin urmare, nerealizabilă.¹⁹ La toate acestea se adaugă ostracizarea publicațiilor anarhiste (cum ar fi *Revista Ideei*) și disciplina organizațională îndreptată împotriva unor întregi grupuri sindicale, care, așa cum s-a întâmplat la Ploiești, formaseră „cercuri de propagandă sindicalistă”.²⁰

O luptă corectă de idei și argumente nu a fost dorită de marxismul de la PSD și de la CGSR, aceștia fiind mai degrabă preocupați de propria lor putere și autoritate asupra mișcării muncitorești. Această situație a dus, printre altele, la o ruptură organizațională între adepții tendințelor anarhiste și cei ai curentului sindicalist, datorată și faptului că posibilitățile de dezvoltare și de exprimare liberă, de agitație liberă erau strict restricționate în cadrul „centrelor sindicalelor”. O parte a anarhiștilor și a sindicaliștilor, cei grupați în jurul lui Ștefan Gheorghiu, au rămas în CGSR și au continuat să acționeze de acolo. Cealaltă parte a încercat să-și construiască propriile structuri sindicale și o rețea „federalistă” de sindicate. Purtător de cuvânt și organizator al acestei din urmă tendințe era Iuliu Neagu-Negulescu.

18. A se vedea, de exemplu, campania de calomniere dusă de *România Muncitoare* împotriva anarhistului bucureștean Adolph Reichmann. Vezi Veith, *Unbeugsam...*, pp. 147-151.

19. În epoca modernă, ideile anarhiste s-au materializat pentru câteva luni în timpul revoluției sociale din Spania anulul 1936. Din 1918 și până în 1921 a existat un teritoriu organizat și administrat conform ideilor anarhiste în Ucraina. Ambele societăți anarhiste s-au bazat pe sprijinul majorității populației și au fost, în cele din urmă, învinse militar de comuniști (Rusia/Ucraina) sau de comuniști/social-democrați (Spania). În neolitic ar fi existat pentru câteva mii de ani o societate egalitară, fără autoritate, care ar fi luat ființă în urma unei revoluții sociale. Vezi și <http://www.arkommunismus.de/catalhueyuek.html>, accesat la 3 ianuarie 2018.

20. Pentru mai multe detalii, a se consulta Veith, *Unbeugsam...*, p. 95 și urm.

Atacul reacționar împotriva mișcării muncitorești

În martie 1911 a apărut pe scena publică o nouă organizație care promova înființarea „sindicatelor naționale”. Deși mai existaseră încercări anterioare din partea naționalistă de a înființa „sindicate galbene”, potrivit luptei de clasă, acestea nu au reprezentat decât rareori o amenințare sau o provocare la adresa sindicatelor socialiste. Lucrurile au stat însă diferit cu această nouă organizație. Și asta pentru că, de această dată, dintre sindicaliștii activi de la „România Muncitoare”, cei de tendință sindicalist-anarhistă se alăturaseră naționaliștilor de la *Poporul* și de la asociația „Ginta Latină”. Împreună au publicat săptămânalul *Poporul Muncitor*, în coloanele cărui va fi puternic atacată mișcarea sindicalistă internaționalistă din jurul *României Muncitoare*. Dintre liderii noii asociații, care ar putea fi mai degrabă descrisă drept o alianță hibridă, îi putem numi pe avocatul și politologul Mihail M. Paraschivescu, fost susținător al Partidului Conservator, pe medicul generalist Anton Ionescu și pe propagandistul anarho-sindicalist Iuliu Neagu-Negulescu. Printre susținători s-au numărat și cunoscuți informatori ai serviciilor secrete.

Poporul Muncitor făcea impresia unui amestec necizelat de sindicalism, naționalism etnic, de elogii monarhiste și articole antisemite. Deși unul dintre primele articole publicate se intitula „Moartea sindicatelor anarhiste” și deși toate elementele indicau contrariul, asociația a fost poreclită „anarhistă”. Încă de la primul număr comun, *România Muncitoare* era atacată de pe poziții reacționare și naționaliste. Atât activitatea *României Muncitoare*, cât și cea a mișcării muncitorești și sindicaliste internaționaliste era acuzată ca fiind „anti-românească”, „indecentă” și, mai mult, „controlată din afară”. Se făcea apel la „o nouă clasă muncitoare”, care să lupte „pentru o viață mai bună” sub „steagul românesc” și care să aibă „un veritabil caracter românesc”.²¹

21. Vezi *Poporul*, nr. 9 (1) din 20 martie 1911.

Într-o deplină ignorare a realității și, în plus, supraestimându-și propria însemnătate, era proclamat „sfârșitul mișcării anarho-socialiste”: „Știam că mișcarea socialistă anarhistă de la noi și-a trăit traiul, a murit lovită de sulita biruitoare a Sfântului Gheorghe al muncitorimii”.²²

Articolele antisemite și relatările pompoase despre larga popularitate a „sindicatelor naționale”, de altfel inventată, au transformat ziarul într-o „foaie” plină de otrăvă și de minciuni. Uimitor a fost și faptul că în *Poporul Muncitor* au fost publicate articole care se găseau pe poziții ideologice direct antagonice, lucru posibil din pricina diferitelor aripi politice active atât în interiorul „sindicatului național”, cât și al redacției ziarului. În timp ce sindicaliștii ca Neagu-Negulescu solicitau o organizare și o administrație descentralizată, dorind în mod explicit ca noțiunea de „națiune” să fie înțeleasă doar ca marcă de „diferențiere” față de sindicatele social-democrate, „Ginta Latină”, prin vocile sale, solicita „naționalizarea” industriei, îi aclama pe Rege și familia regală, elogia Biserica Ortodoxă și acționa fâțiș în direcții antisemite. Toate acestea erau poziții criticate și respinse hotărât de anarho-sindicaliști.²³ Rămâne greu de explicat până azi cum și de ce două grupuri atât de fundamental opuse au putut face parte din aceeași organizație. Pe de altă parte, abia dacă au existat acțiuni comune la care cele două grupuri să fi participat împreună.

Sindicaliștii din jurul lui Neagu-Negulescu se vor concentra pe lupta de clasă și pe construirea uniunilor sindicale revoluționare. La inițiativa lui Neagu-Negulescu, în iulie 1911, s-au constituit la Brăila și Galați grupuri sindicale active formate din chelneri și docheri. Articolele prin care acesta relatează luptele colective purtate în acea vreme nu conțin viziuni naționaliste, ci redau realitățile sociale, fiind astfel documente istorice valoroase.

22. *Ibidem*.

23. De pildă, A. Glotașu din Brăila, membru al „sindicatelor naționale”, vorbește împotriva antisemitismului într-o scrisoare trimisă redacției în 15 mai 1911. A se vedea *Poporul Muncitor*, nr. 9 din 22 mai 1911.

În lupta împotriva aducerii de macarale de mărfuri grele în portul Brăila, sindicalişti revoluţionari din jurul lui Neagu și cei organizați în cadrul Comisiei Sindicatelor au luat poziție împreună. Ștefan Gheorghiu a făcut chiar și donații fondului de solidaritate pentru docheri deschis de *Poporul Muncitor* la Galați.²⁴ Aparent, gestul i-a încurajat pe aceștia din urmă să insinueze că Ștefan Gheorghiu ar fi fost, de fapt, de partea lor. Pe pagina de titlu a ziarului au publicat o fotografie a lui Gheorghiu, personalitate profund admirată de muncitori, cu titlul „Galeria luptătorilor noștri”.²⁵ Doreau astfel să sugereze că Gheorghiu li se alăturase. Încercarea stângace de „racolare” a fost respinsă hotărât și în mod public de Gheorghiu în *România Muncitoare*. În același timp, el a declarat încheiată și prietenia cu Neagu-Negulescu.²⁶ Acesta a răspuns la rândul său în următorul număr al *Poporului Muncitor*, susținând că nu era responsabil pentru reproducerea fotografiei și că nu știa de publicarea articolului. În replica sa, Neagu sublinia acordul dintre el și Gheorghiu în chestiunile politice și sociale fundamentale. Ambii susțineau „transformarea socială”, diferența făcând-o doar tactica. Neagu discuta, de asemenea, situația tensionată dintre „sindicatul național” și membrii CGSR de la „România Muncitoare”. În unele orașe se ajunsese chiar și la atacuri violente ale sindicaliştilor internaționaliști împotriva celor de la „sindicatul național”, iar în *România Muncitoare* voci ale conducătorilor social-democrați și socialiști exprimau intenții de asasinat la adresa lui Neagu. Cunoscutul redactor marxist M.Gh.Bujor (1881-1964) cerea, de pildă, ca Neagu „să fie vizitat cu un revolver”.²⁷ Referitor la această

24. Vezi *Poporul Muncitor*, nr. 14 din 29 iunie 1911.

25. *Ibidem*.

26. Vezi *România Muncitoare*, nr. 34 din 3 iulie 1911.

27. Pentru o prezentare mai detaliată a conflictelor din jurul *Poporului Muncitor*, a se vedea capitolul „*Poporul Muncitor* – Spaltung der syndikalistischen und Arbeiterbewegung im Regierungsinteresse?” [*Poporul Muncitor* – divizarea mișcării sindicaliste și a mișcării muncitorești, în folosul guvernului?], în Veith, *Militant...*, pp. 144-159.

situație acesta din urmă scria: „Iată de ce socot toate nimicurile, suspectările și injuriile ce ni le adresăm reciproc, ca pe niște zădărnicii, ce sunt menite să ne slăbească înaintea dușmanului comun, ce ne râde cu dispreț în față.”²⁸ Cu câteva numere înainte, Neagu relatase deja despre cum, încă de la început, membrii marxiști/social-democrați de la „România Muncitoare” încercaseră să-i pună bețe în roate:

E foarte adevărat, însă, că atitudinea mea în mișcarea aceasta pururea a fost pusă la index de „șefi”, întrucât reprezentam în față-le sindicalismul curat și revoluționar și vecinic am căutat sa le temperez avântul politic, ce vedeam că târâște mișcarea pe urmele decăderii trecute.²⁹

În plus, *România Muncitoare* ațâța și mai mult această atmosferă deja otrăvită. Într-unul dintre articolele scrise de Maria Aricescu, de exemplu, va fi manipulată o propoziție, în așa fel încât, în nota despre Neagu-Negulescu, „autorul” broșurii *Flăcări 'năbușite'*³⁰, redacția ziarului să-l treacă drept „trădătorul” Neagu-Negulescu.³¹

Într-un final, în august 1911, se va încheia cu „sindicatul național”. *Poporul Muncitor* și, împreună cu el, naționaliștii și antisemiții, vor dispărea repede și fără zgomot din peisaj. Curentul sindicalist, care până atunci fusese co-organizat, va păși de acum independent pe scena publică. Obiectivul urmărit din acest moment era constituirea în România a unei federații sindicale anarho-sindicaliste. Cu toate acestea, această inițiativă a fost pornită fără a se face o evaluare publică a daunelor cauzate de „sindicatul național” sindicalismului și mișcării „libere” muncitorești (adică mișcarea liberă de influența partidelor și a social-democrației).

28. A se vedea articolul „Zădărnicii”, în *Poporul Muncitor*, nr. 15 din 10 iulie 1911.

29. A se vedea *Poporul Muncitor*, nr. 8 din 15 mai 1911.

30. În *Flăcări 'năbușite'*, apărută inițial la Editura Revistei Ideei, București, 1909, Neagu-Negulescu scria despre răscoala țărănească de la 1907.

31. Vezi *Poporul Muncitor*, nr. 11 din 5 iunie 1911.

Cele cinci luni la *Poporul Muncitor* îi vor fi reproșate de către adversarii lui Neagu-Negulescu ani la rând după aceea. Prin urmare, o privire detaliată asupra acestei perioade este importantă tocmai pentru a putea să ne apropiem mai mult de motivele și de intențiile sale și pentru a le înțelege mai bine.

Lumină, Unire, Libertate

Acești trei mari termeni simbolizează perfect aspirațiile și țelurile lui Neagu-Negulescu pe tot parcursul vieții sale. Împreună cu tovarășii săi, îi va alege ca subtitlu al primului săptămânal anarho-sindicalist din România, *Mișcarea Socială*, apărut în 1911. Ziarul va face campanie pentru înființarea în România a unei federații sindicale explicit anarho-sindicaliste, care să reunească grupuri sindicale din București, Galați și Brăila. Redacția îi includea pe Lucreția Bălănescu și pe alți anarhiști cunoscuți ca, de exemplu, pe A. Gălățeanu. Prieten cu Neagu-Negulescu și Panait-Mușoiu, acesta a activat ca publicist anarhist, scriind literatură de popularizare, articole și eseuri pentru presa muncitorească.³²

În *Mișcarea Socială* au fost publicate articole și relatări despre mișcarea anarho-sindicalistă internațională, dar și contribuții teoretice consistente, precum și materiale despre lupta de clasă din România. Un alt punct important a fost și controversa cu social-democrații de la „România Muncitoare”. Aceștia îi atacau pe anarho-sindicaliști pe mai multe direcții, încercând să le compromită influența și să le saboteze dezvoltarea organizațională. Printre altele, lui Neagu-Negulescu i-a fost refuzată participarea la conferința sindicatelor, deși venea ca delegat oficial din partea uniunii sindicale a chelnerilor. La sfârșitul anului 1911 revista a fost nevoită să-și înceteze apariția.³³

32. Printre altele, a publicat revista literară *Pagini Libere*, a fost unul dintre colaboratorii *Revistei Ideei* și a corespondat cu anarhiștii din Europa și SUA.

33. Pentru mai multe detalii, a se vedea „Mișcarea Socială”, în Veith, *Umbeugsam...*, pp. 258-259; precum și lista tuturor articolelor din ziar din anexa de la p. 316.

Este de presupus că și statul român, care în general a procedat brutal și a cenzurat publicațiile anarhiste, a avut un rol în asta.³⁴

Mulțumită hotărârii anarhiștilor și sindicaliștilor revoluționari, printre care se afla și Neagu-Negulescu, un nou ziar anarho-sindicalist va fi publicat curând după aceea. Numele acestuia era *Vremuri noi*. Încă din 1899 apăruse o traducere făcută de Neagu-Negulescu după unul dintre textele fundamentale ale lui Kropotkin, purtând același titlu. De asemenea, o primă serie din *Vremuri noi* apăruse în 1908. Ziarul promova poziții anarho-comuniste și sindicaliste, iar printre colaboratori se numărau Panait Mușoiu și A. Gălățeanu. Și această publicație a trebuit să-și înceteze apariția peste puțină vreme.

Astfel lovit, sindicalismul va prinde totuși rădăcini la Galați și Brăila. Neagu-Negulescu se va muta la Brăila în jurul anului 1912 și va ajuta la înființarea uniunilor sindicale și a cooperativelor muncitorești. Va ține, de asemenea, conferințe despre istoria mișcării muncitorești, despre scopurile și mijloacele sindicalismului revoluționar și prelegeri de sociologie.

Spre deosebire de mulți dintre anarhiștii și sindicaliștii epocii sale, Iuliu Neagu a fost într-o mai mică măsură un devotat al teoriilor. Eforturile sale teoretice au avut întotdeauna un scop practic. Acest aspect constituie, de altfel, un alt punct pe care-l avea în comun cu Ștefan Gheorghiu. Mutat și el la Brăila, acesta din urmă însuflețea aici o puternică mișcare muncitorească, profund influențată de sindicalismul revoluționar. Împotriva voinței declarate a federației sindicale „România Muncitoare”, Gheorghiu a înființat în 1913 împreună cu lucrătorii din orașele portuare, Uniunea Lucrătorilor de Transport pe Apă și pe Uscat din România, care va aduna peste 4 500 de membri.

34. Autoritățile statului i-au combătut pe anarhiști prin percheziții, confiscări, distrugerea utilajelor tipografice și prin maltratarea celor care munceau pentru publicațiile anarhiste. Toate acestea au putut fi văzute în cazul *Revistei Ideei* sau la *Vremuri noi* (1908), dar și în cazul ziarului *Pâine și Libertate* (1909). „Libertatea de expresie”, trecută și în Constituție, nu era, se pare, recunoscută și anarhiștilor.

Condițiile proaste de muncă și reducerea operațiunilor de descărcare din port, datorită introducerii macaralelor de mărfuri grele, au condus la declanșarea unei mișcări de masă a muncitorilor și la o situație revoluționară la Brăila. Ministrul de interne de atunci, Take Ionescu, va comunica unei delegații a muncitorilor că mai degrabă ar lăsa orașul să ardă din temelii decât să răspundă cerințelor greviștilor. Va fi trimisă în oraș armata și se va declara starea de asediu, iar muncitorii greviști, socialiștii și sindicaliștii vor fi persecutați și terorizați.³⁵

Într-un târziu, cam în această perioadă trebuie să se fi ajuns la o reconciliere între Ștefan Gheorghiu și Iuliu Neagu-Negulescu. În ziarul sindicatului lucrătorilor din transporturi, *Tribuna Transporturilor* (de care se ocupa Ștefan Gheorghiu), va apărea un lung articol analitic pe tema sociologiei, semnat de Neagu.³⁶ Acesta își va continua la Brăila și la Galați activitățile inspirate de viziunea sindicalist-anarhistă, chiar și după 1914, anul morții lui Gheorghiu. Împreună cu tovarășii săi, va iniția acțiuni de agitație împotriva războaielor balcanice și împotriva Primului Război Mondial, afirmând în acest sens o viziune antimilitaristă de principiu. Va susține, de asemenea, solidaritatea internațională a muncitorilor împotriva celor care instigau la război.

Proteste împotriva războiului și a creșterii costurilor de trai care au avut loc în diverse orașe vor fi oprite de autorități într-un mod brutal, violent. În 1916, anul intrării României în război, vor fi interzise ziarele critice și cele socialiste. Va fi și cazul *Revistei Ideei*.

În octombrie 1917, în Imperiul Rus, muncitorii, țăranii și soldații s-au ridicat într-o veritabilă revoluție socială împotriva conducătorilor și exploataților lor. Evenimentele revoluționare au pus în mișcare întreaga lume și au fost întâmpinate cu entuziasm de către marea parte a clasei muncitoare internaționale. Un rol important în revoluția

35. Vezi M.Gh. Bujor, *Ștefan Gheorghiu și epoca sa*, Editura Politică, București, 1968, p. 219.

36. Vezi *Tribuna Transporturilor*, nr. 7-8 din 22 decembrie 1913.

socială care se petrecea în Imperiul Țarist l-au avut grupurile și organizațiile anarhiste și sindicaliste care au inițiat, în cadrul consiliilor muncitorilor și soldaților sau al comitetelor locale, transformarea societății de jos în sus și edificarea unei lumi noi, mai echitabile.

Într-o mare parte a Ucrainei erau majoritari anarhiștii revoluționari din jurul lui Nestor Makhno, iar între 1917 și 1922 aceștia au putut să consolideze acolo structurile unei societăți libere, anarhiste. Despre suprimarea sângeroasă de către bolșevici a forțelor anarhiste și sindicaliste, muncitorii din celelalte țări vor afla însă doar încetul cu încetul. Revoluția rusă va fi sprijinită de grupurile anarhiste și sindicaliste din întreaga Europă, care vor ajunge să conștientizeze doar treptat politica dictatorială a Partidului Comunist și a lui Lenin (ajunși la putere printr-o tactică pucistă). Prin termenul de „dictatură a proletariatului”, muncitorii, țăranii și nu puțini anarhiști/sindicaliști revoluționari înțelegeau o perioadă de tranziție în care contra-revoluția capitaliștilor, monarhiștilor și a naționaliștilor să fie suprimată și combătută, timp în care trebuia să se pregătească și trecerea către societatea fără clase. Și în România, Revoluția din Rusia a fost salutăată de toate cercurile socialiste. Este și cazul lui Neagu-Negulescu.

Membru fondator al Partidului Comunist

La sfârșitul Primului Război Mondial, marea câștigătoare în România a fost clasa conducătoare. Teritoriul statului s-a dublat. Transilvania, Banatul, Bucovina și Basarabia aparțineau acum României Mari. Însă nou-apăruta Uniune Sovietică, cu înfățișarea sa anticapitalistă și socialistă, era percepută de către statul român ca o permanentă amenințare. La urma urmei, prin revoluție, muncitorii și țăranii puseseră capăt despotismului de secole al statului țarist și exploatarea nemiloasă la care erau supuși de conducătorii și susținătorii săi.

Autoritățile române vor intensifica persecuția și supravegherea socialiștilor, aceștia pornind la rândul lor un proces de reorganizare. Unii dintre sindicaliști, entuziasmați de Revoluția rusă și de sloganurile sale (niciodată însă aduse la viață), de ideea consiliilor (sovietelor) și a controlului dat lucrătorilor, se vor orienta către organizarea într-un partid. Acest lucru ar fi trebuit să contribuie și la aducerea laolaltă a forțelor revoluționare, mai ales după eșecul înființării unei organizații sindicaliste revoluționare.

Iuliu Neagu-Negulescu va deveni membru al Partidului Socialist din România și, în 1919, redactor la *Muncitorul Socialist*. În 1920 va avea funcția de secretar al Comisiei Locale a Sindicatelor din Valea Prahovei. În această calitate va formula plângeri împotriva obstrucționării activității sindicale la compania petrolieră „Steaua Română” din Câmpina. În cele din urmă, desfășurarea evenimentelor în acest caz va conduce la o grevă generală, la care Neagu-Negulescu va participa ținând discursuri în timpul adunărilor.³⁷ În același an va organiza lecturi și prelegeri la nou-înființata Universitate Populară Socialistă din Câmpina și va publica în seria de broșuri a acestei școli muncitorești un text fundamental, *Factorii revoluției sociale*³⁸. În acest text îl citează pe teoreticianul sindicalist francez George Sorel (1847-1922) și prezintă, prin exemple practice, organizarea în sindicate și „sfaturi” a unei societăți eliberate după o revoluție socială victorioasă. Tot aici face o analiză a situației economice a României, a industriei și a resurselor naturale și le cere muncitorilor să-și conștientizeze situația, făcând apel, în cele din urmă, la revoluția socială. Va critica, de asemenea, presupusa „știință” a marxismului (pe care o numea „fără suflet”) și va încerca să clarifice ceea ce înțelegea prin termenul de „dictatură a proletariatului”: „o ușă deschisă pentru distrugerea burgheziei”.

37. Vezi „Crearea Partidului Comunist Român – Mai 1921”, București, 1971, p. 276 și urm.

38. I. Neagu-Negulescu, *Factorii Revoluției Sociale*, Editura Universității Populare Socialiste, Câmpina, 1920.

Neagu-Negulescu va participa și la pregătirile pentru înființarea în România a unui partid comunist. La data de 8 mai 1921, când partidul a fost lansat la București, îl vom găsi printre membrii săi fondatori. La conferința care a urmat, Neagu-Negulescu și-a asumat munca organizatorică și de protocol și a făcut apel la unitatea muncitorilor în Partidul Comunist.³⁹ Din procesele-verbale ale congresului fondator care au fost publicate reiese că-și imaginase o republică socialistă a „sfaturilor”, la care spera să se ajungă prin organizarea într-un partid comunist. Această viziune însă excludea tocmai regimurile autoritare și centraliste, pe care, în cele din urmă, partidele comuniste ajunse la putere le vor instaura. Alte intervenții documentate ale lui Neagu-Negulescu de la congresul fondator abordează zone ca, de pildă, „creștere și educație”, precum și „libertatea cuvântului și a presei”. Tocmai aceasta din urmă era în mod repetat refuzată în România curenților socialiste, iar promovarea unei orânduiri sociale socialist-anarhiste era aspru prigonită la acea vreme. Tot la congresul fondator, delegații vor hotărî să se alătore Internaționalei a Treia Comuniste. Autoritățile vor profita imediat de această ocazie, iar soldații și jandarmii deja pregătiți vor lua cu asalt adunarea și îi vor aresta pe toți delegații prezenți. 271 de socialiști au fost aruncați în temniță, majoritatea ajungând în infama închisoare de tortură Văcărești din București. Cea mai mare parte dintre ei au fost ținuți închiși timp de peste un an, iar mulți au fost torturați și terorizați în mod repetat. Guvernul i-a declarat „trădători”, „spioni ruși” și i-a acuzat de „lipsă de patriotism”. Cu toate că pedeapsa cu moartea fusese oficial abolită, membri ai guvernului, dar și voci aparținând mișcării ortodoxo-fasciste, aflată atunci în plină ascensiune⁴⁰, cereau executarea

39. Vezi „Crearea Partidului...”, p. 41 și urm. și p. 435.

40. În perioada respectivă aceste voci încep să se organizeze și să aibă o influență politică și socială tot mai mare. Corneliu Zelea-Codreanu va înființa, de exemplu, în 1922 la Iași Asociația Studenților Creștini, iar mai apoi, în 1923, alături de profesorul A.C. Cuza, Liga Apărării Național-Creștine. În 1927, separându-se de LANC, va înființa Legiunea „Arhanghelul Mihail”, iar în 1933 Partidul „Totul pentru Țară”. În

socialiștilor. Ca urmare, sub pretextul că ar fi încercat să evadeze, unii dintre revoluționari au fost „împușcați în timpul evadării”.

Publicistică neobosită pentru eliberare și autodeterminare

Printre deținuții din Văcărești s-a numărat și Iuliu Neagu. Cu ajutorul unor prieteni, acesta a reușit să strecoare în închisoare hârtie și creioane și să scrie în celula sa *Arimania sau Țara Buneiînțelegeri: orînda întocmirilor omenеști după potrive faptelor firești*.

În decembrie 1921 va fi eliberat din închisoare și se va întoarce la Brăila, unde-și va continua munca în mișcarea muncitorească. Va duce cu el și *Arimania*, care va apărea în 1923, în Biblioteca Sociologică, colecție editată de Neagu. Vânzarea și distribuirea lucrării vor fi organizate prin librăria „Casa Poporului” din Galați.

Neagu-Negulescu, consecvent cu convingerile sale sindicaliste, va publica în 1924 – de această dată la București – textul fundamental al sindicalistului revoluționar francez Hubert Lagardelle (1874-1958), *Sindicalismul*, pe care tot el îl tradusese în românește.⁴¹ Pagina de titlu poartă următoarea declarație: „Nici corporatism, nici parlamentarism, nici anarhism, nici bolșevism”.⁴² Condușă de Neagu-Negulescu împreună cu soția sa Lucreția, editura la care a apărut volumul se numea „Cultura Socială”. Împotriva pseudo-culturii patriarhale, reacționare și opresive, promovată de biserică și predominantă în școlile de stat și în presa burgheză, cei doi vor publica texte de emancipare în favoarea autodeterminării femeilor, precum și scrieri

1935 va apărea un alt partid cu tendințe antisemite și de extremă dreaptă, Partidul Național Creștin, condus de A.C. Cuza și de Octavian Goga.

41. Lagardelle a fost activ în federația sindicală CGT. Pe la mijlocul anilor '20 va trece însă în tabăra fascistă și va deveni ministru al muncii în guvernul pro-fascist de la Vichy.

42. A se vedea Hubert Lagardelle, *Sindicalismul*, Tipografia „Cultura”, București, 1924.

destinate trezirii țăranilor la lupta de clasă. Astfel, printre altele, vor apărea textele *Dragostea liberă*, aparținând profesoarei și anarhistei Madeleine Vernet (1878-1949) și o dramă socială țărănească cu titlul *Mos Andrei*, scrisă de Neagu-Negulescu.

Se pare că familia Neagu locuia împreună cu la Șerbănești, în Moldova, la aproximativ 20 de kilometri de orașul Suceava. Aici se născuse și crescuse Lucreția Bălănescu. În această casă vor înființa o bibliotecă și vor organiza distribuția materialelor tipărite.

Eforturile și mișcările de emancipare din țară vor deveni însă tot mai dificil de susținut. După încercarea eșuată de rebeliune revoluționară din orașul basarabean Tatarbunar din 1924, guvernul român va interzice Partidul Comunist. Membrii de partid aflați la conducere vor pleca în exil, în timp ce activiștii vor continua munca în ilegalitate. Au urmat represalii împotriva întregii stângi. În acest timp fasciștii naționaliști și creștini luaseră avânt pentru a ajunge, mai târziu, o mișcare teroristă de masă, căreia i se vor alătura inclusiv intelectualii renumiți. Guvernele naționaliste se vor succeda unul altuia.

Panait Istrati & Iuliu Neagu-Negulescu

Înainte de perioada sa din Franța, Panait Istrati (1884-1935), care crescuse într-o mahala a Brăilei, a fost activ în mișcarea socialistă din România. Căile lui Neagu-Negulescu și ale lui Istrati se vor intersecta de multe ori. Acesta din urmă nu a făcut niciodată un secret din antipatia sa față de Neagu-Negulescu, luând poziție publică împotriva lui, atât în cadrul luptelor militante ale docherilor din Brăila, cât și în disputa dintre Ștefan Gheorghiu și *Poporul Muncitor*. În plus, Istrati a părăsit deseori terenul criticii factuale în polemicile sale cu Neagu-Negulescu, pentru a-l ataca pe un ton de multe ori disprețuitor.

La sfârșitul anilor '20, Istrati a călătorit de două ori în Uniunea Sovietică. La cea de-a doua vizită, de această dată neanunțată, a parcurs

locuri și regiuni mai îndepărtate și astfel a putut constata asupra muncitorilor, a țăranilor și a oamenilor obișnuiți. Nemulțumirea față de supravegherea și arestările revoluționarilor și ale socialiștilor de către poliția secretă sovietică și-a exprimat-o în scris, prezentându-și publicului internațional impresiile în volumul apărut în 1929, *Sposedanie pentru învinși*. Stânga internațională pro-sovietică se va întoarce împotriva lui Istrati. În România, comuniștii ilegaliști îl vor declara „proscris” și-l vor amenința cu violența fizică. Îl vor numi, de asemenea, „fascist” și „trădător”.

Istrati și-a scris cărțile și povestirile în franceză. Va atinge faima mondială cu „ceata” *Haiducilor*, în 1925. Pentru a face accesibilă această carte și cititorilor din România, Istrati și Neagu-Negulescu vor intra în legătură, iar acesta din urmă îi va traduce romanul. Prima ediție românească va apărea, într-un final, în 1930 la editura „Cugetarea” din București. Acest fapt este și o mărturie a generozității lui Neagu-Negulescu, care lăsase la o parte neînțelegerile cu Istrati din trecut. Desigur, traducerea „renegatului” nu a fost pe placul stângii pro-sovietice din România.

Ultimii ani

La mijlocul anilor 1930, Iuliu Neagu-Negulescu se va muta în Transilvania, la Brașov. Aici va ține un mic restaurant, taverna „Dealul Zorilor”, care se pare că devenise un loc de întâlnire pentru țărani și pentru stânga radicală.⁴³ Tot aici va publica în 1935, pentru ultima dată, ziarul care purta titlul atât de definitoriu pentru el, *Vremuri noi*. Pe cele opt pagini erau discutate Revoluția din Rusia, cooperativele și proprietatea comună asupra pământului („devălmășia”), mișcarea liberei cugetări și importanța libertății presei. De asemenea, ziarul va

43. A se vedea Ștefan Baciu, *Praful de pe tobă: memorii 1918-1946*, Editura Mele, Honolulu, 1980, p. 10.

promova și colecția tuturor numerelor *Revistei Ideei*, copertate împreună, revistă atât de legată de vechiul său prieten și tovarăș de luptă din București, Panait Mușoiu.⁴⁴

Iuliu Neagu-Negulescu va muri în 1940 la vârsta de 62 de ani.

O viață de luptă prin cuvânt și prin faptă

Întreaga sa viață, Iuliu Neagu-Negulescu s-a dedicat luptei pentru o societate liberă, solidară și fără dominație. Sindicalismul revoluționar, lupta de clasă, anarhismul și cooperativele definesc liniile politico-sociale de care a fost constant atras din tinerețe și până la capătul vieții. Prin activitatea sa scriitoricească – de la multitudinea de drame și nuvele inspirate din viața de zi cu zi, la contribuțiile științifice, la articolele despre luptele sociale ale muncitorilor și țăranilor împotriva exploataților lor și a statului și până la textele sale teoretice și analitice – a urmărit mereu cel puțin două obiective: să formuleze un răspuns privitor la cauzele nedreptăților cu care se confruntau cei exploatați și asupriți și, mai ales, să răspundă întrebării, cum ar putea aceștia să se elibereze și să lupte pentru a crea „Țara Buneiînțelegeri”?

În scrierile și în discursurile sale, Neagu-Negulescu folosea un limbaj simplu, pentru a putea fi înțeles de toată lumea, lucru pe care îl face orice bun agitator. Mesajul lui Neagu-Negulescu a fost mereu încrederea că oamenii se pot elibera de apăsarea traiului cotidian și că-și pot îmbunătăți purtarea și viața. Aceasta pentru că procesul de conștiințizare și de emancipare presupune, de asemenea, lucrul la propriile slăbiciuni.

Neagu-Negulescu a fost un revoluționar complet. Prin urmare, el nu putea să-și ia nimic din gândirea marxistă autoritară, rigidă și, în cele din urmă, ostilă libertății. Personalitate pătimașă și rebelă, Neagu știa că nu „dezvoltarea forțelor de producție”, reclamată de marxism,

44. Vezi *Vremuri noi*, nr. 2, Brașov, decembrie 1935.

va duce lucrurile către o direcție revoluționară, ci conștiința revoluționară (de clasă) a oamenilor, pentru că istoria socială nu este irevocabil predeterminată. Ea poate fi schimbată de către oameni atunci când aceștia se adună îndeajuns de mulți laolaltă pentru a merge într-o direcție diferită, pledând în acest sens într-un mod activ.

Trebuie să subliniem și relația de zeci de ani pe care a avut-o cu partenera sa de viață și tovarăsa sa de luptă, Lucreția Bălănescu. Despre ea se cunosc încă destul de puține lucruri. Totuși, i-a fost statornic alături de-a lungul vieții, iar prietenia și iubirea care i-au unit au fost într-atât de puternice încât să-i poată trece împreună de toate greutățile. Așa cum am văzut, niciunul dintre ei nu a avut o viață ușoară. Ce femeie puternică trebuie să fi fost Lucreția Bălănescu!

În timpul vieții sale, Iuliu Neagu a fost foarte cunoscut în mișcarea muncitorească din România, la a cărei formare a luat parte în mod activ. Scrierile sale le erau cunoscute tuturor muncitorilor revoluționari. Până în 1911, le vom putea găsi periodic chiar și în calendarele sindicale anuale (*Calendarul Muncii*) ale Comisiei Sindicatelor, dominată de social-democrați. Găsirea tuturor lucrărilor, traducerilor și publicațiilor lui este însă un demers foarte dificil. În primul rând, sunt destul de numeroase; mai apoi, au apărut în locuri diferite și, în parte, sub diferite pseudonime. Un studiu al literaturii asociate istoriei mișcărilor de emancipare ar putea să-și găsească aici o temă importantă și extrem de generoasă.

Scriitor vădit revoluționar, dar care n-a avut alături voci care să-i popularizeze scrierile, Neagu-Negulescu a fost dat uitării. Scrierile lui Neagu se disting, în general, printr-o mare empatie față de realitatea vieții celor asupriți. În parte, textele sale sunt poetice și idealiste, însă totdeauna pline de forță și centrate pe ideea eliberării oamenilor. În nuvelele și povestirile sale, Neagu se bazează adesea pe dialogurile dintre țărani și muncitori pentru a ilustra astfel numeroasele probleme sociale, sărăcia și condițiile degradante de viață ale acestora, menținute

prin autoritatea și birocrăția statului. Opera sa literară dezvăluie astfel nu numai realitatea socială, ci și afecțiunea sa profundă și dragostea sa față de oamenii oprimați. Această dragoste însemna în cazul său și capacitatea de a înțelege și de a putea transmite ceea ce realitatea socială face unui singur om sau unui grup, cum îi poate „rândui” sau condiționa și cum îi poate priva de bucuria de a trăi. Iuliu Neagu a luat mereu atitudine în scrierile sale, încercând să-i călăuzească pe oameni către conștientizarea cauzelor nedreptății și către transformarea acestora în fundamente pentru acțiunea revoluționară. Din păcate, în lungii ani de întuneric ai fascismului, iar mai apoi ai dictaturii partidului-stat, Neagu va fi dat uitării. El rămâne însă, fără îndoială, unul dintre marii autori emancipatori români. Înțelegerea sa profundă și concluziile sale anti-autoritare nu s-au potrivit tendințelor autoritare din mișcarea muncitorească și, prin urmare, nu au fost niciodată îmbrățișate. Spre deosebire de Neagu-Negulescu, altul a fost, de exemplu, cazul lui Panait Istrati. La început, atât social-democrații cât și comuniștii au fost entuziasmați de povestirile sale de critică socială, contribuind astfel la popularizarea lor. De la Neagu-Negulescu, însă, nici măcar „burghezia educată” nu putea să se aleagă cu mare lucru. Pentru că aceștia iubeau doar drama, nu și soluția. Ca scrierile sale să fi fost răspândite a lipsit din țară, prin urmare, o mișcare sindicalist-anarhistă activă neîntrerupt. Acest lucru nu a fost posibil, atât din cauza repressiunii autorităților și a nenumăratelor calomnii îndreptate împotriva sa, cât și datorită propriilor greșeli (Poporul Muncitor) atunci când a încercat să întemeieze, fără succes, o mișcare vizibilă și puternică la nivel național.

O parte dintre scrierile și studiile lui Neagu-Negulescu ar putea fi folosite ca valoroase documente „neînfrumusețate” ale acelei epoci și chiar introduse în manualele școlare, pentru ca astfel tinerele generații să aibă acces la istoria poporului asuprit și exploatat din propria țară. Însă, de vreme ce o parte dintre aceste texte reflectă, de asemenea,

rezistența, lupta și în parte reușitele celor oprimați, cu siguranță că acest lucru nu se va întâmpla prea curând.

Incapacitatea capitalismului de a eradica sărăcia, corupția, nedreptatea și mizeria și neputința lui de a permite tuturor oamenilor să ducă o viață demnă și liberă, pot să inspire căutarea unor alternative emancipatoare și eliberatoare. Prin urmare, sunt convins că articolele, experiențele, scrierile și ideile lui Neagu-Negulescu ne-ar putea fi de folos pentru a răspunde problemelor lumii actuale.

Fără solidaritatea și sprijinul lui Adrian Tătăran, Mareike Katchourovskaja, Maria-Lidia și Mihai Codreanu, textul de față nu ar fi fost posibil. Vă mulțumesc pentru asta!

Martin Veith

Martin Veith (n. 1972) este muncitor, cercetător și publicist în presa anarho-sindicalistă și anarhistă. Studiile și articolele sale privesc mișcarea anarho-sindicalistă din Germania, istoria anarhismului și a sindicalismului din România dar și mișcările anarhiste împotriva războiului. A publicat în Germania două volume despre anarhiștii români și despre mișcarea muncitorească revoluționară, unul dedicat lui Panait Mușoiu și celălalt lui Ștefan Gheorghiu. Este, de asemenea, membru activ al „Institut für Syndikalismusforschung” [Institutul pentru studierea sindicalismului]: www.syfo.info.

ARIMANIA, ARIMANI ȘI ARIMANCE

Trei ipoteze cu privire la originea termenilor

În unul dintre cele mai influente eseuri ale sale, Oscar Wilde scria că „spre o hartă a lumii care nu include Utopia nici măcar nu merită să-ți întorci privirea, întrucât ea lasă pe dinafară unica țară spre care Umanitatea debarcă mereu. Iar când ajunge acolo, își aruncă privirea înspre larg și, văzând o țară mai bună, pornește la drum. Realizarea Utopiilor este Progresul.”¹ Aceeași idee o găsim rezumată de enigmaticul Jonathan Feldman astfel: „Basically, if you’re not a utopianist, you’re a schmuck.”²

În această linie de gândire se înscrie și *Arimania*, un text care rămâne actual nu atât prin orânduirea pe care o propune – întrucât ideile concrete de organizare pe care le înaintează îi pot părea ciudate unui cititor modern –, cât prin idealurile de solidaritate și echitate socială. Acestea reprezintă esența tare a demersului lui Iuliu Neagu-Negulescu.

Ruptă din contextul local și personal în care a fost creată, opera lui Iuliu Neagu-Negulescu iese în evidență în primul și în primul rând prin încăpățănarea de a rămâne indiferentă la mai toate curente și tendințele literare și culturale contemporane. Într-o epocă în care libertarii și naționaliștii își dispută moștenirea ideilor nietzscheene, în care teoriile în vogă ale lui Freud nu găsesc un punct comun cu evoluționismul lui Darwin, în care social-democrații diluează ideile marxiste cu retorica

1. Oscar Wilde, „The Soul of Man under Socialism”, în *Fortnightly Review*, Februarie 1891, pp. 303-304.

2. David Graeber, *Fragments of an Anarchist Anthropology*, Prickly Paradigm Press, Chicago, 2004, p. 1.

naționalistă, și poate cel mai important, într-o epocă devastată uman, material și intelectual de trauma Marelui Război, *Arimania* rămâne ancorată ideologic în pozitivismul și optimismul secolului al XIX-lea. Literar, Negulescu pare să fie încă un epigon al lui Morus, însă nota sa personală începe să se facă simțită în momentul în care devine evident că îi citește ideile printr-o lentilă socialistă. În ultimă instanță, toată literatura utopică îi este tributară umanistului britanic (și indirect *Republicii* lui Platon), dar Neagu pare să emuleze stilul lui Morus – de la care preia și cadrul narativ sub forma unei relatări de „călătorie” – mai mult decât oricare dintre scrierile contemporane, fie că e vorba de *Altruria*, *Nequa*, sau de *A Modern Utopia* a lui H.G. Wells.³

Atunci când parcurgem opera diversă a lui Negulescu, împrăștiată în numeroase volume și publicații astăzi cvasi-uite, ne putem întreba „ce înseamnă Arimania?” Cum textul propriu-zis ne oferă destul de puține indicii în această direcție, în următoarele pagini propun un studiu critic, pornit de la o scurtă notă explicativă care nu și-a mai găsit locul în volum, pentru a risipi cât de cât ceața care acoperă în continuare etimologia acestui cuvânt.

Câteva observații preliminare

Însemnările despre viața și rânduielele *arimanilor* și *arimancelor* au apărut într-un deceniu în care textele utopice încă mai puteau purta greutatea unui manifest social. La puțin timp după, ele au fost pe deplin deconstruite și întoarse cu susul în jos pentru a pune sub lumină tendințele autoritare ascunse printre rânduri.⁴ Neagu a avut norocul să

3. Chiar dacă principalele convenții ale literaturii utopice rămân cele trasate de Morus, opera sa este profund îndatorată scrierilor și tradițiilor literare care au precedat și conturat gândirea umanistă, cu precădere Republica lui Platon. Pentru o privire de ansamblu asupra genului literar, vezi Gregory Claeys (ed.), *The Cambridge Companion to Utopian Literature*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010.

4. Literatura distopică s-a definit recent ca un gen de sine stătător. Există însă o lungă tradiție intelectuală a împotrivirii față de demersurile filosofice sau literare care

fi scutit de asemenea nuanțe. Pentru el trebuie să fi fost clar cum aveau să îi eticheteze textul atât rivalii cât și prietenii: idealist și pervers, naiv și terorist, marginal deziluzionat și dușman al *status quo*-ului. Până la urmă, orice discuție despre utopie riscă să devină o discuție a contradicțiilor, iar *Arimania* are partea sa de contradicții interne.

Negulescu a fost, fără îndoială, un autor subversiv, a cărui proză s-a conturat ca o extensie firească a activismului său. Înainte de toate, stilul este acela al unui propagandist dur, cu finețuri și subtilități puține. *Arimania* nu are pretenția să fie un text extins peste mai multe planuri ideatice întretăiate, cu o ambiguitate intenționată a limbajului, inter și metatextualitate, sau niveluri diferite de interpretare. Metaforele și alegoriile sunt descifrabile în cheia cea mai simplistă. Cu toate acestea, este departe de a fi un text naiv, iar semnificația conceptului de *ariman* și motivul pentru care el a fost ales de Neagu nu trebuie trecute cu vederea, întrucât astfel s-ar putea pierde lungul șir evolutiv al ideilor utopice ale autorului, de la primele sale gânduri, continuând cu ciornele scrise în închisoare și în libertate, până la textul ajuns sub tipar. Iar cele trei ipoteze pe care le voi discuta par să-și găsească un punct comun, chiar dacă unul destul de neașteptat.

Firește, la tot pasul pândește pericolul supra-interpretării, al izolării și despicării unor variante de lectură. Orice interpretare trebuie să pornească de la programul social pe care Neagu-Negulescu îl introducea atunci când trasa o linie directoare coerentă încă din pasajul introductiv: „*Arimania* nu-i o plâsmuire răsărită din mintea noastră. Dimpotrivă, ființa acestei țări provine din îndrumările tuturor științelor și a cunoștințelor ce zilnic se nasc din lumina gândirii omenești.”⁵

încearcă să stabilească o ordine socială rigidă. Una dintre cele mai fine satire rămâne opera lui Aldous Huxley. Vezi Matthew Franck, „Brave „New World”, Plato’s „Republic”, and Our Scientific Regime”, în *The New Atlantis*, Nr. 40, toamna 2013, pp. 73-88.

5. Fragmentul se regăsește în text la p. 80 pentru versiunea adaptată și modernizată, respectiv la p. 194 pentru paragraful original.

1. Armonie și catharsis

Înainte de a căuta semnificații ezoterice în șpatele textului lui Neagu-Negulescu, poate că nu ar strica să luăm în calcul explicația cea mai la îndemână, și anume că alegerea titlului nu are neapărat o dimensiune simbolică proprie, ci este doar o figură de stil care reflectă evoluția firească a procesului prin care lucrarea a fost concepută și alcătuită. Iar atunci când vorbim despre *Arimania* este poate mult mai bine să vorbim despre un text neunitar, deoarece diversele straturi ale redactării și editării grăbite sunt încă foarte evidente.

Grosul lucrării a fost pus pe hârtie în perioada detenției lui Negulescu, dar textul a fost publicat la doi ani după ce acesta a fost eliberat.⁶ Chiar dacă acceptăm (și de ce nu am accepta?!) că germeii *Arimaniei* au încolțit în mintea sa cu mult înaintea momentului în care a înșirat în scris primele idei și chiar dacă eșafodajul ideologic ar fi fost gândit în perioada de libertate, textul final, cel tipărit, este unul haotic, grăbit, fără intervenții editoriale și fără o revizuire finală. Fie că i-au fost confiscate mai multe ciorne, atât în timpul încarcerării, cât și în timpul raziilor din anii de libertate,⁷ fie că Neagu a dorit să păstreze forma dată textului într-un moment de răscruce al vieții sale, rezultatul final se prezintă ca un text straniu. Pe de o parte, straturile succesive lasă să se întrevadă că textul nu a fost scris dintr-un foc și publicat la voia întâmplării; pe de altă parte, numeroasele fragmente necizelate ne demonstrează clar că el nu a fost lucrat pe îndelete. Să comparăm două paragrafe:

6. Vezi, în acest volum, textul lui Martin Veith, „Neobosit! Iuliu Neagu-Negulescu - o viață dedicată eliberării și emancipării celor asupriți”, precum și reperiile cronologice, pp. 50-51, respectiv p. 14.

7. Perchezițiile locuințelor anarhiștilor se sfârșeau adesea cu confiscarea manuscriselor sau a materialelor propagandistice. Compară, în acest volum, Veith, „Neobosit! Iuliu Neagu-Negulescu...”, pp. 31-32 cu incidentul povestit în prefața lui Panait Mușoiu la traducerea lui Neagu-Negulescu după lucrarea lui Pyotr Kropotkin, *Vremuri noi*, Tipografia Lucrătorilor Asociați Marinescu & Șerban, București, 1899.

De-asupra șopronului filfău molatec, legănate de adierea domoal'a dimineții, steagurile roșii ale țării, pe care strălucia aurul unui soare, ce lumina secera și ciocanul, la picioarele unii perechi îmbrățișate 'n clipa de beție a dragostei, pajur'acestii țări, înfățișând împreunarea muncilor, 'ntru buna înțelegere a oamenilor.⁸

Câteva pagini mai târziu fragmentul se repetă, redundant și stângaci:

În lumina unui soare de aur, un bărbat voinic și-o femeie frumoasă, îmbrățișându-se 'n clipa 'nălțătoare-a dragostii, încununăți într'o ghirlandă de spice și lauri, astfel se înfățișează această pajură arimană, oglindind strălucirea buneînțelegeri dintre oameni.⁹

Poate că procedeul de alcătuire al operei poate fi cel mai bine descris ca o „cârpeală sistematică”. Faptul că Negulescu și tovarășii săi și-au dorit cu tot dinadinsul să publice textul mă duce cu gândul, dincolo de impactul propagandistic urmărit, la un fel de efect cathartic sau terapeutic, de eliberare personală și de grup. Un asemenea sentiment transcendent de consolare seamănă cu cel trăit în cadrul unui ritual sau al unei experiențe religioase, iar până la un punct efectul său amintește de cel din timpul unei ședințe de terapie psihologică. Cu toate acestea, nu trebuie să confundăm efectul purificator pe care l-ar fi putut căuta Neagu-Negulescu atunci când își înșira pe foaie speranțele într-o lume în care oamenii „își vor oglindi înțelepciunea bunei lor înțelegeri în imaginea unui aceluiași *Mare Sfat al Omenirii*” cu „catarismul” contemporanilor săi, *vegetarianiștii* radicali adunați în jurul lui și Ion Ionescu-Căpățână și al ziarului *Vegetarismul*.¹⁰

8. P. 99, respectiv p. 213 pentru textul original.

9. P. 124, respectiv p. 238.

10. Vlad Brătuleanu, „Anarhismul în România”, în *Studia Politica: Romanian Political Science Review*, 11, 2011, 2, pp. 280-284.

Această ipoteză despre conceperea textului nu vine în contradicție cu punctele pe care le voi dezvolta mai târziu, însă ea reflectă poate cel mai bine teoria cea mai simplă cu privire la etimologia *Arimaniei*, anume că este vorba de un joc de cuvinte. Amestecând literele României, sau de ce nu pe ale Armeniei¹¹ sau ale comunității aromânilor, numiți *rramani* sau *armâni* până aproape de finalul secolului al XIX-lea¹², obținem cuvinte cu o sonoritate apropiată de numele țărâmului buneii înțelegeri. Lăsând numele de state și națiuni la o parte însă, originea termenului poate fi intuită din subtitlul lucrării, Țara Buneiînțelegeri; ori, conceptul de bună înțelegere este redat întru totul de cuvântul „armonie”, un termen comun în epocă,¹³ dar total absent din textul lui Neagu. Astfel, alăturându-i elegantului armonie/anarhie/România/*Arimania* bolovănosul *bunăînțelegere*, el reușește să creeze un calambur (englezescul *pun*) sau joc de cuvinte.

Vedem, așadar, că țărâmul Arimaniei s-ar fi putut numi la început Armonia. În loc de *arimani* și *arimance*, el ar fi fost locuit de *armoni* și *armonce*. Rămân câteva îndoieli și semne de întrebare cu privire la această etimologie, întrucât numele este aplicat de sus în jos, impunând o autoritate asupra locuitorilor, în loc să reflecte felul în care aleg chiar ei și ele să își spună unul celuilalt. Poate că o altă etimologie, mai puțin abstractă, se întrezărește dacă pornim de această dată de la numele pe care și-l asumă populația și doar apoi continuând înspre denumirea dată întregului țărâm.

11. Ideile libertare au circulat adesea în cadrul grupurilor minoritare și marginale care au reușit să își creeze canale paralele sistemului oficial. Asemeni evreilor, în spațiul românesc se întâlneau numeroase comunități armene, iar în lipsa unui stat național până în 1918 trebuie să fi existat, în rândul lor, un puternic freamăt anarhist și socialist. Aceste mișcări sunt mult mai bine documentate în spațiul fostelor regate armene; vezi Ronald Grigor Suny, „Marxism, Nationalism and the Armenian Labor Movement in Transcaucasia, 1890-1908”, în *Armenian Review*, 33, 1980, 1, pp. 30-47.

12. Cei din interiorul comunității își spun *rrămân* sau *armân*. Aromân este un exonim popularizat spre finalul secolului al XIX-lea prin lucrarea lui Gustav Weigand, *Die Aromunen [Aromânii]*, Johann Ambrosius Barth (Arthur Meiner), Leipzig, 1895.

13. În dicționarul lui Lazăr Șăineanu găsim următoarea definiție: „fig. unire, bună-înțelegere: *a trăi în armonie*.” Vezi „armonie”, în Lazăr Șăineanu (ed.), *Dicționar universal al limbei române*, Editura „Scrișul Românesc”, Craiova, 1929, p. 36.

2. Bandiți, haiduci și soldați: *baramini* și *barami, ari-manni și arimanii*

O mostră de folclor, culeasă și publicată de Vasile Alecsandri cu titlul „Mihu Copilu” surprinde poate cea mai veche apariție atestată a unui termen care i-ar fi putut servi lui Negulescu drept inspirație. Balada îl are în prim plan pe voinicul eponim Mihu Copilu, care îi înfruntă de unul singur pe cei patruzeci și cinci de haiduci conduși de un anume Ianuș Ungurean, evident o căpetenie maghiară din Transilvania.

Momentele cheie ale confruntării viteazului singuratic cu briganzii, clipele de dinaintea întâlnirii dintre combatanți, harța ce precede lupta, pasajele marțiale, dar și deznodământul încăierării sunt punctate, aproape ritmic, prin, repetarea unor adresări directe, când ale lui Mihu, când ale lui Ianuș, către cei patruzeci și cinci de haiduci. Ianuș își adună oamenii, strigându-le „Voi, vitejilor, / Haraminilor! / Ian stați și-ascultați / Și-armele-apucați,” pentru ca apoi Mihu să îi dojenească „Voi, voinicilor, / Haraminilor, / Cine v-a mânat / Capul v-a mâncat!”. În momentele finale ale baladei, Ianuș și banda sa sunt puși pe fugă, iar Mihu le strigă batjocoritor:

Voi, mișeilor, / Haraminilor! / Codrul mi-l lăsați, / Jugul apucați /
Că nu sunteți voi, / Nu sunteți ca noi / Oameni de mândrie,
/ Buni de vitejie,
Ci oameni de gloată, / Buni de sapă lată.¹⁴

Înainte de a trece mai departe, trebuie să observăm că Mihu nu este tocmai cel mai laudabil erou de baladă; el este cel care se năpustește peste tabăra haiducilor, apoi încearcă să îi domolească cu șiretlicuri

14. Vasile Alecsandri, *Poesii populare ale românilor*, Tipografia Lucrătorilor Asociați, București, pp. 64-69.

verbale, iar când retorica diplomatică eșuează sare la luptă, pentru ca mai apoi să îi trimită pe haiduci la muncile câmpului. În cazul în care o ipotetică răscoală ar fi precedat formarea *Arimaniei*, este destul de clar că Mihu va fi fost de partea reacțiunii și nu a clasei muncitoare. Să lăsăm însă judecățile de valoare și să continuăm analiza.

Dubletele viteaz-*haramin* și voinic-*haramin* ridică o serie de probleme lingvistice. Primul termen este, în ambele cazuri, cunoscut și bine atestat, întrucât voinicii și vitejii sunt vechi categorii de ostași, cu denumiri de proveniență slavonă, răspândite într-o mare parte a spațiului balcanic. Cele două cuvinte desemnează, așadar, două vechi instituții, nu atât în sensul unor entități monolitice, palpabile, ca acelea care dirijează guvernarea, serviciul religios, sau funcționarea sistemului judecătoresc, ci conceptual, adică în înțelegerea amplă pe care o reliefează Émile Benveniste atunci când vorbește despre un vocabular al instituțiilor indo-europene. În această categorie intră și acelea care doar se întrevăd în cadrul raporturilor sociale și modului de viață, sau în limbaj și în gândire, fără a fi la fel de clar conturate.¹⁵ Ori, fără cadrul instituțional definit – indiferent cât de primitiv în perioada de dinaintea apariției formațiunilor statale medievale din spațiul românesc –, atunci când sunt folosite în limbajul curent (cel mai adesea pentru a sublinia o trăsătură de caracter), atât viteaz cât și voinic rămân încărcate cu atributele definitorii pentru cei inițiați și intrați în rândurile acestor instituții militare arhaice.

Nu ne este cunoscută, însă, nicio instituție a *haraminului*. Termenul este atât de rar atestat încât nu există niciun fel de consens privind înțelesul său. Lui Alecsandri îi este opac,¹⁶ el reappare doar

15. Émile Benveniste, *Le Vocabulaire des institutions indo-européennes*, Vol. I „Économie, parenté, société [Économie, relații, societate]”, Éditions de Minuit, Paris, 1969, pp. 9-10.

16. Alecsandri menționează că sensul cuvântului nu este cunoscut, dar nu explică dacă termenul îi este străin doar lui sau dacă nici cel de la care a cules balada nu îi putea explica semnificația acestuia. Alecsandri, *Poesii populare ale românilor...*, p. 65 n. 9.

de două ori, la Creangă și la Odobescu, în proză, respectiv teatru.¹⁷ Ambii autori par să fie obișnuiți cu el din uzul colocvial, și poate că sub influența lor este pus de Lazăr Șăineanu în legătură cu un cuvânt cu o sonoritate asemănătoare, *harami*,¹⁸ o identitate pe baza căreia cei doi termeni apar împreună în dicționar și astăzi.

Cine sunt, însă, acești *haramini* sau *harami* și cum pot fi ei legați de *arimania* lui Neagu-Negulescu? Cuvântul *haram* provine din limba turcă (la rândul său un împrumut din arăbescul *haram*, un adjectiv care denotă ceva interzis, ilegal, sau nelegitim), unde se referea la o încălcare a legii sau normelor. Extinzându-se, el devine o denumire dată nelegiuților în general, iar cu acest sens a fost preluat în spațiul balcanic (termenul apare ca *χαρμηός* în neogreacă, *haramija* în bulgară, *haramija* sau *aramija* în sârbă și *aram* în albaneză) ajungând până în Ungaria (*haramia*).¹⁹ Până într-un punct, *haramul* se confundă cu eroul baladelor populare prin excelență, haiducul. Dacă haiducului i se îngăduie o mare versatilitate, de la erou de basm la erou tragic, de la vrăjmaș mișel la anti-erou onorabil – precum în cazul vitejilor pe care îi înfruntă Mihu –, *haramul* rămâne un personaj conotat negativ.

Posibilitatea de a vedea în bandiți, în nelegiuți și în marginali, cu alte cuvinte în *lumpenproletariatul* atât de disprețuit de marxiști, fermentul revoluției sociale libertare pare să se alinieze principiilor lui Neagu-Negulescu din anii conceperii *Arimaniei*, principii care l-au făcut atât de detestat în ochii multora dintre foștii săi colegi, tovarăși

17. „Ne-au călcat hoții! Sunt la poartă o mie și mai bine de haramini levinți, cu sănețele gata de foc și cu paloșele goale... Zic că sunt ai lui Neagoe Basarab”, în Alexandru Odobescu, *Mihnea Vodă cel Rău*, în Alexandru Odobescu, *Opere*, Vol. I, ed. Gheorghe Pienescu, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1965, p. 78. La Creangă apare ca *haramnin*: „Noroc din ceri pînă-n pămînt că nu m-a prins melianul și haramninul de Trăsnea, căci avea mare ciudă pe mine.”, în Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*, Editura tineretului și sportului, București, 1959, p. 83.

18. Lazăr Șăineanu, *Influența orientală asupra limbei și culturii române*, vol. II „Vocabularul”, Editura Librăriei Socecu, București, 1900, p. 208.

19. Etimologiile termenilor sunt discutate în Nicolae A. Constantinescu, „Chestiunea celei mai vechi organizații ostășești la români – vitejii și arimanii”, în *Revista Istorică*, Vol. 31, 1945, Nr. 1-12, 1945, p. 95, n.11.

și prieteni.²⁰ Cunoaștem încă destul de puține despre locul *lumpenproletariatului* în dezbaterile teoretice și în cadrul acțiunilor directe din spațiul românesc contemporan lui Neagu. Cursul propriei sale vieți l-a adus adesea în compania unor asemenea oameni, iar stilul de viață al marginalilor este descris în câteva dintre povestirile sale.²¹ Nu știm în ce măsură chiar el ar fi cunoscut experiența vagabondajului, dar în timpul lungilor sale călătorii prin țară l-a cunoscut pe unul dintre rătăcitorii notorii ai vremurilor sale, Panait Istrati.²²

Mult mai puțin controversată este problema socio-lingvistică a dispariției literei H inițiale în cadrul tranziției de la *haramini* la *arimani*. Fenomenul este unul ușor de înțeles prin prisma deceniilor de (re)latinizare și modernizare a limbii, procedeu desfășurat în paralel cu, și parțial ca urmare a importării unui discurs *Orientalizant*. Consoana fri-cativă inițială aduce cu sine o conotație „levantină”, așadar desuetă. Un exemplu grăitor în acest sens este pseudonimul celebrului avangardist Urmuz, provenit cel mai probabil de la numele propriu „Hurmuz”, atunci ca și acum un nume de familie răspândit, de origine turcească.²³

Înainte de a putea pune un semn de egalitate între *aramini* și *arimani*, rămâne problema literelor inversate. Dacă în cazul „armoniei” jocul de cuvinte întărea figura de stil, aici aruncă mai degrabă o umbră de îndoială asupra întregii interpretări. Există o cale de mijloc în această dilemă, iar interesantă în acest sens este ipoteza lui Nicolae A. Constantinescu, care pornește de la o critică adusă lui Șăineanu pentru interpretarea prin care îi suprapune pe *harami* și *haramini*. El atrage atenția că, întrucât studiul nu este unul exhaustiv, ignoră evoluția multor denumiri date diverșilor briganzi și mercenari vlahi activi în Balcani

20. Veith, „Neobosit! Iuliu Neagu-Negulescu...”, pp. 42-45.

21. Vezi povestirile „Iamandescu” și „Acelaș”, în Iuliu Neagu-Negulescu, *Flăcări năbușite*, Editura „Revistei Idei”, București, 1909, pp. 79-96, respectiv pp. 97-102.

22. Relația dintre cei doi a fost una tensionată. Vezi Veith, „Neobosit! Iuliu Neagu-Negulescu...”, pp. 52-53.

23. „Hurmuz” în Iorgu Jordan (ed.), *Dicționar al numelor de familie românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, p. 250.

de-a lungul Evului Mediu și la începutul perioadei Moderne. Propune apoi o dinamică lingvistică diferită și leagă numele acestor bande militare de albanezul aram (presupusa formă a lui *haram*) pentru a face mai apoi un salt geografic, conectându-le cu *arimanniile* longobarde din Peninsula Italică.²⁴

În contextul feudalismului timpuriu, *arimanniile* sunt grupări militare pe care regii longobarzi le așează în zonele de graniță. Ele apar târziu în cronică, începând cu secolul al VIII-lea, pe fondul scăderii puterii germanice în peninsula în detrimentul bizantinilor, dar mai ales al forțelor papale sprijinite de Carol cel Mare.²⁵ E de presupus că ele existau încă de dinainte, deși ar fi exagerat să căutam o continuitate cu presupusele (și, în spațiul german, controversatele) *Männerbunduri* sau frății războinice inițiatice din antichitate.²⁶ *Arimanniile* nu au nimic din dimensiunea secretă a acestora din urmă, ci sunt simple grupări militare ale oamenilor liberi, dar obligați în schimbul acestei libertăți să se înarmeze în slujba seniorului. Mai târziu își pierd statutul de oameni liberi, devenind șerbi, dar încearcă să se folosească de vechile privilegii asociate titlului. Etimologic, *arimann* este forma provenită din latina vulgară a germanicului *beermann*, unde *beer* denotă oaste iar *mann*, firește, bărbat.²⁷ Se știu puține lucruri despre soarta acestor grupări după prăbușirea puterii longobarde, iar Constantinescu

24. Constantinescu, „Chestiunea celei mai vechi organizații ostășești...”, pp. 95-96. Nu este clar dacă autorul propune o corupție între cele două forme sau dacă preferă această etimologie în detrimentul originii orientale a termenului.

25. Pentru a înțelege mai bine creșterea, structura și decăderea puterii longobarde, vezi Walter Goffart, „The Technique of Barbarian Settlement in the Fifth Century: A Personal, Streamlined Account with Ten Additional Comments”, în *Journal of Late Antiquity*, vol. 3, nr. 1, 2010, pp. 65-112. Cf. Patrick Geary, *Mitul națiunilor: Originile medievale ale Europei*, Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2007.

26. Vezi Stig Wikander, *Der arische Männerbund: Studien zur indo-iranischen Sprach- und Religionsgeschichte [Frăția războinică ariană: Studii asupra istoriei limbii și religiei indo-iraniene]*, Ohlsson, Lund, 1938.

27. Heinrich Beck, Reinhard Wenskus, „arimanni”, în *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde (RGA)*, 2. Auflage, Band 1 [*Lexicon al anticității germanice*, A doua ediție. Vol. I], de Gruyter, Berlin / New York 1973, pp. 405-406. Termenul nu se regăsește în germana modernă. Deși o logică socială asemănătoare

sugerează că o parte a acestora ar fi putut trece ca mercenari sau nelegiuți în Balcani.²⁸

Dimensiunea oștenească a acestor formațiuni este evidentă; fără conexiunile lui Constantinescu, cea banditească nu se întrezărește. Din punct de vedere istoric, moștenirea *arimanilor* germanice este una săracă; la câteva secole după scăderea puterii longobarde, o altă forță va deveni echivalentă în mentalul colectiv cu brigandieria pe coasta dalmată: vlahii *morlaci*, cei care s-ar putea afla în spatele *morlockilor* lui H.G. Wells, personaje devenite un *topos* al literaturii Fantasy și SF.²⁹

Este tentant să vedem o suprapunere între *arimanniile* medievale timpurii și tărâmul utopic al *arimanilor* și *arimancelor*. Nișa poate mult prea specializată a termenului și rolul său istoric specific îl fac să piardă fix avantajele care îi recomandau pe (mult mai îndepărtații lingvistic) *haramini* sau *harami*. Poate că nu în istorie, ci într-un cadru mitologic citit într-o cheie emancipatoare trebuie căutat modelul lui Neagu-Negulescu.

3. *Übermensch* și geniul cel rău

În rigurosul *Dicționar universal al limbii române*, realizat de același Lazăr Șăineanu, îl întâlnim la secția de nume proprii pe Ariman, „geniul cel rău la Perșii cei vechi, totdeauna în luptă cu *Ormudz*, personificarea binelui.” Înaintea de a vedea cine este acest Ariman, trebuie spus că adversarul său, *Ormudz*, este același Urmuz sau Hurmuz despre care am discutat anterior. Aceasta din urmă este forma turcească a numelui persan Hormizd, nume purtat de cel puțin șase împărați sasanizi, care la rândul său s-a format printr-o metateză a numelui Ohrmuzd, forma medio-persană a numelui divinității supreme în

poate fi întâlnită uneori în spatele englezescului *man-at-arms*, acesta provine de fapt din franceză, *homme d'armes*.

28. Constantinescu, „Chestiunea celei mai vechi organizații ostășești...”, p. 97.

29. Larry Wolff, *Venice and the Slavs: The Discovery of Dalmatia in the Age of Enlightenment*, Stanford University Press, Stanford California, 2001, p. 348.

Iranul pre-musulman.³⁰ Ohrmazd sau *Ormudz* despre care vorbește Șăineanu este principiul suprem în religia lui Zoroastru, pe numele său iranic Zarathushtra.³¹

Numele original al lui Ohrmazd poate fi întâlnit în limba avestică – limba lui Zarathushtra și a comunității sale, cea mai veche dintre limbile iranice atestate, înrudită îndeaproape cu sanscrita vedică. Acesta este Ahura Mazdā, în traducere aproximativă Stăpânul Înțelepciune. De aici zoroastrenii sunt numiți și mazdeeni, în timp ce ei înșiși își spun *mazdayasneni*, sau închinători la Mazdā. În inscripțiile persane vechi ale regilor ahemenizi – aceeași monarhi perși care i-au înfruntat pe grecii lui Leonida, pentru a fi mai apoi cuceritori de Alexandru Macedon – deja se poate observa transformarea acestui nume, devenit Auramazda. Chiar dacă răul și separația sa categorică de bine sunt teme omniprezente în imnurile religioase atribuite direct lui Zarathushtra, spiritul ce sălășluiește în întuneric, adversarul lui Ahura Mazdā, nu este numit. După moartea profetului, în noile texte avestice compuse sau adaptate mesajului noii religii, acest principiu coetern negativ își face apariția; el este Angra Mainyu, care în avestică înseamnă Mentalitatea Distructivă. Prin aceleași transformări lingvistice, în limba medio-persană numele său devine Ahriman, iar el este cel mai probabil cel căruia grecii și romanii din vechime îi spuneau *Ἀρειμάνιος* sau Arimanius.³²

30. Vezi „Ariman”, în Șăineanu (ed.), *Dicționar universal...*, p. 723.

31. Lunga tradiție a studiilor iranice nu poate fi ușor rezumată, iar în privința multora dintre punctele cele mai delicate ale istoriei religiei lui Zoroastru există în continuare numeroase divergențe. Pentru o privire de ansamblu asupra vieții profetului, limba acestuia și modul în care religia a evoluat și s-a transformat până în prezent, vezi Mary Boyce, *Zoroastrians: Their Religious Beliefs and Practices*, Routledge & Kegan Paul, London/Boston, 1979 și Jenny Rose, *Zoroastrianism: An Introduction*, I. B. Tauris, New York/London, 2011.

32. Întrucât problema originii și numelui celor două principii sau mentalități este una foarte spinoasă, o familiarizare cu subiectul poate începe cu articolele lui Mary Boyce, „Ahura Mazdā”, în *Encyclopædia Iranica*, Vol. I, Fasc. 7, 1984, pp. 684-687 și Duchesne-Guillemin, „Ahriman”, în *Encyclopædia Iranica*, Vol. I, Fasc. 6-7, 1984, pp. 670-673, ambele disponibile și extinse pe site-ul accesibil la liber al enciclopediei, <http://www.iranicaonline.org>, accesat la 1 mai 2018.

Saltul de la o zeitate venită din negurile istorice și până la România în care trăia și scria Negulescu nu poate sfida Briciul lui Occam, așa-dar etapele receptării vor fi inspectate individual și analizate pas cu pas, căci altfel briciul va spumega nervos. Importul mitologiei iraniene nu a avut niciodată în spațiul românesc același impact precum textele vedice, spiritismul indian, sau învățăturile budiste. Cu toate acestea, legendele Iranului erau cunoscute în Occident, deși foarte distorsionat, cu mult înaintea receptării tradițiilor indiene sau chinezești. Zoroastru apare sporadic în literatura (vest) europeană încă din antichitate, ca vrăjitor, înțelept, sau impostor, dar arareori în calitate de exponent al unei tradiții religioase. Un cunoscut exemplu literar este romanul lui Voltaire, *Zadig*, o reinvenție satirică a genului literar al „oglinzilor pentru principii”. Personajul său eponim este un discipol al lui Zoroastru și un închinător la Oromasdes, așadar Ohrmazd.³³ Nu știm în ce măsură Neagu-Negulescu, un francofon, va fi cunoscut scrierile lui Voltaire, dar întreaga tradiție filologică iranistă a pătruns în spațiul românesc pe o filieră franceză, iar în inventarul Bibliotecii Universitare din București se găsesc lucrări pe care el le-ar fi putut consulta. Pe lângă o copie a importantei lucrări *Ohrmazd et Ahriman*, întâlnim și o traducere integrală, în limba franceză, a *Avestei*, culegerea textelor sacre ale mazdeenilor.³⁴

Lucrarea care a aruncat în aer toate locurile comune pe care profetul iranian le ocupa în mentalul colectiv nu este o investigație propriu-zisă a vieții și învățăturilor acestora, ci un manifest filosofic: *Also sprach Zarathustra*, textul în care Nietzsche îl preschimbă pe Zoroastru

33. Voltaire, *Zadig ou la Destinée [Zadig sau Destinul]*, Librairie Minard, Paris, 1956, pp. 12, 14, 17-19. Romanul apare în 1747, iar la acea data textele antice zoroastrene nu erau încă descifrate. Ca atare, Voltaire se inspiră din surse greco-romane și din puținele texte târzii care fuseseră receptate până în acel moment.

34. Charles-Joseph de Harlez (trad.), *Avesta: livre sacré du zoroastrisme*, Maisonneuve, Paris, 1881 și James Darmesteter, *Ohrmazd et Ahriman: leurs origines et leur histoire*, F. Vieweg, Paris, 1877, ambele volume se găsesc la Biblioteca Centrală Universitară, Filiala București, Unitatea Centrală, sub cotele 19973, respectiv 2180. Ștampilele încă descifrabile pe paginile lor demonstrează că în 1907 cele două volume erau deja accesibile cititorilor.

în prototipul *Übermensch*-ului și purtătorul concepțiilor sale despre moralitate. Este greu de contestat popularitatea acestei opere pentru Europa primelor două decenii ale secolului al XX-lea.³⁵ Receptarea ideilor în rândul cercurilor anarhiste din Occident are loc rapid; în 1903 se joacă pentru prima dată tragi-comedia *Man and Superman*, în care personajul John Tanner este modelat de dramaturgul Bernard Shaw ca un revoluționar neobosit, inspirat de ideile nietzscheene.³⁶ Prima traducere, chiar dacă numai parțială, în limba română este semnată de Eugen Relgis,³⁷ un apropiat al lui Panait Mușoiu, perenul colaborator al lui Neagu și susținător al tuturor mișcărilor libertare. În ciuda popularității lucrării lui Nietzsche, trebuie spus că nici Ohrmazd, nici Ahriman nu apar în opera sa, deși îi erau cunoscuți filosofului și filologului german.³⁸ Cei doi vor găsi un sol fertil în gândirea ezoterică, cum este cazul lui Rudolf Steiner, care va adapta multe dintre concepțiilor nietzscheene la sistemul său teosofic.

Steiner, care în timpul războiului locuia în Elveția neutră, pornește într-un turneu de conferințe și lecturi care îl poartă prin Viena, Praga

35. Rădulescu-Motru pare să fie primul filosof român interesat de ideile lui Nietzsche, cărora le dedică o serie de articole în 1895. Pentru o scurtă analiză a acestei receptări timpurii, vezi studiul „Nietzsche în România: cazul lui Lucian Blaga”, cules în volumul Keith Hitchins, *Mit și realitate în istoriografia românească*, Editura Enciclopedică, București, 1992, pp. 296-297.

36. Bernard Shaw, *Man and Superman. A Comedy and a Philosophy*, Westminster: Archibald Constable & Co., London, 1903. Shaw scrie și două anexe spre a fi folosite pentru punerea în scenă, *Cărticica revoluționarului și Maxime pentru revoluționari* (pp. 177-224, respectiv pp. 225-244).

37. Friedrich Nietzsche, *...Așa vorbit-a Zarathustra: despre războiu și luptători*, trad. Eugen Relgis, Editura Bibliotecii „Lucaefărul”, București, 1915.

38. Jenny Rose, *The Image of Zoroaster, The Persian Mage through European Eyes*, Bibliotheca Persica Press, New York, 2000, pp. 173-194; alegerea lui Zarathustra drept purtătorul mesajului său i-a adus o neașteptată simpatie din partea unor refugiați zoroastreni. Nietzsche filologul este întotdeauna eclipsat de Nietzsche filosoful; se pare însă că acesta era familiarizat într-o mai mare măsură cu filologia avestică decât ne-am fi așteptat. Vezi Alberto Cantera, „¿Pero habló Zarathustra? Breve historia de un mito continuamente reinventado [Grăit-a Zarathustra? Scurtă istorie a unui mit continuu reinventat.]” în *Sileno. Variaciones de arte y pensamiento [Silenus. Variații de artă și gândire]*, 17, 2004, pp. 65-64.

și Linz, unde vorbește despre Lucifer și Ahriman, principiile distructive între care omul trebuie să își găsească un echilibru. Dacă pentru el Lucifer reprezintă gnoza, superstiția și tradițiile păgâne, Ahriman este simbolul cunoașterii prin simțuri, al materialismului și al progresului tehnologic.³⁹ Steiner se identifică ca fiind un discipol al eticii lui Max Stirner⁴⁰ și se pare că scrierile sale au avut un oarecare ecou în rândul anarhiștilor încă din timpul vieții sale, după cum reiese din corespondența cu Joseph Henry Mackay.⁴¹ Nici anarhiștii nu s-au ferit să folosească simbolic figuri demonice; pentru Bakunin, Satan reprezenta întâiul rebel,⁴² iar la cum-păna dintre veacuri, unul din ziarele redactate sub îndrumarea lui Moses Harman se intitula, provocător, *Lucifer, the Light Bearer*.⁴³

Ideea inversării principiilor religioase, acceptarea unui Lucifer sau Ahriman care să îi faciliteze omului accesul la o cunoaștere de tip superior, în contra unei cenzuri divine impuse de demiurg, precum și conceptul unui supra-om care își croiește o moralitate nouă sunt receptate și în spațiul românesc. Steiner conferențiasă la Sibiu în 1889,⁴⁴ același an în care a descoperit operele lui Nietzsche⁴⁵. Nu este tocmai clar în ce măsură cei doi sunt receptați împreună în mediile românești, deși cunoaștem cu certitudine un autor căruia îi era cunoscută opera amândurora: Lucian Blaga, mai tânărul contemporan al lui Neagu.

39. Rudolf Steiner, *The Influence of Lucifer and Ahriman*, Steiner Book Center, North Vancouver, 1954, *passim*. Conferințele au fost culese, traduse și publicate în mai multe limbi, dar, luând în calcul numărul edițiilor, par să se fi bucurat de cea mai mare popularitate în spațiul anglofon.

40. Vezi Karl Ballmer, *Max Stirner und Rudolf Steiner: Vier Aufsätze [Max Stirner și Rudolf Steiner: patru studii]*, Edition LGC, Siegen, 1995.

41. Corespondența dintre cei doi a fost publicată în *Magazin für Literatur [Jurnal Literar]* la 30 Septembrie 1898. O traducere a celor două scrisori poate fi accesată online http://wn.rsarchive.org/Articles/Anarchy_index.html, accesat la 20 aprilie 2018.

42. Michel Bakounine, *Dieu et l'État, L'Altiplano*, Paris, 2008, pp. 18, 21.

43. Julie Herrada, *Harman, Moses*, în Richard Dawkins (ed.), *The New Encyclopedia of Unbelief*, Prometheus Books, New York, 2007, pp. 378–379.

44. Rudolf Steiner, *From the Course of My Life*, Rudolf Steiner Press, East Sussex, 2013, p. 92, n. 68.

45. *Idem, Friedrich Nietzsche: ein Kämpfer gegen seine Zeit [Friedrich Nietzsche: un luptător împotriva epocii sale]*, Rudolf Steiner Gesamtausgabe, Dornach, 2000. Vezi Introducerea.

Deși aflat încă la începutul carierei literare, drama sa *Zamolxe, Mister Păgân*, în ultimă instanță o pastişă a *Zarathushtra* lui Nietzsche, are premiera și este publicată în 1921, în aceeași perioadă când Negulescu este întemnițat în închisoarea Văcărești.⁴⁶

Evident, spiritualismul lui Steiner nu avea cum să îi pară altfel decât prostesc celui care scria că „în privința preoților, arimani spun că nimic nu le este rămas necunoscut din tainele puterilor naturii ca să-i mai înspăimânte necunoscutul și să aibă nevoie de vrăjitori care să-l descânte spre a-l îndupleca”.⁴⁷ Pare de asemenea puțin probabil ca Negulescu să fi nutrit vreun fel de atracție pentru individualismul nietzschean. Pasajul de mai sus relevă, însă, dincolo de lipsa de interes pentru gândirea religioasă, o clară tendință anticlericală, în sprijinul căreia ar fi putut extrage și mobiliza multe dintre argumentele acestor scrieri, ironizându-le în același timp excesele prin trimiterea la mentalitatea malefică din credința zoroastrenilor.

Întretăiere

Însă numele etnic al Arimilor ne dispăru cu ruina lor politică. [...] Typhon este de naționalitate un Arim sau Ariman, și elementul dominant în imperiul său era Arimii. Sub numele de Ariman, Typhon este înfățișat ca părintele sau principiul reului și în religiunea națională a vechiului Iran. [...] Armonia este un nume familiar de etnie întocmai ca și Histra mater. [...] Aram și Arim, numele unui erou național în poezia populară

46. Lucian Blaga, *Zamolxe: Mister Păgân*, „Ardealul” institut de arte grafice Cluj, Cluj, 1921. Influența lui Nietzsche asupra filosofului sibian este discutată pe larg în Hitchins, „Nietzsche în România: cazul lui Lucian Blaga”. Lui Blaga îi este de asemenea cunoscută opera lui Steiner, despre care scria „În lumea gânditorilor, alături de Einstein, e poate cea mai discutată personalitate”, Lucian Blaga, „Un inițiat”, în *Voința*, 29 ianuarie, 1921. La moartea teosofului austriac scrie un necrolog în care deplânge „moartea ultimului dintre marii inițiați”, *idem*, „Rudolf Steiner”, în *Cuvântul*, an II, no.171, 5 iunie 1925.

47. P. 96, respectiv p. 210.

română [...] în aceleași cântece vechi, voinicii, cari luptă sub ordinele eroului, sunt numiți Haramini. [...] O parte din Bastarni [...] purtau numele de Atmoni, probabil o formă coruptă în loc de Armoni; [...] locuitorii din delta Dunării, sunt numiți în tradițiunile române Armâni. [...]⁴⁸

Rândurile de mai sus sunt culese dintr-un text apărut cu aproape un deceniu înaintea Arimaniei. Este vorba despre „opusul” postum al lui Nicolae Densușianu, cele peste o mie de pagini de delir aproape religios care alcătuiesc *Dacia Preistorică*, piatra de temelie a dacopatiei. Prin șiruri interminabile de etimologii fanteziste, profetul dacismului încearcă să creeze o narativă din datele schizoid selectate, pe care le leagă printr-o închipuită vocabulă „pelasgă”.⁴⁹

Ideea că Neagu-Negulescu ar fi putut cocheta cu ideile lui Nicolae Densușianu i-ar putea descuraja pe mulți dintre cei care poate că își doresc să afle mai multe despre neobositul sindicalist. Și cine ar putea să îi învinovățească, întrucât dacopatia e boală grea, cu complicații naționaliste. Dovezile în acest sens sunt încă firave, dar toate corespondențele de mai sus ar sugera că Neagu, dacă nu și alți tovarăși sau colaboratori de-ai săi, erau familiarizați cu unele dintre argumentele protocroniste, fie din simplă curiozitate, sau poate dintr-o dorință de a căuta argumente împotriva discursului istoric naționalist oficial în cele mai neașteptate locuri. Asemeni lui Georges Sorel, căruia îi rămâne tribut pe întregul vieții sale, Neagu ar fi căutat nu atât adevăruri istorice sau științifice în Dacia Preistorică, sau chiar în oricare dintre operele discutate mai sus, cât mituri sociale.⁵⁰

48. Nicolae Densușianu, *Dacia Preistorică*, Institutul de arte Grafice „Carol Göbl”, București, 1913, pp. 140-141, 741 n. 3, 766.

49. O serie de deconstrucții ale argumentelor istorice și lingvistice folosite de protocroniști în Dan Alexe, *Dacopatia și alte rătăcirii românești*, Humanitas, București, 2015. Cu privire la incoerența lui Densușianu, vezi mai ales pp. 94-96.

50. Teoria sa despre mit se conturează cel mai clar în lucrarea sa definitorie, publicată în 1908: Georges Sorel, *Réflexions sur la violence*, Marcel Rivière et Cie, Paris, 1910, *passim*. Cu puțin timp înaintea încarcerării, Neagu-Negulescu ține prelegeri și

Întoarcere în Arimania

Încheiem acest demers, cu armonie și anarhie, *baramini* și *beer-manni*, sau Ahrimani și Luciferi și ne întoarcem la textul lui Neagu-Negulescu. Chiar dacă *Arimania* ocupă un loc unic în rândul scrierilor sale, ea nu face o notă discordantă ci, dimpotrivă, dă o coeziune textelor sale împrăștiată prin paginile diverselor publicații muncitorești efemere și ale volumelor cu o circulație limitată, devenite din ce în ce mai greu accesibile. Aparentul exotism al acestei opere, faptul că proza și teatrul său au puține în comun cu tendințele literare ale epocii, este consecința separației artificiale între literatura produsă de niște așa-numite elite culturale și restul materialelor, adesea inedite și necunoscute unui public larg. *Arimania*, asemeni vernaculelor medievale și moderne timpurii, aparține unui tip de literatură adesea neglijată și desconsiderată, dar pe care cercetarea ultimelor câteva decenii începe să o valorizeze. Sperăm că și acest volum a dat un imbold înspre recuperarea unei literaturi care mai are, încă, multe de oferit.

Călătorind prin *Arimania*, chiar dacă doar pe foile textului său, Neagu pare să răspundă peste ani îndemnului bunului său prieten, Panait Mușoiu, cel care scria cu melancolie: „Trăiește și tu o zi, un ceas, o clipă chiar, cum am putea trăi, cum vom trăi cândva.”⁵¹

Ionuț Valentin Cucu

citează din teoriile sindicalistului francez în cadrul cursurilor și broșurilor publicate pentru universitatea populară pe care a înființat-o la Câmpina. Vezi Veith, „Neobosit! Iuliu Neagu-Negulescu...”, p. 49.

51. Panait Mușoiu, „Îndemn la luptă”, în *Mișcarea socială*, nr. 4, 9 martie 1897, p. 3.

ARIMANIA
sau
Țara Buneiînțelegeri

(2018)

Cititorule,

Arimania nu-i o plăsmuire răsărită din mintea noastră. Dimpotrivă, ființa acestei țări provine din îndrumările tuturor științelor și a cunoștințelor care zilnic se nasc în lumina gândirii omenești, prin tot mai profunda cunoaștere a faptelor firești. Dându-ți la o parte perdeaua prejudecăților, sub vălul cărora ai crescut, punându-te în acord cu progresele inteligenței omenești, vei putea și tu pricepe, iute și curând, calea ce duce către Țara Buneiînțelegeri.

Am scris cartea de față nădăjduind că, prin transformările vremurilor, și în țara ta totul este pregătit pentru realizarea fericitei ordini pe care-o vei descoperi în țara arimanilor; că, în sfârșit, ține numai de tine să ai puterea de a te smulge din mrejele prejudecăților care te încătușează. Pentru ca aceste lucruri să se întâmple și într-o astfel de nădejde am scris cartea de față.

Iuliu Neagu-Negulescu

mai-decembrie, 1921

Închisoarea Văcărești

1. PRIVIRE DE ANSAMBLU ASUPRA ARIMANIEI

Departe și nu prea departe, spre soare răsare, se întinde o țară pe cât de binecuvântată prin frumusețile și bogățiile ei naturale, pe atât de minunată prin obiceiurile poporului său.

Scăldată în părțile ei dinspre miazăzi de una dintre cele mai mari ape curgătoare din câte se cunosc pe fața pământului, către apus și mieznoapte o încunună șiruri de munți fermecați. Dinspre răsărit o închide un râu vijelios ce-și aruncă necăjit apele într-o lacomă gură de mare. În sfârșit, nu-i lipsită nici de priveliștea mării care-i scaldă o bună parte din țărmuri, întinzându-și largul zărilor către răsărit.

Aceasta-i Țara Buneiînțelegeri sau, cum i-am zis noi potrivit obiceiului locuitorilor săi, Arimania, numită așa după o veche denumire a strămoșilor lor.

Între munții care-i încunună părțile de mieznoapte și de apus și între cele două râuri și marea care-o mărginesc dinspre răsărit și miazăzi, se desfășoară ținuturi largi, când netede și întinse ca suprafața unei mări liniștite, când mlădiindu-se în dealuri și văi, ca niște valuri uriașe înmărmurite în mijlocul furtunii. Pe deasupra țării, în vraja nopților, văzduhul își desfășoară nemărginirea unui cer vioriu, presărat de mărgăritarele stelelor zgłobii; un văzduh scăldat în lumina soarelui strălucitor în miezul zilei, însă nelipsit, la vremea potrivită, de tăvălugul norilor, care se abat din codrii munților și din largul mării ca să-și scuture, în tremur de fulgere, mana îmbeșugată a ploilor. Nenumăratele sate presărate pe tot cuprinsul țării par primăvara ostroavele unor grădini în mijlocul lanurilor verde-aurii; și cuiburi de odihnă în miezul iernilor albe. Codrii munților și pădurile șesurilor răsună de nesfârșitul cântec al păsărilor, care zboară, stoluri după stoluri, către zările luminate

ale văzduhului, învăluindu-se cu norii. Multe râuri, pâraie și gârle se încolăcesc și se unesc prin șesurile țării, sclipindu-și apele argintii, care curg la vale voioase că au scăpat din strâmtorile munților. Și țara are bălți întinse, îndestulând cherhanalele din jurul lor cu fel de fel de pești, vânați de pescari îndemânatici, care le cutreieră stufărișurile și întinderile limpezi în luntrile lor negre, ce par în largul apelor niște lișițe uriașe.

Acestea, precum și nenumărate alte daruri, împodobesc această țară binecuvântată de bogăția naturii și fericită prin înțelepciunea locuitorilor ei.

Iarna, când așternutul alb al zăpezii adună hărnicia oamenilor de pe câmpuri și dealuri la adăpostul satelor, acestea răsună de freamătul muncii din fabrici și ateliere, amestecat cu muzica petrecerilor vesele. În această vreme de odihnă a lanurilor, a codrilor și a livezilor, mai mult ca oricând, se înalță fuiorul fumului din hornurile înalte ale fabricilor, ca niște arderi de mulțumire aduse omagiu puterilor necunoscute ale Naturii, care par că îndrumă în taină înțelepciunea acestor oameni.

Ceea ce se vede mai cu seamă la oamenii aceștia de cum le pășești pragul țării, care, de altfel, nu-i supravegheat de nicio pază, este că pe fețele tuturor se zugrăvește o veșnică pornire de pace și bunăvoie obștească. Îmbrăcămintea le este parcă toată de sărbătoare. Fără să le fie înzorzonată cu lucruri de prisos, le strălucește de curățenie și frumos, precum frumusețea și curățenia sufletească le zâmbesc din adâncul ochilor lor mari și blânzi. Nu treci pe lângă nimeni, tânăr sau bătrân, femeie sau bărbat, fără să nu-ți dea cu bună ziua, gata să-ți întindă o mână bucuroasă. Dacă te adresezi cuiva, primești imediat răspunsul cuvenit, iar dacă te silește vremea să mergi pe jos, nu se poate să treacă pe lângă tine careva, să nu-și oprească caii sau mașina și să nu te poftească cu dânsul.

Nu se află să te prindă înseratul străin pe uliță fără să fii primit, ospătat și găzduit de către oricine i-ai bate la ușă, dacă e târziu sau ești departe de „casa de popas și ospătare” pentru trecători, nelipsită din nicio comună.

Mare ne-a fost mirarea când ne-am dat seama că arimanii nu numai că nu așteaptă vreo răsplată pentru ajutorul oferit, dar nici măcar nu pricep înțelesul cuvintelor de mulțumire. Sprijinul și buna lor voință vin din pornirea firească a grijii omului față de om. Am rămas, firește, rușinați când, potrivit obiceiurilor societăților noastre, am vrut să dăm o plată în bani unor tinere care ne-au făcut primirea la o casă de popas. Neînțelegând ce dorim și explicându-le voința noastră, au făcut mult haz pe seama stângăciei noastre.

În țara arimanilor, de multă vreme s-a sfârșit folosirea banului. Totul la dânsii pornește de la principiul ajutorului reciproc sau al schimbului de îndatoriri. Odată ce ești om, arimanii te consideră, împreună cu ei și fără nici cea mai mică deosebire, drept bun tovarăș la toate bucuriile și lipsurile vieții. Asta pentru simplul motiv că în Arimania nu mai există nicio deosebire de treaptă, de stare sau de neam. Oamenii sunt egali între ei. Om și om și nimic mai mult.

Sfială prefăcută și deosebire între bărbați și femei iarăși nu există. Bărbatul și femeia sunt considerați în Arimania două fețe nedespărțite și la fel de prețuite ale uneia și aceleiași ființe, care este *omul*.

Însă nu există ființă omenească prin părțile acestea care să nu facă o anumită treabă de folos obștească. Dar toate treburile acestea, de la cele mai ușoare și până la cele mai grele, săvârșindu-se cu ajutorul diferitelor mașini, munca omului se îndeplinește într-o adevărată bucurie. Tot din acest motiv, vremea de muncă zilnică a fiecărui ins liber nu depășește limita de trei sau patru ore, în funcție de muncă. Restul timpului, arimanii și-l petrec desăvârșindu-și viața în bucuriile științelor, teatrelor, plimbărilor și ale cântărilor lor neîntrecute.

Arimanii sunt foarte împătimiți mai ales de tainele și de frumusețile Naturii. Petrecerile și le fac mereu în mijlocul minunatelor lor grădini și păduri care le împrejmuiesc satele brăzdate și răcorite de izvoare și pâraie zburdalnice.

În timpul iernii, aceste petreceri se desfășoară în săli uriașe, care alcătuiesc grădini în toată puterea cuvântului. Și pretutindeni și tot timpul răsună văzduhul, alintat de duioșia cântecelor care plutesc ca o vrajă tainică peste tot cuprinsul acestei țări. S-ar părea că însuși graiul arimanilor se naște din gingășia muzicii. Larma fabricilor, zgomot îngrozitor la noi, arimanii au preschimbato în cântec. Ciocanele atelierelor bat într-o măsură de muzică, iar urletele mașinilor par sunete tainice de hohote și plângeri, de durere și împăcare. Cât despre odihna acestor oameni, ea e veșnic legănată în liniștea împlinirii și a celor mai curate cugete.

O dată pe an, fiecare ariman și arimană se bucură de o lună de scutire de la orice muncă de folos obștesc. În această vreme, în mod obișnuit arimanii fac călătorii de la unii la alții ca să-și poată cunoaște mai bine țara și pe semenii lor.

Călătoriile în Arimania se fac pe cele mai întinse drumuri, pietruite sau ferate, umbrite de rânduri și rânduri de copaci, printre trunchiurile cărora răsar statui purtătoare de lumină în timpul nopților și mai totdeauna înzestrate cu izvoare de apă cristalină.

Trenurile arimanilor sunt tot ce s-ar putea visa mai desăvârșit din acest punct de vedere. Vagoanele lor par palate zburătoare. În ele se găesc aceleași avantaje pentru toți, fără deosebire. Liniile ferate sunt tot câte două, unele lângă altele, astfel că la arimani nu se pomenesc așteptări și întâzieri în mersul trenurilor.

De regulă, toate trenurile sunt puse în mișcare în Arimania de electricitate, la fel fiind și în cazul trăsurilor și mașinilor lor zburătoare.

De altfel, totul este pus în mișcare în țara arimanilor prin cele mai desăvârșite mașini, mai toate electrice, așa că animalele sunt înlăturate de la orice soi de muncă. Caii sunt obișnuiți numai la petreceri.

În privința electricității, putem zice că arimanii au întrecut toate închipuirile. Întreaga țară este presărată, din loc în loc, cu uzine și stații de acumulare și de păstrare a curentului, care este trimis obștii de la

centralele de electricitate, puse în mișcare de minunatele cursuri de apă ale țării. Toate cursurile de apă din Arimania sunt amenajate în albiile măiestrite și îndreptate de priceperea acestui popor, astfel încât să nu se scurgă niciun strop de apă fără să nu aducă un folos țării. Pe de altă parte, îndreptarea albiilor face ca râurile Arimaniei să nu mai înfrunte nicio primejdie de revărsări.

Nu numai clădirile instituțiilor publice, ci și toate locuințele arimanilor sunt prevăzute cu puterea curentului electric. În timpul iernii, arimanii au chiar și căldură grație puterii sobelor electrice, iar bucătăriile lor comunale, ca și cele din casele de locuit, funcționează numai cu electricitate.

Orașele și târgurile, așa cum ne sunt nouă cunoscute, cu piețele lor murdare, cu agitația lor de înșelătorie negustorească, cu magazinele urâte, care-și expun tentațiile prin geamurile unor vitrine exagerat de mari, nu mai există în țara arimanilor. De fapt, orașele arimane nu se deosebesc de satele acestei țări decât prin întinderea și prin numărul mai mare al locuitorilor. În altă privință, arimanii nu înțeleg să nu aibă, atât unii, cât și ceilalți, prin toate satele și orașele lor, aceleași condiții de viață.

Fiecare sat alcătuieste o comună, iar orașele se alcătuesc din mai multe comune, federate între ele.

Clădirile caselor de locuit ale arimanilor sunt adevărați stupi omeștești. Cu trei, cel mult patru etaje, locuințele arimanilor sunt împărțite în apartamente, potrivit numărului de locatari. În afară de acestea, fiecare astfel de locuință comună cuprinde săli de bibliotecă, de teatru, de baie, spălătorie și bucătărie, ca și altele de felul acesta, pentru folosul comun al celor care locuiesc acolo. De jur împrejurul clădirilor de locuit sunt grădini de flori și livezi de pomi fructiferi. În felul acesta, țara arimanilor ni se dezvăluie și în oglinda locuințelor lor: adevărate așezări de palate din povești, fiecare casă răsărind ca un cuib din mijlocul grădinilor fermecătoare.

Aceia dintre arimani care doresc să fie cât mai nestingheriți își găsesc cuiburi pentru a locui singuri, de obicei la etajele de sub acoperișurile clădirilor comune.

Printre aceste clădiri fiecare comună are, după întinderea și numărul locuitorilor ei, cel puțin câte o clădire uriașă în care se află biblioteca comunală, teatrul, băile, sălile de întruniri și grădinile de iarnă, muzeele și altele de felul acesta. Urmează apoi clădirile restaurantelor comunale, deasupra cărora se găsesc casele de popas pentru oaspeții care trec prin comună. De obicei, sub același acoperiș se află și sala unde sunt expuse toate produsele și meșteșugurile cu care se ocupă locuitorii comunei.

Nu sunt mai prejos nici clădirile așezămintelor: „cuibul mamelor”, „grădinile copiilor” și „școlile”, care ni se arată deosebit de frumoase și despre care vom mai vorbi în paginile următoare.

Instituțiile însărcinate cu păstrarea și împărțirea produselor muncii în funcție de nevoile fiecăruia poartă la arimani denumirea de cooperative. Totuși, această denumire s-a transmis din vremuri trecute, când arimani încă trăiau în starea civilizațiilor noastre. Însă nu mai există, de fapt, nici cea mai mică asemănare între cooperativele lor și ceea ce cunoaștem noi sub această denumire.

Fiecare comună își are cooperativa sa. Prin această instituție, arimanul fiecărei comune este asigurat cu toate cele necesare vieții sale. Toate acestea și le capătă numai dovedind că este locuitor al comunei, întrucât îndestularea călătorilor se face prin intermediul caselor de popas și de ospățare.

În privința călătoriilor prin țară cu trenurile sau cu aeroplanelor, arimanului îi este destul să poarte la el permisiunea scrisă a sfatului comunei sale în această privință. În ceea ce privește însă călătoriile zilnice cu tramvaiele și trăsurile care merg singure, cele care fac legătura între comune, oricine este liber să călătorească de la o localitate la alta în orele de repaos, fără nicio restricție.

Toată grija bunei rânduiei o au în țara arimanilor diferitele sfaturi care întruchipează în ele înțelepciunea și voința oamenilor fiecărei comune în parte. Fiecare comună își are sfatul ei obștesc, care reunește năzuințele tuturor locuitorilor aceleiași comune. Mai multe comune alcătuiesc o regiune cu propriul ei sfat, care reunește în sine ansamblul locuitorilor acestor comune. Mai multe regiuni alcătuiesc o provincie, având la rândul ei un sfat propriu, în care se îmbină unitatea locuitorilor regiunilor care-l alcătuiesc. În sfârșit, unitatea și înțelegerea privind bunul mers al tuturor treburilor din Arimania se realizează în Marele Sfat al Țării, alcătuit din adunarea delegaților tuturor comunelor, atâtea câte cuprinde țara. Organizarea acestor sfaturi – ca și a altora, deosebite, dar legate de viața și de activitățile poporului ariman – pornește de la același fundament al bunei înțelegeri, care pare să fie însăși sursa înțelepciunii arimanilor.

Cunoscând aceasta, vom putea pricepe care este motivul pentru care în țara arimanilor nu se simte nevoia nici de poliție, nici de jandarmerie sau de alte asemenea invenții născocite pentru asuprirea oamenilor. Fiecare ariman știe că-i este asigurată trăirea deplină a vieții și înțelege că această garanție nu i-o poate da și nici păstra nimeni altcineva decât el însuși, prin respectarea celor din jurul său în aceeași măsură în care dorește să fie la rândul său respectat. Fiind cu toții egali în fața tuturor greutăților și-a satisfacțiilor vieții, fiecare ariman veghează direct la organizarea și la mersul vieții comune prin munca înțeleaptă a sfaturilor. În afară de sine, arimanul nu poate pricepe ori accepta nici călăuză, nici judecător. Odată ce nu există niciun soi de asuprire, să nu ne mirăm dacă nu există nici nevoia înființării unei armate, sub orice denumire s-ar ascunde aceasta. Nimeni nu se teme de răscoala cuiva, ca să vrea s-o oprească prin puterea armelor. Cât privește paza granițelor, cu toate că arimani au fost foarte mult hărțuiți de forțele crotopitoare ale unor năvălitori lacomi, care râvneau să trăiască pe seama trudei altora, totuși, paza granițelor țării nu-i preocupă prea

mult. Cunoscând toate tainele puterii electricității, orice cotropitor care, lipsit de judecată, ar cuteza să le pășească pragul țării cu gânduri dușmane, ar fi fulgerat și nimicuit într-o clipită.

2. OCUPAȚIILE ARIMANILOR

O latură deosebită a vieții arimanilor este aceea că nu se află nimeni printre ei, bărbat ori femeie care, începând de la o anumită vârstă și voi-nic fiind, să nu se simtă dator să facă o anumită treabă de folos comun. De obicei, până la vârsta de 20 de ani, arimanul își termină învățătura și ucenicia ramurii de meșteșug pe care a ales-o. De la această vârstă și până la 50 de ani împliniți, arimanii nu se simt scutiți de obligațiile față de treburile comune, oricare ar fi ele. După 50 de ani, arimanul și arimana trăiesc scutiți de orice îndatoriri de muncă obștească, trecând în rândul fericiților care se bucură netulburați de lipsa grijilor, de frumusețile și de toate bucuriile vieții. Trecând pragul acestei vârste, bătrânii arimani se organizează în asociații deosebite, avându-și sfatul în legătură cu sfatul obștesc al comunei de care aparțin, la fel ca oricare altă asociație din comună. Cu toate acestea, datorită obișnuinței, bătrânii arimani nu se mulțumesc numai cu traiul fără de griji care li se cuvine, ci continuă să contribuie cu hărnicia lor, îndeplinind, firește, treburi potrivite vârstei lor. Mai exact, se dedică cercetărilor științifice și îngrijitului grădinilor. Cei mai mulți însă se întorc să-și retrăiască aducerile aminte ale copilăriei, ajutând munca celor care cresc copiii. Totodată, funcționarii sfaturilor, despre care vom vorbi mai departe, sunt mai mereu aleși dintre bătrâni.

În general, întreaga organizare a ocupațiilor arimanilor se desfășoară în cadrul următoarelor ramuri de muncă:

- a) Creșterea copiilor;
- b) Educația și învățământul celor tineri;
- c) Plugăritul și grădinaritul, cu toate ramurile lor;

- d) Creșterea vitelor și a păsărilor, cu ramurile lor;
- e) Îngrijitul pădurilor, al râurilor și al bălților, cu ramurile lor;
- f) Meșteșugurile industriale de tot felul;
- g) Experimentele și cercetările științifice;
- h) Socotirea, îngrijitul și împărțirea produselor;
- i) Sănătatea;
- j) Teatrul și muzica.

Oricine se simte chemat să facă parte dintr-una din ramurile acestor ocupații poate să îndeplinească munca respectivă potrivit hotărârilor sfaturilor competente. Timpul care i se cere unui ariman să și-l dedice zilnic, din proprie voință, muncilor de folos obștești este de cel mult patru ore și de cel puțin două ore, în cazul unor meserii prea primejdioase vieții.

Două mari motive îi fac pe arimani să poată avea un trai cu desăvârșire îmbelșugat, întrebunțând doar atât de puțină vreme fiecare. Mai întâi, perfecționarea mașinilor i-a făcut pe arimani să ajungă la ușurarea muncii care face din lucrat, în locul trudei obositoare cunoscute în societățile noastre, o adevărată petrecere, munca făcându-se cu mult mai repede și mai bine față de cum știm noi. Pe de altă parte, nu mai există nimeni în Arimania care să trăiască de prisos pe seama muncii colective. Cum între ei nu mai există nicio deosebire de clasă, nu mai e nimeni care numai să stea și să poruncească. Clasa stăpânitorilor nu se găsește în Arimania. Aici toată lumea trebuie să participe, după putere și pricepere, într-un fel sau altul, la crearea belșugului comun. Lipsind clasa stăpânitoare, firesc este să lipsească și instituțiile fără de care ea n-ar putea dura: armata, poliția, jandarmeria, închisorile și servitorimea. Înțelegem, așadar, că în Arimania nu mai există brațe de muncă care să putrezească în zadar prin închisori și cazărmi, nici alte asemenea brațe muncitoare care să și irosească vremea spionând gândurile poporului, ca nu cumva acesta să cugete la răsturnarea stăpânilor. La fel,

turma de slugi care trăia pe spatele muncii colective, alături de stăpânii cărora le purtau toate grijile, prin urmare oamenii aflați în slujba clasei stăpânitoare, nu-și mai au niciun rost în Arimania, unde fiecare caută să se îngrijească singur de sine.

Îată, așadar, pentru ce în această minunată țară sunt destule brațe de muncă libere să se pună de acord, muncind puțin și totuși realizând o bunăstare la care nu pot ajunge nici cei mai îmbuibăți bogătași din țările noastre. Îndeplinindu-și orele muncii în folosul tuturor, oricine este liber să se ocupe cu ceea ce-i place mai mult, numai să nu aducă vreo atingere muncii și ființei altuia.

Astfel, arimanii se pot bucura de mult timp, pe care pot să-l dedice cercetărilor, desăvârșindu-și cunoștințele și gândirea în vraja artelor frumoase, literaturii, muzicii și a teatrului. Petrecerile arimanilor rămân neîntrecute prin frumusețea, agerimea și inteligența jocurilor lor, prin inventivitatea fermecătoare a desfătărilor lor.

Fiecare ramură de muncă alcătuiește la arimani câte-o *frăție* sau *federație* pe întreaga țară, având în fiecare localitate în care se găsesc oameni care cunosc meseria respectivă câte o grupare deosebită. Astfel, după ramurile de muncă arătate mai sus, nu se poate să existe ariman care să nu fie asociat unui grup aparținând de una dintre frățiile arătate mai jos. Fiecare dintre acestea corespunde câte unei ramuri de muncă, dintre cele deja numite. Ca atare, sunt:

- a) Frăția educatoarelor și educatorilor de copii;
- b) Frăția învățătorilor și a profesorilor;
- c) Frăția diferitelor ramuri de lucrători ai pământului;
- d) Frăția crescătorilor de vite și păsări;
- e) Frăția îngrijitorilor de râuri, bălți și păduri;
- f) Frățiile deosebitelor meșteșuguri industriale, cum ar fi: frăția zidarilor, a lemnarilor, a metalurgiștilor, a minerilor, a păcurarilor, a marinarilor, a transportatorilor, a electricienilor și așa mai departe;

- g) Frăția inventatorilor și a descoperitorilor sau a înțelepților;
- h) Frăția contabililor sau a gospodarilor;
- i) Frăția vindecătorilor și a îngrijitorilor sănătății;
- j) Frăția muzicanților și a actorilor;

Aceste frății au mai cu seamă în vedere perfecționarea cunoștințelor și-a învățământului meseriei lor, supraveghind îndeaproape pregătirea ucenicilor care-o deprind. Tot în sarcina lor cade grija ca cei ajunși la vârsta de repaos să fie înlocuiți la vreme de alții, ca să nu se simtă niciodată lipsa brațelor lor în întreprinderi. Tot frățiile veghează ca tovarășii de bătrâni să nu aibă niciun neajuns. Fiecare frăție este călăuzită de un sfat obștesc de provincie. Adică toate grupările aceleiași meserii dintr-o provincie sunt organizate într-un sfat separat, iar sfaturile de provincie ale frățiilor alcătuiesc sfatul comun al frățiilor pe țară. Aceste sfaturi au delegații lor în sfaturile obștești ale provinciilor și în Marele Sfat al Țării, despre care vom vorbi mai încolo.

Organizarea frățiilor la arimani ar corespunde cu organizarea sindicală profesională din stările noastre.

Oamenii care iau parte la munca unei aceleiași întreprinderi, ori care le-ar fi meseria, alcătuiesc între dâșii o *tovărășie industrială* sau de întreprindere. De pildă, lucrătorii câmpului, mecanicii, fierarii și alții atât de necesari la munca câmpului, alcătuiesc între ei, în comuna din care fac parte, o *tovărășie agricolă*. Lucrătorii unei fabrici, de orice meserie ar fi, alcătuiesc împreună tovarășia de muncă din acea fabrică. Mai apoi, toți cei care iau parte la creșterea copiilor dintr-o comună alcătuiesc între dâșii *tovărășia educatorilor (sau a crescătorilor de copii)* din acea comună, și așa mai departe.

Toate tovarășiiile de acest fel, adică tovarășiiile întreprinderilor de folos obștesc, sunt fiecare călăuzite de propriul sfat, care reunește atât voința celor întovărășiți, cât și nevoile întreprinderii. Toate sfaturile întreprinderilor dintr-o comună, de orice fel ar fi, alcătuiesc

împreună *Marele Sfat al Comunei*, despre care vom vorbi la capitolul „Sfaturilor”.

Din cele spuse mai sus, se poate înțelege, credem, că orice ariman trebuie să facă neapărat parte dintr-o frăție a breslei sau a meseriei sale și totodată din tovarășia întreprinderii în care lucrează.

Din diferite motive, fie la cerința lui sau din nevoia comunității, arimanul își poate schimba comuna unde locuiește. Cu prilejul acesta el își schimbă și *tovărășia de întreprindere* și orice altă tovarășie din care ar mai face parte în timpul său liber în comuna de unde pleacă. Nu-și poate schimba niciodată *frăția* meseriei sale pe motiv că, oriunde s-ar duce, el nu-și poate părăsi meseria pe care a învățat-o ca ucenic.

În afară de cele arătate până aici, arimanii dintr-o comună, cei din comunele unei regiuni sau cei din întreaga țară se pot asocia în câte feluri de întovărășiri li se par lor mai potrivite și mai bune pentru a-și putea desăvârși și împlini existența. Astfel de însoțiri se fac și se desfac în funcție de dorința și de voința membrilor, alcătuindu-se întocmai ca norii cerului care se adună și se risipesc în taina văzduhului.

Atunci când se organizează și-și întocmesc propriul sfat, aceste asocieri voluntare se pun mereu și imediat în legătură cu sfatul comunei în raza căreia se află, astfel ca totul să fie făcut în înțelegere și cu buna știință a tuturor, ocolindu-se orice nemulțumire sau supărare.

Într-un cuvânt, oamenii din Arimania sunt întocmai ca niște furnici sau albine harnice care nu pot trăi despărțite în toate activitățile vieții lor.

Odată, poposind mai multă vreme într-o comună de munte, în care munca oamenilor se împărțea între câteva fabrici de hârtie, de cheres-tea, de postav, brânzeturi, sticlărie, de ciment și mobile de lemn, ni s-a întâmplat să fim martori la următoarele. Deasupra comunei, către apus, se ridica un munte prăpăstios, turnat numai din stâncă. Urcușul acestui munte, de altfel destul de anevoios, se putea face cu greu, ocolind prin păduri răpoase și pline de primejdie. Totuși, toți cei care veneau prin

partea locului își doreau să urce pe munte și să respire aerul sănătos al codrilor de brazi de la poalele lui. Alături de urmele unor săpături în stâncă, aflate pe creastă – săpături păstrate din adâncul vremurilor și lăsate de vechii strămoși ai arimanilor – de pe culmile muntelui se desfășurau în zare cele mai minunate priveliști. Pentru a ușura această plăcere a oaspeților lor, locuitorii comunei despre care vorbim s-au înțeles și, organizându-se într-o tovărășie de muncă, au început să construiască un ascensor electric pe coasta muntelui. Firește, toată această muncă era făcută în orele lor libere, după ieșirea oamenilor din fabrici.

Într-un alt loc, am văzut organizându-se o tovărășie de muncă între locuitorii a două comune despărțite printr-o vale adâncă, cu scopul de a ridica un pod și de a face mai apropiată trecerea între ele.

Iarna, de exemplu, se organizează grupuri vesele pentru curățarea străzilor de zăpadă, așa cum primăvara se alcătuiesc grupuri pentru curățarea grădinilor și a crângurilor de omizi. La fel se întâmplă toamna pentru a ajuta la sădirea copacilor și altele de felul acesta.

În general, creșterea viermilor de mătase, îngrijitul prisăcilor și al grădinilor de flori – din care se scot parfumurile cele mai plăcute – se fac numai prin astfel de asocieri între tineri și tinere.

Altă dată, trecând prin ținuturile agricole ale acestei minunate țări, am rămas încântat de felul în care se făceau cositul și strânsul fânului de primăvară. Cete de flăcăi și fete, răspândite în verdeța pajiștei ca pâlcurile de flori în luncă, îngânându-și cântecele ca ciocârlile care-și tremurau versul în seninul zării, trebluiau cu hârnicie. Într-o parte, mașinile de cosit tăiau iarba verde în pale lungi, care rămâneau în urmă ca niște vâlurele verzi. De altă parte urmau întorcătoarele, lovindu-și coarnele ca niște sălbăticiuni, printre palele cosite în ajun. Cam la două aruncături de băț mai încolo, greblele strângeau iarba uscată, pe care hârnicia unor brațe vâjnoase și suflecate de fete și neveste, o purtau în furci, la căpițe. În urma lor, veneau să ridice fânul carele automate care, ieșind la drum, zburau pe rând la fânăria crescătorilor de vite din comună.

Asemenea grupuri voioase lucrau la plivitul holdelor, la curățatul ariilor, la melițatul inului și-al cânepii, la înălbitul pânzelor și la alesul scoarțelor. Arimancele, cu tot ajutorul dat de fabrici, nu numai că nu se lipsesc de frumusețea țesăturilor și a cusăturilor de mână, dar, dimpotrivă, au putut chiar duce meșteșugul la o desăvârșire impresionantă și asta tocmai mulțumită faptului că știu să colaboreze, asociindu-se în diferite tovărășii de gospodărie și de muncă liberă.

De remarcat este însă faptul că femeile se adună pentru a face astfel de podoabe nu ca să-și facă lor bogăție, ci ca să le dea în dar prietenelor lor, mai ales acelor care trec în plimbare pe la dânsle sau pe la care merg ele. Asemenea daruri se mai fac între femei și în zilele de sărbătoare, la nunți, nașteri și când se prăznuiește, între prieteni, amintirea morților.

Arimanii sunt un popor harnic. Nicio clipă din viața lor nu și-o prăpădesc în zadar, așa cum se întâmplă în stările noastre cu atâția care-și pierd vremea prin cafenele și cârciumi. Când nu sunt la munca necesară folosului obștesc sau când nu-și fac de lucru prin biblioteci și muzee pentru a-și înmulți și desăvârși cunoștințele, arimanii caută să născocască prin agerimea minții lor alte treburi, împletind mereu utilul cu frumosul, munca și petrecerile.

Am putea zice că arimanii moștenesc hârnicia de la părinții lor. Însăși creșterea le e făcută pe temeiul acestei hârnicii, așa cum vom vedea. Într-adevăr, ocupația care se bucură de cel mai mult respect și de cea mai mare considerație la arimani este creșterea și îndrumarea copiilor și a tinerilor. Niciun popor până la ei nu a dat importanța cuvenită înțelepciunii că „ce deprinzi la tinerete, te poartă la bătrânețe”; căci, de când e lumea, ce semeni aceea culegi.

Lipsesc însă din țara arimanilor unele ocupații foarte respectate și mult râvnite în societățile cunoscute de noi, cum ar fi: ostășia, preoția, avocatura și proxenetismul sau precupețirea femeilor.

Am arătat deja din ce motiv nu se mai simte nevoia armatei în Arimania. În ceea ce privește avocatura, morala arimană nu îngăduie interpuși între om și apărarea dreptății sale, după cum vom vedea atunci când vom vorbi despre judecăți. În privința preoților, arimanii susțin că nu le-a rămas nimic neștiut din tainele naturii, astfel că necunoscutul nu-i mai înspăimântă și nu mai au nevoie de vrăjitori care să-l descânte pentru a-l îndupleca. Fiind înlăturate și toate greutățile care împiedică apropierea – atunci când nevoia și plăcerea o cer – dintre bărbați și femei, tot așa, nu-și mai poate avea loc la ei nici rușinoasa târguială a dragostei, care coboară femeia la treapta de vită de vânzare, așa cum se întâmplă la noi.

3. LUCRAREA PĂMÂNTULUI LA ARIMANI

Deosebita pricepere care-i călăuzește în toate pe arimani era firesc să-i călăuzească și în privința lucrării pământului, în așa fel încât să le dea cea mai mare recoltă printr-un cât mai puțin și ușor efort, spre mulțumirea tuturor. Și de această dată, arimanii pornesc de la temeiul buneii înțelegeri, sprijinit pe îndemnul întrajutorării prietenești.

Orice comună ale cărei locuri dimprejur sunt bune de lucrări agricole este înzestrată cu o anumită suprafață de pământ, după numărul brațelor din comună. Moșiile comunelor sunt împărțite în tarlale sau parcele, frumos despărțite prin rânduri de pomi fructiferi. Pe la capetele tarlalelor se întind drumuri umbrite, bine pietruite, dând cu ușurință în drumul ce duce la hambarele comunei.

Ogrăzile sau curțile unde se strâng roadele moșiei comunale sunt așezate în părțile cele mai ușor accesibile, fiind prevăzute cu magazii, șure pentru cereale și șoproane pentru păstrarea mașinilor de tot felul. Împrejmuirea ogrăzilor este făcută tot prin rânduri de copaci, care împart și în interior ograda în ocoale diferite pentru fiecare tip de recoltă, păstrându-se astfel buna organizare și, totodată, ferindu-se recoltele de primejdia focului.

Oamenii apți de muncă dintr-o astfel de comună, femei și bărbați, sunt împărțiți pe cete sau grupe. Toate aceste cete, care au drept scop lucrarea pământului, alcătuiesc între ele tovărășia agricultorilor din comună cu sfatul ei aparte. În mod normal, prin sfat, cetele se organizează două câte două pentru același fel de muncă, unele muncind dimineața, altele după-masa. Fiecare rând de cete își face datoria muncii vreme de patru ore într-o zi. Mersul la câmp și întoarcerea înapoi în comună se fac cu trăsurile automate.

De fapt, făcându-se munca câmpului numai cu ajutorul mașinilor – de la plugul de sine mergător, până la prășitoarea și culegătoarea mecanică – se poate ușor pricepe că efortul omului se mărginește la condusul mașinilor și la îndreptarea și strângerea lucrului făcut de ele. Vitele de jug se folosesc cel mult la micile lucrări din curțile unde se strânge recolta.

Se înțelege că în Arimania nu se mai pomenește ca muncile agricole să se facă separat, fiecare om sau fiecare casă. Întocmai cum într-o fabrică lucrul este împărțit pe ateliere, iar cetele nedespărțite de lucrători muncesc în fiecare atelier în parte, tot așa se organizează și munca pe moșiile arimanilor.

Pe fiecare tarla sau lan muncesc anumite cete de lucrători cu mașinile lor. Aceștia urmăresc să termine cât mai bine și mai repede cu lucrul, întrecându-și toate silințele în devălmășia lucrului tuturor. De pildă, pe când unele cete de muncitori se vor îngriji de prășitul porumbului, al fasolei sau al cartofilor, alt rând muncește la seceratul, strânsul și treieratul rapiței și al orzurilor de toamnă. Când aceștia din urmă vor continua cu secerarea și strânsul grâului, ceilalți vor trece la întorsul ogoarelor de toamnă, la semănatul rapiței și-al grânelor.

Tot astfel, adică printr-o organizare înțeleaptă și frățescă, se procedează în toate muncile și treburile moșiei: de la arat, la treierat și până la pusul în magazie al tuturor roadelor. În felul acesta, toate muncile arimanilor sunt făcute ca după ceasornic, fără pierderi de vreme în zadar, fără întârziere și fără ca cineva să-și obosească trupul și sufletul în poveri și trude nechibzuite.

Eram odată într-o comună de câmpie la începutul secerișului.

În ziua hotărâtă ieșirii la secerat, abia mijeau zorile dimineții și întreaga comună era în picioare. Fiecare casă își revărsa locuitorii precum își revarsă stupii la răsăritul soarelui albinele. Fiecare se grăbea să alerge la locul de adunare al cetei sale, în grădinile ospătăriilor comunale. Luând câte o gustare, se grăbeau să zboare la tarlalele lor în

trăsurile automate, care-și tremurau parcă nerăbdarea să plece la intrarea acestor grădini.

Ne-am furișat pe lângă o ceată – voioasă și zburdalnică ca toate celelalte – și nu am apucat bine să ne urcăm în trăsura care ne aștepta, că aceasta și-a și luat zborul cu noi către locul hotărât.

Suntem ajunși. Sărim, prinzându-ne unii pe alții în brațe. Ne-am făcut horă în fața unui șopron în care străluceau alăturile și curățenia mașinilor de strâns și de secerat. Deasupra șopronului fâlfâiau mola-tec, legănat de adierea domoală a dimineții, steagurile roșii ale țării. Un soare auriu strălucea pe flamuri, luminând secera și ciocanul, la picioarele unei perechi îmbrățișate în clipa de beție a dragostei. Aceasta era stema țării, înfățișând unirea muncilor întru buna înțelegere a oamenilor. În față, peste răzor de șopronul mașinilor, lanul grânelor își mlădia valurile spicelor, scuturându-și din mustăți mărgăritarele de rouă. Deodată răsună o muzică însoțită de cântecul tuturor celor de față, ca un fel de rugă și laudă închinată Soarelui dătător de viață, ce-și desprindea cununa înflăcărată de raze de după sprânceana unui nor aburos, învăluind zarea răsăritului.

Cântecul încetă. Câteva ciocârlii și prepelițe somnoroase înștiințau cuprinsul despre hărnicia oamenilor.

Mașinile fură de îndată aduse lângă lan. Uralele lucrătorilor vestiră începerea secerișului.

În urma secerătoarelor purtate de motoare, strângătorii nu lăsau vreme snopilor să stea prea mult nestrânși în clăi; nu lăsau nici fire risipite de grâu sau colțuri de lan scăpate netăiate în ocolul mașinilor.

Trecând patru ceasuri de muncă, secerătoarele au fost scoase la marginea locului, șterse și duse în șopron. Lucrătorii s-au adunat treptat și, urcându-se în trăsurile care-i așteptau cuminiți la drum, am pornit cu toții cântând către sat, tocmai când arșița începea să-și elibereze toate puterile.

Cu toate acestea, după câte ne-am dat seama, lucrul făcut în cele patru ceasuri depășea cu mult munca unui număr cel puțin dublu de

secerători și strângători care-ar fi lucrat o zi întreagă împreună fiecare pe ogoarele lor, așa cum se întâmplă în societățile străine Arimaniei.

Spre seară, când arșița începea să-și potolească puterea, alt rând de cete zburau spre lanuri ca să continue treaba de unde fusesse lăsată de cele de dimineață. Acestea se întorseseră în sat tocmai seara, în amurg, oprindu-se și cântând în fața grădinilor unde se aflau băile de vară. Aici îi așteptau apele răcoritoare ale lacurilor curgătoare străvezii, cu albiile lucrate în piatră. În vremea îngânării amurgului cu întunericul nopții, aceste băi păreau mirajele unor imagini din basmele în care se povestește dragostea zânelor și a feților frumoși ai apelor din pădurile fermecate. În puterea întunericului, care se adâncea parcă să acopere taina vrăjilor acestor ape din povești, se revărsă fulgerător un val de lumină aurie din numeroasele lămpi electrice presărate în cuprinsul grădinii. Tainele multor îmbrățișări aprinse de dragoste fură descoperite în ierburile culcate de sub copaci, spre hazul celor care întârziaseră în îmbrățișarea apelor.

De la băi, lucrătorii răcoriți și împrosățați trecură în grădinile restaurantelor publice. Acolo cinară în cântecele unor muzici nevăzute, întrerupte doar de cântecele celor de față, care-și povesteau astfel dragostea de viață între două feluri de mâncare. Servirea meselor se făcea mecanic, așa că la arimani am văzut cu ochii noștri înfăptuirea vorbei: „întinde-te masă, strânge-te masă”.

După cină, o parte dintre arimani au trecut în grădinile de flori și trandafiri ca să se plimbe, iar alții s-au dus să privească imaginile și mirajele vorbitoare ale cinematografelelor, pe când cei mai mulți s-au îndreptat către locuințele de odihnă, gândindu-se că a doua zi în zori le va veni rândul muncii de dimineață.

Ceea ce-am văzut că făceau cetele de lucrători care-și sfârșiseră rândul lucrului spre seară, făceau și celelalte cete, oricând și-ar fi sfârșit ceasurile muncii lor.

Adesea, când sunt prea de nesuferite căldurile verii, secerișul orzului, căratul și mai totdeauna treieratul se fac în vremea nopții, organizându-se cetele după obișnuința lor, ca și ziua.

Nu-i deloc surprinzătoare o asemenea organizare a muncii la arimani, câtă vreme au la îndemână puterile și binefacerea curentului electric, putându-le da oricând lumina și mișcările gândului.

În toate activitățile lor de muncă și petrecere, nu se pomenește între arimani niciun soi de constrângere ori abuz. Fiecare, cunoscându-și treaba și rândul său de muncă, nu ezită niciodată să se lase întrecut de altul în îndeplinirea datoriei pe care și-o recunoaște față de comunitate, ca și față de sine. Din acest motiv, la arimani, ținându-se seama că îndestularea fiecăruia ține de starea de îndestulare a tuturor, nimeni nu se gândește să acumuleze și să adune avere numai pentru propria persoană. Cu toții muncesc în vederea bunăstării comune.

Arimanii își fac următoarea socoteală: dacă, de exemplu, plugarii ar avea prin sate destulă pâine și vite și n-ar mai vrea să lucreze ca să fie pâine și pentru lucrătorii fabricilor, ai minelor și ai puțurilor de păcură, nici aceștia, la rândul lor, nu vor putea să le trimită în schimb mărfurile produse de ei. Cu toată întinderea moșiilor lor, țărani n-ar avea pluguri, nici unelte și mașini cu care să le lucreze, n-ar avea nici bumbacul pentru cămăși, nici ața și acul de cârpit, nici sarea de pus în bucate și nici lumina din lampă. Pe urmă, fără circulația trenurilor, sătenii ar putea rămâne îngropați în grămada grânelor lor, fiindcă nu și le-ar putea urni din sate și nu ar putea să le trimită la schimb cu alte mărfuri, fără de care, după cum am arătat, viața lor ar fi astăzi cu neputință. Dacă țărani, adică lucrătorii pământului, n-ar vrea să facă schimb cu lucrătorii fabricilor, mulțumindu-se, în loc de marfă pentru marfă, cu bani negustorești, atunci ar cădea iarăși victime jafului intermediarilor, care s-ar pune între ei și muncitorii de fabrică, speculându-le nevoile pe prețuri ruinătoare. Ar însemna să cadă iarăși sub talpa înrobitoare a negustorilor care, interpuși între orașe și sate, le-ar

stoarce toată vlaga, secătuindu-i și exploatăndu-i. Ori arimanii s-au eliberat de multă vreme de această robie, tocmai prin faptul că au înțeles să nu mai permită între dânșii niciun soi de interpuși, schimbându-și direct produsele, roadele și mărfurile între ei și conducându-și viața prin propriile sfaturi, fără nicio altă mijlocire străină lor.

Sfaturile tovărășilor de agricultori dintr-o comună sunt alcătuite din delegații cetelor de lucrători care le alcătuiesc. Astfel întocmit, sfatul agricultorilor se întrunește săptămânal să facă planul treburilor pentru săptămâna următoare. El stă în legătură directă cu sfatul obștesc al comunei de care aparține și, prin acesta, cu sfaturile regionale și provinciale, ca și cu Sfatul Țării, în așa fel încât toate muncile și păsurile agricultorilor dintr-o comună să fie într-o cât mai strânsă legătură cu activitățile și nevoile țării întregi.

Roadele adunate după treierat sunt date în primirea cooperativelor din fiecare comună agricolă. Cooperativele acestea, stând în strânsă legătură cu toate cooperativele din țară, opresc în magazinele lor atâtea grâne câte se cer pentru nevoile comunelor lor, iar restul le trimit altor cooperative, oriunde ar fi nevoie. Pe de altă parte, fiecare cooperativă se îngrijește să aducă de pretutindeni din țară mărfurile și roadele necesare localnicilor, mărfuri care nu se fac în comuna în care se află.

Locurile joase, în special cele din jurul apelor, arimanii le-au preschimbat în întregime în grădini nesfârșite, unde cresc tot soiul de roade – îndeosebi legume, semințe și flori – căroră asemenea locuri le priesc.

Pe sub coastele munților locurile sunt sădite cu tot soiul de pomi fructiferi, iar pe dealuri se găsesc podgoriile cele mai bogate în vița de vie cea mai aleasă.

Grădinile de tot felul, livezile de pomi și viile sunt lucrate, de asemenea, prin tovărășii anume alcătuite de oamenii din comunele aflate în acele părți.

Ca și roadele câmpului, și roadele acestora sunt puse la dispoziția obștei din toată țara prin intermediul cooperativelor aparținând fiecărei comune.

Locurile cu povârnișuri, mai ales din partea munților, sunt destinate creșterii vitelor. Comunele așezate prin aceste părți își împart brațele de muncă între îndeletnicirea creșterii vitelor și îngrijitul pădurilor și-al izvoarelor de apă.

În sfârșit, nu se află părticică de loc în toată Arimania care să nu fie înflorită de munca omenească, iar toată această muncă se face în vederea bunăstării comune, singura ocrotire la adăpostul căreia se poate desfășura pe deplin viața fiecărui ariman.

Să nu uităm să notăm și faptul că toate tovărășiile de agricultori din comunele agricole ale Arimaniei alcătuiesc o Mare Federație a Plugarilor, care are sfatul ei aparte și căreia îi revine importanta responsabilitate a lucrării și gospodăririi pământului din punct de vedere agricol. Alături de această federație, ca două aripi ale ei, stau *Federația Grădinarilor* și cea a *Crescătorilor de vite și păsări*.

4. INDUSTRIILE SAU PREFACEREA ROADELOR PĂMÂNTULUI

Aceste tipuri de industrii sunt reprezentate și-n Arimania, ca pretutindeni, prin ateliere și fabrici. Însă deosebirea este că în această țară fabricile și atelierele lucrează în vederea îmbelșugării întregii colectivități a locuitorilor săi, nicidecum în vederea îmbogățirii unor stăpâni pe spatele poporului, așa cum se întâmplă în părțile noastre. Fabricile și atelierele Arimaniei sunt stăpânite și îngrijite de tovarășii de lucrători, așa cum pământurile sunt îngrijite și stăpânite de diferitele tovarășii ale agricultorilor.

Atelierele de reparații și de întreținut mașinile aflate în comunele agricole fac parte nedespărțită din tovarășii agricole, pe când morile și cuptoarele de pâine din aceleași comune alcătuiesc tovarășii separate. Tot așa, electricienii sau tehnicienii de pe raza unei comune alcătuiesc separat o tovarășie, la fel ca orice altă ramură de industrie care se găsește într-o comună.

În fiecare regiune de comune agricole și în fiecare comună de munte care se ocupă cu creșterea animalelor se află câte o fabrică de pregătit și păstrat cărnurile, de lăptărie și brânzeturi, iar în comunele cu podgorii există fabrici pentru pregătirea a tot soiul de bunătăți din fructe și struguri.

Este timpul să spunem că în Arimania nu se obișnuiesc băuturile spirtoase, așa încât din roadele viței de vie și ale pomilor se fac nenumărate feluri de dulciuri sau se pregătesc fructe uscate, fără să se mai folosească la fabricatul vinului, al țuicii sau altui rachiu. Nu se află popor pe lume care să folosească mai mult decât arimani la masa lui fructele și dulcețurile.

Fabricarea spirtului se face numai în vederea folosirii lui în diferitele ramuri ale industriei, ca și pentru necesitățile cercetărilor științifice și ale medicinei.

În regiunile grădinilor de legume și flori se găsesc mărețe și numeroase fabrici de tot soiul de bunătăți pregătite din zarzavaturi și legume, cât și fabrici de parfumuri extrase din flori.

În apropierea bălților și-a mării, alte fabrici pregătesc păstrarea peștelui.

Peste tot în Arimania munca industrială și munca pământului sunt unite, în măsura în care una îi pune la îndemână celeilalte produsele necesare industriei sale.

Tot astfel, în partea muntoasă, în preajma pădurilor lucrează gatele, după cum, alături de puțurile de păcură, lucrează fabricile de gaz, benzină și toate câte se fac din bogățiile ascunse în acest minunat aur negru căruia îi zicem păcură. Nenumărate oțelării lucrează în preajma minelor de cărbuni și fier, iar alături de regiunile agricole și comunele de munte lucrează fabricile de postav, tăbăcăriile și altele, cărora li se dau pentru prelucrare resturile animalelor sacrificate în fabricile de pregătit cărnurile spre păstrare. Să nu uităm să spunem că fructele pomilor și strugurii sunt folosiți și la fabricarea zahărului și că în regiunile agricole lucrează multe alte fabrici de țesut in și cânepă, fabrici de uleiuri din semințe, așa cum în porturi lucrează fabrici de prelucrare a bumbacului și altele, care folosesc materii aduse din alte țări în schimbul produselor din Arimania.

Dar nu acestea fac mare deosebirea dintre țările cunoscute de noi și Arimania. Ceea ce face această deosebire este felul în care se lucrează în fabricile Arimaniei și modul în care sunt împărțite bunurile produse aici.

După cum am arătat la început, fiecare fabrică din Arimania își are o tovarășie a ei deosebită, alcătuită din toți lucrătorii care lucrează acolo. La rându-i, tovarășia fiecărei fabrici este alcătuită din cetele sau grupele de lucrători care muncesc în toate ramurile sau atelierele fabricii.

Într-o asemenea ceată de atelier lucrătorii își aleg săptămânal dintre ei un supraveghetor și, ori de câte ori nevoia o cere, își trimit pe unul dintre ei ca să-i reprezinte în Sfatul Obștesc al Fabricii. Acest sfat, alcătuit din delegații grupelor de ateliere, este de fapt stăpânul, conducătorul și administratorul fabricii din toate punctele de vedere. Sfatul fabricii alege sau numește un număr de doi, trei administratori sau îngrijitori, de obicei dintre bătrânii care-au lucrat în fabrică. Acești administratori au sarcina să ducă la îndeplinire hotărârile unui sfat, păstrând totodată și înțelegerile în perioadele dintre sfaturi. Acestea nu sunt formate mereu din aceiași oameni, deoarece trimișii grupelor de atelier în Sfatul Obștesc al Fabricii nu sunt tot unii și aceiași. Acești trimiși nu au dreptul să reprezinte ceata lor în sfatul fabricii decât pentru o anumită dată și într-o anumită privință. Întorcându-se de la sfat, alesul cetei, după ce le prezintă tovarășilor săi tot ce s-a pus la cale acolo, intră iar în rândul lor, fără nicio deosebire. Când vine vremea ținerii unui nou sfat, cetele de atelier își trimit alți aleși, stabilind mereu să-i trimită pe cei mai pricepuți în înțelegerea lucrurilor care-ar urma să fie discutate la sfat.

Astfel, hotărârile sfatului fabricii nu numai că reprezintă însăși voința tuturor lucrătorilor, ci ele reflectă și priceperea cea mai temeinică în tot ceea ce se pune la cale, hotărârile fiind mereu luate de oameni pe deplin informați cu privire la ceea ce se discută.

Delegații sfatului de fabrică sunt înlocuiți oricând se consideră că nu sunt la înălțimea mandatului lor.

Toate așezămintele industriale care au ca scop prelucrarea acelo-rași materiale alcătuiesc pe întreaga țară câte-o frăție numită federație. Astfel, fabricile de gaz și benzină, la un loc cu schelele puțurilor de păcură, alcătuiesc împreună *Federația Păcurii*. Aceasta are un sfat al ei separat, alcătuit din delegații sfaturilor tuturor așezămintelor care țin de această federație. La fel, toate așezămintele căilor ferate – ateliere, uzine electrice proprii, lucrătorii din gări, conductorii de

trenuri și alții – alcătuiesc împreună *Federația Drumurilor de Fier* și așa mai departe.

O atare organizare a industriilor în federații pe țară face ca mer-sul treburilor din interiorul fiecărei industrii să fie făcut cu știință și gândit chiar după priceperea celor care cunosc domeniul. Totodată, aceste federații industriale, fiind în legătură directă cu *Federația Cooperativelor*, știu să organizeze producția de mărfuri conform informațiilor primite și pot, prin urmare, să lucreze în funcție de nevoile și cerințele comunităților.

Cu o asemenea gospodărire, în Arimania nu se întâmplă niciodată să se producă mai multe mărfuri decât ar fi nevoie.

Pe de altă parte, sfaturile fabricilor, ale tuturor întreprinderilor de muncă dintr-o anumită comună, alături de sfaturile tuturor instituțiilor publice alcătuiesc împreună Marele Sfat al Comunei. Așadar, prin sfatul său, orice tovarășie de muncă din Arimania se află în legătură stabilă și permanentă cu toate întreprinderile de același fel din țară, ca și cu toate celelalte ramuri de viață ale țării.

Munca în fabricile arimanilor se face vreme de 9 (nouă) ceasuri pe zi și e împărțită în trei schimburi de lucrători, fiecare schimb lucrând câte trei ceasuri. Lucrul de noapte în întreprinderile Arimaniei nu se pomenește, decât numai în anumite împrejurări urgente, dar niciodată timpul de muncă al unui schimb de lucrători nu trece peste trei ceasuri.

Ca și în cazul muncii pământului, arimanii care lucrează în întreprinderi urmăresc prin munca lor nu îndestularea fiecăruia în parte, ci satisfacerea cerințelor colective. Căci doar la adăpostul acestei bunăstări comune își poate găsi oricine partea care i se cuvine nevoilor lui.

Toate mărfurile produse în fabricile arimane sunt trecute imediat în gestiunea cooperativelor din comunele în care se află fiecare fabrică sau întreprindere. De altfel, așa cum am mai arătat, în Arimania mărfurile sunt produse de fabrici și de toate celelalte întreprinderi numai după comunicarea primită din partea cooperativelor, care știu în orice

moment cât și ce anume trebuie să fie produs. Nimic, prin urmare, nu se face în zadar sau la voia întâmplării, așa cum se petrec lucrurile în stările noastre. Din acest motiv, în societățile în care fabricile nu lucrează având în vedere satisfacerea cerințelor obștești, ci îmbogățirea unor anume stăpâni, se produc mărfuri doar atâta timp cât se oferă prețuri mari în schimb. De îndată ce aceste prețuri vor scădea și nu vor mai aduce câștigurile dorite în punga stăpânilor, aceștia vor închide fabricile, aruncând pe drumuri o mulțime de mii și milioane de muncitori, lăsând totodată restul omenirii pradă afaceriștilor, care vor specula mărfurile fabricilor închise pentru propriul câștig și spre ruina celorlalți.

Să nu uităm să menționăm că în Arimania nu lipsesc nicidecum lucrurile cunoscute la noi sub denumirea de „obiecte de lux”. Dimpotrivă, întrucât arimanii înțeleg să-și trăiască viața gustându-i toate gingășiile, este firesc ca ei să nu se lipsească nici de toate podoabele prin care ar considera că și-o pot înfrumuseța. Deosebirea este însă că la arimani toți oamenii, fără excepție, se pot bucura de aceste podoabe. O altă deosebire și mai mare stă în aceea că făurirea „obiectelor de lux” cade în sarcina oamenilor care sunt înzestrați în mod special cu înclinații artistice și cărora li se face creșterea din acest punct de vedere. În felul acesta, în Arimania, lucrările de lux și podoabele de tot felul sunt lucrări de artă în toată puterea cuvântului. Nu într-o mai mică măsură, celelalte lucrări ieșite din mâinile arimanilor poartă toate pecetea unei desăvârșite pasiuni în făurirea lor. Fără îndoială, acești oameni, lucrând pentru dânsii în mijlocul tuturor belșugurilor, nemiapreocupându-se de teama zilei de mâine, își îndreaptă întreaga lor pricepere către ceea ce au de făcut.

În general există o neobosită întrecere între oamenii acestei țări, fiecare căutând să dovedească că-i mai desăvârșit decât ceilalți în alegerea frumosului, în priceperea și, mai ales, în crearea acestui frumos.

Din acest motiv, fiecare regiune are o expoziție permanentă a tuturor lucrărilor realizate prin munca locuitorilor săi. Anual se pregătesc premii pentru răsplătirea celor mai buni lucrători, aleși din diferitele ramuri de muncă. Dar premiile acestea sunt cu atât mai dorite, cu cât au însemnătatea unei recunoașterii morale a celor care le primesc.

Și totuși, mai trebuie să insistăm în această parte a cărții noastre asupra industriei care a întrecut toate așteptările în Arimania. Este vorba despre electricitate, despre producerea și întrebuințarea ei.

După cum am mai spus, toate activitățile vieții arimane sunt mereu și pretutindeni însoțite și ușurate de ingeniozitatea acestei puteri minunate. Am putea zice că electricitatea stă la îndemâna vieții arimanilor, precum le stă în suși aerul. Casele, străzile, drumurile, curțile unde se strâng recoltele, crângurile și grădinile, potecile munților, ca și cursurile apelor, totul și toate sunt luminate noaptea cu electricitate. Uneltele și mașinile de arat, toate sunt puse în mișcare de această minunată putere. Trenurile, tramvaiele și toate trăsurile și carele arimanilor sunt purtate de electricitate, la fel ca vasele plutitoare de pe râuri și mașinile lor zburătoare. Apoi, așa cum am mai amintit, hotarele țării sunt și ele încredințate acestei puteri, pe cât de blândă și folositoare, pe-atât de primejdioasă și necruțătoare când i s-ar dezlănțui puterile pentru zdrobirea vreunor cotropitori nestăpâniți.

Ei bine, de unde-și dobândesc arimanii atâtea puteri electrice?

Firește, răspunsul îl primim ușor, dacă vom ține seama de faptul că toată agerimea gândirii și toată hărnicia acestor oameni n-au mai fost risipite de câteva zeci de ani nici în grija sărăciei umilitoare, dar nici în calea desfrăului. Dimpotrivă, aceste înalte însușiri omenești arimanii le-au folosit pentru a-și găsi calea și mijloacele unui trai care să le asigure o desfășurare neîngrădită și deplină a vieții lor.

Cu asemenea năzuințe, arimanii și-au îndreptat privirile asupra puterilor naturii, ca să și le apropie cât mai mult în folosul vieții lor. Astfel, au început să folosească puterea apelor la centralele electrice

și după puțin timp au ridicat uzine de felul acesta pe toate cursurile apelor.

De la aceste uzine, puse în mișcare de goana apelor, arimanii își trag toată bogăția care le alcătuiește însuși sufletul vieții țării lor, electricitatea.

Întregul teritoriu al Arimaniei este împărțit în ocoale sau sectoare. Fiecare sector este înzestrat cu o mare stație de curent, transmis de la uzinele din apropiere și care acoperă toate nevoile de electricitate din raza sa.

Munca în toate domeniile electricității se face iarăși pe temeiul obișnuit al vieții arimane, adică pe temeiul asocierilor de tot felul. Lucrătorii tuturor uzinelor și ai stațiilor electrice alcătuiesc în Arimania Marea Federație a Electricității, care se află în legătură cu toate federațiile tuturor întreprinderilor arimane.

Dacă vei merge, cititorule, în fabrici, ateliere, puțuri de păcură, mine, porturi și oriunde în Arimania în vremea când se schimbă muncitorii, și se va înfățișa pretutindeni următoarea priveliște.

Lucrătorii sosesc întotdeauna cu câteva minute înaintea începerii schimbului – cu tramvaiele, cu trăsurile automate sau pe jos – trecând care cum vin în sala de schimbat hainele, unde și le iau pe cele de lucru. Lucrătorii care ies din schimb, lăsându-și hainele de lucru, trec la spălătoare și la baie, de unde ies îmborsăți și curați și, luându-și îmbrăcămintea obișnuită, pleacă fiecare pe unde își are treaba. Dacă vei trece în plimbare prin atelierele și birourile întreprinderilor, vei găsi pe fiecare la locul său, muncind cu atâta sârguință încât și se va părea că omul e turnat cu mașina lui sau că el singur este o mașină. Nicio șoaptă străină de muncă nu se aude, niciun fum de țigară nu se vede și nimeni nu-și pierde nici măcar o clipă inutil. Cel mult dacă-l vei întâlni pe administratorul atelierului, care să te îndrume sau să-ți ceară iertare că supraveghearea sau altă treabă pe care o are de făcut nu-i permite să-ți fie mai mult de folos.

5. PĂSTRAREA ȘI ÎMPĂRȚIREA BUNURILOR

Întreaga ordine și organizare a treburilor și a oamenilor din Arimania se vedește, în toate amănunțele, călăuzită de un singur scop: *să asigure desfășurarea deplină a vieții fiecăruia, printr-o cât mai ușoară trudă din partea tuturor.*

Pe această bază și-au pus toate întreprinderile muncii lor și tot pe acest principiu este întocmit și modul de păstrare, felul schimbului și al împărțirii roadelor muncii între toți locuitorii țării. În privința asta, lozinca lor este: *De la fiecare după putință, fiecăruia după trebuință.*

Am mai vorbit deja despre instituția cooperativelor arimane. Am arătat că așezământul acesta se mai potrivește numai cu numele cu ceea ce cunoaștem în stările noastre drept cooperative. Într-adevăr, privind îndeaproape viața Arimaniei, ea ni se înfățișează ca o desăvârșită realizare a principiului sau a scopului cooperăției, care este: *schimbul nemijlocit între producători.* Așadar, întreaga ordine socială arimană alcătuiește o desăvârșită cooperăție sau frăție de muncă, în mijlocul căreia lucrătorii schimbă unii cu alții roadele muncii lor, fără mijlocirea negustorească știută de noi. Adică, după câte se vede, cooperăția nu se poate realiza decât numai într-o lume de lucrători, unde toți, muncind, trăiesc prin schimbul produselor între dânșii; unde nimeni nu speculează acest schimb, ci acesta se face, ca în Arimania, în mod direct, marfă pentru marfă. Cu alte cuvinte, instituția cunoscută în Arimania sub nume de cooperativă nu-i altceva decât locul unde se adună produsele obținute prin muncă, spre păstrare și pentru a fi împărțite oamenilor, fiecăruia după trebuință.

Cooperativele arimane nu au doar menirea să păstreze și să facă schimbul roadelor muncii în țară sau numai sarcina de a se asigura că

fiecare primește de ajuns din aceste roade, atât cât îi cere nevoia. Tot cooperativele au îndatorirea să țină socotelile tuturor cerințelor și nevoilor locuitorilor arimani, în așa fel încât să nu ducă nimeni lipsă în traiul lor de toate zilele. În scopul acesta, cooperativele alcătuiesc federații regionale care se organizează împreună într-o federație pe țară, cunoscută sub numele de Marea Federație a Cooperativelor. Fiecare federație regională de cooperative, cu ajutorul cooperativelor comunale ce-o alcătuiesc, știe oricând în amănunt toată averea pe care-o pot produce locuitorii regiunii sale, după cum cunoaște și toată bogăția naturală care se poate găsi pe teritoriul și în pământul regiunii; bogăție care poate fi folosită la fabricarea diferitelor mărfuri și produse pentru îndestularea nevoilor omenești. Din acest motiv, înțelegem de ce la arimani toate cooperativele sunt însărcinate să țină socoteala mișcărilor populației, întrucât cererea și producția de mărfuri urmează a fi planificate tocmai pe baza acestora. În sfârșit, cheia tuturor calculelor necesare însăși existenței orânduiri arimane – atât de bine gândită, încât nimic nu se face cu risipă, dar nici cu zgârcenie, spre deplina mulțumire a tuturor – această desăvârșită cheie o reprezintă așezămintele lor cooperative.

Cum lucrează aceste cooperative?

Am arătat că toate întreprinderile din țară, atât cele agricole, cât și cele industriale, de îndată ce își încheie munca, transferă produsele cooperativelor din localitatea de care țin. Pe de altă parte, în fiecare localitate cooperativele au magazine în care se face distribuția roadelor și mărfurilor necesare localnicilor. Așadar, orice cooperativă comunală are două ramuri, una de primire și alta de desfacere.

Iată, de pildă, cum lucrează o cooperativă într-o comună agricolă. Sfatul agricultorilor din această comună va preda treptat sfatului cooperativei, pe măsură ce le vor strânge, curăța și triera, toate grânele, semințele, rădăcinile, fânul și paiele, care vor fi lucrate pe moșia comunei. Odată producția luată în primire de cooperativă, ea se va îngriji s-o

păstreze în bună stare, ținând-o gata să facă față atât nevoilor obștești din țară, cât și trebuințelor localnicilor din comună.

După un plan făcut dinainte de Marea Federație a Cooperativelor și revăzut de Marele Sfat al Țării – despre care vom mai vorbi – cooperativa din comuna agricolă, înainte de-a împărți producția primită de la sfatul agricultorilor în funcție de nevoile localnicilor din comună și de nevoile din țară, pune la o parte sămânța pentru viitoarea cultură.

Dar chibzuința arimanilor i-a îndemnat să fie mereu prevăzători, astfel încât au păstrat mereu un surplus din recolte, care poate să suplimentască cu folos lipsurile anilor de restriște. Acest surplus este înlocuit în fiecare an, astfel încât să fie mereu înprosperat.

Cooperativa, primind și împărțindu-și totalul producției primite, după cum am arătat mai sus, trebuie să înștiințeze imediat federația regională din care face parte de toate mărfurile pe care le are înmagazinate. La rândul ei, aceasta îi aduce acest lucru la cunoștință Marii Federații a Cooperativelor.

Marea Federație a Cooperativelor se află în legătură directă cu toate federațiile de muncă din țară, astfel că acestea pot primi oricând și fără întârziere materiile de care ar avea nevoie pentru a-și continua neîntrerupt lucrul.

La cererea Marii Federații a Cooperativelor, cooperativele trimit oriunde li s-ar spune mărfurile care depășesc nevoile locale, mărfuri primite în păstrare de la toate întreprinderile de muncă din localitățile lor. În scopul acesta, cooperativele sunt ajutate mult de minunatele căi ferate care unesc toate comunele țării într-o rețea uriașă.

Așa cum lucrează o cooperativă cu produsele agricole, așa va lucra și cu roadele și mărfurile produse de orice întreprindere care s-ar afla în raza comunei din care face parte cooperativa. Grădinile, cu uscătoriile lor; crescătoriile de vite și pasări, cu lăptăriile și fabricile lor de cărnuri; pescăriile, morile, fabricile de uleiuri, de țesătorie, de gaz și benzină, de zahăr și dulcețuri, izvoarele minerale, fabricile de obiecte de lux și atelierile

lucrărilor de artă, tipografiile, fabricile de mașini de tot felul, toate își dau spre păstrare cooperativelor din comunele lor mărfurile făurite de ele, care sunt mai apoi împărțite cu multă pricepere pretutindeni, după cerere și necesitate. În felul acesta, o cooperativă dintr-o comună, oricare ar fi ea, își are înzestrate în orice clipă magazinele de desfacere cu tot soiul de mărfuri pentru îndestularea trebuințelor locuitorilor comunei.

Îndestularea locuitorilor dintr-o comună arimană se face de cooperativă pe două căi: pe cale individuală, venind fiecare ins la magazinele cooperativei ca să-și ia ceea ce-i trebuie, mai ales în ceea ce privește îmbrăcămintea, împodobirea și alte mici amănunte ale vieții omenești. În privința mâncării, arimani nu se mai îngrijesc fiecare în parte de masa lor, fiindcă le stau tuturor la îndemână restaurantele comunale, unde găsesc oricând la vremea mesei cea mai îmbelșugată hrană. De asemenea, grija spălăturii n-o mai poartă fiecare casă în parte, întrucât tot ce-i de spălat și cârpit se dă la spălătoriile obștești.

Cu toate acestea, sunt unii arimani care găsesc că e mai bine să mănânce și să-și spele singuri sau în tovărășia celor cu care locuiesc învecinați prin casele lor. Aceștia își iau partea lor de hrană, fie gătită gata de la cantinele comunale, fie direct de la cooperative, ca să și-o gătească în casă. În sfârșit, la fel ca în toate, și în această privință arimani sunt cu totul liberi să-și aleagă, așa cum vor crede mai bine și cum vor considera că le este mai ușor și plăcut să trăiască.

E locul să pomenim și despre marea cumpătare de care dau dovadă arimani în toate aspectele vieții lor. Într-adevăr, deși nu se ține seamă de nimeni pentru a se păstra ordinea la magazinele cooperativei, la restaurantele comunale ori la teatre sau celelalte locuri de petreceri, arimani se organizează singuri, la fel de firesc cum s-ar organiza la noi cei care merg să-și ia apă de la o fântână, făcându-și rând unul după altul, fără nicio supărare, dimpotrivă, găsind tocmai atunci ocazia de glume și povești. Pentru a nu se întâmpla însă pierderi de vreme inutile, locuitorii dintr-o comună sunt împărțiți pe zile ca să vină fiecare la

magazinul cooperativei din satul sau mahalaua lui, să-și ia cele necesare. Pe lângă asta, magazinele cooperativei sunt înzestrate cu săli retrase în care cei care vin pot să-și petreacă câteva clipe în mod plăcut. Se înțelege că nimeni în Arimania nu suferă de neplăcerile vreunei înghesuiei sau de tristețea pierderilor de vreme. Asemenea săli stau la îndemâna arimanilor atât pe lângă cantinele lor, cât și pe lângă teatrele sau celelalte spații publice, unde altfel s-ar da ocazia unor așteptări supărătoare.

Pe de altă parte, cu toate că nimănui nu i se socotește nici cât mănâncă, nici cât ia de la cooperativă spre îndestularea traiului și plăcerii sale, totuși, poporul acesta nu are nici măcar un soi rău printre rândurile lui, unul care să-și însușească mai mult decât îi cere nevoia. Dimpotrivă, de s-ar întâmpla ca vreunul să ia mai mult decât ar avea nevoie sau dacă ar avea în plus din cele necesare, ar duce fără ezitare înapoi cooperativei surplusul.

Arimani se poartă față de belșugul lor întocmai cum ne purtăm noi, fără să vrem, față de aerul văzduhului din care, deși avem din abundență în jurul nostru, totuși nu ne luăm decât atât cât ne trebuie, nici mai mult, nici mai puțin.

Arimanul își dă prea bine seama că în țara lui totul este cumpănit, așa cum în însuși sânul naturii totul se află într-o cumpănă atât de dreaptă încât, dacă s-ar lua sau mișca un firicel dintr-o parte, neapărat i se va simți lipsa sau pornirea lui într-alta. Așadar, dacă unul ar strica mai multe roade decât trebuința îi cere, altuia nu i-ar ajunge nici să-și îplinească nevoile. Lucrul acesta se observă zilnic în stările noastre în care, cu cât stăpânitorii risipesc în destrăbălarea traiului lor roadele muncii tuturor, cu atât lucrătorii și țărani muncitori suferă lipsurile și umilințele sărăciei.

Am mai pomenit și în altă parte despre „*casele de popas și ospățare*” pentru călătorii aflați în trecere prin comunele arimane. Într-adevăr, orice comună din Arimania este înzestrată cu o atare casă, iar prin comunele căutate mai mult pentru aerul și peisajele lor frumoase sunt

și mai multe asemenea case. În casele acestea, oricărui călător îi sunt împlinite toate nevoile traiului, din toate punctele de vedere. Negreșit, toate cele necesare acestor case sunt date de cooperativele comunale. Ținând însă socoteala trecătorilor, care de pe unde sunt, cooperativele își cer înapoierea mărfurilor folosite pentru întreținerea oaspeților de la cooperativele comunelor din care vin aceștia.

Călătorii arimani niciodată nu-și cer lucrurile de care au nevoie pe drum de la cooperativele comunelor pe unde trec sau unde petrec vremea repaosului lor, decât numai prin aceste *case de popas și ospățare ale trecătorilor*, tocmai spre a se putea păstra dreapta măsură în socoteli, așa cum am spus mai sus. Aceste case mai sunt înzestrate cu săli de expoziție a tuturor roadelor și mărfurilor care se produc în fiecare comună. În mod obișnuit, în aceste săli sau magazine se găsesc mici daruri pentru călători, lucrate în ceasurile libere de către localnici, dar și lucrări de artă de tot felul.

Trenurile și vasele plutitoare sunt aprovizionate pentru ospățarea călătorilor prin federațiile de cooperative regionale. În ceea ce privește schimbul cu mărfurile din alte țări, mărfuri care nu se pot găsi în Arimania, acesta este gestionat numai prin Marea Federație a Cooperativelor din țară.

Din cele arătate în această parte a cărții credem, cititorule, că-ți vei putea face măcar o cât de mică părere despre modul înțelept în care au știut arimanii să-și însușească gospodărirea deplinei lor bunăstări, în toate cele necesare vieții lor desăvârșite. Punând față în față slaba imagine pe care am putut să ți-o zugrăvim până aici despre viața arimanilor și viața nesăbuită din țara ta, judecă și alege.

Socotim că-i potrivit să mai adăugăm aici câteva cuvinte despre formidabila curățenie care există peste tot în Arimania. Într-adevăr, atât cât am călătorit prin toate ținuturile, n-am putut găsi nici cel mai mic colț de stradă unde să se pomenească vreo urmă de murdărie. Fiecare

grupă a caselor de locuit își are singură responsabilitatea păstrării curățeniei în preajma caselor și pe străzile dimprejur. Chiar dacă sălile de ospăț și de petrecere obștească sunt date în îngrijirea unor tovarășii anume de lucrători, totuși, în ospetele și petrecerile lor, arimanii păstrează o curățenie într-adevăr pe măsura înțelepciunii care-i distinge. În privința curățeniei, arimanii spun că este singurul semn prin care omul poate dovedi că nu-și mai poartă cu sine dobitocul, a cărui fire îl face să nu se poată îngriji singur.

Fără îndoială, având în vedere că sănătatea oamenilor ține chiar de igienă, arimanii au ajuns, prin desăvârșirea acesteia, să înlăture și să stingă toate relele bolilor, mai ales că acestea nu-și mai găsesc aici nici mediul nimicitor al sărăciei, în care, în societățile noastre, cresc tot soiul de molime ucigătoare.

6. LUCRĂRI DE ARTĂ, CLĂDIRI ȘI MONUMENTE

Dacă în societățile noastre prin „lucrări de artă” se înțeleg lucrările de inginerie și arhitectură mai deosebit făcute, atunci în Arimania toate lucrările și lucrurile ieșite din munca omenească se pot numi, fără deosebire, *lucrări de artă*. Toate clădirile, fie ele locuințe omenești, grajduri pentru vite, fabrici și magazii, teatre și școli, apoi podurile și gările, porturile și drumurile, într-un cuvânt toate, ca și toate uneltele și mașinile arimanilor, sunt lucrate și împodobite în așa fel încât par făcute mai mult să le înveselească viața decât să le slujească trebuințelor.

Am mai vorbit despre clădirile de locuit ale arimanilor. Am arătat că fiecare dintre ele alcătuieste câte-o adevărată prisacă, în care-și adăpostesc tihna și odihna mănunchiurile de stupi omenești. Interioarele lor sunt în asemenea fel alcătuite și înzestrate, încât nimic nu poate lipsi și nimic nu le poate tulbura liniștea și mulțumirea perechilor care locuiesc acolo sau a celor care aleg că e mai potrivit să-și petreacă odihna în singurătate.

Pe dinafară, casele de locuit au înfățișări de mândre palate, răsărind din mijlocul grădinilor ce le înconjoară, la fel cum la noi se povestește în basme că răsăreau palatele feților-frumoși din miezul pădurilor fermecate. Felul și măiestria cu care sunt lucrate aceste case se deosebesc de la o comună la alta așa de plăcut, încât prin înfățișarea lor, trecând prin comunele arimanilor, ai impresia că străbați tot alte lumi. Și cu toate acestea, deși în orice comună se păstrează același fel de construire a clădirilor, totuși, fiecare clădire redă în amănuntele lucrării ei atâtea feluri de rafinament încât, trecând de la una la alta, găsești mereu altceva care să-ți uimească privirile și să-ți răsfete gustul frumosului.

Nu într-o mai mică măsură, clădirile fabricilor și ale tuturor instituțiilor publice – cum ar fi școlile și teatrele, ospătăriile comunale, casele de popas pentru călători, magazinele și sediile cooperativelor, până și cotețele păsărilor, ca și grajdurile vitelor – au înfățișări așa de mândre și svelte încât transpare, privindu-le, fericirea și mulțumirea unui popor harnic și stăpân pe toată soarta lui. Câtă deosebire există între aceste podoabe, care par să înalțe, să ușureze și să încante viața vrednicului popor ariman și posomorâtele fabrici și clădiri publice de pe la noi, care apar ca niște morminte uriașe și posace, anume construite ca să înăbușe și să strivească sub greutatea zidurilor lor nesăbuite munca și viața celor care lucrează în ele, storcându-le sudorile.

Printre ornamentele zidăriei, din pereții clădirilor arimane răsar chipurile celor care s-au jertfit sau care au luptat odinioară zeci de ani la rând pentru a-i trezi pe strămoșii arimanilor și a-i smulge din starea coruptă în care se aflau și care pare să fi fost, după aducerile lor aminte, leită cu starea în care trăim noi astăzi.

Toate zidurile clădirilor sunt lucrate numai în ciment și fier, astfel încât par niște lespezi de piatră crescute din pământ. Acoperișurile lor sunt mai toate făcute din olane și țiglă, dar sunt lucrate cu totul altfel decât pe la noi. Adică nu sunt făcute numai din pământ, ci dintr-o amestecătură de clisă și tocătură de paie și trestie. În felul acesta, acoperișurile arimane sunt foarte ușoare și totodată astfel se dă o bună întrebuințare paielor din regiunile lor agricole și trestiei din bălți.

Cu toate acestea, acoperișurile celor mai multe clădiri ale așezămintelor obștești – cum sunt școlile, „cuibul mamelor”, restaurantele, multe fabrici și altele de-o anumită înălțime – sunt late, prevăzute împrejur cu galerii, alcătuint grădini suspendate unde-și petrec mulți arimani ceasurile de liniște, bucurându-se de priveliștea înălțimii.

Clădirile stațiilor de cale ferată sunt lucrate astfel încât toate semnalele să funcționeze la depărtare de pe acoperișurile lor, motiv pentru care acestea sunt prevăzute și cu instalații de telegrafie fără fir. Nu se

pomenește ca lucrătorii stațiilor să locuiască, ca la noi, în clădirile acestora. În apropierea lor se întind sate minunate de palate, unde locuiesc lucrătorii căilor ferate din toate sectoarele de activitate. Aceste sate, atunci când nu alcătuiesc comune de sine stătătoare, țin de comunele învecinate.

Dacă-i vorba de clădirile stațiilor electrice, acestea par mai mult ca niște altare, înălțate la distanțe anumite în cinstea Soarelui, dătătorul de lumină și viață. În afară de faptul că trupul acestor clădiri este construit din stâlpi de piatră săpată, încununați cu împletituri de marmură sau de sticlă turnată în formă de flori de lămâiță și trandafiri, acoperișul li se sfârșește într-o turlă uriașă, deasupra căreia strălucesc ziua și noaptea globuri de cristal. Strălucirea acestor globuri alcătuiește brăuri de lumină în lungul și în latul țării, iar mașinile zburătoare își ghidează după ele zborul.

Mașinile zburătoare se folosesc în Arimania pentru poșta țării. În scopul acesta, ele își au stațiile chiar pe acoperișurile clădirilor de poștă de prin comune. În afară de zburătoarele poștale, alte mașini sunt folosite la ducerea și aducerea delegațiilor de la unele sfaturi la altele, în perioadele în care se țin adunările diferitelor sfaturi. Firește, în Arimania se folosesc foarte mult mașinile zburătoare în zilele de sărbătoare și de petreceri; de asemenea, la orice treburi la care se simte nevoia grabei.

Să nu scăpăm din vedere însă că zburătoarele arimane sunt tot ce poate fi mai desăvârșit în această privință. Din toate punctele de vedere ele se aseamănă unor păsări uriașe: nu numai că plutesc în văzduh fără niciun zgomot, dar, întocmai ca păsările, au toată siguranța zborului. Aceste mașinării zburătoare nu mai prezintă grozava primejdie a zburătoarelor noastre, care poartă cu ele veșnica amenințare a celei mai teribile morți prin foc și prăbușire. Într-adevăr, arimani îi poartă zburătoarele printr-o ingenioasă folosire a unor ondulări de aripi, așa că nici n-au nevoie de motoare grele pe benzină.

Despre trenurile și tramvaiele arimane am vorbit că sunt mișcate tot prin puterea electricității. La fel sunt purtate pe toate râurile și bălțile lor navigabile vasele de tot felul. Ele își primesc curentul de la țârm, printr-o minunată întrebuițare a undelor unor mașinării care lucrează cam în felul telegrafiei noastre fără fir.

Drumurile Arimaniei, fie cele ferate, fie cele pietruite, se aseamănă unor mari bulevarde, așa cum găsim în cele mai înaintate și dezvoltate țări de pe la noi. În afara neîntrecutei lor îndemânări – toată piatra lor pare bine socotită și bine fixată la locul ei –, în afară de nespusa lor curățenie, fie că e senin, pe ploaie sau pe ninsori, pe deasupra rândurilor de copaci, pe sub umbra cărora ele șerpuiesc, drumurile sunt înzestrate, după cum am mai pomenit, cu pietre kilometrice care înfățișează fiecare un chip omenesc. Aceste imagini sunt chipurile oamenilor care au trăit prin partea locului și care s-au remarcat prin anumite fapte, a căror amintire este astfel prețuită. Mai întotdeauna din piatra acestor chipuri țâșnesc izvoare răcoritoare de apă, din care se preling pâraiașe ce-și licăresc apele printre ierburile crescute de-a lungul drumurilor.

O altă măiestrie, care întrece și mai mult în țara arimanilor toate progresele și realizările altor țări din societățile noastre, este uriașa amenajare a râurilor și lacurilor ei, în așa fel încât nu numai să le oprească revărsările distrugătoare, ci, dimpotrivă, să le folosească pentru irigarea tuturor lanurilor din țară pe timp de secetă. Iată de ce în Arimania nu se mai pomenește nici de revărsările distrugătoare ale apelor, nici de distrugerile secetelor pustiitoare. Cât despre bălți, mlaștini și sărături, adevărate focare de boli pentru animale și oameni, așa cum sunt ele prin părțile noastre, nici despre acestea nu se mai știe în Arimania.

Văile prin care râurile Arimaniei își gonesc apele au de-a lungul cursurilor lor brăie întinse de grădini și crânguri, care se întrec în zestrea podoabei lor de avuție, la fel ca celelalte lucruri înfăptuite de înțelepciunea și hărnicia acestui popor destoinic. Pe locurile care nu sunt prea prielnice nici florilor, nici legumelor, nici fructelor, se întind fânețe,

pepiniere de copaci și semințe, iar prin părțile de miazăzi locurile joase sunt folosite ca pășuni întinse pentru vite. În sfârșit, nici din aceste locuri nu se lasă nici măcar o brazdă neîntrebuințată fără folos.

Cu toate acestea, arimanii, dovedindu-și alături de priceperea lor neîntrecută și gândirea lor prevăzătoare, nu s-au lăsat nici de această dată purtați de voia întâmplării în ceea ce privește preîntâmpinarea secetelor. De aceea ei nu se bazează numai pe cursul apelor, care și ele, în astfel de condiții, scad și n-ar putea face față nevoilor simțite la câmp din cauza secetei. În scopul acesta, arimanii au construit în creierii munților baraje uriașe, închizând izvoarele pâraielor printre văile celor mai abrupte culmi. Aceste opriri de apă folosesc totodată pentru a pune în mișcare nenumăratele centrale electrice despre care am vorbit mai sus.

Păstrarea și mânuirea puterii apelor, cu care au ținut arimanii să-și înzestreze țara, cade în grija Marii Federații a Apelor din Arimania, alcătuită din aceleași asocieri de sfaturi și întovășiri ale lucrătorilor anume pregătiți, la fel ca toate celelalte federații de muncă din această țară.

Așa cum în Arimania au fost înlocuite de mult timp cazărmile, închisorile și alte asemenea instituții de risipă și de asuprire a vieții omenești cu diferitele alte așezări de înfrumusețare și preamărire a vieții, tot așa au fost preschimbate mănăstirile și bisericile. Fără a li se aduce vreo stricăciune, dimpotrivă, fiind îngrijite ca niște rămășițe întru cunoașterea trecutului, arimanii au înzestrat zidurile goale ale acestor lăcașuri cu bogăția unor muzee desăvârșite, în care se oglindesc evoluțiile științelor din cele mai vechi timpuri sau evoluția vieții pământești, ilustrată prin tot felul de fragmente din trecut, găsite prin scormonirea scoarței Pământului.

Firește, arimanii au ajuns cu toții, fără deosebire, prin larga dezvoltare a tuturor cunoștințelor științifice și datorită minunatelor lor școli, despre care vom vorbi, au ajuns să priceapă profunzimea tainelor fenomenelor naturale. Prin urmare, conștiința nu li se mai umbrește

de nicio teamă sau îndoială, pe care să aibă nevoie să și-o ascundă în spatele unor idoli, cărora să le aducă jertfe de umilință și rugi de îndurare. Din acest motiv, ei nu mai găsesc potrivit niciun soi de vrăjitorie sau de preoție, care să rătăcească mințile oamenilor din calea adevăratei cunoașteri a curatului *Adevăr*, care strălucește numai în lumina tuturor științelor omenești, izvorâte din cunoașterea deplină a faptelor naturale. Altarele de jertfă ale arimanilor sunt chiar așezămintele muncii lor, unde fiecare vine zilnic să contribuie cu eforturile sale la asigurarea vieții lui alături de-a semenilor săi. Casele de cântări și de laudă – nu în deșert, ci pentru celebrarea însăși a vieții – sunt așezămintele lor de îndestulare, desfătări și petreceri înălțătoare, prin care arimanii pricep să se ridice până la cel mai adânc înțeleș al tuturor tainelor Naturii.

Monumentele lor, clădirile, cât și toate uneltele și steagurile lor, poartă toate aceeași pecete și stemă. Aceasta întruchipează însăși gândirea care-i călăuzește în viață. În lumina unui soare de aur, un bărbat voinic și-o femeie frumoasă, îmbrățișându-se în clipa înălțătoare a dragostei, încununăți într-o ghirlandă de spice și lauri, astfel se înfățișează această stemă arimană, oglindind strălucirea buneînțelegeri dintre oameni.

Alt soi de monumente și de clădiri pe care nu le întâlnim prin părțile noastre, dar pe care le găsim în Arimania, sunt cele destinate păstrării urmelor morților. Într-adevăr, arimanii nu mai consideră nimerit să umple pământul cu osemintele morților, ci, printr-o tehnică anume, aceștia sunt în scurtă vreme transformați în scrum. Acest scrum se păstrează în cutii de sticlă, așezate în criptele clădirilor de care am amintit. Totodată, în aceste clădiri se păstrează și imagini surprinse din viața celor morți, imagini care se arată prin cinematografe la vremea anumitor sărbători pentru ca cei vii să-și amintească de cei plecați și cum, odinioară, petreceau cu toții împreună. Prin urmare, clădirile de păstrare și de pomenire a morților sunt înzestrate cu mari săli de cinematograf și cu alte înlesniri în acest scop.

Pentru a nu tulbura cumva bucuria vieții prin vreo înfățișare mohorâtă, aceste clădiri sunt lucrate cu o nespusă măiestrie de lumină și frumusețe, fiind mereu înconjurate cu crânguri de copaci și cu tot felul de grădini de flori.

7. SFATURILE - ALCĂTUIREA LOR ȘI LEGĂTURILE DINTRE ELE

Din cele arătate până acum se poate înțelege, cititorule, că toată mișcarea vieții arimanilor se construiește pe baza diverselor lor întovărășiri, izvorâte din nevoile traiului lor împreună. Speranța lor neabătută este ca fiecare să-și trăiască pe deplin viața, în orice clipă, potrivit împrejurărilor în care s-ar găsi.

De asemenea, ai înțeles poate, cititorule, că în Arimania nu se află niciun soi de stăpânire, niciun soi de șefi, în sfârșit, nicio supraveghere străină asupra mersului treburilor și traiului oamenilor. Nu ne îndoim că ai priceput că singurul liant al organizării arimanilor este numai buna înțelegere dintre dânșii. Și fără să vrei, mintea te duce, luminatul cititor, la stupii de albine, la stolurile păsărilor și la furnicarul de furnici, în care mii și sute de ființe de același fel muncesc împreună, petrec și trăiesc la un loc, fără supărări provocate de porunci, ființe călăuzite numai de buna lor înțelegere, la rândul ei clădită pe temeiul întrajutoării. Și dacă ai avut norocul să-ți fi însușit cunoștințe despre puterile firești, care alcătuiesc împreună Nemărginirea sau Universul, atunci felul de viață al arimanilor te va duce iarăși cu gândul mai departe, la noianul de stele presărate în cuprinsul Nemărginirii, veșnic alergând în necunoscut, urmărindu-se de aproape, sprijinindu-și una alteia mersul, însă niciodată asuprindu-se.

Veți pricepe, cititorule, că tot meșteșugul bunei înțelegeri care îndrumă obiceiurile vieții arimane, pornește dintr-o temeinică înțelegere a rostului naturii, pe care arimanii s-au străduit să și-l însușească, deoarece și-au dat seama că numai urmând căile care-i învață înțelegerea

acestui rost, numai așa vor fi în stare să alunge dintre dânșii răul tuturor neajunsurilor.

Felul în care se realizează buna înțelegere între arimani este „sfatul”. Sfatul arimanilor este adunarea în care fiecare se întâlnește cu ceata sau grupul său, fie ca să-și pună la cale treburile, fie ca să discute orice alte schimbări ale vieții lor.

Scopul întregii organizări a arimanilor este acela de a asigura fiecăruia dintre ei o viață cât mai deplină, bucurându-se, cu alte cuvinte, de toată împlinirea pe care o cer aspirațiile sau nevoile sale firești. În fine, pentru a-și afla atare siguranță, arimani înțeleg că fiecare dintre ei trebuie s-o caute și s-o păzească în primul rând pentru sine, în așa fel încât ocrotirea vieții unuia să n-o împiedice pe-a celui alt. Desigur, mai întâi de toate, ca să-și dobândească cele necesare pentru a se bucura pe deplin de viață, arimani pricep că fiecare trebuie să lucreze într-o ramură de muncă anume. Doar astfel, prin munca fiecăruia, se agonisește bunăstarea de care pot să se bucure toți, potrivit trebuințelor lor. Dar, așa cum arimani nu concep ca cineva din țara lor să stea fără a munci într-o măsură potrivită cu ceilalți, tot așa n-ar înțelege nici cum s-ar putea ca cineva să nu ia parte la privegherea și îndrumarea tuturor treburilor și schimbărilor vieții lui. Iată de ce, dacă nu se află om în Arimania care să nu facă parte dintr-o ceată de muncă – așa cum am arătat mai sus în linii mari – de asemenea, nu există om care să nu ia parte la adunări, să nu-și spună cuvântul și să nu fie ascultat în sfatul tovarășiei sau tovarășilor în cadrul cărora alege să-și desfășoare zilnic activitățile.

În stările noastre, cu toate că tot poporul este îndemnat și silit de nevoile vieții lui și de complicatele reguli ale chestiunilor publice să muncească din greu, totuși nu-i chemat, ci dimpotrivă, este oprit să-și conducă singur treburile. În societățile noastre, grija treburilor publice și-o ia o anumită clasă de oameni, organizați peste capetele poporului, ca stăpânitori, într-o mulțime de instituții asupraite. Totalitatea acestor instituții e cunoscută la noi sub numele de „Stat”

sau „ordine de stat”. Potrivit acestei organizări, se fac tot soiul de legi după nevoile vieții, restrângându-se însă mereu dreptul de conducere și de supraveghere la câte-o mână de oameni care, constituiți în diferite „comitete” sau „consilii”, se poartă față de cei mulți din aceste rânduieli la fel cum „ordinea de stat” se poartă față de mulțimea poporului. Fără îndoială, deoarece pătura care alcătuiește „ordinea de stat” trăiește în afara nevoilor poporului – căruia nu-i este permis să-și conducă singur treburile – toate gândurile și măsurile acelei clase nu numai că rămân străine de interesele acestuia, dar îi sunt mereu potrivnice. Poporul nu va avea voie, de pildă, să se bucure de-o cât mai largă libertate, câtă vreme „conducătorii statului” au tot interesul să restrângă libertățile poporului, căci numai așa vor putea să-l pună la toate muncile grele și astfel să-și asigure numai lor un trai ca în basme, fără muncă.

Ca și „ordinea de stat”, diferitele „comitete” și „consilii” din societățile noastre își asumă îndrumarea vieții celor aflați în puterea lor. Ele lucrează fără să fie supravegheate îndeaproape de către oameni și au în vedere mereu doar interesele unor anumite clici, care-și fac treburile pe seama celor a căror bună-credință o înșeală astfel neîncetat.

Tocmai faptul că în stările noastre omul nu-și poartă grija problemelor sale, lăsându-și nădejdea pe mâini străine lui, face ca unii să cadă în capcana vicleniei altora. De aceea, arimani, care cu multă vreme înainte s-au luptat ca să se scape de rămășițele unei stări asemănătoare cu a noastră, înțeleg să se pună la adăpost de orice tentație de asupraire între ei, veghind fiecare neobosit la mersul și la schimbările vieții lor.

Cercetând străvechile obiceiuri ale strămoșilor lor, arimani au găsit că, odinioară, aceștia trăiau într-o desăvârșită bună înțelegere. Toți membrii întovărășirilor care alcătuiau comunități de păstori și de plugari se aveau ca frații între ei, fără deosebire, atât pentru îndeplinirea treburilor, cât și în grija lor comună pentru întregul mers al vieții. În vechile comunități ale strămoșilor lor, arimani au găsit viziunea după care și-au alcătuit, în zilele noastre, organizarea țării. Au înlocuit orice

fel de conducători prin sfaturile tuturor locuitorilor din țară, fără deosebire între bărbați și femei.

Prin intermediul sfatului și în toate îndrumările vieții arimane, nu mai sunt trecute cu vederea nevoia sau necazurile nimănui, pentru că arimani îi măsoară fericirea țării după fericirea fiecărui locuitor. În societățile noastre se măsoară dezvoltarea și bogăția țării după dezvoltarea și bogăția statului, adică a unei anumite categorii de oameni care și-au luat asupra lor conducerea țării, cu toate că marea mulțime din țară poate să o ducă în cea mai neagră sărăcie. În numele „ordinii de stat” la noi pot fi striviți și asupriți mii și milioane de oameni, în timp ce în Arimania, de îndată ce s-ar găsi chiar și un singur om stingherit în desfășurarea deplină a vieții lui, s-ar considera că toată orânduirea țării este nefirească și asupritoare. Înțelegi, cititorule? Noi ne gândim să avem pădurea frumoasă, fără să ne îngrijim ca tot copacul să fie bine crescut; să ni se pară frumoasă priveliștea pădurii de la depărtare și este destul. Că vom descoperi, unul câte unul, copacii găunoși și putrezi la rădăcină atunci când îi vom cerceta, de acest lucru pe la noi nu se ține seamă. Dimpotrivă, arimani urmăresc ca fiecare copac să aibă parte de o bună îngrijire, fiindcă ei știu că pădurea e un cuvânt mare, care nu înseamnă ca atare decât o vagă părere a noastră, pe când copacul este însăși partea palpabilă, concretă a pădurii. Tot așa, țara, statul, comunitatea sau societatea, prin ele singure, nu-s mai mult decât niște vagi idei ale noastre, în timp ce omul, bărbat sau femeie, este ceva real, palpabil.

De aceea o țară, un stat sau o societate nu se pot numi bogate sau mulțumitoare câtă vreme inșii care le alcătuiesc nu sunt fiecare în parte la fel de mulțumiți și de îndestulați. Când fiecare piatră și fiecare cărămidă din clădire vor fi la fel de bine făcute și tot așa de bine așezate unde trebuie, doar atunci clădirea va fi zidită cu temei. Tot așa, se cuvine ca țara să se întemeieze pornind de la inșii care o alcătuiesc. În acest scop, arimani au în vedere ca în toate evoluțiile vieții lor să se sprijine și să pornească mereu de la fiecare om în parte.

Orice ceată sau grupare de lucrători care lucrează într-o anumită ramură de muncă alcătuiește prin sine un sfat. Sfatul se adună și își gândește acțiunile în așa fel încât să fie în legătură atât cu cerințele muncii, cât și cu activitățile celorlalți lucrători, care se adună la rândul lor în alte cete de lucru și de viață, fiecare cu propriile lor sfaturi. Am văzut mai înainte că toate cetele sau grupele de oameni care lucrează în cadrul aceleiași întreprinderi – la lucrul câmpului, în fabrici sau oriunde altundeva – alcătuiesc împreună o „*tovărășie de muncă sau întreprindere*”. Fiecare astfel de tovarășie își are sfatul ei propriu, care se alcătuiește din adunarea trimișilor tuturor cetelor sau grupelor alcătuind împreună tovarășia. De regulă, trimișii cetelor merg pe la adunările sfaturilor acestor tovarășii, organizate în funcție de denumirea lor.

După cum am văzut, fiecare clădire de locuit din Arimania cuprinde sub acoperișul ei mai mulți oameni, singuri sau în perechi. Aceștia alcătuiesc împreună o grupare de locuitori. Toate grupările de locuitori dintr-o comună alcătuiesc o „*tovărășie de vecini*”, al cărei sfat este alcătuit din trimișii acestora.

De obicei, sfaturile întreprinderilor arimane își aleg dintre bătrânii care au lucrat mai multă vreme în întreprindere unul sau mai mulți administratori. După cum orice trimis la sfat poate fi oricând rechemat și înlocuit prin hotărârea adunării cetelor din partea cărora vine, la fel și administratorii sfaturilor pot fi oricând înlocuiți prin hotărârea acestora. Oricum ar fi însă, un administrator nu are dreptul de a fi ales pentru mai mult de un an de zile. Sfatul îl poate alege din nou, dacă este capabil să-și dovedească competența pentru slujba în care este pus. Administratorii sunt scutiți de orice altă îndatorire obștească, pe toată perioada slujbei lor.

Îndatorirea administratorilor este de a căuta mijloacele cele mai potrivite pentru aducerea la îndeplinire a recomandărilor sau a hotărârilor sfaturilor. În același timp, ei pregătesc lucrările pentru

adunările sfaturilor, fiindu-le și reprezentanți în toate ocaziile. Funcția s-ar potrivi cu ceea ce se cunoaște la noi sub denumirea de „directori”. Ei supraveghează toate cerințele muncii și țin legătura cu federațiile de care aparține întreprinderea sau cu care face schimburi. Pentru aceasta administratorii au la îndemână, ca ajutoare apropiate, pe secretarii și contabilii întreprinderilor, care alcătuiesc o ceată sau o ramură separată de toate cetele sau ramurile de muncă dintr-o întreprindere.

Cunoaștem acum că, deși trimișii cetelor în sfaturi sunt înlocuiți aproape lunar, totuși, mersul treburilor din întreprinderi își urmează cursul neabătut, tocmai pentru că, prin grija administratorilor, continuitatea și privegherea sfaturilor rămân netulburate. Împreună cu statornicia administratorilor, dese schimbări și înnoiri ale sfaturilor pot fi asemănați apelor curgătoare. Înnoindu-și mereu în mersul lor undele, acestea nu permit mușgaiului să se prindă de pietre și țărmuri. Altminteri, apele ar ajunge să se clocească, așa cum se întâmplă cu apele stătătoare, care-ar putea fi asemănați cu eternizarea conducătorilor și a comitetelor de prin părțile noastre.

Hotărârile în sfaturile arimane, oricare ar fi ele, se iau numai prin consensul membrilor, zicând toți ca unul și unul ca toți, chiar dacă pentru asta ar fi nevoie să se amâne luarea hotărârii. Lucrurile încă de lămurit sunt astfel retrimise sfatului grupelor alcătuitoare, pentru o nouă cercetare. De obicei, în adunările sfaturilor nu se pomenește vorbărie multă și care să piardă în zadar vremea celor de față. Toate câte sunt de pus la cale prin sfaturi, în afară că sunt expuse înainte și în sfatul grupelor, se mai clarifică și prin zierele publicate de toate sfaturile, ziere care sunt la îndemâna tuturor.

Toate sfaturile întreprinderilor din cuprinsul aceleiași comune alcătuiesc împreună Marele Sfat Comunal. Acest mare sfat comunal își alege și el administratorii săi după felul arătat mai sus.

Am menționat că toate comunele dintr-un anumit ținut al țării alcătuiesc o regiune. Fiecare regiune este călăuzită de un sfat, alcătuit

din trimișii marilor sfaturi ale comunelor din cuprinsul ei. La rândul său, sfatul de regiune își alege administratorii săi.

Întreaga Arimanie este împărțită în opt provincii. Fiecare provincie arimaniă este călăuzită de un sfat, alcătuit din trimișii sfaturilor regiunilor cuprinse între hotarele ei. La fel, orice provincie își are administratorii săi.

În sfârșit, pentru întărirea unității țării, arimani se adună la fiecare șase luni în Marele Sfat al Țării, alcătuit din trimișii tuturor frăților, federațiilor și ai marilor sfaturi comunale din țară.

Marele Sfat al Țării alege din sânul său 16 administratori de țară, câte doi pentru fiecare provincie. Aceștia ar putea fi echivalentul a ceea ce noi am numi miniștri. Dar câtă deosebire există între unii și alții? Pe când miniștrii guvernării de la noi sunt atotputernici – fără a avea grija răspunderii față de popor – și dau legi care le sunt lor și păturii conducătoare de folos – fără să fie preocupați dacă prin ele dreptul la viață al poporului este sau nu sugrumat – „administratorii de țară” din Arimania nu pot face decât ceea ce hotărăște Marele Sfat al Țării.

Într-adevăr, pentru înșelarea ochilor s-a născocit și la noi divanul sau parlamentul, unde vin un număr de așa-ziși aleși ai poporului. De fapt, tocmai aceștia, după legile statului de prin părțile noastre și chiar atunci când sunt aleși în mod cinstit de popor – ceea ce nu se întâmplă – sunt scutiți de răspunderea pe care, pe bună dreptate, ar trebui s-o aibă niște aleși față de popor. Dimpotrivă, aleșii sau deputații, în loc să-și bată capul să reprezinte fără să depășească părerile și interesele celor care i-au ales, de îndată ce le-au câștigat votul, socotindu-se cu mult mai presus față de aceștia, se cred îndreptățiți să facă tot ceea ce interesele, trufia și îngustimea creierului lor le fulgeră prin cap. Numai de grijile poporului puțin le pasă. Iată de ce, în parlamentele noastre, legile se fac după gustul și interesele miniștrilor, nu ale poporului; căci deputații sunt tot o apă și-un pământ cu miniștrii și tot așa de străini ca și aceștia de problemele mulțimilor muncitoare.

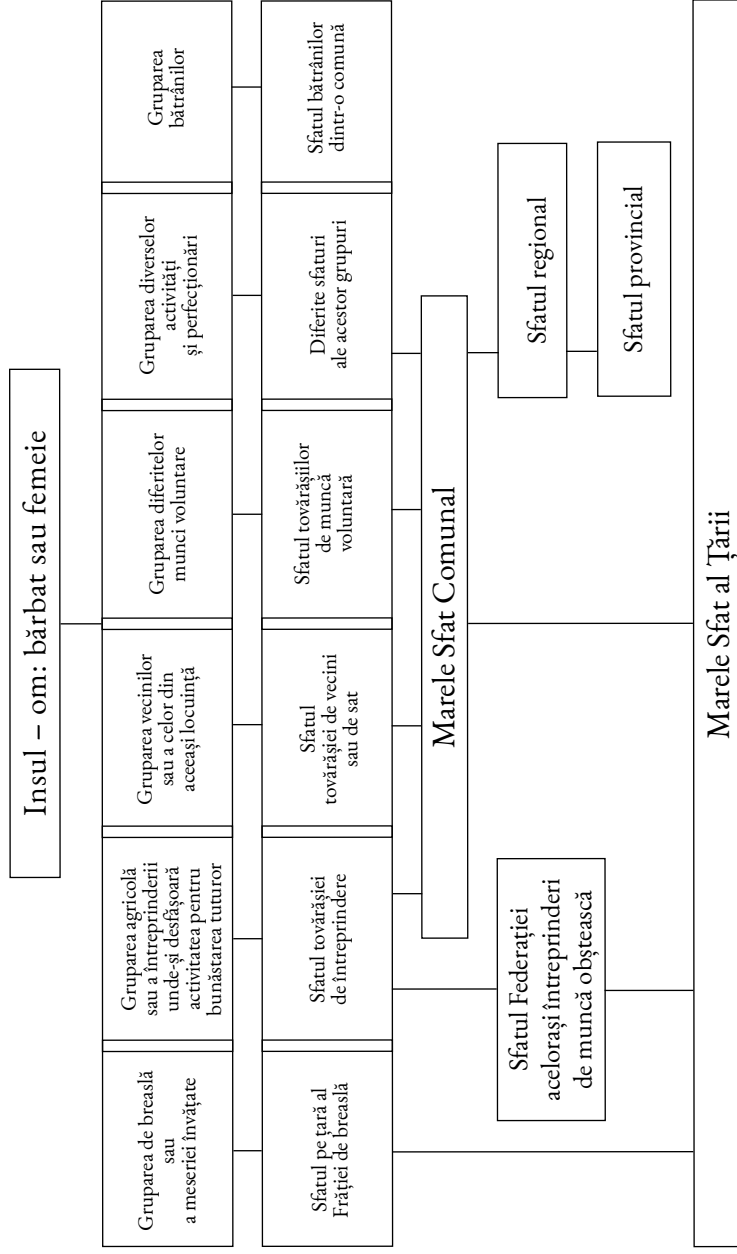
Să nu ne înșele privirile încât să-i considerăm altfel pe deputații ziși adversari sau în „opozitie” cu puterea. Aceștia fac mult zgomot, însă nu pentru că i-ar durea nevoile poporului, ci pentru că le este jale după colacul puterii, la fel cum câinele, văzând alt câine rozând un ciolan, urlă nu de mila ciolanului, ci de durere că nu-l poate roade el. De îndată ce aceia care au stat pe margini vor fi în locul celor care sugrumă libertățile poporului și se vor afla la cârma statului, vor face la fel. Cât privește pe unii muncitori sau aleși ai muncitorilor din aceste parlamente – care se mândresc neîncetat cu puterea votului primit – și aceștia se consideră – tot potrivit ordinii de stat – fără nicio răspundere față de cei care i-au ales. În loc să urmeze îndeaproape sfatul muncitorilor, ei încearcă să-și facă din aceștia o turmă dependentă și care să-i urmeze. S-ar putea asemena aleșii muncitorilor cu zmeul de hârtie care joacă și urlă în înaltul văzduhului, desfășurându-și cu trufie coada, fără de care nu s-ar putea ține în vânt. Însă zmeul nu poate juca și merge mai departe decât îi dă voie copilul care-l ține spânzurat de sfoară. Pentru deputații muncitorilor de la noi sfoara este legislația ordinii de stat, iar copilul care-i ține la capătul sforii este însăși starea socială în care trăim.

Așadar, să nu te ducă mintea, cititorule, să confunzi cumva înțelesul Marelui Sfat al Țării din Arimania cu parlamentele de pe la noi, nici pe administratorii de țară ai arimanilor cu miniștrii noștri. Să iei bine aminte că Marele Sfat al Țării din Arimana este alcătuit din trimișii marilor sfaturi comunale, care pot fi înlocuiți oricând. După ce și-au terminat mandatul pentru care au fost delegați, aceștia se întorc în comunele lor, luându-și locul în rândul muncii de care țin, fără nicio deosebire de tovarășii lor. La fiecare nouă adunare a Marelui Sfat al Țării, sfaturile comunale trimit mereu pe alții care să le rostească acolo cuvântul. În felul acesta, nu se dă ocazia să se nască în mintea cuiva părerea că ar fi mai altfel decât cei din mijlocul cărora este trimis. Pe de altă parte, orice trimis, în oricare sfat ar fi trimis și de oriunde ar veni, nu poate prezenta altceva decât părerile celor care l-au trimis. De îndată ce aceștia

ar bănuși că trimisul lor s-a abătut de la cuvântul dat, îl și înlocuiesc, chiar în mijlocul treburilor unde s-ar afla. Când un trimis îndrăznește să-și înșele tovarășii, este judecat cu asprimea necruțătoare cu care se judecă și se condamnă la arimani mincinosul care-și pregătește dinainte minciuna, păcat de neiertat în Arimania.

Ținând seama că toate sfaturile arimane pornesc și se bazează pe micile cete sau grupări în care toți oamenii, femei și bărbați deopotrivă, se asociază, la lucru ca și la petreceri; luând în considerare că din aceste grupuri provin trimișii la toate sfaturile și că, în sfârșit, delegații se schimbă într-una, deoarece trimiterea lor se face în ordinea numelui fiecărui membru al grupului, se înțelege de la sine faptul că la sfaturi nu vin niciodată de două ori la rând aceiași oameni. În acest fel, treptat, tot poporul ariman trece pe la conducerea țării și-a tuturor treburilor ei, fiecare persoană asumându-și astfel răspunderea bunului său mers.

Cu toate că nu ne îndoim, cititorule, de mintea ta pătrunzătoare, care până acum ți-a lămurit destul de bine felul în care se conduc arimanii prin ei înșiși, totuși, pentru a-ți arăta și mai clar că rădăcina tuturor mișcărilor acestui popor este insul omenesc – care, prin unirea lui și prin buna înțelegere cu ceilalți oameni, creează toate alcătuirile obștești, atât de minunate întocmite în tovarășii și sfaturile țării – redăm aici, ca o concluzie, imaginea alăturată:

După cum se vede, în Marele Sfat al Țării vin trimiși Sfaturilor Comunale, ai Sfaturilor Federațiilor de întreprinderi obștești și ai Sfaturilor Frăților de breaslă. Într-adevăr, după cum reiese și din cele zugrăvite mai sus, în aceste sfaturi se reunește toată mișcarea vieții arimane. Dar cheia tuturor acestor legături este și rămâne omul, care stă la temelgia tuturor și care, prin frământările voinței lui, le face și le desfășoară pe toate.

8. ÎNȚELESUL „PROPRIETĂȚII” LA ARIMANI

„Proprietatea”, adică „însușirea unui lucru de utilitate comună de către cineva în detrimentul celorlalți”, principiu de bază și sprijin al stărilor sociale din civilizațiile cunoscute nouă, nu există în Arimania.

Nu-i așa, cititorule, că te-ai putut lămuri din cele prezentate până aici, că în Arimania oamenii o duc într-o deplină înțelegere, trăind, cum s-ar zice pe la noi, frățeste? Muncind și petrecând la toate împreună, nu-i așa c-ai înțeles că știu să se bucure, potrivit nevoilor fiecăruia, de toate înlesnirile și de roadele muncii lor comune, ca și de toată bogăția naturală a pământului? Așadar, în toate aspectele vieții arimane, nu se pomenește nicio umbră de îngrădire sau de însușire numai pentru sine a celui mai mic lucru care-ar putea depăși necesitățile cuiva.

Ceea ce ar putea trece în Arimania drept proprietate sau însușire ar fi, poate, doar trăsăturile firești ale cuiva, cele cu care s-a născut. Zicem poate, deoarece și acestea se pot considera pe drept cuvânt ca fiind o moștenire a unui trecut clădit prin eforturile a sute și mii de generații de oameni. Astfel, nici însușirile nu sunt mai puțin desăvârșite prin traiului fiecăruia alături de ceilalți semeni ai săi. Și, cu toate astea, cititorule iscusit, eu știu că zâmbești acum, gândindu-te că am pierdut din vedere pâinea și hrana zilnică, precum și îmbrăcămintea fiecăruia om, care, firește, nu pot fi însușite decât de fiecare în parte. Ei bine, nu, n-am scăpat din vedere nici aceste lucruri care țin, fără îndoială, de însăși ființa oricărui om din Arimania, mai mult poate decât în alte părți. Arimanii consideră însă că toată hrana pe care o mănâncă, ca și hainele pe care le poartă, sunt numai niște datorii pe care fiecare le face zilnic pe seama comunității. Întrucât arimanii sunt destul de cinștiți, ei nu-și pot trece drept avere o datorie.

Oamenii cu dreaptă judecată au mereu în vedere să-și respecte datoriile și nu le uită, călăuziți fiind de înțelepciunea că „de unde ie, trebuie să pui, dacă vrei să găsești mereu să ie”. Prin urmare, se înțelege că datoriile – odată ce gândul de a le întoarce de unde le-ai făcut te urmărește mereu – nu pot fi înțelese drept proprietatea cuiva. Iată de ce printre arimani nici hrana și nici îmbrăcămintea nu sunt văzute drept proprietăți de care nimeni să nu-și dea seama cum sunt folosite. Dimpotrivă, arimanii sunt zilnic urmăriți de gândul de-a acoperi prin munca lor golurile pe care le fac prin consumul din avutul comun. Averea obștească este pentru arimani ceea ce este văzduhul pentru întreaga viață a pământului. Așa cum orice vietate respiră atât aer cât îi cer plămânilor, întorcându-l cu toate acestea văzduhului înapoi, la fel fac și arimanii când își iau din avutul strâns prin munca lor comună, avut pe care mereu încearcă să-l păstreze întreg.

Vezi zice totuși, cititorule: „Iată o arimancă împodobită cu flori la cosițe, cu brățări de aur pe brațe, cu degetele licărindu-i de sclipiri de diamante, cu sânul alintat de șiruri de mărgăritare, în sfârșit, împodobită ca o Ileană Cosânzeană din povești. Oare nici aceste podoabe, nici înfățișarea ei de fericită plăcere nu-s proprietatea ei?”

Să-ți răspundem tot cu o întrebare, cititorule.

Când cauți să te împodobești, să-ți adaugi flori la pălărie, inele pe degete, ceas la brâu, baston în mână și să-ți răsucești mustățile ori să-ți le razi, oare nu faci toate acestea ca să plăci mai mult celor din jurul tău? Oare nu avem mai degrabă o dorință neînfrânată în noi de-a scăpa de strâmtoarea eului nostru, gătindu-ne? Într-adevăr, de multe ori găteala și împodobirea ne ruinează sănătatea, iar în societățile noastre ne rup nemilos punga. Totuși, cu toată tristețea și durerea pe care ne-o poate provoca trupului, ne despăgubește sentimentul nostru de măgulire că, în sfârșit, putem să fim plăcuți altora.

O fi poate asta o trufie? Însă chiar și trufașul se străduie să placă, să se arate altora mai mult decât este. Prin urmare, găteala și împodobirea,

departe de-a fi făcute de cineva numai pentru sine, sunt întotdeauna făcute pentru ochii altora. Iată, așadar, că podoabele și gătelile nu pot fi nici ele (și nici nu are rost să fie) considerate proprietatea sau însușirea unei singure persoane, mai ales atunci când ele urmăresc împletirea dragostei între oameni, făcându-i cât mai plăcuți unii altora. De aceea, este obișnuit la arimani ca podoabele scumpe să nu se țină în dulapul fiecăruia. După cum știm, casele de locuit arimane alcătuiesc, fiecare în felul său, câte-o mică stupină. Perechile care le locuiesc au în comun, printre alte săli comune, și câte-o sală de înfrumusețare. În această sală se țin toate podoabele cu care se pot găti toți locuitorii caselor, atât unii, cât și alții. Firește, străduința este să fie atâtea podoabe încât să se poată aranja cu ele toți cei din casă. Dacă însă fiecare ar avea mereu aceleași podoabe cu care să se gătească, ar veni vremea când niciunul n-ar mai fi mulțumit. În firea omenească se oglindește însuși imboldul naturii, care, din vreme în vreme, își schimbă și ea podoaba înfățișării. Astfel, într-o zi e soare senin, iar altă zi e mohorâtă. Copacii înfloresc primăvara, frunzele lor îi împodobesc atunci într-un fel anume, vara diferit și toamna într-un cu totul alt fel. Tot așa, dacă suntem atenți, vom observa o veșnică schimbare în înfățișarea acelorași fenomene naturale. Oamenii nu pot nici ei să iasă din rândul Naturii. De aceea, îi vedem mereu plini de dorința de a-și tot schimba gătelile. Pentru a satisface această dorință omenească, arimanii își țin gătelile împreună, în așa fel încât să și le poată schimba între ei, împodobindu-se fiecare cu ele, când într-un fel, când în altul.

După cum bine se vede, cititorule, prin faptul că arimanii își țin podoabele și gătelile scumpe – aurăria, pietrele nestemate, mărgăritarele și altele de felul acesta – la comun, cum am zice noi, nu numai că nu sunt stingheriți în plăcerile lor, dar, dimpotrivă, și le pot satisface după gust, fără să mai tânjească după găteala unuia sau a altuia.

Dar pentru o mai bună înțelegere a felului în care este privită proprietatea obștească la arimani, ne îngăduim, cititorule, a enumera

aici, după cum le-am aflat și noi, câteva remarci auzite chiar de la acești oameni.

„Orice reținere din avutul comun în favoarea individului, spun ei, fără ca acesta să încerce să acopere prin munca lui lipsa pe care o produce aceluia avut, este o nedreptate făcută pe seama altora, care astfel trebuie să muncească și pentru acea persoană. Este un furt, o hoție.

Așa stând lucrurile, ce cuvânt poate descrie fapta celui care-ar îndrăzni să oprească numai pentru sine aerul văzduhului sau lumina Soarelui? Oare nu tot așa fac și cei care-și însușesc pământul, îngrădindu-și-l cu hotare? Căci, cu ce este diferit uscatul pământului de aer sau măcar de lumina și căldura Soarelui? Nu este oare și el darul acelorași forțe ale Nemărginirii, ca și acestea? Atunci, cu ce drept să-și oprească unii sau alții dintre noi părți din uscatul pământului, doar în propriul folos?

Știm, lumina Soarelui și aerul fug împrejurul nostru ca năluca, nu pot fi oprite, câtă vreme uscatul este statornic, poate fi îngrădit între hotare. Dar numai faptul acesta e de ajuns oare ca să justifice nedreptatea cotropirii pământului de către unii în dauna altora?

Uscatul, apa și aerul Pământului sunt cele trei însușiri ale Naturii care, amestecându-se cu lumina și căldura Soarelui, zămislesc, hrănesc și mișcă viața pământescă în general și, prin urmare, viața oamenilor. Lipsind una dintre aceste însușiri ale Naturii, viața pământescă – și a noastră odată cu ea – nici nu s-ar putea măcar imagina. Uitați-vă la perioadele de secetă când, din cauza lipsei apei, ierburile se usucă, vitele nu mai au ce paște și mor, iar oamenii suferă și pier alături de ele. În mijlocul Naturii, totul și toate depind unele de altele. Ce s-ar întâmpla dacă ar lipsi uscatul? Firește, aceeași distrugere a vieții. Dar, pentru ca viața plantelor să se desfășoare firească, este nevoie ca acestea să aibă suficientă apă, destul pământ și aer, căldură și lumină de la Soare, atât cât le trebuie pentru ca toate firisoarele vieții lor, fără deosebire, să fie îndestulate de binefacerile acestor daruri ale Naturii din care li se

naște viața. Dacă, de pildă, una dintre cele cinci însușiri firești nu i-ar ajunge unui firisor de iarbă, firisorul acela s-ar ofili, n-ar crește și n-ar înflori ca să rodească, așa cum îi cere firea lui. La fel s-ar întâmpla cu viața vietăților mișcătoare și la fel s-ar întâmpla și cu viața omului. De aceea, de exemplu, oricât de egal s-ar face împărțirea pământului între toți oamenii, tocmai pentru că pământul nu are peste tot aceleași bune însușiri, o parte dintre oameni, dacă nu chiar cea mai mare parte, ar fi lipsită de cele mai de bază lucruri necesare vieții. Și asta-i nefiresc. Prin urmare, e o nedreptate. Ce să mai zicem când, prin constrângere sau vicleșug, unii sau alții ar reuși să ocupe pământul, îngrădindu-și-l între hotare?”

După cum știi, cititorule, prin părțile noastre tocmai așa se și întâmplă. De aceea mai știi și că cei lipsiți de hrană din cauza lipsei pământului se văd nevoiți să stea în genunchi înaintea celor care au în mâinile lor tot pământul. Nu-i așa, cititorule, că din asta se trage sămânța tuturor nedreptăților dintre oameni?

Să vedem însă ce ne mai spun arimanii în această privință.

„Iată din ce motiv noi, arimanii, deținem uscatul, ca și toate celelalte însușiri ale Pământului – cum sunt aerul și apa – în mod egal între noi, pentru ca toți, fără deosebire, să se poată folosi de ele, așa cum, de pildă, ne bucurăm și de lumina și căldura Soarelui.”

Cât privește roadele muncii omenești, cine ar îndrăzni să-și însușească doar pentru sine vreun DREPT asupra lor sau măcar asupra unor părți din ele?

Dar care să fie atunci „d r e p t u l” fiecărui om în parte?

De îndată ce se naște cineva, are dreptul să trăiască. Tot dreptul omului se definește în jurul acestei calități de a trăi, deoarece nașterea lui se datorează unor îmbinări de împrejurări, toate cu rostul lor deosebit în mersul celorlalte împrejurări firești. Orice fenomen care provine din îmbinarea împrejurărilor firești încearcă să-și urmeze deplina sa dezvoltare. La fel este și cu omul care dorește la rândul său să-și trăiască

viața și aspiră s-o trăiască pe deplin. În acest scop oamenii, aflați mereu în luptă cu asprimea tuturor împrejurărilor, s-au adunat și s-au întovărășit de la începuturi pentru ca, unindu-și puterile și pricepera, să-și poată mai ușor procura și făuri cele necesare traiului. Prin eforturi tenace și grație ingeniozității lor, generațiile de oameni care s-au perindat pe fața Pământului au adunat, încă de la ivirea vieții omenești, vreme după vreme, comori peste comori de cunoștințe și descoperiri, din care și-au luat treptat noi înlesniri și noi îndemânări, ca astfel să poată ajunge la dezvoltarea cât mai deplină a vieții lor.

Oare ce sunt comorile acestea, dacă nu chiar moștenirea muncii și a eforturilor muncitorilor care s-au perindat pe Pământ, moștenire pe care au trecut-o de-a lungul timpului din mână în mână, mereu adăugându-i și desăvârșind-o? Așadar, din această uriașă și neîntreruptă moștenire de pricepere omenească, nimeni nu-și poate însuși doar pentru sine niciun strop. Dimpotrivă, toți oamenii sunt chemați să meargă înainte și să perfecționeze, fără să risipească, comoara moștenită, comoară sub ocrotirea căreia s-au născut și datorită căreia își pot asigura traiul și viața.”

Iată, de pildă, cititorule, ce comparație a făcut în privința asta un ariman.

„Averea adunată de veacuri prin munca și eforturile cinstite ale oamenilor se poate asemăna cu apa mărilor și a oceanelor. În largul și adâncul acestor ape, din vecii veacurilor, se revarsă neconținut apele tuturor râurilor de pe uscatul Pământului. Cărui râu i s-ar putea alege partea lui din largul mărilor? Cum i s-ar putea deosebi stropii apelor sale în amestecul tuturor apelor, scurse și adunate în oceane, clipă de clipă, de la începutul veacurilor? Și, cu toate astea, orice gărlă de pe uscat își datorează izvoarele tocmai apelor adunate în mări. Suprafața apelor se evaporază de la căldura Soarelui și așa își ridică aburii. Înălțându-se în văzduh, aceștia sunt rostogoliți de bătaia vânturilor în valuri de nori care, purtați deasupra uscatului,

eliberează apa ploilor și nămeții zăpezilor, adăpând la nesfârșit matca izvoarelor. Așadar, o veșnică împrumutare între mare și uscat. Nemărginirea apelor din ocean alcătuiește nesfârșita sursă din care apele uscatului își trag ființa.

La fel este și cu moștenirea muncii trecutului omenesc. Ea este oceanul de viață care stă deschis tuturor oamenilor pentru ca aceștia să se bucure și să-și ușureze deopotrivă traiul din izvoarele lui. Când ne stă întinsă dinainte toată moștenirea de comori strânsă prin eforturile oamenilor din trecut și până acum, pentru ce ne-am gândi să ne lăcomim și să punem deoparte ceva din belșugul acesta, când îl avem mereu la îndemână, pentru a ne bucura toți de el, după nevoi?

Pentru copii?

Dar și ei vor găsi aceeași deschidere generoasă pentru a-și lua din bogăția comună atât cât le vor cere nevoile. În Arimania noastră, zestrea muncilor și a îndemânării omenești stă mereu la îndemâna oamenilor, la fel cum stau deschise apele mărilor între pământuri. Nimeni nu se gândește să îngredească câtuși de puțin din această zestre comună. Dimpotrivă, fiecare ariman este condus toată viața de gândul de a-și dovedi hotărârea să cinstească, să perfecționeze și să întărească stâlplul acestei moșteniri de hărnicie omenească. Căci viața neamului ariman trebuie să fie păstrată în veci sub pavăza strălucirii ei. Pe măsură ce fiecare își ia zilnic din această nesfârșită comoară comună, o și împlinește, adăugându-i puterea muncii sale. Întotdeauna rodnicia muncii în Arimania trece peste limitele nevoilor, așa cum gârlele-și revarsă în largul mărilor ape cu mult mai mari decât le sunt izvoarele. În acest fel, ne punem veșnic la adăpost de unele împrejurări nefericite, cum ar fi, de pildă, aceea când, din cauza secetelor neprevăzute sau a altor asemenea nenorociri, ar veni vremea să nu putem strânge suficient pentru a acoperi ceea ce am folosit.”

Să vedem acum, cititorule, cum înțeleg acești minunați arimani „dreptul”.

„Prin urmare, vorbi mai departe arimanul nostru, care poate fi „dreptul” unuia asupra avutului comun, această comoară adunată prin hărnicia trudelor strămoșilor și crescută prin munca zilnică a tuturor celor care trăiesc în prezent? „Dreptul meu”, de pildă, este însăși nevoia mea de a trăi. Voi lua din avutul comun atât cât îmi va cere această nevoie. Luând mai puțin, voi suferi, viața n-o voi mai trăi din plin, mă voi stinge înainte de vreme sau o voi duce într-un veșnic chin și amar, în sărăcie și mizerie. Dimpotrivă, luând mai mult decât voi avea nevoie, voi rupe din „dreptul” altora, întrucât fiecare semen al meu are, ca și mine, același „drept” să trăiască.

“Dreptul meu”, „dreptul tău”, „dreptul fiecăruia” este, după judecata noastră arimănească, unul și același drept la viață al tuturor, fără nicio deosebire. Fiecare în parte suntem doar aceleași făpturi omenești, înviorați de același sânge, purtând aceleași membre, având aceleași nevoi, dornici de aceleași lucruri, atât unul cât și altul. Măsura nevoilor și-a bucuriilor noastre o socotim între noi, prin înseși cerințele noastre firești. Unul va mânca mai mult, altul mai puțin și, iată, cumpăna-i făcută. Unul va îmbrăca o haină mai scurtă, altul una mai lungă și, iarăși, cumpăna-i făcută. Unora le place teatrul, altora muzica și jocul. Unii vor zburda prin grădini, alții își vor desfăta cugetul cercetând tainele necunoscutului și mereu va fi un echilibru între toți. În Arimania toți și toate își găsesc un orizont larg și deschis pentru a-și putea trăi viața din plin, fără ca nimeni să-și ia de la masa belșugului comun nici mai mult, nici mai puțin decât ar avea nevoie. Iar nevoile tuturor, îmbinându-se, se echilibrează mereu între ele. Iată de ce, în Arimania oamenii trăiesc în pace și împliniți, așa cum trăiesc stolurile de rândunele în largul văzduhului.”

Această înțelepciune călăuzește, cititorule, mersul tuturor trebuirilor din Arimania. Pământul, apele, ca și toate mijloacele și uneltele lor de viață și muncă, ei le stăpânesc în cea mai desăvârșită comuniune frățească, bucurându-se la fel de toate bunurile și de abundența lor.

În felul acesta, arimanii au putut realiza în toate amănuntele vieții lor cumpăna celei mai desăvârșite dreptăți, stingând orice urmă de neînțelegere și conflict, așternând domnia bunei înțelegeri între oameni.

9. LEGI, TRIBUNALE, PUȘCĂRII, MORALĂ, SPITALE

Iată alte instituții despre care nu se mai știe nimic astăzi în Arimania, în felul știut de noi.

Am văzut, cititorule, că întreaga organizare a tuturor treburilor arimane este călăuzită și îndrumată, în toate amănuntele ei, de instituția sfaturilor, despre care tocmai am vorbit. Hotărârile acestor sfaturi sunt prea puțin asemănătoare cu ceea ce cunoaștem în părțile noastre sub cuvântul de legi, regulamente, statute ș. a. m. d.

Prin înțelepciunea lor, arimanii și-au dat seama că, oricâte legi, porunci și regulamente s-ar face și cu toți jandarmii care li s-ar pune împrejur, în viața lor de zi cu zi, oamenii se călăuzesc numai după înclinațiile firii lor. Acestea iau naștere din vechi și treptate deprinderi, care rezultă din condițiile în mijlocul cărora oamenii trăiesc. Aceste înclinații firești – care, de fapt, îndrumă, pe deasupra tuturor legilor și regulilor impuse, chiar și viața zilnică a oamenilor din stările noastre – noi le cunoaștem sub denumirea de *obiceiul pământului* sau, pe scurt, *obicei*. Dar acest obicei călăuzitor al vieții omenești provine din însuși izvorul cunoștințelor adunate în ființa fiecăruia dintre noi, prin neconținută atingere cu toate împrejurările în care ne aflăm. Ele se adaugă învățămintelor pe care ni le însușim prin sânge, de la moșii și strămoșii noștri. Ne dăm seama că, având o asemenea rădăcină adâncă și o atât de stăruitoare obișnuință, prin faptul că trăim clipă de clipă în mijlocul împrejurărilor, ne dăm seama că obiceiul sau deprinderea nu pot fi înfrânate în firea omului decât odată cu înfrângerea chiar a ființei sale.

Adu-ți aminte, cititorule, câte bătăi sau, cel puțin, câte ocări n-ai primit când, în pornirea firească a conștiinței tale de copil încă neîmpietrit de cătușele interdicțiilor nefirești ale civilizației în care trebuia să

trăiești mai târziu, în sfârșit, câte umilințe n-ai îndurat când, văzându-ți tovarășii de joc și petrecere mai flămânzi ca tine, ai luat din casa părintească pâine sau alte bunătăți și le-ai dus; sau când, îndemnat de foame, ai sărit pârleazul unei grădini ori ai pus mâna în grămada negustorului pe lângă care treceai? Adu-ți aminte cum, cu toată cearta și cu toate sfaturile, nu ți-a putut ieși din minte gândul care veșnic te îndemna să vrei să iei de unde este, atunci când te împingea foamea. Sau, venindu-ți vârsta, cu toate sfaturile și opririle, nu ai căutat, oare, să-ți împlinești îndemnul dragostei? Apoi, dacă stai împreună cu vecinii tăi sau cauți prietenia oamenilor, nu cumva o faci din îndemnul conștiinței tale, fără gândul vreunei legi care să-ți poruncească asta? Dimpotrivă, când legea îți poruncește, de pildă, să-ți lași satul sau locurile tale și să mergi la cazarmă, o faci oare de bunăvoie?

Și când ți se spune că-i dat ca unii să trăiască în belșug pe spatele altora, iar tu și cu ai tăi sunteți meniți a îndura lipsurile și greutatea sărăciei, oare te împaci vreodată cu gândul acesta? Nu-i așa, cititorule, că te miri și tu când știi că legile făcute de legiuitorii care înfrânează și stăpânesc lumea poruncesc să nu furi, să nu minți, să nu ucizi, să nu judeci strâmb și, cu toate acestea, lumea-i plină de hoți, de ucigași, de înșelători și de judecăți nedrepte? Da, cititorule, știi și tu prea bine că mereu tot ce-i oprit e dulce. Pentru a înfrânge pornirea firească a oamenilor, stăpânitorii le-au pus paznici cu arma la piept și le țin în față veșnic deschis mormântul închisorilor. Cu alte cuvinte, legile conducătorilor nu sunt acceptate de bunăvoie de oameni și fiindcă aceștia, cu toată asprimea pazei, le calcă într-una, înseamnă că legile nu corespund și sunt potrivnice firii omenești. O dovadă în acest sens este mai ales faptul că înșiși conducătorii care întocmesc legile nu le urmează niciodată, trăind pururea, cum se zice, deasupra lor. Pentru conducători, legile nu sunt decât frânele prin care să hărțuiască, în funcție de interesele stăpânilor, poporul muncitor, întrucât acesta nu se lasă mulș de bunăvoie. Prin urmare, legile fiind întocmite împotriva

poporului, conducătorii lui n-au de ce să le urmeze. Dimpotrivă, ei își duc viața după toate cerințele plăcerii de-a trăi și, pentru că nu dau nimănui socoteală, trec peste toate limitele acestei plăceri, pierzându-se în desfrâul destrăbălării.

Dacă în societățile noastre încă există stăpânitori care prin astfel de legi își protejează avutul adunat prin înșelătorie și nedreptate, în Arimania, unde avutul comun este în aceeași măsură la îndemâna tuturor, fără nicio deosebire, înțelegem că nu-i nimeni care să se teamă de lăcomia și invidia altuia, întrucât tot ce are unul poate avea și celălalt, după cum am arătat în paginile dinainte. Iată de ce în această țară n-are nimeni interesul să facă legi sau altfel de îngrădiri care ar putea stânjeni viața unora în folosul altora. De aceea, hotărârea sfaturilor arimane nu este un ordin născocit în mințile celor adunați acolo. Sfaturile arimane nu se adună să hotărască, așa cum s-ar înțelege pe la noi. Ele se adună să aleagă, cu ajutorul lămuririlor aduse de trimișii care le alcătuiesc, calea cea mai potrivită de urmat, luând mereu în considerare condițiile locale, condițiile de muncă și cele din țară, dar și nevoile oamenilor. Având în vedere că împrejurările firești – care hotărăsc și împrejurările vieții omenești – sunt într-o perpetuă schimbare, arimani înțeleg să-și potrivească în așa fel mersul vieții, încât să nu și-o îngrădească niciodată în strâmtoarea vederilor dintr-un anumit moment. Ei nu-și absolutizează hotărârile sfaturilor. Aceste hotărâri sunt considerate drept bune doar de la un sfat la altul. De aceea sfaturile lor se adună foarte des, iar atunci când o fac decid care dintre hotărârile anterioare se mai potrivește împrejurărilor actuale, pentru a fi păstrate în continuare; dar și care hotărâri trebuie înlocuite cu altele mai potrivite împrejurărilor actuale sau care se pot întrevădea în viitor.

De cele mai multe ori, sfaturile lor, mai ales cele mari, cum ar fi Marele Sfat al Comunei și Marele Sfat al Țării, nu se adună atât pentru a decide ce trebuie să facă oamenii, ci mai degrabă pentru a valida ceea

ce au făcut sau ceea ce – împinși de imboldul împrejurărilor, care nu întotdeauna dau dovadă de prea multă răbdare – sunt pe cale să facă.

Cu alte cuvinte, arimani caută mereu să-și potrivească toate purtările după cerințele împrejurărilor firești, din afară, dar și după împrejurările lăuntrice ale vieții lor, în funcție de nevoile tuturor și-a fiecăruia în parte. Să nu uităm, cititorule, că toată bătaia de cap a arimanilor este cum să potrivească astfel lucrurile încât niciunul să nu fie mai mulțumit sau mai nemulțumit decât altul. În sfârșit, înțelepciunea lor cea mare este că au putut să-și însușească pe deplin sensul legilor naturale sau, mai bine zis, al felului în care se desfășoară și se influențează între ele fenomenele Naturii. Călăuziți de această înțelepciune, ei încearcă să-și trăiască din plin viața, cuprinzător, veșnic stăpâni pe mersul destinului lor, căruia îi dedică tot ceea ce i-ar putea fi spre ușurare și de folos. Aspirația cea mai puternică a arimanilor, hrănită de o veșnică dorință, este aceea de a-și face drumul către nemărginirea necunoscută a lumii cât mai liber, de a-l lumina și de a-l îmbrățișa mereu, în vederea tot mai deplinei lor desăvârșiri. Așadar, ei nu mai au nici vreme, nici folos să-și prăpădească viața cu nimicuri și certuri, de vreme ce înțelepciunea lor aspiră să se întreacă cu însuși adâncul înțelepciunii ce se oglindește în toate faptele Nemărginirii.

Călăuziți de-o așa înțelepciune, era firesc ca arimani să nu mai simtă nevoia tribunalelor sau a altor feluri de judecăți, la care faptele se cântăresc nu atât după dreptate, ci după folosul pungii celor avuți, așa cum se întâmplă la noi. Ce rost ar mai fi avut tribunalele într-o țară unde nu se judecă după legi făcute în funcție de slăbiciunile unor conducători, ci chiar se judecă după desfășurarea faptelor și în lumina cunoașterii împrejurărilor în care aceste fapte se petrec? Tot din același motiv nu-și mai au rostul nici avocații.

Și iarăși, cititorule, să ne aducem aminte că în Arimania, nemaifiind nicio deosebire de clase sociale între oameni, este normal ca toate păcatele care izvorăsc la noi tocmai din cauza acestei deosebiri – ca, de pildă,

furtașagurile, tâlhăria, încălcarea hotarului, râvna, invidia, înșelătoria și omorul – să fie curmate din rădăcină. Ori, tocmai pe aceste fapte își justifică tribunalele noastre existența, iar avocații, aținându-le calea, trăiesc pe seama lor, așa cum trăiesc viermii pe seama putregaiului. Din același motiv nu-și mai au niciun rost la dânsii nici pușcăriile care, în civilizațiile noastre, încununează existența tribunalelor.

Dar, cu toate acestea, cine și unde și-ar putea închipui perfecțiunea desăvârșită? Însăși Natura, cu strălucita și grozava ei măsură, tot trebuie să întâmpine abateri neprevăzute, care de multe ori să-i zdruncine, cel puțin pentru o perioadă scurtă de timp, mersul așezatei sale nemărginiri. Cu atât mai mult, nu se pomenește nici viață omenească fără greșeli și abateri de la mersul său hotărât. Așadar, oameni fiind, nici arimanilor nu le poate fi străin nimic din ceea ce este omenească, căci greșelile sunt ale oamenilor. Dar greșelile omenești iau naștere dintr-un profund amestec de împrejurări, care trebuie analizate pentru a fi înțelese, nu blamate. La fel fac și arimanii.

Ca să poți judeca pe cineva, este mai întâi necesar să-l cunoști și să-l cunoști îndeaproape. Dar cine-l poate cunoaște mai bine pe un om decât chiar cei în mijlocul cărora trăiește? Iată motivul pentru care greșelile întâmplătoare ale arimanilor sunt judecate în adunarea sfaturilor, de regulă cele mai apropiate de locul unde trăiește cel căzut în ispită.

În judecata lor, sfaturile arimanilor cântăresc fapta acuzatului în relație cu împrejurările directe în care aceasta a fost săvârșită, ținând seama și analizând totodată și circumstanțele anterioare. Nu în ultimul rând, ei iau în considerare trecutul și mai ales moștenirea sângelui făptașului. Abia după ce primește aceste informații, sfatul își rostește cuvântul.

În mod obișnuit, lucrurile considerate de arimani ca fiind greșeli sunt puține, fiindcă, în traiul îmbelșugat al vieții lor, nici n-au cum întâmpina mai multe. Iată, într-un final, greșelile care pot fi condamnate la arimani: lăcomia și dorința de-a domina, nesocotirea muncilor

comune, risipa sau destrăbălarea, ascunderea vreunei boli, nesocotirea hotărârilor sfaturilor; apoi, atingerea cinstei și ființei semenului. Însă marele păcat, cel care nu poate fi admis la arimani, este ascunderea adevărului.

Celui căzut pentru întâia oară în cursa vreunui păcat anume, sfatul se limitează la a-i da o îndrumare frățească, pentru ca altădată să încerce să reziste tentațiilor.

Dar cum se poate ține seama de hotărârea unui sfat, când în Arimania nu există nici poliție, nici jandarmi, nici temniceri sau alt soi de executori ai dreptății, așa cum s-ar zice la noi?

Citorule, când îți se întâmplă să faci câte ceva de care să-ți fie singur rușine, oare cine te face să-ți pară rău că ai săvârșit ceea ce nu trebuia săvârșit? Este cineva din afara ta ori este mai degrabă un duh necruțător în tine, care-ți scoate pe ochi faptele? Zâmbești și răspunzi: muștrarea de cuget.

Acesta este jandarmul necruțător de care se teme orice ariman. Acesta este judecătorul pe care nu îndrăznește să-l supere, pentru că arimanul știe că de ochiul și de dojana lui nu se poate ascunde nici în visul nopților. Să nu uităm că, alături de acesta, veghează îndeaproape și părerea semenilor în mijlocul cărora omul își petrece viața. Pe cel care-ar îndrăzni să nu țină seama de judecata unui sfat l-ar ocoli toți, mai rău de cum s-ar feri din calea unui ciumat, căruia tot i se cuvine un ajutor. Atunci cum ar putea trăi omul singur printre oameni? Decât să ajungă arimanul de batjocură și arătat cu degetul de ai săi, mai bine ține singur cont de toate acestea. Dimpotrivă, toată mândria sa stă în mulțumirea de a vedea că e laudat printre semenii săi pentru eforturile sale de a depăși, prin fapte îmbucurătoare pentru comunitate, toate așteptările.

Este firesc ca astfel de oameni să nu aibă alt paznic asupra vieții lor decât propria conștiință, cu atât mai mult cu cât tocmai pe această bază se clădește întreaga lor morală. Alt dumnezeu în afară de sine arimanul

nu cunoaște. Pe dumnezeul nostru, de pildă, credincioșii îl pot adormi, plătind popilor să-l ademenească prin cântări de laudă deșartă, iar pe judecătorii tribunalelor noastre îi poți plăti ca să te ierte de pedeapsă sau le poți înșela judecata punându-ți avocați cu plată. Însă cine-ți poate înșela conștiința odată ce ți-ai trezit-o în adâncul cugetului? Au oare preț laudele și banii în fața cugetului tău? Pot ele să-ți stingă flacăra conștiinței care nu adoarme decât odată cu însăși viața?

Înțelege acum, cititorule? Credinciosul care-și răscumpără păcatele plătind popilor liturghia poate cădea în ispită iarăși la ieșirea din biserică. El se va mângâia oricum cu gândul că, plătind altă liturghie aceuiași popă sau altuia, dumnezeu îl va ierta. Ieșind pe ușa tribunalelor, făptașii nu se vor îndrepta fiindcă se lasă în seama priceperii avocaților, care, dacă ai bani să le dai, știu să încurce cumpăna dreptății. Iată de ce la noi morală nu poate fi, câtă vreme ea provine din frica față de un Dumnezeu grozav – dar care se lasă încântat de laudele preoților ce se vând pe bani – sau din teama de legi, care pot fi răstălmăcite de avocați. Dimpotrivă, arimani, temându-se numai de ei și negăsindu-și altă mângâiere și liniște sufletească decât în curățenia cugetului lor, sunt cei mai morali oameni cunoscuți pe fața pământului.

Cu această gândire, deprinsă din brațele mamelor lor, suptă, am putea zice, odată cu laptele acestora și desăvârșită în vremea creșterii lor, arimani și-au încheiat între ei acea ascultare sau disciplină sufletească care e singura călăuză și poruncă trebuind să dăinuiască între oameni. Vei putea înțelege mai bine acum, cititorule, când vom spune că rarele abateri care ajung până la judecata sfaturilor sunt ispășite fără niciun murmur de către cei învinuiți. Chiar și atunci când pedeapsa i s-ar părea cuiva prea aspră, acesta nu va protesta. Și aceasta pentru a dovedi cu atât mai tare că respectă prea mult comunitatea din care face parte pentru a o tulbura prin neascultarea lui. Ceea ce va urmări el mai degrabă va fi să câștige lauda, nu oprobriul semenilor săi, atât cât va trăi, dar și pentru vremea când nu va mai fi.

De obicei, pedepsele în Arimania se limitează la următoarele: oprirea pentru o anumită perioadă de la a lua parte la întrunirile sfaturilor; iarăși pentru o anumită perioadă, anularea dreptului de a prezenta, ca trimis, cuvântul sau interesele alor săi; trimiterea vinovatului într-un alt ținut din țară, atunci când acesta și-ar repeta vina, pentru a-l scoate de sub influența unor circumstanțe care nu s-ar potrivi firii sale; în sfârșit, dacă și acolo ar continua în păcatele lui, ar urma trimiterea într-o casă de sănătate. Firește, un asemenea om nu poate fi decât bolnav dacă, oricum ar fi așezat, cade mereu în capcanele aceluiași greșeli; demn de mila obștească, nicidecum de ură. Și asta cu atât mai mult cu cât, în cazul unui astfel de om trebuie căutate cauzele faptelor sale chiar în felul lui de a fi, în moștenirea sângelui său, care poate transmite oricui boala unor veche păcate din strămoși, de care el este cu atât mai puțin vinovat. Dar în felul acesta, cititorule, judecă numai arimani.

Celor care au greșit, oriunde și oricum și-ar ispăși pedepsele, nu li se știrbește niciun alt drept de-al lor, întrucât arimani urmăresc îndreptarea vinovaților, nicidecum distrugerea lor.

Spuneam mai sus că greșeala sau păcatul cel mai mare la arimani este socotit a fi rostirea neadevărului sau minciuna.

Cel care se dovedește că a făcut o asemenea greșeală, chiar după ce și-ar ispăși pedeapsa primită în urma judecății, va fi ocolit veșnic de semenii lui. Vom înțelege, cititorule, severitatea lor față de mincinos știind că toate angajamentele și faptele vieții arimane sunt fondate pe cea mai deplină încredere reciprocă. Cine este în stare să mintă nu poate fi nici om de cuvânt. Prin urmare, el poate întotdeauna înșela buna credință a comunității și încrederea semenului său. De aceea există atâta pornire la arimani împotriva celor care ar continua să ascundă adevărul, încât nu de puține ori s-a întâmplat ca unii dintre acești bolnavi să-și pună capăt zilelor pentru a scăpa de oprobriul semenilor.

Am pomenit mai sus de „casele de sănătate”. Aceste instituții înlocuiesc în Arimania ceea ce cunoaștem prin părțile noastre sub

denumirea de spitale. Dar, iarăși, ce mare deosebire este între ceea ce cunoaștem noi cu numele de case de sănătate și cele ale arimanilor.

Fiecare comună din Arimania își are casa ei de sănătate, mereu la dispoziția celor suferinzi și aflată în grija sfatului medicilor și a ajutoarelor lor. Aceste case de sănătate, alături de „casele de liniște ale bătrâneților”, alcătuiesc la fiecare margine de comună, în mijlocul celor mai încântătoare grădini, așezămintele cele mai îngrijite și mai frumos împodobite din câte se pot închipui pe lume de felul acesta. O muzică continuă alină în taină suferințele bolnavilor, iar convalescenții au la îndemână, până la deplina lor însănătoșire, desfătările grădinilor, crângerilor și ale apelor dimprejur, ca și teatrele, bibliotecile și jocurile plăcute.

Să nu uităm, cititorule, să adăugăm că în Arimania unele boli care fac ravagii în lumea noastră – cum ar fi tuberculoza, lepra, eczemele sau jupuiala, bolile lumești (cu toate nenorocirile pe care le aduc) ori beția și nebunia, aceste boli ale sărăciei – cât și bolile provenite din destrăbălările boierești – cum ar fi la noi obezitatea, lenea oaselor și a creierilor sau plictiseala și altele de felul acesta – nu se mai întâlnesc în Arimania decât foarte rar, precum bolile uitate dintr-un trecut îndepărtat. Mai mult, nu se mai știe nici de epidemiile neprevăzute care se abat din când în când asupra civilizațiilor noastre ca niște dezastre ucigătoare, cum ar fi ciuma, holera, tifosul și altele.

Un popor care, prin toți inșii care-l alcătuiesc, trăiește într-un deplin belșug și, totodată, într-o înțeleaptă moderație și care strălucește în toate deprinderile sale printr-o nespusă curățenie morală, cum ar mai putea oare uita vre o portiță deschisă bolilor, a căror sămânță și creștere în voie sunt aduse numai de sărăcie, de dezmăț și de binecuvântarea mizeriei?

10. RÂNDUL DRAGOSTEI

Citorule, de bună seamă că te-ai putea întreba: în ce fel au rezolvat arimani ccea mai încurcată dintre chestiuni, cea care multora de pe la noi – dacă nu chiar tuturor – le tulbură și le strică liniștea sufletească, adică chestiunea sau faptul dragostei?

Să ne înțelegem însă asupra cuprinsului firesc al acestui fapt.

În toiul primăverii, toate ierburile și toți copacii își desfac mândrețea florilor, răspândind în jurul lor miresme îmbătătoare. În toiul primăverii, toate păsările își fac cuib și se întrec în tot felul de cântări. Împodobirea florilor și cântarea păsărilor se repetă în fiecare an primăvara, atât cât trăiește fiecare fir de iarbă și fiecare pasăre. Acest ciclu neîncetat, pe care-l întâlnim la plante și la păsări, dar și la toate vietățile pământului care, mai ales primăvara, își mărturisesc dorințele și dragostea, nu ne dovedește oare că e firesc faptul dragostei pentru toate întruchipările vieții? Și, după câte știm, nu sunt oamenii întruchiparea cea mai desăvârșită a vieții? Prin urmare nici ei nu se pot abate din calea trasă de puternica Natură tuturor celor văzute și nevăzute de ochii noștri; nu se pot abate din calea cerințelor sale. Dragostea este o cerință nelipsită a vieții, precum sunt nevoia respirării aerului, trebuința hranei și a apei. Este însă o necesitate cu mult mai de cinste și mai trebuincioasă decât toate celelalte.

Într-adevăr, dacă toate celelalte cerințe ale vieții omeneste privesc, de pildă, numai asigurarea supraviețuirii individului, dragostea, pe lângă aceasta și de multe ori ridicându-se chiar deasupra, urmărește continuarea neamului omenesc. După cum copacul care nu înflorește nu face roade, oricât de bine ar fi îngrijit, tot așa, un om care ar rămâne indiferent la fiorii dragostei nu va putea să lase urmași. Mai mult, dacă

copacului înflorit nu i-ar scutura vântul florile unele într-altele sau dacă nu i-ar duce găzele puful de la o floare la alta, acesta ar rămâne sterp. La fel cum pasărea degeaba ar cânta și și-ar împodobi penele, dacă nu și-ar găsi perechea. Ouăle i-ar rămâne seci. Tot așa, când îi vine omului vremea și-i arde sângele de dorul dragostei, dacă nu și-l va potoli așa cum îi cere firea, va tânji și se va stinge ca o lumânare care arde și se topește fără să dea lumină.

Arimanii, care-și aștern toate mișcările traiului lor pe temeiul nevoilor firești ale vieții, căutând, așa cum am văzut, să le asigure o cât mai deplină mulțumire, se sprijină și din punctul de vedere al dragostei pe același temei. Prin urmare, așa cum cerințele le sunt potrivite cu necesitățile vieții, necesități care se oglindesc în impulsurile fiecărei ființe, tot așa își potrivesc arimanii și împlinirea nevoilor dragostei. De pildă, omul trebuie să mănânce când îi este foame și să bea când îi este sete. Numai atunci trupul lui va fi pe deplin mulțumit. Dacă va mânca mai mult decât îi este foame și va bea mai mult decât îi este sete, acest lucru îi va dăuna la fel de mult, ba poate chiar mai mult, decât dacă ar răbda de foame și de sete. În lăcomie omul se înșală. Atunci când, lacom fiind, își ia peste limitele firești ale trupului, peste ceea ce-i este necesar, el își umple treptat corpul de boală și astfel poate ajunge la o moarte prematură, dacă nu chiar la una fulgerătoare. I s-ar întâmpla, în acest caz, întocmai ca unui cazan în care am pune apă în neștire și căruia i-am da foc peste capacitățile lui: forțat de apa și de focul în exces, cazanul ar exploda. Dar mașinii căreia i-am cere mai multă putere decât i-ar îngădui alcătuirea ei, n-am împinge-o oare în modul acesta să se strice, ori să se uzeze înainte de vreme?

Fără îndoială, vei zice, cititorule, că lucrurile acestea le poate gândi oricine. Din păcate credem – și vei fi de aceeași părere când o vom spune – că, dacă în civilizațiile noastre încă se ține seama de așa ceva în privința mașinilor, în privința vieții omului se trece prea ușor cu vederea peste cele ce am arătat. De aceea există atâtea lipsuri și neajunsuri în

viața de zi cu zi a oamenilor de prin părțile noastre. Fie că au prea mult, fie că au prea puțin din cele necesare, într-un fel sau altul, răul este același. Așa li se întâmplă în toate aspectele traiului lor, așa fac și în ceea ce privește împlinirea cerințelor dragostei. Căci în societățile noastre oamenii trăiesc fără nici un căpătâi, căutând să facă toate lucrurile după noima lor, numai viața lor nu. În Arimania, unde oamenii au ajuns să înțeleagă că, numai prin întocmirea și trăirea vieții potrivit cursului ei firesc, vor ajunge să-și asigure cea mai deplină mulțumire sufletească și trupească, dimpotrivă, găsim o bună judecată și în legătură cu relațiile de dragoste dintre femei și bărbați. Și în această privință arimanii sunt parcă îndrumați de taina înțelepciunilor nepătrunse care strălucesc în toate faptele Nemărginirii. Ca atare, după cum cel căruia nu i s-ar îngădui potolirea foamei ar vrea, pe bună dreptate, să-și însușească pe furiș hrană, tot așa vor face și oamenii dacă li s-ar îngădui dinadins împlinirea dragostei, adică și-ar căuta satisfacerea ei pe căi imorale, nefirești și, prin urmare, dăunătoare.

Ce se întâmplă, cititorule, cu tinerii și tinerele din părțile noastre, siliți de prejudecățile care le întunecă cunoașterea adevărului să-și înfrâneze cerințele dragostei? Știi prea bine că această înfrânare nefirească îi împinge la tot soiul de rele. Atunci când văpăile nepotolite ale dragostei li se adună în simțuri, aceștia izbucnesc în tot soiul de ticăloșenii și destrăbălări, într-o vreme când s-ar aștepta din partea lor o cu totul altfel de înțelepciune în viață. Din acest motiv, arimanii înțeleg să accepte legăturile dragostei între tineri începând de la 16 ani împliniți în cazul fetelor, iar al băieților de la 18 ani împliniți. Se are în vedere faptul că însăși Firea lucrurilor le arată fetelor că sunt mai devreme chemate decât băieții la altarul dragostei. Bineînțeles, tinerii își aleg perechea pornind de la sentimentele și dorințele lor. Totuși, atingând vârsta de 20 de ani împliniți, niciunui tânăr, băiat sau fată, nu i se îngăduie să fie fără pereche. În acest fel, se înlătură toate motivele desfrânărilor de prin părțile noastre.

Să nu te mire, cititorule, când îți vom mai spune că arimani, datorită obișnuinței, dar și învățământului din școlile lor, au ajuns să înțeleagă că, în mod normal, nu se cuvine ca bărbatul să-și dorească femeia, nici ca aceasta să-și primească bărbatul decât atunci când trebuința firească a dragostei o cere. Când își arată, de pildă, copacul această firească trebuință? Nu-i așa că atunci când înflorește? Oare nu înflorește femeia omului o dată în fiecare lună, până să-și prindă rodul? Ei bine, în preajma acestei înfloriri a femeii, se cade ca aceasta să-și cheme bărbatul. În orice alt moment și mai mult decât atât înseamnă o încălcare a legilor Naturii, dăunând atât femeii, cât și bărbatului.

Pe de altă parte, tot Natura ne arată că, odată ce femeia a rămas însărcinată, trebuie să oprească chemarea bărbatului, întocmai cum o cloșcă nu primește cocoșul până la scoaterea și zborul puilor. De aceea, arimancele însărcinate sunt socotite în rândul mamelor, fiind cinstite de toată lumea și cu totul libere de bărbați până la înțărirea copilului născut. Este obișnuit în Arimania ca femeile însărcinate să se mute în anumite locuințe cunoscute sub numele de cuibul mamelor, alcătuitându-se astfel într-un sfat diferit și aflându-se sub îngrijirea femeilor bătrâne și-a doctorilor. Odată cu trecerea în „cuibul mamelor”, femeile rămân acolo până la nașterea și înțărirea copiilor, fiind scutite de orice fel de muncă obștească. Totuși, în cuibul mamelor se obișnuiește ca ele să se ocupe fie cu creșterea gândacilor de mătase, cu creșterea albinelor, cu țesături ușoare și cusături de mână, fie cu cercetări științifice sau alte lucruri care să nu le dăuneze stării, dar care să le facă folositoare comunității. Ca orice clădire obștească și cuibul mamelor este dotat cu săli de teatru și muzică, cu bibliotecă și cu alte amuzamente ușoare, dar mulțumitoare pentru femeile-mame. Înțărirea copiilor se face, de regulă, la un an de zile. Totuși, la sfatul doctorițelor, acest termen se poate prelungi la unii copii mai firavi.

Ieșind de la cuibul mamelor, femeia își poate urma traiul cu bărbatul avut mai înainte sau, dacă acesta trăiește cu o altă femeie, este liberă

să se însoțească cu altul. După câte se înțelege, bărbatul a cărui femeie trece în rândul mamelor nu mai e legat de ea, după cum nici ea nu mai e legată de el. Totuși, dacă între două persoane se ajunge la o legătură sentimentală mai puternică, nimeni nu-i împiedică să se păstreze unul pe altul, chiar dacă, în perioada în care iubita lui locuiește în cuibul mamelor, bărbatul și-ar împlini trebuințele firești cu o altă femeie, care i s-ar dăruie fără să se supere că-i iubitul alteia.

După cum vezi, dragă cititorule, oamenii din Arimania nu mai sunt stăpâniți nici de acel nenorocit sentiment al geloziei care nu izvorăște pe la noi din patima dragostei curate – întotdeauna îngăduitoare față de ființa iubită – ci din lacomul sentiment al proprietarului, care mereu se simte lovit sau jignit în „dreptul său de proprietate”.

Într-adevăr, legământul de căsătorie care există între bărbat și femeie în stările noastre se stabilește întotdeauna printr-un contract făcut pe baze negustorești. Chiar și atunci când, prin căsătorie, soții nu ajung să-și pună împreună vreo avere oarecare, la noi contractul acesta se face tot ca între doi negustori care își încredințează unul altuia ființa. Este ca și când s-ar face schimb între două vite, fiecare fiind liber să facă ce vrea din ființa celuilalt. Dar, odată ce ți-ai dăruit – dacă nu chiar vândut – ființa către celălalt, nu mai ai asupra ta niciun drept; la fel cum nu ai mai avea dreptul să te mai atingi, fără voia noului ei stăpân, nici de părul vitei pe care ai vândut-o sau pe care ai dăruit-o. Un astfel de contract se face la noi chiar și între doi îndrăgostiți, aduși unul în brațele celuilalt printr-o pornire curată a dragostei. De aceea, după cum bine se spune prin popor, nici „căsătoriile din dragoste nu merg bine” prin părțile noastre.

Pe drept cuvânt, de îndată ce pornirea firească a fost sugrumată în marginile unui contract făcut negustorește, viața îndrăgostiților este scoasă de sub protecția dragostei lor și trecută sub apărarea și prescripțiile legilor omenești sau bisericesti. Ambele sunt cu totul potrivnice legilor firești, din care se născuse până atunci iubirea celor

ce se căsătoresc din „dragoste”. Dacă până în acel moment cei doi tremuraseră ca nu cumva să-și tulbure dragostea sau să o piardă din cauza vreunui neajuns sau a vreunei supărări, de acum înainte ei se pomenesc pe deplin stăpâni peste ființa pe care se temeau să nu o piardă. Mai înainte, iubiții se aveau între ei ca două suflete diafane, pe care ar fi putut să le umbrească orice nouaș de ceață. După căsătorie însă, iubitul devine soț și nu mai are nevoie să arate cine știe ce gingășii pentru a o avea când, cât și cum va vrea pe iubita lui. Iar ea este de acum nevasta lui și-l privește la fel pe fostul iubit. De acum el este bărbatul ei, iar ea este nevasta lui.

Angajamentul sentimental al iubirii se preschimbă prin contractual de căsătorie într-o garanție a proprietății. De acum încolo, pe măsură ce înaintează în viața casnică, perechea noastră își sfârșește și își neglijează gingășiile datorită siguranței pe care le-o dă lucrul stăpânit. Când mai vin și copiii, acestei garanții i se mai adaugă și datoria de a ți-i crește, ceea ce face ca, mai ales printre cei săraci, să nu se mai considere într-o casă bărbatul și femeia decât numai din punctul de vedere al grijii pentru copii. Or, această grijă, cu toate greutatea sa, nu poate stinge flacăra dragostei, înăbușită de neazuri însă nicidecum potolită, gata oricând să-și ceară partea ce i se cuvine în viață. Iată de ce, prin părțile noastre, chiar și între cei săraci, se întâmplă destul de des cunoscutele călcări pe de lături de „patul cu flori”, flori rămase uitate și veștejite între soți. Și care-i omul dintre săraci, fie el bărbat ori femeie, căruia „să nu-i alunece ochii” primprejur, care să nu râvnească mereu și să nu caute a-și întregi, în afara căsniciei, firea dragostei lui? Cât despre căsniciile sau „familiile bune” ale bogătașilor, în care belșugul garantează siguranța traiului de zi cu zi, legământul dintre soți nu mai este menținut nici măcar de grijile creșterii copiilor, lăsați întotdeauna pe mâinile slugilor. Prin urmare, cu atât mai mult va căuta „cucoana” să-și stingă urâtul cu cât mai mulți „curtezani”, iar „boierul” se va întrece cu „prieteni” în alegerea „frumoaselor”. Pentru bogătași, stăpânitorii

societăților noastre, „familia” este adăpostul la umbra căruia-și satisfac toate pornirile, așa cum la adăpostul averii lor își dezlănțuie toate meschinăriile micimii lor sufletești.

Oare nu te-ai întrebat niciodată, cititorule, ce caută alături de „sfânta familie” a stărilor noastre „tractirul”, „bordelul” și „casele de prostituție”? Și dacă te-ai întrebat, nu ți-ai răspuns singur că acest lucru se datorează felului nefiresc de întemeiere a unei astfel de familii? Da, cititorule, în stările noastre, unde totul este clădit pe „dreptul de proprietate al fiecăruia”, și familia pornește de la același drept. Fiecare se străduie să aibă cât mai mult, cu prețul de a-i lăsa cu buzele uscate pe toți cei dimprejur. Ceea ce nu va putea găsi în limitele proprietății sale pentru a-și satisface lăcomia – care însă niciodată nu poate fi saturată – va râvni să-și însușească din „dreptul” altuia. Cu cât averea îl va pune deasupra altora, cu atât omul societăților noastre își va permite să se lăcomească și mai mult în toate părțile. Cei mai săraci vor privi mereu cu invidie la el, aspirând în sinea lor să-i urmeze cât mai îndeaproape exemplul. Vor rămâne însă între limitele puterii lor până când, printr-o conjunctură favorabilă sau lingușind mai insistent pe vreun bogătaș, vor putea să dea, într-un final, „lovitura”. Odată lovitura dată și văzându-se „deasupra necazurilor”, cel sărac își va potrivi traiul, imitându-l pe al celorlalți bogătași, cu toate că până atunci le denunța toate păcatele, condamându-le.

Prin urmare, bazându-se în toate pe „dreptul la proprietate” și având drept călăuză morală zicala „facă cine ce-o vrea, numai să poată”, omul societăților noastre va căuta neapărat să facă la fel și pentru împlinirea pornirilor lui de dragoste. Cu alte cuvinte, nefiind mulțumit din acest punct de vedere în sânul familiei lui, va pofti împrejur. Firește că și de această dată unul, datorită averii, va avea totul și chiar peste necesitățile sale, pe când altul, restrâns de sărăcie, va înjura, condamându-i aceleia traiul destrăbălat, doar ca să i-l întrecă de îndată ce împrejurările, fie ele oricât de josnice, l-ar propulsa în rândul celor bogăți.

Așadar, cititorule, credem că vei înțelege de ce arimanii au căutat să fie scutiți de sfințenia familiei, sfințenie întregită cu bordelul și casa de prostituție. Au făcut acest lucru cu atât mai mult cu cât arimanii consideră femeia ca având același drept la viață ca și bărbatul. După cum spuneam mai devreme, bărbatul și femeia alcătuiesc la dâșșii părțile unei aceleiași ființe desăvârșite, care este omul. Din acest motiv, în Arimania însoțirile perechilor omenești sunt făcute pe baza liberei alegeri, fără nici cea mai mică urmă de legătură negustorească sau de contract între îndrăgostiți. Singura legătură între soți este aceeași bună înțelegere care mijlocește toate relațiile vieții arimane.

Nu vei mai vedea, cititorule, nicio urmă de înjosire a femeilor în Arimania, așa cum găsești pe la noi. Grozava decădere a mamelor, a surorilor și a fiicelor noastre, a tuturor femeilor care, în societățile în care trăim, sunt constrânse de atâtea împrejurări vitrege să-și vândă trupul pe străzi, în casele și hotelurile ocrotite prin legi anume făcute, tot așa cum muncitorii își vând, împinși de aceleași civilizate împrejurări, truda sudorilor și-a minții lor, toate acestea la arimani nu mai există. Așa cum trăiesc astăzi muncitorii în Arimania, lucrând numai pentru îndestularea și fericirea vieții lor și fiind scutiți de rușinoasa vindere către stăpân a muncii, la fel trăiește în această fericită țară și femeia. Stăpână ca și bărbatul pe însușirile firii ei și liberă să se unească cu bărbatul care-i place, câtă vreme-i place, ea nu mai este nevoită să-și pună darurile dragostei la mezat, împinsă de teama sărăciei, așa cum se întâmplă în civilizata noastră societate.

Iată, așadar, că arimanii au știut să rezolve într-un mod înțelept și chestiunea dragostei, conducându-se și în această privință după știința dată de cunoașterea legilor firii. Cât despre cealaltă chestiune, care se află în legătură cu dragostea, anume creșterea copiilor, atât de încălțită la noi, o vom analiza, cititorule, în paginile următoare.

11. CREȘTEREA COPIILOR

Nu s-ar înțelege felul însoțirilor dintre bărbați și femei – întemeiat pe alegerea liberă a dragostei, așa cum tocmai am arătat – dacă n-ar fi înțeles arimanii să-și treacă creșterea copiilor în grija comună a tuturor.

Privindu-se lucrurile superficial, s-ar putea considera că îngrijirea copiilor ar cădea în datoria părinților care au prilejuit nașterea lor. În societățile noastre, unde familia se întemeiază pe „dreptul proprietății”, este firesc să se considere și copiii drept proprietatea părinților. De altfel, conform acestui drept venerat în stările noastre, familia purcede din dreptul de stăpânire pe care bărbatul și-l însușește asupra femeii. Acest drept provine din negura unor vremuri când femeia era vândută ca o vită la târg, cum se mai obișnuiește și la noi, de altfel, oricum s-ar masca trecerea tinerei fete din casa părintească în casa soțului său. „Dreptul bărbatului” asupra femeii lui este proclamat cu strictețe în toate legile și religiile societăților de la noi, până în zilele noastre. Ca urmare firească, așa cum înainte cineva își puna fierul sau pecetea pe ceea ce-i aparținea, tot așa în societățile noastre femeia căsătorită își pierde dreptul numelui său de familie, dându-i-se numele de familie al bărbatului. Exact cum, după legile noastre, se cere ca vita cumpărată la târg să aibă un bilet care să dovedească a cui este, schimbându-și-l odată cu numele cumpărătorului, la fel se întâmplă și cu trecerea femeii din proprietatea tatălui său într-a bărbatului. Conform legii, căsătoria noastră este o simplă schimbare de proprietate asupra femeii, de la tată la bărbat. Urmează și în acest caz, ca la orice târg, obișnuitele schimburi de bilete, fără de care, așa cum nici vânzarea vitelor nu poate fi recunoscută, tot așa nu sunt recunoscute nici căsătoriile care s-ar face în chip liber. Dar vițelul care se naște din vita cumpărată de către un proprietar ajunge prin

aceasta sub dreapta lui stăpânire. De aceea stăpânul îl marchează cu pecetea sa, trecându-l și la primărie pe numele său. Așa face și bărbatul cu toți copiii pe care i-ar naște nevasta lui, chiar atunci când nevasta i-ar face dintr-o dragoste tăinuită. Deoarece au fost născuți în vremea când femeia era a lui, copiii aceștia vor primi, totuși, pecetea numelui bărbatului.

Iată, așadar, cititorule, că până și așa-zisa dragoste părintească pornește în societățile noastre din eternul „drept de proprietate”, care îi este temelie. De altfel, știi prea bine că la noi tatăl are drept asupra copilului ca și când acesta ar fi un simplu lucru din averea sa. De aceea nu se ține niciodată seama de înclinațiile firești ale copilului, care trebuie de fiecare dată să urmeze voința tatălui său în toate aspectele vieții, altminteri – iar legile noastre îi dau acest drept – acesta poate să-și dezmoștenească copilul, să ceară să fie pedepsit de lege și, în anumite locuri, îl poate chiar și ucide, fără a da socoteală în fața cuiva.

Și cu toate acestea, judecând cinstit, copilul ar fi mai îndreptățit să ceară el socoteală părinților pentru felul în care s-au îngrijit de creșterea și educația lui, cât timp bietul copil nu poate fi el considerat răspunzător de-a fi venit pe lume. Și iarăși, bărbatul și femeia căutându-și împlinirea vieții, cu ce sunt ei vinovați dacă, într-o clipă vrăjită de dragoste, au conceput un copil la care nici măcar n-au avut vreme să se gândească în beția acelei clipe? Dar, pe lângă asta, nu-i este oare cerut copilului, chiar și în societățile noastre, să aducă servicii, să fie de folos, de multe ori mai mult statului sau societății? Dacă prin munca lui feciorul țărânului nostru aduce folos casei părintești, în schimb nu-și pierde el cei mai frumoși ani ai tinereții în slujba armatei statului? Apoi, dacă n-ar fi copiii care să-i înlocuiască la toate muncile și îndatoririle obștești pe cei bătrâni și pe cei morți, ce s-ar alege din respectiva societate? De ce această societate, de orice fel ar fi ea, nu ar face măcar atât efort, dacă nu mai mult, pentru a se îngriji de viitoarele sale brațe de muncă, pe cât se preocupă, de pildă, să-și pregătească și să-și păstreze mașinile,

uneltele ori vitele necesare hranei? Dar inteligența și priceperea pe care le ascund fiecare generație de copii care vine pe lume nu vor servi oare la un moment dat întregii societăți, prin toate invențiile și toate lucrările întreprinse?

Astfel de considerații, ca și altele de felul acesta, mai juste, i-au făcut pe arimani să treacă toată grija creșterii și învățării copiilor pe seama întregii lor comunități. După ce trece vremea de înțarcare, copiii arimani sunt și pe mai departe îngrijiți tot de mamele lor în sălile comune din clădirile cuibului mamelor. Firește, mamele sunt mereu ajutate de bătrânele care vin de bunăvoie pentru a le ajuta. Astfel sunt crescuți copiii arimanilor până la vârsta de trei ani împliniți. În toată această perioadă, mamele se pot ocupa și cu alte îndeletniciri, fiecare făcând cu rândul la supravegherea copiilor.

Nu ți se va părea oare de mirare, cititorule, să treci pe lângă un câmp de pe moșiile arimanilor și să nu vezi copilași plângând, uitați la căruțele de la marginile lanurilor de părinții care, în arșița soarelui, se grăbesc să termine mai repede cu lucrul? Sau alții, zbătându-se în roiurile de muște, care habar n-au de jalea lor?

Pe noi, drept să spunem, ne-a uimit faptul acesta, ca și acela de-a nu-i vedea pe cei mai mari hoinărind pe străzi, așa cum obișnuiam a vedea pe la noi.

Copilașii sunt adunați și crescuți la un loc în fiecare comună și se pot bucura fără deosebire de binefacerele acelorași îngrijiri, în așa fel încât să nu se mai bălăcească unii în cele mai respingătoare lipsuri ale sărăciei, iar alții să se ofilească de prea multa bogăție adunată.

În acest scop, copiii arimanilor sunt trecuți de la vârsta de trei ani împliniți din cuibul mamelor în grădinile de copii. Iată un nume care îți este cunoscut, cititorule, dar care nu înseamnă la arimani același lucru care înseamnă la noi. La arimani, grădinile de copii nu se mărginesc la o clădire neprietenoasă, unde sunt trimiși în silă copiii ca să le facă zile fripte unor biete femei amărâte, însărcinate să-i învețe rugăciuni

și poezii anoste pe de rost. În Arimania, cititorule, grădinile acestea sunt ceea ce ar fi pepinierele de pomi, în care acestora, de cum răsar, li se oferă toată îngrijirea necesară, astfel ca la vremea lor să aibă cele mai bune calități care se pot aștepta de la ei.

Clădiri minunate, împărțite după vârsta copiilor, înconjurată de pajiști și grădini încântătoare, de flori și pomi, pe unde copiii zburdă ca mieii în aprilie prin livezi; clădiri, în sfârșit, înzestrate cu șoproane de unelte și lanuri pitice, în care copiii își pun la încercare înzestrările și puterile lor firești; clădiri în care se găesc săli de teatru, muzică și jocuri, unde copiii își petrec zilele ploioase de iarnă; apoi lacuri și pâraie printre ierburi, unde micuții se bălăcesc vara ca lișițele. De asemenea, ei au mereu la dispoziție trăsuri automate, care să-i plimbe pe întinsul drumurilor, prin păduri, pe câmpie, la deal și la munte. Iată, pe scurt, ce putem spune – cu slabele noastre puteri de zugrăvire prin condei – despre ceea ce se află peste tot la dispoziția copilașilor în grădinile de copii ale Arimaniei.

În aceste lăcașuri de viață fericită trăiesc copiii până la vârsta de șapte ani împliniți. Îndrumarea și ocrotirea lor se face de către femeile special instruite, care alcătuiesc sfatul lor separat în fiecare comună și sunt organizate într-o frăție pe țară. Firește, sfatul crescătoarelor este ajutat de bătrânii și bătrânele care, cu o deosebită bunăvoință, vin să-și dedice astfel pacea celor din urmă zile în folosul semenilor lor.

Ei, vei zice cititorule, cu alte cuvinte, copiii din Arimania sunt smulși de la sânul părinților și crescuți departe de bunătatea lor. După câte se vede, așa-i.

Dar tu știi, cititorule, ce înseamnă această bunătate a părinților în societățile noastre. La cei bogați înseamnă mângâierile străine ale doicilor, căci mamele nu vor să-și strice sânii cu alăptarea. Din brațele doicilor, copiii bogătașilor sunt trecuți în „camerele lor”, unde sunt lăsați pe mâinile altor slugi, ca mai pe urmă să fie aruncați în grija „pensioanelor”. În toată vremea asta părinții își văd copiii ca pe niște musafiri

nepoftiți sau și-i arată altor musafiri ca pe niște rarități, întocmai cum își arată cățeii de rasă sau caii din grajd. Toată creșterea copiilor bogătașilor noștri este dată pe mâini străine, pe mâinile unor oameni cu totul nepregătiți pentru așa muncă și care n-au nici conștiința că îndeplinesc o datorie obștească. Dimpotrivă, aceștia simt frustrarea unei slujbe nerăsplătite potrivit trudei lor, pentru că de pricepere nu mai poate fi vorba. Dar la săraci sau la cei care nu-și pot permite deșănțarea unor asemenea slugi? Îi cunoști cititorule. Creșterea „în sânul familiei” înseamnă hoinăreala pe ulițe și maidane; înseamnă ocară zilnică a unei mame amărâte și încruntarea unui tată necăjit, mai înseamnă certurile cu vecinii și prezența la toate scandalurile, de nu chiar și la păruiala dintre părinți. Pentru ca noaptea să se îngrămădească mai apoi toți, claie peste grămadă, părinți, copii, mari și mici, în aceeași cameră, de multe ori sub același așternut. Se reiau astfel, iar și iar, aceleași mizerii, cu bâlciul lor de imagini și deprinderi nenorocite, care vor înfierbânta și vor aprinde simțurile, vor corupe cugetele și vor nimici toată puritatea înclinațiilor firești cu care se nasc atât copiii săracilor, cât și cei ai bogățiilor din societățile noastre.

Dar cine poate reda, cititorule, toate păcatele creșterii fără nicio responsabilitate a copiilor în „sânul familiei” din civilizația sub a cărei autoritate trăim? Deschide-ți ochii spre trecutul creșterii tale și vei prețui fericirea în care sunt crescuți copiii arimanilor.

Dar, dacă copiii acestora se bucură de toată atenția educatoarelor lor, dacă nimic din ceea ce ar putea să viseze nu le lipsește, tot așa nu le lipsește nici mângâierea părintească. La orice ceas din zi, mamele și tații pot petrece timp împreună cu pruncii lor. Obişnuitele plimbări ale copiilor, despre care am pomenit, se fac de către aceștia însoțiți de părinți. Așadar, copiii arimanilor nu sunt deloc lipsiți de bucuria pe care o simt când părinții le oferă dragostea lor, fiind în același timp puși la adăpost de lipsurile pe care le îndură copiii noștri, care sunt lăsați numai în seama grijii părintești.

În aceste grădini copiii arimani încep să-și însușească chiar felul de a trăi care le va încununa mai târziu întreaga viață. Într-adevăr, aici se vădesc pentru prima dată, reieșind din însăși firea copiilor, dorința de întovărășire și hărnicia arimană. De altfel, în această privință crescătorele pruncilor arimani nu fac altceva decât să urmărească dezvoltarea înclinațiilor firești ale micilor odrasle. Într-adevăr, cititorule, oare nu-ți aduci aminte de copilăria ta – în cazul în care împrejurările nu-ți îngăduie să observi activitățile copiilor din jurul tău – nu-ți aduci aminte cum nu știai cum să alergi mai repede ca să-ți găsești sau să-ți aduni tovarășii de joacă? De câte ori n-ai plâns, n-ai jelit cu dureri de nespus, când părinții te rupeau din mijlocul copiilor, cu toate că-ți dădeau mai apoi, ca să te împace, multe lucruri și jucării? Ce prețuiau, oare, toate acestea față de plăcerea nesfârșită pe care o simțeau în cârdul micilor tăi tovarășii?

Nu înseamnă acest lucru, cititorule, că pruncul omenesc se naște cu o vie pornire spre întovărășire? Iată pornirea de căpătâi, merită să aducă printre oameni cununa bunei înțelegeri, însă deloc luată în seamă la noi, neîngăduită chiar, dar atât de bine înțeleasă, ocrotită și nespus de încurajată la arimani, în toate preocupările neobosite ale copilăriei.

Dar cine-i mai harnic pe lumea aceasta, cititorule, decât copilul? Uită-te la oricare copil, dacă ai mai uitat cumva din amintirile tale de atunci. De cum se trezește și până pică de oboseală, târziu în noapte, copilășului nu-i stau deloc piciorușele, nici mânuțele, iar din căpșorul său născocoște mereu planuri și iar planuri. Și toate câte le face, le face cu toată inima. El lucrează, el muncește, își bate capul și nu vrea să se lase întrecut și nici desconsiderat de nimeni. Noi zicem că se joacă, dar pentru el joacă-i muncă cu rost și socoteală, potrivit micii lui înțelepciuni. Ia bine seama, cititorule, la toate acestea și atunci vei pricepe, la fel ca arimani, că omul se naște cu o pornire firească spre hărnicie, pe care dascălii creșterii lui nu trebuie decât s-o alegă, s-o îndrume și s-o potrivească în vederea dezvoltării deprinderilor sale în viitor.

Și nu-ți aduci aminte, cititorule, când aveai brațele încărcate de bunățaturi, nu-ți aduci aminte că nu gustai din ele până ce nu dădeai mai întâi cățelului, pisicii sau mamei tale să guste, dacă nu chiar fugeai, furișându-te de părinți, să le împarți cu tovarășii tăi de pe uliță? O, da, privește-ți copilașii, dacă îi ai, sau frățiorii și surioarele, cât de buni sunt ei la suflet atunci când au posibilitatea să-și împlinească această pornire de bunătate. Dar care copil nu plânge și nu lăcrimează în fața durerii altora? Și care copil nu se înpăimântă de izbucnirile dușmănoase dintre cei mai mari? Ori s-a văzut vreodată copil care să nu alerge să dea de veste, să nu cheme în ajutor pe cineva, atunci când el nu-l poate da celui aflat în primejdie?

Oare toate acestea, cititorule, nu ne mărturisesc suficient de mult că omul se naște cu porniri de dragoste și bunătate, cu sufletul cel mai blajin, dar pe care împrejurările dominante în societățile noastre nu numai că nu le ocrotesc, cum fac arimani, dar le deformează și le întunecă cu deprinderi și cu învățarea unor precepte de o fioroasă cruzime?

Și, pentru a încheia cu aceste minunate porniri firești pe care se întemeiază îndrumarea și creșterea pruncilor în Arimania, să-ți mai pomenesc, cititorule, despre neastâmpărata sete de-a ști a copilului. Nu numai că întrebă despre toate și descoase tot ce-i iese în cale, dar dorul copilului de-a cunoaște nu i se astâmpără decât atunci când vede îndeaproape și atinge el însuși lucrurile. Această puternică dorință de-a ști în amănunt tot îl face pe copil să strice lucrurile pentru a vedea modul în care sunt alcătuite. Din păcate, la noi lucrurile se fac pe dos. Ne-am obișnuit să nu ne desăvârșim cunoașterea cercetând chiar felul în care se desfășoară lucrurile, ci după reguli și născociri luate pe deasupra vieții. De aceea dorința însetată de cunoaștere a copiilor este înțeleasă la noi drept o „înclinație către sălbăticie” și este mereu înfrânată și îngrădită până la suprimare. Din acest motiv noi facem din copiii noștri doar niște unelte care-și așteaptă mereu salvarea din partea altuia. Ne dăm seama însă de ce arimani – care încearcă, dimpotrivă, să împlinească

această înclinație firească spre cercetare a copiilor, încurajând-o – fac din acești copii viitori oameni care vor ști mereu să se călăuzească prin ei însăși toată viața lor.

12. ȘCOLI ȘI UCENICIE

Școlile din Arimania vin ca o urmare firească și o desăvârșire a deprinderilor dobândite de micile vlăstare omenești în grădinile de copii. Ceea ce-i de luat în seamă în mod

deosebit la școlile arimane este faptul (lămurit și în cazul grădinilor de copii) că învățământul, ca și întreaga creștere a copiilor, se face în legătură directă cu viața. Am putea zice, fără a ne înșela, că școlile arimanilor nu sunt altceva decât însăși imaginea reală a vieții, cu toate mișcărilor și aspectele ei, pusă la îndemâna copiilor ca s-o cerceteze, s-o descoasă, s-o transforme, după priceperea și puterile lor. Și aici vom vedea cum îndrumătorii sau învățătorii își înțeleg menirea, care este aceea de-a urmări neîntrerupt și de a pricepe înclinațiile firești ale copiilor, punându-le tuturor la dispoziție toate înlesnirile care să le ușureze desăvârșirea firii lor.

În acest scop, învățământul școlilor arimane unește munca fizică și efortul minții, în așa fel încât nicio perfecționare a cunoștințelor teoretice nu se face fără să ia parte copilul la o activitate menită să-i dezvăluie o nouă cunoștință sau să-i adauge la lucrurile deja cunoscute. De aceea, școlile din Arimania nu sunt înțelese ca pe la noi, adică doar în limitele zidurilor unor clădiri. Învățământul arimanilor se face în câmp deschis, în mijlocul naturii și al muncii omenești. Pentru asta, arimani și-au înzestrat toate școlile cu adevărate câmpuri de încercare, unde copiii își descoperă nestingheriți întreaga desfășurare a vieții lor în toată complexitatea ei, fără a încurca treaba celor mari. Tot cu același scop, se pune mare preț în Arimania pe plimbările care le oferă copiilor posibilitatea să-și cunoască comuna, regiunea, provincia și țara; nu din cărți și pe de rost, ci la fața locului.

Am observat că învățătorii și profesorii arimani nu pun prea mult preț pe cărți pentru învățarea și deprinderea copiilor într-ale vieții. Cărțile sunt folosite numai ca puncte de sprijin și de îndrumare, așa cum s-ar folosi, de pildă, indicatoarele ca să-ți arate drumul, pe care însă nu-l poți cunoaște până ce nu-l parcurgi singur. În această privință, arimani s-au eliberat de prejudecățile școlilor noastre, care consideră înțelepciunea și cunoașterea vieții ca fiind limitate la cuvintele aflate-n cărți. Dar acestea, oricât ar fi de profunde și de desăvârșite, nu pot fi mai mult decât niște clipe surprinse din frământarea faptelor vieții; clipe care pot sclipi foarte bine doar în mijlocul acestor fapte, dar care niciodată nu vor putea cuprinde în limitele lor întinderea și nesfârșitul vieții. Pe scurt, arimani socoltesc cărțile ca pe niște ghiduri după care să te poți călăuzi, dar în care să nu-ți pui niciodată speranța vieții. Viața nu poate fi înțeleasă decât numai simțindu-i îndeaproape toate aspectele, toate culele. Doar atingerea lor directă poate să nască mereu alte cunoștințe, capabile oricând să depășească vechile învățături lipsite de viață din paginile cărților. Cartea nu poate cuprinde decât umbra unui gând omenesc, surprinsă într-un moment oprit în loc, însă aflată mereu în urma cursului neobosit al vieții în general. În această privință, iată o pildă, cititorule, pe care mi-au povestit-o învățătorii arimani:

„De exemplu, spuneau aceștia, suntem la vadul unei ape curgătoare. Pe țârm, o sperietoare de păsări ne arată că trecerea fără primejdie se poate face numai orientându-ne după ea. Dar peste noapte vine un torent. La suprafață apa pare aceeași ca cea din ziua de dinainte. Cine însă va mai îndrăzni să se încreadă să o treacă, luându-se numai după vechiul semn înfipt pe țârm? Așa-i și cu viața, care curge și se schimbă întruna, precum se mișcă și se schimbă norii văzduhului. O carte poate să surprindă vârtoarea unei clipe și atât. Și mai poate ea luci multă vreme în largul undelor acesteia, dar de mult fundul adâncului ei a fost prefăcut în goana vârtoarelor. Iată de ce, au încheiat învățătorii noștri, noi, arimani, ne încredem numai în faptele pe care le-am putut

constata și cunoaște noi înșine, bazându-ne, firește, întotdeauna și pe toate experiențele înaintașilor. Din acest motiv noi, în loc să limităm cunoștințele școlarelor la scrierile din cărți, dimpotrivă, le cerem să ni le povestească, interpretând lucrurile văzute și simțite de ei prin propria lor pricepere; iar când ajung să poată scrie, le cerem să ne arate în scris cunoștințele astfel dobândite.”

După cum se vede, cititorule, școlarii arimani, departe de a-și pune nădejdea într-o carte sau în mai multe, fac ei înșiși cărți, în care consemnează progresul treptat al cunoștințelor lor. În felul acesta, fiecare ariman, dându-și seama că-i și el în stare să-și aștearnă cunoștințele pe hârtie, nu mai cade în greșeala de a-i crede pe cărturari mai presus de ceilalți oameni și nici nu mai consideră cărțile ca fiind separate de toate celelalte realizări ale muncii omenești.

Școlile arimanilor sunt împărțite în două mari ramuri. Prima ramură cuprinde școlile comunale, care se împart și ele în alte două subcategorii, una cuprinzând școlile de prima treaptă sau primare, iar a doua, școlile de-a doua treaptă sau mijlocii. A doua mare ramură a învățământului cuprinde școlile de ucenicie și de perfecționare. Această ramură de școli este pusă sub supravegherea fraților profesionale sau de meșteșug, în vreme ce celelalte se află sub supravegherea comunelor.

Se înțelege de la sine că în fiecare comună găsim școli comunale, în funcție de întinderea acesteia. Dimpotrivă, școlile de ucenicie sunt așezate prin locurile unde pot fi mai ușor în legătură cu munca acelor profesii pe care școlarii lor ar urma să le deprindă. Ele sunt mai multe în fiecare regiune. Mai apoi, în fiecare regiune se află cel puțin câte-o școală de înaltă desăvârșire, care s-ar putea asemăna de departe cu facultățile universităților noastre.

În școlile comunale de primă treaptă vin copiii de la grădinile lor și rămân acolo până la vârsta de unsprezece ani împliniți, adică patru ani. În timpul acestor ani, copiii sunt învățați să citească și să scrie, dându-li-se toate mijloacele pentru a pricepe, prin însuși

contactul lor zilnic cu viața și cu priveliștea Naturii, primele noțiuni ale științelor naturale, ale aritmeticii și ale geometriei. Urmează cunoașterea comunei, a împrejurimilor ei și, treptat, a regiunii și-a țării sau geografiei; de asemenea, cunoașterea cerului, topografia, apoi desenul, muzica și multe plimbări. Să ținem cont și că învățătura în aceste școli – la fel ca în toate celelalte – este ajutată foarte mult de înalta desăvârșire la care au dus arimanii tehnica cinematografică. Într-adevăr, nu numai că cinematografele lor proiectează imaginile normale ale lucrurilor, dar le arată ca desprinse de pe pânză, așa cum se văd în realitate. Totodată, mișcările imaginilor nu sunt deosebite de cele obișnuite și nici pomeneală nu mai este de imaginile mișcate și imprecise ale cinematografelor noastre. Mai mult, cinematograful ariman redă și sunetele, prin urmare redă vorbirea și toate zgomotele lucrurilor și ale vietăților pe care le înfățișează. Îți închipui, cititorule, ce neașteptată ușurare au arimanii în toate perfecționările cunoștințelor lor datorită unei atât de minunate mașini; dar, mai ales, ce ajutor au astfel pentru transmiterea primelor învățături pe care le dau copiilor lor. Pe de altă parte, să nu uităm că și în aceste școli copiii au la dispoziție tot ceea ce firea lor îi îndeamnă să-și aleagă de făcut în jocurile lor. Astfel, aici se arată tot mai clar înclinațiile firești ale fiecărui copil, de care se va ține în mare măsură cont la trecerea copiilor în școlile de ucenicie.

În această perioadă de învățare, copiii se obișnuiesc să se adune în tovarășii, cu sfaturi separate sau amestecate, după felul activității preferate în jocuri sau la învățatură.

De la vârsta de 11 ani împliniți și până la 16 ani împliniți, școlarii arimani continuă să-și lărgească cunoștințele în școlile mijlocii, tot în modul expus până aici. În mod cert, în cadrul acestor școli, cunoștințele școlarelor se lărgesc și se aprofundează treptat, cu vârsta, ținându-se cont mereu de înclinațiile fiecăruia dintre ei, în vederea alegerii studiilor din școlile următoare, de ucenicie sau deprindere.

Nu mai credem că este nevoie să spunem că pe parcursul anilor de școală descriși copiii locuiesc împreună, băieți și fete, împărțiți doar după vârstă. De asemenea, ei își fac singuri micile munci gospodărești, totul cu o deosebită plăcere.

Școlile comunale sunt călăuzite de sfatul învățătorilor, care se află în strânsă legătură atât cu sfatul frăției de învățători din țară, cât și cu Marele Sfat al Comunei.

Terminându-și anii școlilor mijlocii, tinerii și tinerele din Arimania continuă, potrivit înclinațiilor de care au dat dovadă în aceste școli, să învețe ceea ce firea lor le-o cere, în școlile de ucenicie.

Școlile acestea sunt, de fapt, ateliere și câmpuri de lucru puse sub îndrumarea celor mai buni meșteri din ramura de meșteșug a cărei meserie urmează s-o învețe tinerii și tinerele din Arimania. Ne putem face socoteala că, tocmai pentru a nu se scăpa nimic din vedere în ceea ce privește calitatea învățământului profesional și pentru ca acesta să fie cât mai apropiat de cerințele și progresele făcute zilnic în fiecare domeniu, școlile de ucenicie aparțin, fiecare cu meseria sa, de frăția specifică ramurii lor de lucru.

Ca atare, Frăția electricienilor, de pildă, va supraveghea mersul învățământului din toate școlile menite transmiterii cunoștințelor și practicilor specifice; Frăția socotitorilor sau a contabililor va supraveghea școlile de contabilitate și de gestiune; Frăția agricultorilor, școlile de agricultură; Frăția mecanicilor, școlile mecanice; Frăția minerilor, școlile de mine; Frăția metalurgiștilor, pe cele de metalurgie; Frăția medicilor, școlile de medicină; Frăția crescătoarelor de copii, școlile de moașe și de creștere a copiilor; Frăția învățătorilor, școlile de învățători și așa mai departe.

După sfârșitul anilor din școlile de ucenicie, tinerii sunt împărțiți prin toată țara, pe unde se găsesc întreprinderile. Ei sunt îndrumați și de frățiile breslelor lor, firește, în funcție de cerințele federațiilor de întreprinderi. În felul acesta tinerii arimani se împărășie în tot cuprinsul

țării. Această răspândire a tinerilor face să fie prevenite contopirile de sânge apropiat, amestecându-se astfel întreaga populație a țării și, totodată, răspândindu-se peste tot ca un singur neam.

Școlile de ucenicie alcătuiesc, de fapt, tovărășii de întreprinderi, organizate după aceleași principii ca tovărășiile similare ale celor maturi, cu amestecul lor de sfaturi. În toate sfaturile ucenicilor se află câte-un îndrumător, trimis de la sfaturile meșterilor-profesori ai școlilor de ucenicie, singurele care au dreptul să călăuzească întregul mers al acestor școli. Pe de altă parte, sfatul meșterilor stă în strânsă legătura atât cu frăția de care ține școala, cât și cu sfatul comunei de care aceasta ține.

Să nu uităm să adăugăm că în aceste școli de ucenicie nu se neglijează nicidecum cunoștințele tuturor celorlalte științe, astfel ca nimeni să nu rămână mărginit numai în direcția anumitor deprinderi, ci, dimpotrivă, fiecare să poată cuprinde cu mintea întinderea tuturor științelor în general. Iată de ce vei găsi în Arimania, cititorule, cei mai buni meseriași în toate ramurile, însă la fel de înzestrați cu deschiderea unor vederi de adevărați înțelepți, în toate domeniile științelor și ale artelor omeneste.

Dacă atingând vârsta celor 20 de ani împliniți, arimanul este gata pregătit să intre în rândul muncii și al sfatului celor maturi, el nu se consideră totuși un perfect cunoscător nici într-ale meșteșugului său, nici, în general, într-ale științelor și artelor. Iată de ce fiecare ariman va continua să urmeze cursurile școlilor de desăvârșire în ceasurile libere de la munca obștească.

Aceste școli, după cum am arătat, sunt cel puțin câte una pe regiune. Datorită faptului că au la dispoziție cele mai rapide trenuri, tramvaie, trăsuri și aeroplane, arimani pot urma cursurile unor astfel de școli fără ca prin lipsa lor activitatea comună în care sunt angrenați să aibă de suferit.

În mod curent, școlile de desăvârșire arimane pot să fie absolvite în patru ani. Totuși, în cazul anumitor științe este nevoie de mai multă

vreme pentru a li se putea aprofunda studiul. Școlile sunt îndrumate de sfatul profesorilor, care pot să-și aleagă singuri succesorii, în funcție de calitatea lucrărilor pe care aceștia le vor fi realizat. Profesorilor din aceste înalte școli arimane li s-a dat respectuosul nume de învățați. Sfaturile învățaților alcătuiesc Marele Sfat al Frăției Învățaților din țară. Pretutindenii, dar mai ales în Marele Sfat al Țării – sau în cazul unor sfaturi care apelează la priceperea lor – părerea învățaților trimiși de frăția lor este întotdeauna ascultată și luată în seamă.

Să nu uităm să spunem, cititorule, că, deși trec prin școlile de perfecționare, arimani nu-și potolească niciodată pofta de a ști și de a învăța. De aceea prin toate clădirile vom găsi cele mai bogate biblioteci și reviste de tot felul, răspândind noile cunoștințe și idei de la o frăție la alta, în toată Arimania.

Dacă vom mai ține seama – alături de setea de cunoaștere și de permanenta aspirație de-a cuprinde cu mintea chiar luminile Nemărginirii – și de minunatele dezvoltări în toate ramurile frumosului, artelor, teatrului, muzicii și, nu în ultimul rând, literaturii, vom putea spune pe drept cuvânt, cititorule, că poporul ariman este făcut din tainele nepătrunse ale luminii și frumosului care măiestresc cuprinsul Firii.

Cum altfel ar putea pricepe un asemenea popor viața, decât ca pe un leagăn de bună înțelegere, în care să-și crească florile dragostei, sădite în grădinile științei, stropite cu miresele blândității?

Și fiindcă a venit vorba de minunata pasiune arimană pentru științe, mai află, cititorule, că invențiile și descoperirile arimanilor întrec toate anticipările învățaților de pe la noi. Îți voi mai spune, de exemplu, că arimani, prin știința lor, au ajuns să hotărască chiar și modul de concepere al fătului omenesc, ca și al tuturor animalelor și păsărilor aflate în pântecul sau oul mamei. Își potrivesc nașterile astfel încât să fie mereu între dânșii o măsură potrivită între bărbați și femei; iar la animale, după necesitățile traiului lor. Peste tot au priceperea să-și reglementeze nașterile după voință, ceea ce face să nu existe mamă în Arimania mai

tânără de 30 de ani, adică vârsta la care femeia este pe deplin în putere să procreeze în cele mai bune condiții. Și câte alte minunății de acest fel, care le asigură viața cea mai plăcută, nu vei găsi, cititorule, în țara oamenilor de bună înțelegere, dacă ar fi să-i poți și tu atinge hotarele?

13. SERBĂRI ȘI PETRECERI

Înainte de a vorbi despre sărbătorile și petrecerile arimanilor, trebuie mai întâi să spunem, cititorule, că împărțirea anului este altfel făcută la dânșii față de cum este la noi. Firește, oamenii care se conduc în toate numai după luminile științelor nu puteau să se lase altfel călăuziți și din acest punct de vedere. Prin urmare, împărțirea și începerea anului la arimani pornesc din cunoașterea științei astronomice, adică știința care ne arată legătura dintre globul nostru pământesc și celelalte corpuri cerești: Soarele, planetele, stelele și altele. Într-adevăr, această știință foarte prețuită la arimani le dovedește nu numai că toate mișcările de învârtire ale Pământului se află sub influența mișcărilor acelor corpuri cerești, dar și că diferitele schimbări și tulburări ale cerului, care influențează clima sau starea vremii, sunt la fel de legate de viața Nemărginirii, ceea ce ne face să trăim într-o pură îmbrățișare cu întreaga Natură. De aceea, arimanii încearcă și din acest punct de vedere să-și potrivească traiul după legile și puterile Naturii, în taina căroara se frământă și se creează totul.

Așadar, împărțirea anului lor urmărește întocmai schimbările prin care trece Pământul în mersul său față de Soare. Adică primăvara începe din vremea echinocțiului sau atunci când ziua se potrivește cu noaptea, la sfârșitul iernii, ceea ce corespunde la noi cu ziua de 22 martie. Această zi este la ei prima zi a primăverii și totodată a anului. Lunile lor, tot în număr de 12, cuprind fiecare câte 30 de zile în cap, ceea ce face ca orice anotimp al anului să le cadă tocmai de la o schimbare la alta a trecerii Pământului în goana lui prin fața Soarelui. În felul acesta, vara lor începe cu ziua cea mai lungă din an, ținând până ce se echilibrează din nou ziua cu noaptea, când începe toamna. La rândul-i,

aceasta ține până-n ziua cea mai scurtă din an, când începe iarna. Cum însă aceste împărțiri ale anului au fiecare în parte câte 90 de zile, cu totul ele cuprind 360 de zile din an. După câte se vede, rămân 5 zile în anii obișnuiți și 6 zile în anii bisecți lăsate pe dinafară. Aceste zile în plus arimanii le sărbătoresc ca zile de bucurie și de petrecere, c-au ajuns să-și încheie încă un an din viață. De departe s-ar potrivi cu sărbătorile de anul nou și de bobotează de la noi.

Fiecare lună e împărțită în câte trei decade, numărând câte zece zile pe decadă. Fiecare a zecea zi dintr-o decadă este zi de odihnă și petrecere. Asemenea zi de petrecere și odihnă și-au mai făcut arimanii și din prima zi a fiecărei luni. Ca atare, au tot patru zile libere ca și noi pe lună, cu deosebirea că două urmează una după cealaltă, la sfârșitul și la începutul fiecărei luni. Asta le dă prilejul să se bucure de libertatea celor două zile, prelungindu-și petrecerile cu plimbări mai lungi prin vecinătate sau în țară.

Am mai pomenit că fiecare muncitor și muncitoare, fiecare ariman și arimană au liber în fiecare an câte-o lună de la treburile obștești, lună pe care pot să și-o petreacă așa cum vor.

După sfârșitul sărbătorilor de final de an, pe parcursul primei decade care urmează după începerea noului an, se ține întâia adunare a Marelui Sfat al Țării. Cu această ocazie se țin și alte sărbători, la care sunt trimiși să ia parte oameni din toate comunele. Aceștia pot să se întrecă între ei și să-și măsoare astfel istețimea, agerimea și priceperea. În același timp sunt prezentate și noile descoperiri în muncă și în știință, dovezi ale progreselor făcute de arimani pe parcursul anului încheiat, în diverse ramuri de activitate. În vremea acestui Mare Sfat al Țării, arimanii sărbătoresc în toată țara începutul semănatului de primăvară și noile uniuni de dragoste, săvârșite în lunile din urmă.

Într-adevăr, sărbătorirea nunților în Arimania se face numai de două ori pe an: cu prilejul Marelui Sfat al Țării de primăvară și cu prilejul Marelui Sfat al Țării din toamnă.

În prima decadă a toamnei urmează a doua adunare a Marelui Sfat al Țării. În vremea acestui sfat, arimanii sărbătoresc începutul semănatului de toamnă, culesul viilor și-al grădinilor, bucurându-se în același timp și de nunțile acelor perechi care s-au unit de la ținerea sfatului de primăvară și până atunci.

Sfaturile comunale obișnuite se reunesc în zilele de odihnă de la începutul și sfârșitul lunilor. În felul acesta ni se prezintă principalele sfaturi ale organizării vieții arimane, mereu completate de veselie și petrecerilor, anume parca pentru a le îndulci cât mai mult cuvântul și hotărârile.

Odată cu începerea primei decade a verii, arimanii petrec *Sărbătoarea florilor*, care se deosebește prin nespusa abundență a numeroaselor feluri de flori. Deși muncile obștești nu-s oprite, totuși, pe tot parcursul acestei decade toți, de la mic la mare, umblă împodobiiți cu flori în fel și chip. Într-o asemenea perioadă, trecând prin orice parte a țării arimane, vei avea impresia, cititorule, că-i toată o grădină de flori mișcătoare. Nu numai oamenii, dar și uneltele și mașinile lor cad sub podoaba florilor. Se întâmplă să vezi trenurile care vin din regiunile învecinate cursurilor de apă așa de încărcate de mândrețea florilor, încât să ai impresia c-au trecut prin urgia unor viscole de flori.

O altă sărbătoare mare la arimani se ține în prima decadă a începutului de iarnă.

Această sărbătoare se numește *Zile de împăcare între cei vii și de pomenire a morților*. Într-adevăr, toți cei cărora în cursul anului li s-a întâmplat vreă supărare între ei încearcă să se împacă în zilele acestea. Cei din apropiere, din aceeași comună sau din comunele învecinate, se împacă în vremea meselor obștești, așezându-se alături la masă și sărutându-se, spre bucuria celor de față, înainte de a gusta ceva din mâncăruri. Cei încă supărați și care n-ar putea să vină să se întâlnească, își trimit scrisori frățești și de iertare unii altora. Să rămâi neîmpăcat după zilele acestea este o rușine în fața celorlalți arimani.

Cu prilejul acestor sărbători am mai văzut și alt fapt specific acestui popor. Dacă cineva a lucrat în timpul anului câte ceva în afara muncii obștești, se simte dator să aducă tot ce ar considera că-i este în plus pentru a dărui totul celor care ar fi bucuroși să primească. În mod obișnuit, asemenea daruri se fac călătorilor aflați în trecere sau, dacă sunt ei în vizită pe la alții, cu ocazia acestor zile. Se împiedică astfel acumularea unui surplus fără folos, legându-se și mai mult dragostea și frăția între toți.

Am zis că, totodată, se prăznuiește pomenirea morților.

Într-adevăr, nu se află colț de lume unde să se țină atât de mult seama de amintirea morților, ca în Arimania. Nu numai că urmașii se simt datori să le așeze chipul, fie zugrăvit pe pânză, fie cioplit în piatră ori turnat în fier, în sălile speciale, aflate în casele de locuit, dar, cu ajutorul cinematografelor – ajunse la perfecționarea pe care am arătat-o – morții pot fi readuși câteva clipe la viață. Închipuie-ți, cititorule, că ți se ivește în față, îți vorbește, că îi vezi răsând și petrecând cu tine sau cu alții pe părintele tău, pe copilul sau pe mama ta ori pe prietenul sau pe prietena ta, care ți-au murit poate cu ani de zile în urmă. Există, oare, bucurie omenească mai mare decât aceea de a ști că nu vei fi șters din amintirea alor tăi, că, măcar odată pe an, tot te vor vedea și te vor auzi cei cărora le-ai închinat dragostea sufletului tău? Îți dai seama, cititorule, că în astfel de împrejurări, când cei morți pot fi din nou priviți, se întâmplă și dezlănțuiri emoționante ale durerilor înăbușite. De aceea, vederea morților se face doar în anumite clădiri, în criptele cărora li se păstrează și cenușa. Aceste locașuri alcătuiesc cimitirele și, totodată, altarele înălțate spre pomenirea morților. Lucrate cu o deosebită măiestrie, ele îngemănează în priveliștea lor trecutul, care leagă în brațele prezentului viitorul.

În toată decada de prăznuire a pomenirii celor morți încetează orice alt fel de petrecere, pentru ca să fie mai puternic îndreptat gândul celor vii către amintirea celorlalți. În schimb, altarele stau zi și noapte deschise, ca să arate, cu ajutorul cinematografelor, imagini din viața

trecută a celor morți. Aceste imagini sunt completate de chipurile martirilor care au luptat în trecut pentru dezrobirea poporului ariman din cătușele unei societăți care nu se deosebea, se zice, de felul civilizației noastre.

14. TEMEIUL ÎNȚELEPCIUNII ARIMANILOR, CĂLĂUZĂ DE BUNĂ ÎNȚELEGERE ÎNTRE TOȚI OAMENII

Dacă aruncăm o privire de sus, cititorule, asupra celor pe care le știm despre țara arimanilor, aceasta ni se pare alcătuită ca un singur trup înzestrat cu multe și numeroase părți, țesute în mod nedespărțit între ele și care corespund nenumăratelor nevoi de viață și de trai ale oamenilor.

Mai întâi ni se înfățișează marile frății de meserie sau de breaslă, ale căror grupuri se amestecă în nenumăratele tovărășii de muncă. Acestea alcătuiesc țesătura federațiilor, fiecare cu felul său de întreprindere. Prin muncile pe care le fac, federațiile urmăresc împreună desăvârșirea vieții marelui trup al poporului ariman, la fel cum părțile unui trup omenesc se străduie, fiecare în felul său, să contribuie la desăvârșirea vieții acestui trup.

Pe de altă parte, așa cum între părțile trupului omenesc se desfășoară venele – care se întâlnesc în inimă și care, prin sânge, duc fiecărei celule hrana strânsă prin efortul celorlalte părți – la fel găsim în Arimania țesătura tuturor cooperativelor care se reunesc în Marea Federație a Cooperativelor. Rolul său este acela de a duce bogăția strânsă prin munca celorlalte federații către fiecare persoană din cetele care le alcătuiesc.

Și iarăși, așa cum creierul este mai presus și totodată necesar unirii și călăuzirii tuturor părților care alcătuiesc trupul omenesc; așa cum către creier se îndreaptă semnalele tuturor nervilor urzind țesătura întregului trup, la fel ni se înfățișează în Arimania Marele Sfat al Țării, către care se îndreaptă și în care se îmbină toate șoaptele și gândurile

furnicarului de sfaturi, care încheagă și îndrumă toate mișcările vieții arimane.

Și dacă trupul omenesc își poartă ascunse în tainele simțurilor și ale cugetului podoabele speranțelor de bine, frumos, dragoste și veselie, acestea se găsesc, în schimb, peste tot la vedere în Arimania. Ele sunt presărate din belșug în aspectul așezămintelor și al tuturor lucrărilor arimanilor, care par să fie măiestrite nu de mâinile oamenilor, ci direct de adierile cugetului și de tremurul inimii.

Cum au ajuns arimanii la o viață atât de desăvârșită?

Dintre toate câte am putut arăta până aici prin slabele puteri ale condeiului nostru, credem că ai putut pricepe, cititorule, că arimanii au fost capabili să obțină toate acestea în măsura în care au știut să se desprindă de negura deșertăciunilor care-i împiedicau să recunoască împlinirea fiecăruia în împlinirea celui alt; care-i opreau să înțeleagă că doar prin stăruința tuturor se poate clădi siguranța și creșterea fiecăruia în parte.

Eliberați de povara tristă a deșertăciunilor – care-i fac pe oameni să fie între ei fiare ostile, invidioase și prefăcute – arimanii și-au îndreptat toată agerimea inteligenței lor către înțelegerea tuturor tainelor fenomenelor naturale, de la cele mai mici și neînsemnate și până la cele mai mari și grozave. Prin amestecul și evoluțiile lor neîncetate, toate acestea influențează viața omului, care nu-i în sine decât unul dintre fenomenele cele mai slabe ale naturii; și asta cu toată măiestria alcătuirii trupului omenesc, această desăvârșită oglindire a alcătuirii întregii Naturi.

Pricepând înțelesul tainelor prin care se desfășoară nesfârșita țesătură a Naturii, arimanii au încercat mereu să-și potrivească viața pe măsura cerințelor firii fiecăruia și într-o veșnică întovărășire între ei; pentru ca, animați de forța puterilor lor unite, să poată ține piept mai bine asprimii nimicitoare a condițiilor din jurul lor. Astfel au ajuns să potolească și să înfrângă – atunci când nu au putut îmblânzi – împrejurările în care au trăit și trăiesc, încercând mereu să transforme forțele

Naturii în unelte prin care să-și poată asigura tot mai bine mersul unei vieți împlinite.

Călăuziți de această înțelepciune, arimanii au înțeles că nu poate exista trup sănătos până ce nu vor fi pe deplin mulțumite, până la ultima, toate celulele sale; adică acele părțile care, prin alăturarea lor, alcătuiesc chiar organele trupului.

Care este celula organizării sau a trupului unui popor?

Individul, firește.

Care sunt părțile acestui trup?

Firește, instituțiile prin care acesta se organizează.

Cine animă aceste instituții?

Negreșit, indivizii care se mișcă și trudes în aceste instituții.

Cum s-ar putea atunci să fie acestea sigure, desăvârșite și bine întocmite, dacă celulele, oamenii care le dau viață, nu vor fi cu toții, până la unul, asigurați și îndestulați pe deplin în toate nevoile firii lor?

Oasele trupului omenesc, bunăoară, sprijină alăturarea părților care-l alcătuiesc, dar viața corpului e dată de celulele sale vii. Instituțiile comune sprijină și asigură viața oamenilor. Dar ce s-ar alege de toată perfecțiunea unor asemenea instituții, dacă le-ar lipsi tocmai viața oamenilor? Oare ce casă pustie nu se năruie și nu se ruinează?

Mai curând vor putea trăi oamenii fără instituții decât acestea fără oameni. Iată, prin urmare, din ce motiv instituțiile trebuie date după nevoile vieții oamenilor, iar nu oamenii după chipul instituțiilor. Arimanii nu uită niciodată că viața oamenilor nu-i fixă. Dimpotrivă, ea urmează veșnica și neobosita cale a tuturor faptelor firești, care curg fără încetare din veșnicia Nemărginirii în veșnicia Nemărginirii. Oare nu-și schimbă sălbăticiunile părul după cum se schimbă vremea? Oare nu-și potrivește omul hainele după vârstă? Dacă oprești copacul din creșterea lui, nu se ofilește? Și câte alte înțelepciuni nu s-au trezit în gândirea care-i călăuzește pe arimanii, atunci când aceștia au învățat să citească învățătura vieții în cunoașterea felului de-a fi și de-a se desfășura

al tuturor fenomenelor înconjurătoare. De aceea legea călăuzitoare a vieții lor este oglindită și în destoinicia pe care arimanii o dovedesc în sfaturile lor. Prin priceperea lor, arimanii au știut să-și potrivească mereu nevoile în strânsă legătură cu însuși mersul întregii Naturi. Iată de ce viața arimanilor este o neîncetată creștere și, totodată, o neîncetată reînnoire.

Din același motiv, arimanii nu înțeleg să-și aleagă sau să permită între dânșii niciun fel de guvernare ori conducători. Luând aminte că în mersul lucrurilor toate faptele firești de același fel își echilibrează mersul împreună, fără să se forțeze reciproc, ci dimpotrivă, se unesc pentru a putea depăși obstacolele întâlnite; ghidați de învățămintele aflate prin înțelegerea mersului întregii Naturi, arimanii au înțeles că firească nu este ca oamenii să-și poruncească, ci ca ei să-și potrivească voințele, întrucat toți, fără deosebire, se găsesc în fața realităților vieții și a condițiilor lumii.

„Într-adevăr, și-au zis arimanii, oare nu sunt la fel concepuți oamenii în pântecul mamelor lor, atât unul cât și altul? Și nu se nasc cu toții deopotrivă în aceleași dureri? Apoi, nu sunt toți, până la unul, sortiți morții? Și în cursul vieții lor nu sunt, de pildă, pândiți de aceleași boli sau nu le prind bine tuturor bunurile și bucuriile vieții? Mai mult, cercetând părțile corpului omenesc în toate amănunțele lor, nu se găsește om al cărui corp să se deosebească, chiar și într-o mică măsură, de corpul celorlalți semeni ai săi. Toate acestea ne dovedesc, în cel mai clar mod, că oamenii provin toți din același răsad, deosebit de toate celelalte făpturi ale Naturii. Având toți o origine comună, ceea ce a dat naștere deosebirilor dintre oameni nu-i țara, nici sângele, nici vreo altă particularitate lăuntrică. Aceste deosebiri au apărut datorită diferitelor circumstanțe – mai puternice decât firea oamenilor – în mijlocul cărora aceștia, în răspândirea lor pe fața Pământului, au fost nevoiți să trăiască; și, mai ales, din pricina diferitelor înlesniri pe care și le-au putut, mai mult sau mai puțin, însuși pentru a putea supraviețui împrejurărilor

nemiloase. În ceea ce privește însă diferențele de stare dintre oameni, în țările unde aceștia n-au ajuns să-și organizeze viața ca în Arimania, ele provin din faptul că, în loc să se lupte omul cu vitregia Naturii, i-a venit mai ușor să rupă bucățica de la gura semenului său, să-i fure veșmintele, să-i ia casa și avutul, când acesta nici nu bănuia vreun atac din partea vecinului; ceea ce a dat naștere începutului dușmăniei dintre oameni. Amăgiți de asemenea râvne și dușmăanii, era firesc ca oamenii să rătăcească veacuri la rând într-un desfrâu de patimi; cu atât mai mult cu cât, neputând înțelege tainele faptelor și împrejurărilor firești, ei nu puteau citi în desfășurarea lor nici înțelepciunea potrivită. În vremurile de acum însă, când pretutindeni cercetările științelor și efortul muncii omenești pot împreună să ne dezvăluie toate tainele Naturii, stăvilindu-i sau măcar domolindu-i forțele în folosul oamenilor; când în sfârșit mașinile și alte descoperiri omenești ne permit să agonisim și să ne asigurăm mai ușor și fără primejdie tot ceea ce ne trebuie – luptându-ne numai cu Natura, în loc să ne mai atacăm unii pe alții – oare nu-i curată nebunie să se mai țină cineva de apucăturile unor vremuri de tristă orbire și de neputință a cugetului omenesc?”

Iată, pe scurt, ceea ce-i face pe arimani să-și caute deplina împlinire a nevoilor și trebuințelor vieții nu războindu-se între ei, ci intrajutorându-se. Ajutorul reciproc le este necesar pentru a putea să țină piept și să înfrângă toate forțele Naturii – acest izvor nesecat din care oamenii își pot lua orice le-ar face plăcere, numai să vrea să-și îndrepte brațele către el. După câte am văzut în această carte, arimani așa și fac, realizând întru totul frăția cea mai deplină între ei.

În această privință, arimani nu numai că nu-și consideră libertatea stingherită prin aceea că încearcă, în toate mișcărilor vieții lor, să țină cont de ființa celuiilalt, dar, dimpotrivă, fiecare-și vede libertatea lui întregită prin libertatea celuiilalt. Într-adevăr, dacă fiecare ar căuta să-și lărgească libertatea restrângând-o pe a celorlalți, s-ar ajunge, firește, să-și sufoce unul altuia toată libertatea. Cei mai hotărâți ori cei mai cruzi ar

reuși să-i sugrume pe cei mai plâpânzi și mai slabi de inimă. Dar atunci, unii ca aceia ar fi mereu preocupați de cum să strângă cătușele supușilor lor, care nu vor înceta niciodată să aspire la redobândirea libertății luate. Astfel de viteji s-ar bucura numai de satisfacția pe care-o simte fiara ascunsă în lăstăriș, care se înfioară la orice zgomot al frunzelor. Omenirea ar apărea din nou ca o haită de câini, veșnic încăierăți. Oare, cititorule, nu ni se arată omenirea din societățile noastre tocmai așa?

Dar, mai spun arimani, când două cursuri de apă se întâlnesc, ce se întâmplă? Caută să afle care este mai puternic, împingându-se unul peste altul? Sau își unesc valurile pentru ca astfel, împreună, să poată săpa mai bine țărmurile și piedicile care le-ar opri curgerea? Ei bine, așa cum se întâmplă cu valurile apelor atunci când se unesc, la fel se întâmplă cu toate faptele Naturii care se aseamănă. Întinderea libertății fiecăruia arimani înțeleg s-o afle tot în câmpul tuturor celorlalte fenomene ale Naturii, tocmai printr-o deplină intrajutorare între dânșii, precum am arătat că fac valurile apelor care-și încrucișează cursurile.

Adunați la un loc, fiecare având același scop – întruchipat pentru toți în scopul comun al desăvârșirii vieții tuturor – arimani pornesc, într-o netulburată înțelegere, să-și lărgească câmpul libertății, adică al împlinirii vieții. Ei macină în jurul lor împrejurările care le sunt ostile sau pe cele care, odată doborâte, i-ar putea urca o treaptă mai sus, către împlinire și către largul vieții.

Iată, cititorule, tot temeiul înțelepciunii arimane. Această înțelepciune nu pornește din vorbăriile sau închipuirile goale ale unor minți aprinse – la fel ca toate „filosofiile” din societățile noastre – ci din cunoașterea profundă a întregului cuprins al vieții și al Naturii, din care viața omenească nu-i decât o biată umbră, urmându-i aceleia mersul. De aceea arimani au înțeles că numai o organizare colectivă care să garanteze viața, garantând în primul rând viața fiecărui individ, corespunde înseși ordinii tuturor lucrurilor din cuprinsul Nemărginirii,

care-și potrivește mersul prin dreapta cumpănire a tuturor firișoarelor ce-i alcătuiesc multitudinea chipurilor, văzute și nevăzute de ochii noștri.

Am ajuns, cititorule, la finalul lucrării noastre. Acum, când vei închide această carte, întoarce-ți privirile în adâncul conștiinței tale, judecă și alege. Și dacă vei fi omul îndurerat de inutilitatea urii omenеști, care întunecă și îngreunează toată viața apropiaților tăi, atunci nu vei pierde nicio clipă pentru a le arăta calea desăvârșirii, libertății și-a întregii lor vieți, calea cea minunată și atât de bine măiestrită de înțelepciunea arimanilor. Și când toți oamenii, din toate părțile, se vor îndrepta spre această luminoasă cale, omenirea întreagă va alcătui o Arimanie cât este Pământul de mare. Popoarele lumii își vor oglindi atunci înțelepciunea bunei lor înțelegeri în icoana unui Mare Sfăt al Omenirii, care va încheia „Pacea și Bunăvoința între oameni”, așa cum strălucirea Soarelui zămislește viața întregului Pământ.

BIBLIOTECA SOCIOLOGICĂ

I. NEAGU-NEGULESCU

ARIMANIA

SAU

ȚARA BUNEIINTELEGERI

Orinda Intocmirilor omenеști,
după potriua faptelor firești.

•••••

BRILA
TIPOGRAFIA ROMINEASCA, STR. DANUBIULUI 27
1923

Cetitorule,

Arimania nu-i o plăsmuire, răsărită din cugetul nostru. Dinpotrivă. Ființa țării acesteia este și porcede din toate 'ndrumările tuturor științelor și a cunoșțiilor, ce zilnic se desprind în lumina cugetului omenesc, prin tot mai adînca cunoaștere a faptelor firești. Dîndu-ți la o parte perdeaua prejudecăților, supt acoperămîntul căror'ai crescut, punîndu-te'n linie dreaptă cu propășirile istețimii omenеști, vei putea și tu pricepe, iute și degrabă, calea ce duce către Țara Buneiînțelegeri.

Nădăjduind, că și 'n țara ta, totul este pregătit, prin frămîntarea vremilor, întru 'nfăptuirea binecuvîntatei orînde, ce vei afla-o'n țara Arimanilor; că 'n sfîrșit, atîrnă numai de tine, să fi volnic de a te smulge din mrejele prejudecăților ce te 'ncătușază, ca să fie 'ndeplinit, aceasta, într'o astfel de nădejde scriserăm cartea de față.

Iuliu Neagu-Negulescu

Mai-Decembrie, 1921

Închisoarea Văcărești

1. PRIVIRI ÎN LARG ASUPR' ARIMANIEI

Departa și nu prea foarte, spre Soare Răsare, se întinde o țară, pe cît de binecuvîntată prin frumusețile și bogățiile ei firești, pe-atît de minunată prin orînda traiului norodului său.

Scăldată'n părțile-i de către miază-zi de una dintre cele mai mari ape curgătoare, din cîte se cunoaște pe fața Pămîntului, către-apus și miază-noapte o'ncunună șiruri de munți măeștri. De către răsărit o'nchide-un rîu vijelios, ce-și aruncă necăjit apele'ntr'o lacomă gură de mare. În sfîrșit, nu-i lipsită nici de priveliștea mării, ce-i scaldă o bună parte din țărmuri, întinzîndu-și largul zărilor, către revărsatul zorilor.

Aceasta-i Țara Buneiînțelegeri, cum i-am zis noi, potrivit orîndeii traiului locuitorilor săi, sau Arimania, precum o numesc aceștia, după o veche numire a strămoșilor lor.

Între munții ce-i 'ncunună părțile de miază-noapte și apus, și'ntre cele două gîrle și marea, ce-o mărginesc de către răsărit și miază-zi, se desfășură ținuturi largi, cînd șese și 'ntinse, ca fața unii mări liniștite, cînd mlădiindu-se'n dealuri și văi, ca niște valuri uriașe, înmărmurite'n faptul furtunii. Pe de-asupra țării își desfășură țăriile nemărginirea unui cer vioriu, presărat de mărgăritarele stelelor sglobii, în vraja nopților, scăldat în lumina Soarelui strălucitor, în faptul zilii, fără să fie lipsit, la vremea prielnică, de vălătucii nourilor, ce s'abat, din codrii munților și din largul mării, să-și scuture'n tremur de fulgere, mana'nbielșugat'a ploilor. Nenumărate sate, presărate 'n tot cuprinsul țării, par ostroavele unor grădini, în mijlocul verde-auriului lanurilor, primă-vara; par cuiburi de odihnă 'n faptul ernilor albe. Codrii munților, ca și pădurile șesurilor, răsună de nesfîrșitul cîntec al paserilor, ce sbor în stoluri, după stoluri, către zările luminate-ale văzduhului, învăluindu-se cu nourii. Rîuri, pîrae

și girle multe se'ncolăcesc și se'mpreună prin șesurile țării, sclipindu-și apele argintii, ce tropotă la vale, voioase c'au scăpat din strîmtorile munților. Și bălți întinse are țara, îndestulînd chirhanalele din jurul lor, cu felurimea peștilor, vînați de pescari îndemînateci, ce le cutreeră stușișurile și limpezișul, în luntrile lor negre, ce par, în largul apelor, unor lișițe uriașe.

Acestea precum și alte multe și nenumărate daruri împodobesc această țară, milostivită de bogăția firii și fericită prin înțelepciunea sălășluitoarelor ei.

Iarna, cînd așternutul alb al omătului adună hărnicia oamenilor de pe cîmp și dealuri în adăpostul satelor, acesta răsun'atunci de freamătul robotelilor din fabrici și ateliere, amestecat cu muzica petrecerilor vesele. În această vreme de odihnă a lanurilor, a codrilor și livezilor, mai virtos ca ori-cînd, se înalță fuiorul fumului din înaltele hoarne ale fabricilor, ca niște arderi de mulțămire aduse prin osputerilor necunoscute ale Firii, ce par' că'ndrumează'n taină înțelepciunea acestor oameni.

Ceea-ce mai cu deosebire bagi de seamă la oamenii aceștia, de cum le pășești pragul țării, – care nu-i de-alt-fel propriu de nici-o pază, – este, că pe fețele tuturor se zugrăvește o vecinică pornire de pace și bunăvoință obștească. Îmbrăcămintea li-i, parcă tot de sărbătoare. Fără să le fie'nzorzonată cu lucruri de prisos, le strălucește de curățenie și frumos, precum frumusețea și curățenia sufletească le zîmbesc din adîncul ochilor lor mari și blînzi. Nu treci pe lîngă nimeni, tînăr sau bătrîn, femeie sau bărbat, fără să nu-ți poftesc'o bună vreme, gata să-ți întinză o mînă bucuroasă. Dacă-ți îndrepti cuvîntul către cine-va, primești pe dată răspunsul cuvenit, iar silindu-te vremea, să mergi pe jos, nu se poate să trecă pe lîngă tine care-va, să nu-și oprească caii, sau mașina, să nu te poftescă cu dînsul.

Nu se află, să te prinză înseratul străin pe uliță, ca să nu fii primit, ospătat și găzduit de ori cui i-ai bate la ușă, cînd ar fi tîrziu, sau cu depărtare casa de popas și ospățare, nelipsită, pentru trecători, nici dintr'o comună.

Nu fără de mirare luarăm seama, că Arimanii nu numai că nu așteaptă vre-o răsplătire înlesnirilor, ce ți-ar face, dar nici măcar nu pricep, înțelesul cuvintelor de mulțămire. Înlesnirile și buna lor voință purced din fireasca pornire a'ndatorării omului, către om. Am rămas, firește, rușinați, cînd, potrivit obiceiului stărilor noastre, vrurăm să dăm o plată'n bani unor tinere, ce ne-au făcut întîile înlesniri la o casă de popas. Ne'nțelegîndu-ne, ce vrem, și deslușindu-le voința ce-aveam, făcură mult haz pe seama stîngăciei noastre.

În țara Arimanilor, de multă vreme, 'ntrebuințarea banului, s'a isprăvit. Totul la dînșii purcede pe temeiul ajutorului numai de la unul la altul, sau al schimbului de'natoriri între ei. Odată ce ești om, Arimanii te socot între dînșii drept bun părtaș la toate bucuriile și lipsurile vieții, deopotrivă și fără nici cea mai nebănuită deosebire. Asta, pentru deslușitul cuvînt, că'n Arimania nu se mai află, nici-o deosebire de treaptă, de stare, sau de seminție. Unul este, cît și altul. Om și om și nimic mai mult.

Fereală fățarnică și deosebire'ntrre bărbați și femei, iarăși nu se află. Bărbatul și femeia sunt socotiți în Arimania, ca două nedespărțite și tot pe-atît de prețuite fețe ale uneia și singure ființe, carele este omul.

Nu se află, însă, ființă omenească'n părțile-acestea, care să nu săvîrșească o anumită treabă de folos obștesc. Dar toate treburile-acestea, de la cele mai ușoare, pînă la cele mai trudnice, săvîrșindu-se prin ajutorul feluritelor soiuri de mașini, munca omului se'ndeplinește într'o curată desfătare. Tot pentru cuvîntul acesta, vremea de muncă zilnică, a fie-cărui ins volnic, nu depășește marginile-a trei sau patru ceasuri, după soiul muncii. Restul vremii, Arimanii și-l petrec, desăvîrșindu-și viața'n desfătările științii, teatrelor, plimbărilor și ale cîntărilor lor ne'ntrecute.

Îndeobște Arimanii sînt foarte'mpătimiti de tainele și frumosul Firii. Petrecerile veșnic și le fac în mijlocul minunatelor lor, grădini și

păduri, ce'mprejmuesc satele comunelor lor, brăzdate și răcorite de isvoare și pîrae sburdalnice.

Însă-și în vremea ernilor, aceste petreceri se desfășură'n săli uriașe, alcătuint grădini în toată puterea cuvîntului.

Și pretutindeni și'n toată vremea răsună văzduhul alintat de duioșia cîntărilor, ce plutesc, ca o vrajă tainică, prin tot cuprinsul acestii țări. S'ar părea că însă-și vorbirea Arimanilor purcede din gingășia muzicii. Larma fabricilor, sgomot îngrozitor la noi, Arimanii au preschimbato'n cîntec. Ciocanele atelierelor bat într'o măsură de muzică, iar urletele mașinilor par svonuri tainice de hohote și plîngeri, de durere și'mpăcare. Cît despre odihn'acesor oameni, e vecinic legănată'n liniștea mulțămirilor celor mai curate cugete.

Odată pe an, fiecare Ariman și Arimană, se bucură de o lună de scutire de la orice muncă de folos obștesc. În vreme'asta, obicinuit Arimanii fac călătorii unii de la alții, ca să-și poată cunoaște mai bine țara și pe semenii lor.

Călătoriile'n Arimania se fac pe cele mai întinse drumuri, petruite sau ferate, adumbrate de rînduri, rînduri de copaci, printre trunchiurile căroră răsar statui, purtătoare de lumină'n vremea noptilor și mai întotdeauna înzestrate cu isvoare de apă ca vioara.

Trenurile Arimanilor sînt tot ce s'ar visa mai desăvîrșit, din acest punct de vedere. Vagoanele lor par palate sburătoare. În ele se găsesc aceleași înlesniri de-afară, pentru toți, fără deosebire. Liniile ferate sînt tot cîte două, unele, lîngă altele, astfel că la Arimani nu se pomenește zăbavă și 'ntîrziere 'n mersul trenurilor.

Îndeobște, toate trenurile sînt mînate'n Arimania de electricitate, asemenea fiind și trăsurile, ca și mașinile lor sburătoare.

De altfel totul este pus în mișcare'n țara Arimanilor prin cele mai desăvîrșite mașini, mai toate electrice, așa că vitele sînt înlăturate de la ori-ce soi de muncă. Caii sînt obicinuiți numai la petreceri.

În privința electricității, putem zice că Arimanii, au întrecut toate 'nchipuirile. Din depărtare'n depărtare, întreaga țară-i presărată cu uzini și stații de 'ngrămădire și păstrare de curent, trimis obștit de la morile de electricitate, puse'n mișcare de minunatele cursuri de apă ale țării. Toate cursurile de apă din Arimania sînt întocmite 'n albiile măestrite și 'ndreptate de vrednicia acestui popor, așa fel în cît să nu se scurgă un strop de apă, fără să n'aducă un folos țării. Pe de altă parte, îndreptarea albiilor, face ca rîurile Arimaniei, să nu mai înfățișeze nici-o primejdie de revărsări.

Nu numai clădirile așezămintelor obștești, dar toate locuințele Arimanilor sînt prevăzute cu puterea curentului electric. Însă-și căldura'n vremea ernii, Arimanii și-o dobîndesc prin puterea sobelor electrice, iar bucătăriile lor obștești, ca și cele din casele de locuit, lucrează numai prin electricitate.

Orașele și tîrgurile, precum le cunoaștem noi, cu oboarele lor murdare, cu 'nfrigurarea lor de 'nșelătorie negustorească, cu urîtul prăvăliilor, care să-și arate ispitele prin geamurile unor ferești nesăbuite, aceasta nu se mai află'n țara Arimanilor. De fapt, orașele arimane n'au altă deosebire de satele acestii țări, de cît doar prin întindere și mai marele număr al locuitorilor. În altă privință Arimanii nu 'nțeleg, să n'aibă unii ca și alții, prin toate satele și orașele lor, aceleași înlesniri de viață.

Fie-care sat alcătuește o comună, iar orașele alcătuesc mai multe comune, federate'ntre ele.

Clădirile caselor de locuit ale Arimanilor alcătuesc adevărați stupi omenești. Cu trei, cel mult patru rînduri, locuințele Arimanilor sînt împărțite 'n năuntru lor în apartamente, potrivit numărului sălășluitoarelor lor. În afară de astea, fie-care astfel de locuință obștească, cuprinde săli de bibliotecă, de teatru, de bae, spălătorie și bucătărie, ca și altele de soiul acesta, întru obșteasca folosință a celor ce-o locuesc. De jur împrejurul clădirilor de locuit, sînt grădini de flori și livezi de

copaci roditori. În chipul acesta țara Arimanilor ni se 'nfățișează, 'n oglinda locuinților lor, ca niște adevărate rîndueli de palate din povești, răsărind fie-care casă, ca un cuib, din mijlocul grădinilor fermecătoare.

Cari dintre Arimani doresc a trăi cît mai nestingheriți, își află cuiburi de-a locui singurateci, de obicei în rîndurile de subt acoperișurile clădirilor așezămintelor obștești.

Printre aceste așezăminte, fie-care comună înnumără, după 'ntinderea și locuitorii ei, cel puțin cîte-o clădire uriașă, în care se află biblioteca comnală, teatrul, băile, sălile de 'ntruniri și grădinile de iarnă, muzeele și altele de felul acesta. Urmează apoi clădirile ospătărilor obștești, prevăzute de-asupra cu casele de popas, pentru oaspeții ce trec prin comună. De obicei supt acelaș acoperămînt se află sala de expoziție a tuturor roadelor și măestriilor, ce se pot săvîrși de locuitorii unei aceleeași comuni.

Nu mai puțin ni se 'nfățișază, c'ò deosebită măestrie și 'nfrumusețare, clădirile așezămintelor: „Cuibul mamelor”, „Grădinile copiilor” și „școlile”, despre care vom vorbi, mai la vale.

Așezămintele, însărcinate cu păstrarea și 'mpărțirea roadei muncitorilor, după trebuința fiecărui, poartă la Arimani numirea de cooperative. Totuși, aceasă numire, s'a perindat din vremuri trecute, pe cînd și Arimani hălăduiau în starea civilizațiilor noastre fără ca să aibă cea mai mică asemănare cooperativele lor, cu ceea-ce cunoaștem noi supt această numire.

Fie-care comună își are așezămîntul cooperativei sale. Prin acest așezămînt, Arimanul, fie-cării comune, este cheazășuit cu de toate, cîte-i face trebuință vieții lui. Toate acestea și le capătă numai prin facerea dovezii, că este locuitor din comună, întru cît îndestularea călătorilor se face prin mijlocirea caselor de popas și ospătare.

În privința călătoriilor cu trenurile, sau cu aeroplanelle, prin țară, Arimanul este destul să poarte cu dînsul, îngăduința scrisă a Sfatul Comunii sale, în această privință. În ceea-ce privește însă călătoriile

zilynice cu tramvaele și trăsurile de sine mergătoare, ce fac legătura între comune, ori-cine-i slobod să călătorească'n cesurile de repaos, de la o localitate la alta, fără nici-o stingherire.

Toată grija bunii rîndueli o au, în țara Arimanilor, deosebitele sfaturi, ce'ntruchipează'n ele înțelepciunea și voința oamenilor fiecării comuni în parte. Toată comuna'și are sfatul ei obștesc, în care se 'ncheagă năzuințele tuturor băștinașilor aceleeași comuni. Mai multe comune alcătuesc o regiune, cu sfatul ei, ce 'ncheagă 'n sine unitatea locuitorilor acestor comuni. Mai multe regiuni alcătuesc o provincie, avîndu-și la rîndu-i un sfat al ei, care îngemănează unitatea locuitorilor regiunilor ce-o alcătuesc. În sfîrșit unitatea și înțelegerea'n bunul mers al tuturor treburilor din Arimania se'ncheagă'n Marele Sfat aș țării, alcătuit din adunarea trimișilor tuturor comunilor, cîte cuprinde țara. Așezămîntul acestor sfaturi, ca și-al deosebitelor altora, ce se 'ncheagă 'ntre toate mișcările vieții poporului ariman, purced, cu toatele, de la aceeași temelie a buneînțelegi, ce pare că alcătuieste însă-și izvorul de înțelepciune al Arimanilor.

Cunoscînd aceasta, vom putea pricepe, pentru care cuvînt, în țara Arimanilor, nu se simte nevoie nici de poliție, nici de jandarmerie, sau alte asemeni născociri de asuprire omenească. Fiecare Ariman știindu-se cheazășuit, să-și trăească viața'n toată plinătatea ei, înțelege că această cheazășie nu i-o poate face, nici păstra nimeni, de cît însă-și el, prin cinstirea celor din prejurul său, cu aceeași măsură, cu care dorește, să fie la rîndu-i cinstit de aceștia. Fiind cu toți deopotrivă, în fața tuturor greutăților ca și-a desfătărilor vieții, prin meșteșugul înțelept al sfaturilor, Arimani veghiază deadreptul, fie-care din ei, la toată rînduială mișcării vieții lor. În afară de sine, Arimanul nu-și poate pricepe ori îngădui, nici călăuză, nici judecător. Odată ce nu ființază în Arimania nici-un soi de asuprire, să nu ne minunăm, dacă nu se află nici nevoea ființării unii armate, supt ori-ce cuvînt s'ar ascunde, întru cît nimeni nu se teme de răscoala cui-va, ca s'ò stavilească prin puterea armelor.

Cît privește paza granițelor, cu toate-că Arimanii fost-au foarte mulți hărțuiți de forțele cotropitoare, ale unor năvălitori nesățioși, rîvnind să trăiască pe seama trudei altora, totuși paza granițelor lor, nu-i îngrijește prea mult. Cunoscînd toate tainele puterilor electrice, ori-ce desmetic cotropitor ar cuteza să le pășească pragul țării, cu gînduri dușmane, ar fi fulgerat și nimicuit, într'o clipită.

2. ÎNDELETNICIRILE ARIMANILOR

O față deosebită a vieții Arimanilor este aceea, că nu se află nimeni printre dînșii, bărbat sau femeie, începînd de la o anumită vîrstă și volnic fiind, care să nu se simtă 'ndatorat a săvîrși o anumită treabă, de obștească folosință. Obicinuie pînă la vîrsta de 20 de ani, Arimanul își sfîrșește învățătura și ucinicia ramurii de meșteșug, în care s'a deprins. De la vîrst'asta 'nainte și pînă la 50 de ani împliniți, Arimanii nu se simt scutiți de nici-o îndatorire, față de trebuințele obștești, ori și cum s'ar vădi ele. După 50 de ani Arimanul și Arimana trăesc scutiți de ori și ce 'ndatoriri de muncă obștească, trecînd în rîndul fericiților, cari se bucură netulburați de nici-o grijă, de frumosul și de toate bucuriile vieții. Trecînd pragul acestei vîrste, bătrînii Arimani se alcătuesc în tovărășii deosebite avîndu-și sfatul lor, în legătură cu Sfatul obștesc al comunii lor, de care țin, ca ori și care altă 'ntovărășire de obștească 'ntreprindere din comună. Cu toate astea, prin puterea deprinderii, bătrînii Arimani nu se mulțumesc numai cu traiul fără de griji, ce li se cuvine, ci urmează să-și dea obolul hărniciei, îndeplinind, firește, treburi potrivit vîrstei lor. În deobște se dedau cercetărilor științifice și 'ngrijitul grădinilor, dar mai cu deosebire se 'ntorc, cei mai mulți, să-și trăiască aducerile aminte ale copilăriei, ajutorînd munca crescătorilor de copii. Tot odată pristavii sfaturilor, despre care vom vorbi mai departe, sînt mai mereu aleși dintre bătrîni.

Obștit, întreaga mișcare a 'ndeletnicirilor Arimanilor se desfășură, în cuprinsul următoarelor întinse ramuri de muncă.

- a) Creșterea copiilor;
- b) Educația și 'nvățămîntul tinerimii;
- c) Plugăria și grădinăria, cu toate ramurile lor;

- d) Creșterea vitelor și-a păsărilor, cu ramurile lor;
- e) Îngrijitul pădurilor, al râurilor și-al bălților, cu ramurile lor;
- f) Meșteșugurile industriale, de tot felul;
- g) Încercări și cercetări științifice;
- h) Socotirea, îngrijitul și 'mpărțirea roadelor;
- i) Sănătatea obștească
- j) Teatrul și cîntările obștești.

Ori-cine se simte 'ndatorat, să facă parte dintr'una din ramurile-aces-tor îndeletniciri și să-i îndeplinească munca, potrivit orîndei hotărîte de Sfaturile cu cădere. Vremea, ce i se cere unui Ariman, volnic, să și-o 'nchine zilnic muncilor de folos obștesc, este de patru ceasuri, cel mult, și de cel puțin două 'n unele meserii, prea primejdioase vieții.

Două mari pricini îi fac pe Arimani, să-și poată dobîndi cel mai desăvîrșit belșug pentru traiul vieții, întrebuițînd doar așa de puțină vreme fie-care. Mai întîi, desăvîrșirea mașinilor au făcut pe Arimani, să atingă 'nlesnirea, ce face din muncă, în locul trudelor obositoare, cunoscută 'n stările noastre, face o adevărată petrecere, săvîrșindu-se cu mult mai în scurt și mai bine, după cum știm noi. Pe de-altă parte, nu se mai află 'n Arimania nimeni care să trăiască de prisos, pe seama muncii obștești. Între dînșii, nefiind nici-o deosebire de treaptă, nu mai e nimeni, care să stea numai să poruncească. Treapta stăpînitorilor nu se găsește 'n Arimania. Aici toată lumea trebuie să mijlocească, după putere și pricepere, într'un chip oare-care la săvîrșirea bielșugului obștesc. Lipsind treapta stăpînitoare, firesc este, să lipsească și mădu-larele, fără de care ea n'ar putea dăinui: armata, poliția, jandarmeria, temnițele și argățimea. Întelegem, așa dar, că 'n Arimania nu mai stau brațe de muncă, care să putrezească 'n zadar prin temnițe și cazărmi, nici alte asemenea brațe muncitoare, care să-și prăpădească vremea spionînd gîndurile poporului, ca nu cum-va să cugete la răsturnarea stăpînitorilor. Nu mai puțin turma de slugi, care trăia pe spatelul muncii

obștești, alături de stăpîinii cărora le purta toate grijile, nici acest rînd de năimiți ai treptei stăpînitoare, nu mai are nici-un rost în Arimania, unde fie-cine cată să-și îngrijească singur de trupul său.

Iată, așa dar, pentru ce 'n această minunată țară sînt îndestul brațe volnice, de muncă, să se rînduească 'ntre ele, muncind puțin și totuși să poată săvîrși belșugul unii vieți, pe care nici cei mai îmbuibăți bogătași, din țările noastre, nu-l pot atinge.

Îndeplinindu-și ceasurile muncii de 'ndatorire obștească, ori cine-i slobod, să se 'ndeletnicească, cu ceea-ce bine-i place, numai să nu cășu-neze vre-o stinghereală muncii și ființii altuia.

Astfel Arimanii se pot bucura de-o mare lărgime de vreme, ca să se dedea cercetărilor, desăvîrșindu-și cunoștințele și cugetul în vraja artelor frumoase, al literaturii, muzicei, și-al teatrului. Petrecerile Arimanilor rămîn ne 'ntrecute 'n frumusețea, agerimea și istețiunea lor la jocuri, în născocirea desfătărilor lor, mai mult decît vrăjite.

Fie-ce ramură de muncă alcătuește la Arimani, cîte-o *Frăție* sau Federație pe 'ntreaga țară, avînd în fie-ce localitate, pe unde se găsesc oameni 'plinitorii meșteșugul său, cîte-o grupare deosebită. Astfel, după ramurile de muncă arătate mai sus, nu se poate să lipsească Ariman, care să nu fie părtașul unii grupări, atîrnoare de una din fră-țiile, arătate mai jos, răspunzînd fie-care unii ramuri de muncă, numite mai sus. Ca atare sînt:

- a) Frăția grupelor de crescătoare și crescători de copii;
- b) Frăția învățătorilor și-a profesorilor;
- c) Frăția grupelor deosebitelor ramuri de lucrători ai pămîntului;
- d) Frăția crescătorilor de vite și paseri;
- e) Frăția îngrijitorilor de râuri, bălți și păduri;
- f) Frățiile deosebitelor meșteșuguri industriale cum ar fi: Frăția zidarilor, a lemnarilor, a metalurgiștilor, a minierilor, a păcurarilor, a marinarilor, a transporturilor, electricianilor și-așa mai departe;

- g) Frăția născocitorilor și-a descoperitorilor, sau înțelepților;
- h) Frăția socotitorilor sau a gospodărilor obștești;
- i) Frăția lecuiitorilor și-a 'ngrijitorilor sănătății;
- j) Frăția muzicanților și-a jucătorilor obștești;

Aceste frății au în vedere mai cu deosebire desăvârșirea cunoștințelor și-a învățămîntului meșteșugului lor împarte, priveghind de-aproape pregătirea ucenicilor, ce le deprind. Tot în sarcina lor cade grija, ca cei ajunși la vîrsta de repaos, să fie 'nlocuiți la vreme de alții, ca să nu se simtă nici-odată lipsa brațelor lor în întreprinderi. Tot frății veghează, ca tovarășii de bătrîni, să nu ducă nici un neajuns. Fie-ce frăție este călăuzită de-un sfat obștesc pe provincie. Adică toate grupările aceleiași fel de meșteșug dintr'o provincie, sînt încheigate într'un sfat deosebit, iar sfaturile de provincie ale frățiiilor alcătuiesc sfatul obștesc al frățiiilor pe țară. Aceste sfaturi au trimișii lor în sfaturile obștești ale provinciilor și'n Marele Sfat al țării, despre care vom vorbi mai apoi.

Orînduirea frățiiilor la Arimani ar răspunde, cu orînda sindicală profesională din stările noastre.

Oameni, cari iau parte la munca unii aceleași întreprinderi fie de ori-ce meserie ar fi ei, alcătuiesc între dînșii o *tovărășie industrială*, sau de întreprindere. De pildă. Lucrătorii cîmpului, mecanicii, ferarii și alții, care sînt de trebuință la munca cîmpului, alcătuiesc între ei, în comuna unde se află, o *tovărășie agricolă*. Lucrătorii unii fabrici, de ori-ce meserie ar fi, alcătuiesc într'olaltă tovarășia de muncă din acea fabrică, apoi toți cîți iau parte la creșterea copiilor, dintr'o comună, alcătuiesc între dînșii *tovărășia crescătorilor de copii*, din acea comună și-așa mai încolo.

Fie-ce tovarășie de-astfel de'ntreprinderi, de folos obștesc, este călăuzită de-un sfat al său, care 'ncheagă 'n sine atît voința celor întovărășiți, ca și nevoile întreprinderii. Toate sfaturile întreprinderilor,

de ori-ce fel, dintr'o comună, alcătuiesc împreună „*Marele Sfat al comunii*”, despre care vom vorbi la locul „Sfaturilor”.

Din cele spuse mai sus, se poate desprinde, credem, că ori ce Ariman, trebuie să facă neapărată parte dintr'o frăție, a breslei, sau a meserii sale și totodată din tovarășia întreprinderii, în care lucrează.

Din deosebite cerinți, fie ale nevoilor lui, sau ale obștiei, Arimanul își poate schimba comuna, unde locuiește. Cu privilegiul acesta își schimbă și *tovărășia de întreprindere* obștească și ori-ce altă tovarășie din care ar mai face parte în vremea lui de repaos, cu ființă în comuna de unde pleacă. Nu-și poate schimba nici-odată *frăția* meseriei sale, pe cuvîntul că ori și unde s'ar duce el, nu poate eși din meseria, ce-a fost deprins-o la ucenicie.

În afară de orînduirile arătate, Arimani dintr'o comună, din comunele unii regiuni, ca și din țara'ntreagă se amestecă'n atîtea feluri de 'nsoțiri și 'ntovărășiri, cum și cît li s'ar părea mai nimerit și mai cu 'nlesnire, să-și desăvârșescă plinătatea vieții. Atare 'nsoțiri se 'ncheagă și se desfac pe măsura cerințelor simțite de părtașii lor, alcătuindu-se 'ntocmai ca nourii cerului, ce se 'ntocmesc și se risipesc în taina văzduhului.

Întotdeauna aceste 'ntovărășiri de voe bună, înjghebîndu-se și întocmindu-și sfatul lor, se pun numai decît în legătură cu sfatul Comunii, în raza căreia va dăinui, ca totul să fie săvîrșit într'o 'nțelegerere și cu buna știință a tuturor, ocolindu-se astfel ori-ce atingere supărătoare.

Într'un cuvînt, oamenii din Arimania sînt tocmai ca niște furnici, sau albine harnice, care nu pot trăi nedespărțite 'n toate mișcărilor vieții lor.

Odată, poposind mai multă vreme 'ntr'o comună de munte, unde munca de folos obștesc a oamenilor se'mpărția 'ntre cîteva fabrici de hîrtie, de cherestea, de postav, brînzeturi, sticlărie, de ciment și mobile de lemn, ni s'a 'ntîmplat, să fim de față la următoarele. De-asupra comunii, spre soare apune, se ridica un munte prăpăstios, turnat numai din stîncă. Urcușul acestui munte, – de altfel destul de anevoios, – se putea

face cu greu, ocolindu-l, prin păduri răpoase și pline de primejdie. Totuși îi era foarte râvnită urcarea de toți câți veneau în partea locului, să-i respire aerul sănătos al codrilor de brazi, de pe poalele lui. În afară, că pe creasta muntelui acesta se păstrase urmele unor săpături în stîncă, din adîncul vremurilor, lăsate de vechii strămoși ai Arimanilor, dar de pe culmile lui, se desfășura, 'n lărgimea zărilor, cele mai minunate priveliști. Pentru a 'nlesni această plăcere oaspeților lor, locuitorii comunii, despre care vorbim, s'au înțeles, orînduindu-se 'ntr'o tovărășie de muncă și porniră la lucrarea unui ridicător electric, pe coasta muntelui. Firește, toată această muncă o săvîrșiau oamenii aceștia în vremea ceasurilor libere, de la munca de folos obștesc, după eșirea din fabrici.

Într'alt loc văzurăm, înjghebîndu-se atare, tovărășie de bună-voitoare muncă, între locuitorii din două comuni, despărțite print'o vale-adîncă, în scopul să clădească un pod, de mai apropiată trecere 'ntre' ele.

Iarna se 'njgheabă grupări vesele de curățit ulițele de zăpadă, bunăoară, precum primăvara se alcătuesc grupări de curățat grădinile și crîngurile de omizi, ori toamna să ajute sădirea copacilor și altele de felul acesta.

În deobște, creșterea gîndacilor de mătase, îngrijitul prisăcilor și al grădinilor de flori, din care se scot mirodeniile cele mai plăcute, toate astea se fac numai de-atare 'nsoțiri între tineri și tinere.

Altă dată, trecînd prin ținuturile plugărești, ale acestii minunate țări, am rămas încîntat de felul cum se făcea cositul și strînsul finului de primăvară.

Cete de flăcăi și fete, presărate 'n verdeața pajiștei, ca pîlcurile de flori în luncă, îngînîndu-și cîntecele cu ciocîrlile, ce-și tremurau viersul în seninul zării, stropoleau cu hărnicie. Într'o parte mașinile de cosit tăiau iarba verde 'n pale lungi, ce rămînea în urmă ca niște vâlurele verzi. De altă parte urmau întorcătoarele bocănindu-și coarnele, ca niște sălbăticiuni, printre palele cosite 'n ajun. Ca la două svîrlituri de băț, mai

în colo, greblele 'nvălătuciau iarba uscată, pe care hărnicia unor brațe vînjoase și suflecate de fete și neveste, o purtau în furci, la căpițe. Pe rîndul acestora veneau, să le rîdice, carele de sinemergătoare, ce eșind la drum, sburau pe rînd la fînăria crescătorilor de vite, din comuna lor.

Asemenea întovărășiri voiase lucrau la plivitul holdelor, la curățatul ariilor, la melițatul inului și-al cînepii, la 'nălbitul pînzelor și alesul scoarțelor. Arimancele, cu toată înlesnirea ce le-o dau fabricile, totuși, nu numai că nu se lipsesc de frumosul țesăturilor și al cusăturilor de mîină, dar dimpotrivă, le-au putut duce la cele mai neînchipuite desăvîrșiri, tocmai mulțumită faptului că știu să se 'ntra'jutoreze 'n felurile lor însoțiri de gospodărie și muncă liberă.

Partea de seamă-i aceea, însă, că femeile se 'ntovărășesc, să lucreze asemenea podoabe de gospodărie, nu ca să-și facă lor prisoase, ci ca să le aibă gata, spre a le face daruri prietenilor lor, mai ales celor care trec în plimbare pe la dînsele, sau la care merg. Asemenea daruri se mai fac între femei și la zilele de sărbări, la nunți, nașteri și cînd se prăznuește, între prieteni, amintirea morților.

Arimanii sînt un popor harnic. Nici-o clipă din viața lor nu și-o prăpădește 'n zadar, cum se 'ntîmplă 'n stările noastre, cu atîția, ce-și pierd vremea prin cafenele și cîrciumi. Cînd nu-și săvîrșesc munca, cerută de folosul obștesc, atunci caută să născocască, prin agerimea minții lor, alte treburi, pururea 'ngemănînd folosul cu frumosul, munca cu petrecerile, cînd nu-și fac de lucru prin biblioteci și muzee, întru a-și înmulți și desăvîrși cunoștințele.

Dar Arimanii 'și moștenesc această hărnicie, am putea zice, prin sîngele părinților lor. Însă-și creșterea li-i făcută pe temeiul acestei hărnicii, precum vom vedea. Într'adevăr, îndeletnicirea, cea mai cu multă cinste și luare aminte este socotită la Arimani aceea a creșterii și'ndrumării copiilor și a tinerimii. Nici-un popor, pînă la dînșii, n'a dat însemnătatea cuvenită înțelepciunii, că „ce deprinzi la tinerete, te poartă la bătrînețe”, căci ce seameni, de cînd lumea, aceea culegi.

Lipsesc, însă, din țara Arimanilor, unele 'ndeletniciri, foarte'n cinstite și mult rîvnite'n stările sociale cunoscute de noi, cum ar fi: ostășia, preoția, avocătura și precupețirea femeilor.

Am arătat mai 'nainte, pentru care cuvînt nu se mai simte nevoea oștirii în Arimania, cît privește de avocătură, morala arimană nu îngăduie prepuși între om și apărarea dreptății sale, cum vom vedea cînd vom vorbi despre judecăți. În privința preoților Arimanii spun, că nimic nu li-i rămas necunoscut din tainele puterilor firești, ca să-i mai spăimînte vre-un necunoscut, ce-ar avea nevoe de vrăjitori, să-l descînte, spre a-l îndupleca. Tot așa, fiind înlăturate toate greutățile, ce 'mpiedică 'n lumea noastră apropierea, la vremea de nevoe și plăcere, 'ntre bărbați și femei, nu-și mai pot avea rostirea la dînșii rușinoasa precupețire-a dragostei, prin scoborîrea femeii la treapta de vită de vînzare cum se întîmplă'n stările noastre.

3. LUCRAREA PĂMÎNTULUI LA ARIMANI

Deosebita pricepere, ce călăuzește 'n toate pe Arimani, era firesc să-i călăuzească și'n privința lucrării pămîntului, în felul ca să le dea cea mai mare rodire, printr'o cît mai puțină și ușoară străduință, spre mulțumirea tuturor. Și de astă-dată Arimanii purced dela temeiul buneii înțelegeri, așezate pe sfatul binevoitoare într'ajutorări.

Fie-ce comună, ale cării locuri dinprejur sînt bune de lucrări plugărești, este 'nzestrată c'o anumită moșie, în întindere după măsura brațelor din comună. Moșiile comunelor sînt împărțite 'n tarlale sau pachete, frumos despărțite prin rînduri de copaci roditori. Pe la capetele tarlalelor se-aștern drumuri umbrite, bine petruite, dînd cu înlesnire 'n drumul, ce duce la armanele comunii.

Armanele, sau ocoalele de strînsură ale moșiilor, sînt așezate în părțile cele mai ușor de ajuns ale acestora, fiind prevăzute cu magazii, pătule și șoproane pentru păstrarea mașinilor de tot felul. Împrejmuirea armanelor este făcută iarăși cu rînduri de copaci, prin care se deosebesc și năuntru lor în ocoale, anumite fie-cărui fel de strînsură, păstrîndu-se buna rînduială în toate și totodată ferindu-se primejdia de foc.

Oamenii de muncă, femei și bărbați, dintr'o atare comună, sînt împărțiți pe cete sau grupe. Toate aceste cete, cîte și-au drept scop lucrarea pămîntului, alcătuesc între ele *Tovărășia agricultorilor* din comună, avîndu-și sfatul ei deosebit. Obicinuit cetele sînt orînduite, prin sfatul lor, cîte două două, pentru acelaș fel de muncă, unele rînduindu-se să muncească dimineața, altele dup'amiază. Fie-care rînd de cete își face datoria muncii, vreme de patru ceasuri, într'o zi. Ducerea și întoarcerea la cîmpul de lucru și'n comună se face prin trăsurile de sine mergătoare.

De fapt, făcându-se și munca câmpului, numai cu ajutorul mașinilor, de la plugul de sine mergător, pînă la prășitoarea și culegătoarea mecanică, se poate ușor pricepe, că stăruința omului se mărginește doar întru a călăuzi mașinile, a îndrepta și strînge lucrul făcut de ele. Vitele de jug, cel mult, dacă se întrebuițează în micile lucrări din ograda armanelor.

Se înțelege, că 'n Arimania nu se pomenește muncă de câmp, să se mai facă despărțit, pe cap de om, sau pe casă. Întocmai precum o fabrică lucrează, despărțită pe atelierele sale și după cum lucrează cetele nedespărțite de lucrători, prin fie-care atelier, întocmai așa se 'nfățișează munca pe moșiile Arimanilor.

Pe fie-care tarla, sau lan, lucrează anumite cete de lucrători, cu mașinile lor, avînd în vedere, să iasă cît mai bine și mai la vreme cu munca în deobște-a lanurilor, întrecîndu-și fie-care sîrguință în devălmășia lucrului tuturor. De pildă, pe cînd unele cete de muncitori vor priveghea prășitul porumbului, al fasolii, sau cartofilor, alt rînd de cete stăruie la seceratul, strînsul și treeratul rapiței și al oarzelor de toamnă, iar pe cînd acestea vor urma 'nainte cu secera și strînsul grîului, celelalte trec la 'ntorsul ogoarelor de toamnă, le semănatul rapiței și-al grînelor.

Tot așa se urmează, într'o rînduială 'nțeleaptă și frățească, cu toate muncilor și treburile moșiei, de la arat, pînă la treerat și pusul în magazie, al tuturor roadelor. Cu chipul acesta, toate muncile Arimanilor sînt făcute ca după ceasornic, fără de pierderi de vreme 'n zadar, fără întîrziere și fără ca cine-va să-și doboare trupul și sufletul în poveri și trude nechibzuite.

Eram odată, într'o comună de câmp, la 'nceputul secerișului.

În ziua hotărîtă eșirii la secerat, abia mijeau zorile dimineții și 'ntreaga comună era 'mpicioare. Toată casa își revărsa locuitorii precum 'și revarsă 'n răsăritul Soarelui, știubeii albinile pe urdiniș. Fie-care se grăbia s'alerge la locul de adunare al cetii sale, în grădinile ospătăriilor obștești. Luînd cîte-o gustare, se grăbiau să sboare la tarlalele lor,

în trăsurile de sine mergătoare, ce-și tremurau nerăbdarea să plece, la intrarea acestor grădini.

Ne furișarăm pe lîng'o ceată, nu mai puțin voioasă și sburdalnică ca celelalte și n'apucarăm bine, să fim în trăsura ce ne-aștepta, că și-și prinse sborul cu noi, către locul hotărît.

Sîntem ajunși. Sărim, prinzîndu-ne unii pe alții 'n brațe. Ne făcurăm horă 'n fața unui șopron, în care străluciau alămurile și curățenia mașinilor de strîns și secerat. De-asupra șopronului filfiiu molatec, legănat de adierea domoal'a dimineții, steagurile roșii ale țării, pe care strălucia aurul unui soare, ce lumina secera și ciocanul, la picioarele unii perechi îmbrățișate 'n clipa de beție a dragostei, pajur'acestii țări, înfățișînd împreunarea muncilor, 'ntru buna înțelegere a oamenilor. În față, peste răzor de șopronul mașinilor, lanul grînelor își mlădia valurile spicilor, scuturîndu-și din mustăți mărgăritari de rouă. Deodată răsună o muzică însoțită de cîntecul tuturor celor de față, ca un fel de rugă și laudă 'nchinată Soarelui, dătător de viață, ce-și desprindea cununa înflăcărată 'n raze, de după sprînceana unui nour aburos, ce 'nvăluia zarea răsăritului.

Cîntecul încetă. Cîte-va ciocîrlii și prepeliții, somnoroase, încunoștîițau cuprinsul despre hărnicia oamenilor.

Mașinile fură îndată date pe lîngă lan. Uralele lucrătorilor vestiră începerea secerișului.

În urma secerătoarelor, purtate de motoare, strîngătorii nu lăsau vreme snopilor, să stea prea mult nestrînși în clăi, nici fire risipite de grîu, sau colțuri de lan, scăpate 'n ocolul mașinilor, netăiate.

Împlinindu-se patru ceasuri de muncă, secerătoarele fură scoase la capul locului, șterse și date 'n șopron. Lucrătorii se-adunară treptat și urcîndu-se 'n trăsurile, ce-i așteptau cuminte la drum, pornirăm cu toți cîntînd spre sat, tocmai cînd zăduful prindea să-și sloboadă toate puterile.

Cu toate astea, lucrul săvîrșit în aste patru ceasuri, după cunoștințele noastre, depășia cu mult lucrul a cel puțin unui număr îndoit de

secerători și strîngători, ce-ar fi muncit răslețiți o zi întregă pe ogoarele lor, precum se întîmplă 'n stările străine Arimaniei.

Spre seară, cînd prindea zăduful să-și potolească puterea, alt rînd de cete sburau spre lanuri, să urmeze treaba de unde fusese lăsată de cele de dimineață. Acestea se'ntoarse la sat tocmai în amurgul serii, oprindu-se, cîntînd, în fața grădinilor cu băile de vară, unde 'i așteptau apele răcoritoare ale lacurilor curgătoare străvezii, cu albiile lucrate 'n piatră. Aceste scalde, 'n faptul îngînării amurgului cu 'ntunericul nopții, păreau vedeniile unor icoane din bazme, în care se povestesc dragostele zînelor și-a fătfrumoșilor apelor din pădurile fermecate. În puterea întunericului, ce s'adîncia s'acopere, parcă, taina vrăjilor acestor ape din povești se revărsă fulgerător un val de lumină bălăe, din multe lămpi electrice, presărate 'n cuprinsul grădinii. Tainele multor îmbrățișeri, aprinse de dragoste, fură descoperite 'n tăvala erburilor de supt copaci, în hazul celor ce 'ntîrziase 'n îmbrățișarea apelor...

De la scăldători, lucrătorii răcoriți și 'mprospătați, trecură 'n grădinile ospătăriilor obștești. Acolea cinară 'n cîntecele unor muzici nevăzute, tăiată doar de viersul cîntărilor celor de față, care-și povesteau astfel dragostea de viață, 'ntre două feluri de mîncare. Slujba meselor se făcea mecanic, așa că Arimanii, văzurăm cu ochii noștri, cum au înfăptuit, povestea vorbii: „întinde-te masă, strînge-te masă”.

După cină, o parte din Arimani trecură 'n grădinile de flori și trandafiri, să se preumbe, alții să privească vederile și vedeniile vorbitoare ale cinematografelor, pe cînd cei mai mulți se 'ndreptară spre locuințele de odihnă, gîndindu-se c'a doua zi 'n zori, va să le vie rîndul muncii de dimineață.

Cea-ce văzurăm făcînd aceste cete de lucrători, ce-și sfîrșiră rîndul lucrului supt seară, la fel făceau celelalte cete, ori-cînd și-ar fi mîntuit ceasurile muncii lor.

Adesea, cînd sînt prea de nesuferit căldurile verii, secerișul oarzelor, obștit căratul și mai întotdeauna treeratul, se fac în vremea nopții, rînduindu-se cetele, după șartul lor, ca și ziua.

Nu-i mirare o atare rînduială a muncii, la Arimani, cînd au la 'ndămînă țăriile și binefacerele puterii electrice, putîndu-le da ori și cînd lumina și mișcările gîndului.

În toate frămîntările lor de muncă și petrecere, nu se pomenește 'ntre Arimani nici-un soi de silă, ori silnicie. Fie-care, cunoscîndu-și treaba și rîndul său de muncă, nu pregetă niciodată, să se lase 'ntrecut de altul, întru îndeplinirea datorinții, ce și-o simte față de obștie, ca și de sine. Pe cuvîntul acesta, Arimanii, ținînd seama că 'ndestularea fie-căruia dintrînșii atîrnă de starea de 'ndestularea fie-căruia dintrînșii atîrnă de starea de 'ndestulare a tuturor din țara lor, nimeni nu se gîndește numai la strînsura și averea pentru dînsul. Cu toții muncesc în vederea îndestulării obștești.

Arimanii își fac următoarea socoteală. Dacă plugarii ar avea prin sate, destulă pîine și vite n'ar vrea să lucreze, ca să aibă prisos din aceasta și pentru lucrătorii fabricelor, ai ocnelor și ai puțurilor de păcură, de pildă, la rîndul lor nici-aceștia nu vor putea, să le trimită 'n schimb mărfurile făurite de ei. Cu toată întinderea moșiilor lor, n'ar avea pluguri, nici un soi de unelte și mașini, cu care să lucreze, n'ar avea nici bumbacul de cămăși, nici ața și acul de cîrpit, nici sarea de pus în bucate și nici lumina din lampă. Lipsindu-le apoi mersul trenurilor, ar putea, sătenii să rămie 'nmormîntați în grămada grînelor lor, fiind-că nu și le-ar putea urni din sate, să le trimită 'n schimbul altor mărfuri fără de care, precum arătarăm, viața lor, ar fi astă-zi cu neputință. Dacă țărani, adică lucrătorii pămîntului, n'ar vrea să facă schimb între roadele lor cu lucrătorii fabricelor, mulțumindu-se 'n loc de marfă, pentru marfă, cu bani negustorești, atunci ar cădea iarăși pradă 'n jaful mijlocitorilor, cari s'ar pune între ei și muncitorii de fabrică, precupețindu-le nevoile pe prețuri ruinătoare. Ar fi să cază iarăși supt talpa de robie a negustorilor, cari puși între tîrguri și sate, le storc toată vloga, secătuindu-le și robindu-le. Ori, Arimanii s'au scuturat de multă vreme de această robie, tocmai prin faptul că au înțeleș, să nu mai îngăduie 'ntre dînșii

nici-un soi de precupeți, schimbându-și roadele și mărfurile de-a dreptul între ei, și călăuzindu-și viața prin sfaturile lor însăși, fără nici-o altă mijlocire străină lor.

Sfaturile tovărășilor de agricultori dintr'o comună sînt întocmite, din trimișii cetelor de lucrători, ce le alcătuesc. Sfatul agricultorilor, astfel întocmit, se 'ntrunește săptămînal, să rînduiască șartul treburilor de săptămîna următoare. El stă în legătură dea-dreptul cu sfatul obștesc al comunii de baștină și prin aceasta cu sfaturile regionale, provinciale și al Țării, astfel că toate muncile și păsurile agricultorilor dintr'o comună, să fie într'o cît mai strînsă legătură, cu mișcările și cerințele 'ntregii țări.

Strînsura roadelor, după treer, este dată 'n primirea cooperativelor, din fie-care comună agricolă. Cooperativele acestea, stînd în deaproape legătură cu toate cooperativele din țară, opresc în magaziile lor atîtea grîne, cîte se cer de nevoile comunilor lor, iar restul se trimite altor cooperative, unde se simte nevoea. Pe dealtă parte, fie-care cooperativă îngrijește s'aducă de pretutindeni din țară, mărfurile și roadele trebuincioase băștinașilor săi, mărfuri, ce nu se fac în comuna 'n care se află.

Locurile joase, cu deosebire cele din prejurul apelor, Arimaniile le-au prefăcut, în tot lungul și cuprinsul lor, în grădini nesfîrșite, de tot soiul de roade, în deosebi de legume, semințe și flori, ce le priesc asemenea locuri.

Pe supt coastele munților, locurile sunt sădite cu tot soiul de copaci roditori, iar dealurile înfățișază podgoriile cele mai bogate 'n vița de vie, cea mai aleasă.

Grădinăriile de tot soiul, livezile de pomi, ca și viile, sînt lucrate deașisderea prin tovărășii, anume întocmite pentru lucrul lor, de oamenii comunilor așezate 'n atare părți de loc.

Ca și roadele cîmpului, și roadele acestora sînt puse la 'ndămîna obștiei din toată țara, prin mijlocirea cooperativelor, anumite fie-cării comuni.

Locurile de ponoare, din partea munților cu deosebire, sînt hărăzite pentru creșterea vitelor. Comunele sălășluite prin aceste părți de loc 'și 'mpart brațele de muncă între îndeletnicirea crescătoriei de vite, îngrijitul pădurilor și-al izvoarelor de apă.

În sfîrșit nu se află păticea de loc în toată Arimania, care să nu fie 'nflorită de munca omenească, iar toată această muncă se săvîrșește în vederea bielșugului obștesc, singura pavază la adăpostul căreia se desfășoară, 'n tot plinul ei, viața fie-cărui Ariman.

Să nu uităm a 'nsemna, că toate tovărășiile de agricultori din comunele plugărești ale Arimaniei, alcătuesc o „Mare Federație a plugarilor” din țară, avînd sfatul ei anumit, cu deosebita 'ngrijire a lucrării pămîntului, din punct de vedere plugăresc. Alătura de această Federație, ca două aripi ale ei, stau: „Federația grădinarilor” și-a „crescătorilor de vite și paseri”.

4. INDUSTRIILE SAU PREFACEREA ROADELOR PĂMÎNTULUI

Aceste soiuri de industrii sînt înfățișate, ca pretutindeni, prin ateliere și fabrici'n Arimania. Deosebirea este, însă, că'n această țară fabricile și atelierile lucrează 'n vederea 'nbelșugării întregii obștii a locuitorilor săi, nici decum în vederea îmbogățirii unor stăpîni pe spațele poporului, cum se 'ntîmplă 'n părțile noastre. Fabricile și atelierile Arimaniei sînt stăpînite și'ngrijite de tovarășii de lucrători, precum văzurăm, că pămînturile ei sînt îngrijite și stăpînite de tovarășii agricultorilor de tot soiul.

Atelierile de reparații și îngrijit mașinile, de prin comunele agricole, fac parte nedespărțită din tovarășii agricultorilor, pe cînd morile și cuptoarele de pîine, de pildă, din aceleași comuni, alcătuesc tovarășii deosebite. Tot așa electricianii sau îngrijitorii, curentului electric, în raza unii comuni, alcătuesc deosebit o tovarășie, ca și orice altă ramură de industrie aflătoare 'ntr'o comună.

În fie-ce regiune de comuni agricole și'n fie-ce comună din munte, care se îndeletnicește cu creșterea vitelor, se află cîte-o fabrică de pregătitul și păstrarea cărnurilor, de lăptărie și brînzeturi, iar în comunele de podgorii, fabrici pentru pregătirea a tot soiului de bunătăți din rogodele și struguri.

Este locul să spunem, că 'n Arimania nu se obicinuește băuturile spirtoase, așa în cît din roadele viței de vie și ale pomilor se fac nenumărate soiuri de dulciuri, sau se pregătesc uscate, fără ca să mai se 'ntrebuințeze la fabricatul vinului, al țuicii sau altui rachiu. Nu se află popor pe lume, care să 'ntrebuințeze la masa lui mai mult decît Arimanii rogodelele și dulcețurile acestora.

Fabricația spiritului se face numai în vederea întrebuițării lui în deosebite ramuri industriale, și pentru cerințele cercetătorilor științifice și ale medicinei.

În regiunile grădinilor de legume și flori, se găsesc mărețe și nenumărate fabrici de tot soiul de bunătăți, pregătite din zarzavaturi și legume, ca și fabrici de miroaturi, scoase din flori.

În apropierea bălților și-a mării, alte fabrici pregătesc, păstrarea peștelui.

În toate părțile în Arimania se găsește împreună munca industrială, cu munca pămîntului, pe măsuran 'n care aceasta-i pune la 'ndămîna celelalte roadele trebuincioase industriei sale.

Tot astfel, în partea muntoasă, alături de codrii pădurilor lucrează herestrelle, după cum alături de puțurile de păcură, lucrează fabricile de gaz, benzină și toate cîte se scoate din bogățiile ascunse, 'n acest minunat aur negru, căruia-i zicem păcură. Nenumărate oțelării lucrează 'n preajma ocnelor de cărbuni și fier, iar alături de regiunile agricole și comunele de munte lucrează fabricile de postav, tăbăcăriile și altele, cărora li se dau, întru prefacere cu folos, resturile dobitoacelor jefite la fabricile de pregătit cărnurile spre păstrare. Să nu uităm a spune, că roadele pomilor și strugurii mai sînt întrebuițate și 'n fabricarea zahărului, precum și că 'n regiunile agricole lucrează multe alte fabrici de țesătorie, de in și cînepă, fabrici de uleiuri din semințe, după cum în porturi lucrează fabrici de bumbăcării și altele ce întrebuițează materii, aduse din alte țări, în schimbul roadelor din Arimania.

Dar nu aceasta fac deosebirea adîncă dintre țările cunoscute de noi și Arimania. Ceea-ce face această deosebire, este felul de cum se lucrează 'n fabricile Arimaniei și de chipul cum sînt împărțite bunurile făurite 'n ele.

După cum arătarăm la 'nceput, toată fabrica își are 'n Arimania o tovarășie a ei deosebită, alcătuită din toți lucrătorii, cari-i împărtășesc munca în toate chipurile trebuincioase. Tovărășia fiecării fabrici, la

rîndu-i, este 'ntocmită din cetele sau grupele de lucrători, ce lucrează 'n toate ramurile, sau atelierele fabricii.

Lucrătorii într'o atare ceată de ateliere își alege săptămînal dintre dînșii, un priveghetor și, ori de cîte-ori nevoea cere, își trimite pe unul din ei, care să-i înfățișeze la Sfatul obștesc al fabricii. Sfatul obștesc al fabricii, alcătuit astfel din trimișii grupelor de ateliere, este de fapt stăpînul, călăuza și 'ngrijitorul fabricii din toate punctele de vedere. Sfatul fabricii alege sau numește un număr de doi, trei pristavi, sau 'ngrijitori, obștit dintre bătrînii, ce-au lucrat în fabrică. Acești pristavi au sarcina s'aducă la 'ndeplinire hotărîrile unui sfat, păstrînd totodată legămîntul între sfaturi, întru cît acestea nu 'nfățișază mereu aceiași oameni, de oare-ce trimișii grupelor de atelier, la Sfatul obștesc, al fabricii, nu sînt tot unii și aceiași. Trimișii aceștia nu au căderea să 'nfățișeze ceata lor la sfatul fabricii, decît pentru o anumită dată și 'ntr'o anumită vedere. Întorcîndu-se de la sfat, alesul cetei, după ce-și dă seama de tot ce s'a pus la cale acolo, față de tovarășii săi, intră iar în rîndul lor, fără de nici-o deosebire. Cînd vine vremea ținerii unui nou sfat, cetele de atelier își trimit alți aleși, potrivit mereu a trimite pe cei mai destoinici în priceperea lucrurilor, ce-ar urma, să fie chibzuite 'n sfat.

Cu chipul aceasta hotărîrile sfatului obștesc al fabricii, nu numai că 'nfățișează însă-și voința tuturor lucrătorilor ei, dar înfățișează cea mai temeinică pricepere în tot ce se pune la cale, hotărîrile fiind mereu luate de oamenii cunoscători deplin, în cele despre ce este vorba.

Pristavii sfatului de fabrică sînt înlocuiți, ori cînd ar fi socotiți, că nu sînt la 'nălțimea menirii lor.

Toate așezămintele industriale, care au de scop prelucrarea unor aceleleași materii, alcătuesc pe 'ntreaga țară cîte-o frăție, numită federație. Astfel fabricile de gaz și benzină, cu schelele puțurilor de păcură la un loc, alcătuesc într'olaltă „*Federația Păcurii*”, avîndu-și un sfat al ei, deosebit, întocmindu-se din trimișii sfaturilor tuturor așezămintelor, ce țin de această federație. La fel, toate așezămintele drumului de fier:

ateliere, uzini electrice anumite lor, lucrători din gări, conductori de trenuri și alții alcătuesc într'olaltă „*Federația drumurilor de fier*” și așa mai departe.

O astfel de 'ntocmire a industriilor în federații pe țară, face ca mer-sul treburilor, din năuntrul fie-cării industriei, să fie cumpănit și făcut în știință și după priceperea însă-și a celor cunoscători de ele. Tot-odată aceste federații industriale, fiind în legătură dreaptă cu „*Federația Cooperativelor*”, știu să potrivească, pe măsura științelor date de aceasta, să potrivească mărfurile făurite de ele, după nevoile cerințelor obștești.

C'o asemenea chibzuință, nici-odată 'n Arimania nu se 'ntîmplă, să se făurească mărfuri necumpănite cu cerința trebuințelor.

Pe dealtă parte, sfaturile fabricilor, ale tuturor întreprinderilor de muncă 'n sfîrșit, dintr'o anumită Comună, alături de sfaturile tuturor așezămintelor obștești din ea, alcătuesc la olaltă „*Marele sfat al Comunii*”. Așa dar, prin sfatul său, ori-ce tovarășie de muncă din Arimania, stă 'n legătură nesmintită cu toate întreprinderile de același fel din țară, ca și cu toate celelalte ramuri de viață ale țării.

Munca 'n fabricile Arimanilor se face vreme de 9 (nouă) ceasuri pe zi, împărțită la trei schimburi de lucrători, fie-care schimb lucrînd cîte trei ceasuri. Lucrul de noapte 'n întreprinderile Arimaniei nu se pome-nește, decît numai în anumite împrejurări grabnice, dar nici-odată vremea muncii unui rînd de lucrători, nu trece peste trei ceasuri.

Ca și 'n lucrarea pămîntului, Arimanii, lucrînd prin întreprinde-rile industriale, urmăresc prin munca lor, nu îndestularea fie-căruia 'mparte, ci 'ndestularea cerințelor obștești, la adăpostul căreia își poate găsi tot omul partea, ce i se cuvine trebuințelor lui.

Toate mărfurile făurite prin fabricile lor, Arimanii le trec, de 'ndată, 'n primirea cooperativelor din comunile, care pe unde se află fiește-care fabrică, sau întreprindere. De altfel, precum arătarăm, mărfurile 'n Arimania sînt făurite de fabrici și toate celelalte întreprinderi de muncă, numai după cuvîntul primit din partea cooperativelor, cari

știi în ori-ce vreme cât și ceea-ce trebuiește, să fie făurit. Nimic, prin urmare, nu se face 'n zadar, sau la voia 'ntimplării, cum se petrec lucrurile 'n stările noastre. Din astă pricină, în aceste stări, unde fabricile lucrează, nu avînd în vedere îndestularea cerințelor obștești, ci 'n vederea 'mbogățirii unor anume stăpîni, ele făuresc mărfuri atît cît li se cer prețuri mari. De 'ndată ce aceste prețuri vor scade, nu vor aduce cîștigurile dorite 'n punga stăpînilor, atunci ei își închid fabricile, aruncînd pe drumuri mulțime de mii și milioane de muncitori, lăsînd totodată restul omenirii în prada precupeților, cari vor drămălui mărfurile fabricilor închise, precum le va fi mai în cîștigul lor și spre ruina celorlalți.

Să nu scăpăm din vedere, a spune că 'n Arimania nu lipsesc nici decum lucrurile, cunoscute la noi supt numirea de „obiecte de lux”. Dimpotrivă, întru cît Arimani înțeleg, să-și trăiască viața, gustîndu-i toate gingășiile, firesc este, ca să nu se lipsească de toate podoabele, ce-ar socoti, să le-o și 'nfrumusețeze. Deosebirea este, însă, că toată ființa omenească se poate bucura deopotrivă de aceste podoabe. O altă deosebire și mai mare, stă 'n aceea, că făurirea „obiectelor de lux” cade 'n sarcina oamenilor, ce 'ndeobște sînt înzestrați cu aplicări artistice și cărora li se face creșterea, din acest punct de vedere. În chipul acesta lucrările de lux, podoabele de tot felu în Arimania, sînt lucrări de artă 'n toată puterea cuvîntului. Nu mai puțin, însă-și toate celelalte lucrări eșite din mîinile Arimanilor, cu toatele poartă pecetea unii desăvîrșite trageri de inimă 'n săvîrșirea lor. Negreșit, acești oameni lucrînd pentru dînșii, în mijlocul tuturor bielsugurilor, ne mai tremurîndu-și gîndul în teama zilii de mîine, își ațintesc întreaga lor istețime întru săvîrșirea lucrului, ce le 'ncap pe mîini.

În deobște, este o neobosită 'ntrecere 'ntre oamenii acestii țări fie-care cătînd, să dovedească, că-i mai desăvîrșit decît altul în alegerea frumosului, în priceperea și mai cu deosebire în săvîrșirea acestui frumos. Pe cuvîntul acesta, fie-care regiune își are o vecinică expoziție a tuturor

lucrărilor, săvîrșite de munca oamenilor din cuprînsul său. Apoi anual se 'ntocmesc premii de răsplăți, celor mai buni aleși lucrători în deosebitele ramuri de muncă. Dar răsplățile acestea sînt cu atît mai rîvnite, cu cît sînt de talia cinstirii morale, a celor ce le dobîndesc.

Și totuși mai trebuie, să stăruim, în această parte a cărții noastre, asupra ramurii de muncă și 'ntreprindere arimană, ce-a 'ntrecut toate așteptările. Este vorba despre electricitate: dobîndirea și 'ntrebuințarea ei.

După cum am mai spus, toate mișcările vieții arimane sînt pururea și pretutindenii întovărășite și 'nlesnite de 'ndemînarea acestii puteri minunate. Am putea zice, că electricitatea, stă tot așa la 'ndămîna vieții Arimanilor, precum le stă însă-și aerul. Casele, ulițele, drumurile, armanele, crîngurile și grădinile, potecile munților, ca și cursul apelor, totul și toate sînt luminate noaptea cu electricitate. Uneltele și mașinile plugărești, toate sînt puse 'n mișcare de această minunată putere. Trenurile, tranvaele și toate trăsurile și carele Arimanilor sînt purtate de electricitate, vasele plutitoare de pe rîuri ca și mașinile lor sburătoare. Apoi, precum mai pomenirăm, hotarile țării le sînt încredințate iarăși acestei țării, pe cît de blîndă și folositoare, tot pe-atît de vrăjmașe și necruțătoare, cînd i s'ar deslănțui puterile, întru zdrobirea vre-unor cotropitori năvalnici.

Ei bine, de unde-și dobîndesc Arimani atîtea puteri electrice?

Firește, răspunsul îl căpătăm ușor, dacă vom ține seamă de faptul, că toată agerimea cugetului și toată hărnicia acestor oameni, de cîte-va zeci de ani, n'au mai fost risipite, nici în grija sărăciei umilitoare, dar nici 'n calea desfrîului. Dimpotrivă, aceste 'nalte însușiri omenești Arimani le-au 'ndrumat numai și numai, să-și afle calea și mijloacele unui trai, care să le chezăsuiescă plinătatea desfășurării vieții lor.

Cu asemenea năzuinți Arimani și-au îndreptat privirile asupra puterilor firești, ca să și le apropie cît mai mult în folosul vieții lor. Astfel au purces, să prinză fuga apelor gîrlelor, în mori electrice și'n curîndă vreme, ridicară uzini de felul acesta, pe toate cursurile de apă.

De la aceste uzini, purtate de goana apelor, Arimanii își au toată comoara, ce le alcătuește însă-și sufletul vieții țării lor, electricitatea.

Întregul cuprins al Arimaniei este împărțit în ocoale, sau sectoare. Fie-care sector este nzeștraz c'o mare stație de curent, ce-i vine de la uzinele din apropiere și care îndestulează cu electricitate toate nevoile din raza sa.

Munca n toate ramurile electricității se face iarăși, pe temeiul obicinuit al vieții arimane, pe temeiul întovărășirilor de tot soiul. Lucrătorii tuturor uzinelor și-ai stațiilor electrice alcătuesc în Arimania „*Marea Federație a Electricității*”, ce stă n legătură cu toate federațiile tuturor întreprinderilor arimane.

Dacă vei merge, cititorule, în ceasurile de schimb al lucrătorilor, la fabrici, ateliere, puțuri de păcură, ocne, porturi și oriunde, n Arimania și se va nfișa pretutindeni, următoarea priveliște.

Lucrătorii de schimb sosesc întotdeauna cu câteva minute mai naintea schimbului, cu tranvaele, cu trășurile de sine mergătoare sau pe jos, trecând care cum vin în sala de schimbat hainele, unde-și iau pe cele de lucru. Lucrătorii schimbați, dimpotrivă lăsându-și hainele de lucru, trec la spălătoare și bae, de unde es împospătați și curați și luându-și îmbrăcăminte obicinuită, pleacă, care pe unde-și are treabă. Dacă vei trece n plimbare prin atelierele și cancelariile ntreprinderilor, vei găsi pe fie-care la locul său, muncindu-și ceea-ce are de făcut, cu atita sîrguință, în cît și se pare omul turnat cu mașina lui, sau că-i singur el o mașină. Nici-o șoaptă streină de muncă nu s'aude, nici-un fum de țigare nu se vede și nimeni nu-și strică măcar o clipă în zădărnice. Cel mult, dacă vei întâmpina pristavul atelierului, care să te călăuzească, sau să-ți ceară ertare, că privegherea sau altă treabă, ce-are de făcut, nu-i dă pas, să-ți fie mai mult de folos.

5. PĂSTRAREA ȘI ÎMPĂRȚIREA BUNURILOR

Întreaga rînduială și ntocmire a treburilor și oamenilor din Arimania se vedește, în toate amănuntele, călăuzită de-o singură menire: *Să cheazăsuiască desfășurarea vieții fie-căruia, în toată plinătatea ei, prin o cît mai ușoară strădanie a tuturor.*

Pe temeiul acesta și-au așternut toate ntreprinderile muncii lor, pe acest temei este întocmit și felul de păstrare, felul schimbului și împărțirii roadelor muncilor, între toți locuitorii țării. În privința asta lozinca lor este: *De la fie-care după puțință, fiecăruia după trebuință.*

În cele trecute, am mai vorbit despre așezămîntul cooperativelor arimane. Arătarăm, că așezămîntul acesta, numai din nume se mai potrivește cu ceea-ce cunoaștem în stările noastre drept cooperative. Într'adevăr, privind în deobște viața Arimaniei, ni se nfișază, ca o desăvîrșită nfăptuire a principiului, sau scopului cooperației, care este: *schimbul nemijlocit între producători.* Așa dar, întreaga orîndă socială arimană, alcătuește o desăvîrșită cooperație sau frăție de muncă, în mijlocul căreia lucrătorii își fac schimb unii de la alții, între roadele muncii lor, fără mijlocirea negustorească, știută de noi. Adică, după cîte se vede, cooperația nu se poate nfăptui, decît numai într'o lume de lucrători, unde toți muncind, trăesc prin schimbul roadelor, săvîrșite de ei, între dînșii, unde nimeni nu precupețește acest schimb, ci se face, ca'n Arimania, deadreptul, marfă pentru marfă. Cu alte cuvinte, așezămîntul cunoscut în Arimania, cu nume de cooperative, nu-i alt ceva de cît locul, unde se adună roadele săvîrșite de munca omenească, spre păstrare și spre împărțirea, după trebuință, ntre oameni.

Cooperativele arimane, nu numai că au menirea să păstreze și să facă schimbul roadelor muncii în țară, nu numai că au sarcina să vegheze a

se ’ndestula tot omul din aceste roade, pe cît trebuința-i va cere, dar tot ele au îndatorirea să ție socotelile tuturor cerințelor și nevoilor locuitorilor arimani, așa fel, ca să nu se ’ntîmple nimănui vre-o lipsă în traiul său de toate zilele. În scopul acesta cooperativele alcătuesc federații regionale, care se ’ncheagă cu toatele ’ntr’o federație pe țară, cunoscută supt numele de „*Marea Federație a Cooperativelor*”. Fie-care federație regională de cooperative, prin mijlocirea cooperativelor comunale, ce-o alcătuesc, știe ori-cînd, amănunțit, toată averea ce-o poate săvîrși locuitorii regiunii sale, precum și toată averea firească, ce se poate afla pe ’ntinderea și ’n pămîntul acesteia, care să poată sluji la făurirea felurilor mărfuri și roade, spre ’ndestularea nevoilor omenești. Pentru cuvîntul acesta, înțelegem de ce la Arimani, tot cooperativele sînt însărcinate, să ție socoteala mișcării populației, întru cît cererea și făurirea roadelor, urmează a fi cumpănite tocmai pe temeiul acesteia. În sfîrșit, chea tuturor socotelilor trebuincioase ființării însă-și orîndei arimane, atît de strașnic chibzuită, în cît nimic nu se face cu risipă, dar nici cu zgîrcenie, spre deplina mulțumire a tuturor, această măestrită chee o ’ntruchipează așezămintele lor cooperative.

Cum lucrează aceste cooperative?

Am arătat, că toate ’ntreprinderile din țară, plugărești, ca și industriale, care cum își săvîrșesc și treptat cu săvîrșirea, își trec roadele ’n primirea cooperativelor din localitate, de care ține fie-ce ’ntreprindere. Pe dealtă parte, ’n fie-ce localitate, cooperativele au prăvălii, în care se face ’mpărțirea roadelor și mărfurilor trebuincioase băștinașilor. Așa dar, fie-ce cooperativă comunală are două ramuri, una de primire și alta de ’mpărțire.

Iată, de pildă, cum lucrează o cooperativă ’ntr’o comună agricolă. Sfatul agricultorilor din această comună va trece sfatului cooperativei acesteia, treptat ce le vor strînge, curăța și treera, toate grînele, semințele, rădăcinile, fînurile și paele, ce vor fi lucrate pe moșia comunii. Odată strînsura luată ’n primire de cooperativă, ea va ’ngriji s’o păstreze

’n bună stare, ținînd-o gata să facă față, atît nevoilor obștești din țară, cît și trebuințelor băștinașilor din comună.

După un plan de mai ’nainte ’ntocmit de „Marea Federație a Cooperativelor” și văzut de „Marele sfat al țării”, – despre care vom avea de vorbit –, cooperativa, din comuna agricolă, – mai ’nainte de-a despărți strînsura, primită de la Sfatul agricultorilor, după trebuința băștinașilor din comună și-a nevoilor din țară, – pune la o parte sămînța pentru viitor.

Dar, cumînțenia Arimanilor i-au îndemnat, să fie mereu prevăzători, așa în cît au pururea păstrat un prisos din roade, ce le-ar putea ajunge să ’mplinescă cu folos lipsurile anilor de restriște. Acest prisos este primenit în fiește-care an, astfel în cît să fie mereu împropătat.

Cooperativa primind și împărțind-și suma roadelor primite, după cum arătam mai sus, pe dată trebuie să ’nștințeze Federația regională, din care face parte, de toate mărfurile, care le are îmagazinate. La rîndul ei aceasta îi face cunoscut „Marei Federații a Cooperativelor”.

“Marea Federație a Cooperativelor” stă ’n legătură deadreptul cu toate Federațiile de muncă din țară, astfel că ori-cînd acestea își pot căpăta, fără întîrziere, materiile, de care ar avea nevoie, să-și urmeze ne ’ntrerupt lucrul lor.

După cererea „Marii Federații a Cooperativelor”, cooperativele trimet, ori-unde li s’ar spune, mărfurile ce le trec peste trebuințele locale, primite ’n păstrare de la toate ’ntreprinderile de muncă din localitățile lor. În scopul acesta, cooperativele sînt ajutate mult de minunatele căi ferate, ce unesc toate comunile țării, ca ’ntr’o urzeală uriașă.

Precum lucrează o cooperativă cu roadele plugărești, așa va lucra cu roadele și mărfurile săvîrșite de ori-ce ’ntreprindere de muncă, ce s’ar afla ’n raza comunii, din care face parte cooperativa. Grădinăriile, cu uscătoriile lor; crescătoriile de vite și pasări, cu lăptăriile și fabricile lor de cărnuri; pescăriile, morile, fabricile de uleiuri, de țesătorie, de gaz și benzină, de zahăr și dulcețuri, izvoarele minerale, fabricile de obiecte

de lux și atelierile lucrărilor de artă, tipografiile, fabricile de mașini de tot felul, toatele își dau spre păstrare cooperativelor din comunele lor, mărfurile făurite de ele, care apoi sînt cu multă pricepere împărțite pretutindeni, după cerere și trebuință. În felul acesta, o cooperativă dintr'o comună, ori-cari ar fi ea, își are 'mbrăcate 'n ori și ce clipă, prăvăliile de desfăcere, cu tot soiul de mărfuri, pentru 'ndestularea trebuințelor locuitorilor comunei.

Îndestularea locuitorilor, dintr'o comună arimană, se face de cooperativă pe două căi. Pe cale individuală, venind fie-care ins la prăvăliile cooperativii să-și ia ceea ce-i trebuie, mai ales în ceea-ce privește îmbrăcămintea, împodobirea și alte mici amănunte vieții omenești. În privința mîncării Arimanii nu se mai îngrijesc, fie-care 'n parte de masa lor, fiind-că le stau tuturor la 'ndămîna ospătăriile obștești, unde găsesc la toată vremea mîncării, ori-cînd, cea mai îmbelșugată masă.

De asemenea grija spălatului n'o mai poartă fie-care casă 'mparte, întru cît totul ce-i de spălat și cîrpit, se dă la spălătoriile obștești.

Cu toate astea, sînt unii Arimani, cari găsesc mai bine, să mînce și să-și spele singuri, sau în tovărășia, celor cu cari locuiesc învecinați, prin casele lor. Aceștia își iau partea lor de hrană, sau gătită gata de la ospătăriile comunale, ori deadreptul de la cooperative, ca că și-o gătească 'n casă. În sfîrșit, ca 'n toate și 'n această privință, Arimanii sînt cu totul liberi, să-și aleagă, cum bine vor crede, că li-i mai cu 'nlesnire și plăcere să trăiască.

E locul, să pomenim și despre marea cumpătare, de care dau dovezi strălucite Arimanii 'n toate ale vieții lor. Într'adevăr, deși nu se ține de seamă de nimeni, ca să se păstreze rînduiala la prăvăliile cooperativelor, ospătăriile obștești, ca și la teatre sau alte locuri de petreceri, totuși Arimanii se rînduesc de la sine, în acelaș chip firesc, precum s'ar orîndui pe la noi cei care merg să-și ia apă de la o fîntînă, făcîndu-și rînd unul, după altul, fără nici-o supărare, dimpotrivă găsînd tocmai atunci prilejul de glume și povești. Pentru a nu se 'ntîmpla însă, perderi

de vreme'n zadar, locuitorii dintr'o comună sînt împărții pe zile, cînd să vie fie-care la prăvălia cooperativei din satul sau mahalaua sa, ca să-și ia cele de trebuință. Pe lîngă asta, prăvăliile cooperativelor, fiind înzestrare cu săli lăturașe, în care cei care vin, pot să-și petreacă cîteva clipe cu plăcere, se înțelege, că nimeni în Arimania nu suferă neplăcerile vre-unii înghesueli, sau tristețea perderilor de vreme. Asemenea săli stau la 'ndămîna Arimanilor atît pe lîngă ospătăriile lor, ca și pe lîngă teatrele, sau alt soi de locuri obștești, unde altfel s'ar prilejui așteptări supărătoare, prin îngremădiri.

Pe de altă parte, cu toate că nimănui nu-i se ține 'n seamă nici cît mîncă, nici cît ia de la cooperativă, spre îndestularea traiului și plăcerii sale, totuși poporul acesta nu are măcar un soi rău printre rîndurile lui, care să-și însușiască mai mult, de cît trebuința cere. Dimpotrivă, de s'ar întîmpla vre-unuia, să rîdice mai mult de cît i-ar fi făcut trebuință, sau i-ar prisosi din cele trebuincioase lui, fără preget, prisosul îl duce 'napoi cooperativii.

Arimanii se poartă, față de bielșugul lor, întocmai ne purtăm noi, pe nevrutele, față de aerul văzduhului, care deși ne împresoară cu prisosință de toate părțile, totuși nu luăm din grămada lui, de cît atîta cît ne trebuie, nici mai mult nici mai puțin.

Arimanul își dă prea bine seama, că 'n țara lui totul este cumpănit, întocmai precum în sînul însăși al Firii totul se află 'n cumpănă așa de dreaptă, în cît dacă s'ar lua sau mișca, un firicel dintr'o parte, neapărat i se va simți lipsa, sau pornirea lui într'alta. Așa dar, dacă unul ar strica mai multe roade, decît trebuința-i cere, altuia nu i-ar ajunge, nici să-și împlinescă nevoile. Lucrul acesta se vedește zilnic în stările noastre, unde cu cît stăpînitorii risipesc, în destrăbălarea traiului lor, roadele muncilor obștești, cu, atît mai vîrtos lucrătorii și țaranii muncitori suferă lipsurile și umilințele sărăciei.

Am mai pomeni altă dată despre *Casele de popas și ospătare*, ale călătorilor în trecere prin comunele arimane. Într'adevăr, fie-ce

comună din Arimania este înzestrată c'o atare casă, iar prin comunele cercetate mai mult pentru aerul și frumosul lor firesc, sînt și mai multe asemenea case. La casele acestea, ori-ce călător își află toată lărgimea traiului, din toate punctele de vedere. Negreșit, toate cele trebuincioase acestor case sînt date de cooperativele comunale. Ținînd socoteala, însă, de trecători, care depe unde sînt, cooperativele își cer înapoierea mărfurilor întrebuițate, cu 'ntreținerea lor, dela cooperativele comunilor acelora.

Călătorii Arimani nici-odată nu-și cer de la cooperativele comunilor, pe unde trec, sau petrec vremea repausului lor, cele ce li-i nevoe 'n drum, decît numai prin aceste *Case de popas și ospătare ale trecătorilor*, tocmai spre a se putea păstra dreapta cumpănire 'n socoteli, precum spuserăm mai sus. Aceste case mai sînt înzestrate cu săli de expoziții a tuturor roadelor și mărfurilor, ce se lucrează 'n localitatea fiecărei comuni. Obicinuit, în aceste săli, sau prăvălii se găsesc, pentru călători, mici daruri lucrate în ceasurile libere, de Arimani băștinași, lucrări de artă de tot felul.

Trenurile și vasele plutitoare sînt îndestulate, în ceea-ce privește ospătarea călătorilor, prin Federațiile regionale cooperative. În ceea-ce privește schimbul cu mărfurile din alte țări, ce nu se pot afla 'n Arimania, acesta se face numai prin îngrijirea „Marii Federații Cooperative” din țară.

Din cele arătate, în această parte a cărții de față, credem, cetitorule, că-ți vei putea face măcar o cît de slabă părere, de chipul înțelept, în care știut-au Arimani, să-și deprinză cumpănirea deplinii lor îndestulări, în toate cîte viața lor desăvîrșită o cere. Punînd în față slaba icoană, ce puturăm a ți-o zugrăvi, pînă aci, despre viața Arimanilor, cu viața nesăbuită din țara ta, judecă și alege.

Socotim, că-i potrivit locul, să mai adăogăm aici, cîte-va cuvinte despre strașnica curățenie, ce se află peste tot locul în Arimania.

Într'adevăr, cît am călătorit prin toate ținuturile ei, n'am putut afla nici cel mai mic ungher de uliță, unde să se pomenească vre-o urmă de necurățenie, întru cît fie-care grupă a caselor de locuit, își au singure sarcina păstrării curățeniei, în preajma acestor case și'n ulița, cît li-i împrejur. Însă-și în sălile de ospăț și petrecere obștească, cu toate că sînt date spre îngrijirea unor anumite tovărășii de lucrători, totuși, în oaspețile și petrecerile lor Arimani păstrează o curățenie, într'adevăr, după măsura însă-și a înțelepciunii ce-i încunună. În privința curățeniei Arimani spun, că este singurul semn, prin care omul poate dovedi, că nu-și mai poartă cu sine dobitocul, a cărui fire-l face, să nu-și poată îngriji singur de sine.

Negreșit, ținînd socoteala că sănătatea oamenilor atîrnă de însă-și felul curățeniei lor, Arimani au ajuns, ca prin desăvîrșirea acesteea, să 'nlătore și să stingă toată racila bolilor, mai ales că nu-și mai găsesc acestea nici ogorul nimicitor al sărăciei, pe care odrăslesc, în stările noastre, tot soiul de molimi ucigătoare.

6. LUCRĂRI DE ARTĂ, CLĂDIRI ȘI MONUMENTE

Dacă prin „lucrări de artă” se înțelege ’n stările noastre, lucrările de inginerie și arhitectură, mai deosebit măestrite ’n felul lor de-a fi, atunci în Arimania toate lucrările și lucrurile eșite din munca omenească se pot zice, fără deosebire, *lucrări de artă*. Toate clădirile, fir’ar ele locuinți omenești, grajduri pentru vite, fabrici și magazii, teatre și scoli, într’un cuvînt toate, apoi podurile și gările, porturile și drumurile, ca și toată uneltăria și mașinile Arimanilor sînt lucrate și ’mpodobite așa fel, în cît par făcute mai mult să-le ’nveselească viața, de cît să le slujească trebuințelor.

Am mai vorbit despre clădirile caselor de locuit ale Arimanilor. Am arătat, că fie-care din ele alcătuește cîte-o adevărată prisacă, în care-și adăpostesc tihna și odihna mănunchiurile de stupi omenești. În năuntru lor sînt așa fel întocmite și îmbrăcate, în cît nimic nu poate lipsi, nici măcar să turbure liniștea și mulțămirea perechilor sălășluitoare, sau a inșilor ce-ar alege mai nimerit, să-și petreacă odihna ’n singurătate.

Pe dinafară casele de locuit au înfățișări de mîndre palate, ce răsar din mijlocul grădinilor, ce le ’nconjoară, precum la noi, se povestește, ’n basme, că răsăreau palatele făt-frumoșilor din miezul pădurilor-fermecate. Chipul și măestria în care sînt lucrate aceste case, deosebec de la o comună la alta, așa de plăcut, în cît prin înfățișarea lor, trecînd prin comunele Arimanilor, socoți că străbați tot alte lumi. Și cu toate astea, de și ’n fie-ce comună se păstrează același fel de lucrare a clădirilor, totuși fie-care clădire îngînă ’n amănuntele lucrării ei atîtea feluri de măestrii, în cît trecînd de la una la alta, găsești tot altceva, care să-ți uimească privirile și să-ți aline gustul frumosului.

Nu mai puțin clădirile fabricilor și-ale tuturor așezămintelor obștești, cum ar fi școlile și teatrele, ospătăriile comunale, casele de popas pentru călători, magaziile și locașurile cooperativelor, pînă și cotețile paserilor, ca și grajdurile vitelor, au înfățișări așa de mîndre și svelte, în cît aburește, din priveliștea lor, fericirea de mulțămire, a unui popor harnic și stăpîn pe toată ursita lui. Cîta deosebire ’ntre aceste podoabe, ce par să ’nalțe, să ușureze și să ’ncînte viața vrednicului popor ariman, față de posomorîtele fabrici și clădiri obștești, de pe la noi, ce par ca niște morminte uriașe și posace, anume să ’năbușe și să tescuiască, supt greutatea zidurilor lor nesăbuite, munca și viața celor, cari lucrează ’n ele, ca să le stoarcă sudorile...

Printre podoabele zidăriei, din pereții clădirilor arimane, răsar chipurile mucenicilor, cari s’au jerfit, sau cari au luptat înainte vreme, zeci de ani de-arîndul, să trezească pe strămoșii Arimanilor și să-i smulgă din găoacele putrede ale unii stări de lucruri, ce pare a fi fost, după aducerile lor aminte, leit cu starea în care hălăduim noi astăzi.

Toate zidurile clădirilor sînt lucrate mai numai turnate în ciment și fier, astfel în cît par ca niște lespezi de piatră, crescută din pămînt. Acoperișurile lor sînt mai toate făcute din olane și țigla, dar acestea sînt lucrate cu totul altfel, decît pe la noi. Adică nu-s făcute numai din pămînt, ci dintr’o amestecătură de clisă și tocătură de pae și trestie. Cu chipul acesta acoperișurile arimane sînt foarte ușoare și tot-odată se dă o bună ’ntrebuințare paelor din părțile lor plugărești și trestiei din bălți.

Cu toate astea, acoperișul celor mai multe clădiri ale așezămintelor obștești, cum sînt școlile, „cuibul mamelor”, ospătăriile, multe fabrici și altele, de-o anumită ’nălțime, acoperișurile acestora sînt late, prevăzute ’mprejur cu galerii, alcătuint grădini agîțate, unde-și petrec mulți Arimani ceasurile de liniște, bucurîndu-se de priveliștea ’nălțimii.

Clădirile stațiilor drumului de fier sînt lucrate astfel, ca toate semnalele la depărtare, să lucreze pe acoperișurile lor, în care scop sînt

prevăzute și cu instalații de telegrafie fără fir. Lucrătorii stațiilor nu se pomenește să locuiască, ca pe la noi, în clădirile acestora. În apropierea lor se defășură sate mîndre de palate, unde locuiesc lucrătorii drumurilor de fer, de ori și ce ramură ar fi. Aceste sate, cînd nu alcătuesc comune de sine stătătoare, țin de comunele învecinate.

Dacă-i vorba de clădirile stațiilor electrice, acestea par mai mult ca niște altare, înălțate, la depărtări anumite, în cinstea Soarelui, dătătorul de lumină și viață. În afară de faptul, că trupul acestor clădiri este măestrit din stîlpi de piatră săpată, încununați cu mpletituri de marmură, sau sticlă turnată 'n flori de lămîiță și trandafiri, acoperișul li se sfîrșește 'ntr'o turlă uriașă, deasupra căruia strălucește ziua și noaptea globuri de cristal. Strălucire 'acestor globuri alcătuesc brîuri de lumină 'n lung și latul țării, îndrumîndu-se după ele, mersul mașinilor sburătoare.

Mașinile sburătoare slujesc în Arimania poșta țării. În scopul acesta ele și-au stațiile, pe însă-și acoperișurile clădirilor de poștă de prin comuni. În afară de sburătoarele poștale, altele sînt întrebunțate întru ducerea și aducerea trimișilor deosebitelor sfaturi, unele dela altele, sau la vremea adunărilor lor. Firește, în Arimania se 'ntrebunțază mașinile sburătoare foarte mult pe la zile de sărbătoare și petreceri și ori la ce treburi se simte nevoia grabei.

Să nu scăpăm din vedere, însă, că sburătoarele arimane, sînt tot ce poate fi mai desăvîrșit în această privință. Din toate punctele de vedere ele par unor paseri uriașe, întru cît, nu numai că plutesc în văzduh fără nici un sgomot, dar, întocmai ca paserile, au toată chează și sborului. Mașinăria acestor sburătoare nu mai înfățișază grozava primejdie a sburătoarelor noastre, care poartă cu ele vecinica amenințare a morții celii mai năprasnice, prin foc și prăbușire. Într'adevăr, Arimanii își poartă sburătoarele printr'o isteată întrebunțare a unor mlădieri de aripi, așa că n'au nevoie nici de motoare grele de benzină, nici de aceasta.

Despre trenurile și tramvaele arimane vorbirăm, că sînt mînate prin puterea electricității. La fel sînt purtare, pe toate rîurile și bălțile lor plutitoare, vasele de tot felul, care-și primesc curentul de la țărături, printr'o minunată 'ntrebunțare a undelor unor mașinării, ce lucrează cam în felul telegrafiei noastre fără fir.

Drumurile Arimaniei, fie cele ferate, fie cele petruite, par unor mari bulevarde, de prin cele mai 'naintate și propășite țări de pe la noi. În afara ne'ntrecutei lor măestrii, în cît toată piatra lor, pare numărată și ținuită 'n locul ei, 'n afară de nespusa lor curetenie, fie 'n vremuri senine, de ploii sau ninsori, pe deasupra rîndurilor de copaci, pe supt umbra căroră ele șerpuesc, mai sînt înzestrate, precum am mai pomenit, de-acele pietre chilometrice, ce 'nfățișază fie-care un chip omenesc. Icoan'acestor chipuri întruchipează fețele de oameni, cari trăit-au prin preajma locului și care s'au deosebit în anumite fapte, ce le prețuesc pomenirea. Mai întotdeauna din piatr'acestor chipuri șipotesc isvoare răcoritoare de apă, din care se preling pîrîiașe, ce-și licăresc apele printre erburile din lungul drumurilor.

O altă măestrie, ce 'ntrece și mai mult în țara Arimanilor, tot ce a putut săvîrși propășirile altor țări, din stările noastre, este uriașă 'ntocmire a rîurilor și bălților ei, așa fel ca, nu numai să le stăvilească revărsările stricătoare, ci dimpotrivă, să le și întrebunțeze întru udarea tuturor lanurilor din țară, la vreme de secetă. Iată de ce 'n Arimania nu se mai pomenește nici de revărsările păgubitoare, ale apelor, nici de prăpădeniile secetelor pustiitoare. Cît despre bălți, smîrcuri și sărături, adevărate clocitori de molimă 'ntre vite și oameni, cum sînt în părțile noastre, nici despre unele ca acestea nu se mai știe 'n Arimania.

Văile, prin care-și gonesc apele rîurile Arimaniei, în tot lungul lor, înfățișază brîe 'ntinse de grădini și crînguri, ce se'ntrec în zestrea podoa-bei lor de avuție, ca toate atîtea altele, cîte le-a 'nfăptuit înțelepciunea și hărnicia acestui destoinic popor. Pe unde locurile nu sînt prea prielnice, nici florilor, nici legumelor, nici pomăturilor, se desfășură fînețe,

prășili de copaci și semințe, iar în părțile de miază-zi se ’ntrebuințează aceste locuri joase ca ’ntinse imășuri de vite. În sfârșit, nici din aceste locuri nu se lasă o brazdă măcar ne ’ntrebuințată cu folos.

Și cu toate acestea, Arimanii, dovedind alături de priceperea lor nesămuită și cugetul lor prevăzător, iarăși nu s’au lăsat purtați de voia ’ntîmplării, nici întru pre ’ntîmpinarea secetelor. De aceia nu se bizue numai pe cursul apelor, care și ele ’n atare împrejurări scad și n’ar mai putea face față nevoilor simțite la cîmp, din pricina uscăciunii. În scopul acesta, întocmit-au prin creeri munților, uriașe zăgaze de ape, stăvilind isvoarele pîraelor, printre văile celor mai prăpăstioase culmi. Aceste propriiri de apă slujesc tot odată, să pue ’n mișcare nenumăratele mori electrice, despre care vorbirăm mai sus.

Păstrarea și mînuirea țărilor de apă, cu care ținut-au Arimanii să-și înzestreze țara, cade ’n grija „*Marii Federații a Apelor*”, din Arimania, întocmită pe aceleași învrîstări de sfaturi și ’ntovărășiri ale lucrătorilor lor anume pregătiți, la fel cu toate celelalte federații de muncă, din această țară.

După cum fost-au înlocuite, de multă vreme ’n Arimania, căzăr-mile, temnițele și alte asemenea așezăminte de risipă și asuprire ale vieții omenești, prin felurite alte așezări de ’mfrumusețare și preamărire a vieții, tot astfel fură preschimbate mănăstirile și Bisericile. Fără a li se aduce vre-o stricăciune, dinpotrivă îngrijindu-se, ca niște rămășiți întru cunoașterea trecutului, Arimanii înzestrat-au zidurile goale ale acestor locașuri, cu bogăția unor desăvîrșite muzee, în care se oglindesc desfășurările științelor, din cele mai adînci vremuri, sau desfășurările vieții pămîntești, oglindită ’n tot soiul de rămășiți aflate din trecut, prin scormonirea scoarții Pămîntului.

Firește, Arimanii ajuns-au cu toții deopotrivă, prin larga dezvoltarea a cunoștințelor științii în toate ramurile ei, prin minunatele lor școli despre care vom vorbit, ajuns-au să priceapă adîncul tainelor faptelor firești, așa că nu li se mai umbrește cugetul de nici-o teamă, sau

îndoială, pentru care să aibă nevoie a și-l ascunde ’n dosul unor idoli, căroră să le-aducă jertfe de umilință și rugi de îndurare. Pentru cuvîntul acesta, ei nu mai găsesc cu cale nici-un soi de vrăjitorie sau preoție, care să mai rătăcescă mințile oamenilor din calea adevăratei cunoașteri a curatului Adevăr, ce strălucește numai în luminele tuturor științelor omenești, purcese din cunoștința deplină a faptelor firești. Altarele de jertfire ale Arimanilor sînt însă-și așezămintele muncii lor, unde vine zilnic fie-care, să-și dea prinusul străduinții sale, întru chezașuirea vieții lui, alături de-a semenilor săi. Casele de cîntări și laudă – nu ’n deșert, ci ’ntru slava vieții însă-și, – sînt așezămintele lor de ’ndestulare, desfătări, și ’nălțătoare petreceri, prin care Arimanii pricep, să se ridice pînă la cel mai adînc înțeleș al tuturor tainelor Firii.

Monumentele lor, clădirile, ca și toate uneltele și steagurile lor, poartă cu toatele aceeași pecete și pajură, ce ’ntruchipează însă-și cugetul, ce-i călăuzește ’n viață. În lumina unui soare de aur, un bărbat voinic și-o femeie frumoasă, îmbrățișindu-se ’n clipa ’nălțătoare-a dragostii, încununăți într’o ghirlandă de spice și lauri, astfel se înfățișează această pajură arimană, oglindind strălucirea buneînțelegeri dintre oameni.

Alt soi de monumente și clădiri, de care nu se pomenește ’n părțile noastre, le găsim în Arimania în acelea ce sînt hărăzite păstrării urmelor morților. Într’adevăr, Arimanii găsesc cu cale, să nu mai umple pămîntul cu osemintele morților, ci sînt prefăcuți în scurtă vreme, printr’un meșteșug anume deprins, sînt prefăcuți în scrum. Acest scrum se păstrează ’n cutii de siclă, așezate în criptele clădirilor, de care fu vorba mai sus. Totodată în aceste clădiri se păstrează icoane prinse din viața celor morți, ce la vremea unor anumite sărbători, se arată prin cinematografe, astfel ca să-și pomenească cei vii, pe morții lor, în felul cum petrecut-au odinioară cu toții. Prin urmare, clădirile de păstrare și pomenire a morților sînt înzestrate cu săli întinse de cinematograf și alte ’nlesniri anumite scopului lor.

Pentru a nu turbura cum-va bucuria vieții, prin vre-o înfățișare mohorâtă, aceste clădiri sînt lucrate, 'ntr'o nespūsă măestrie de lumină și frumusețe, fiind pururea 'nconjurate cu crînguri de copaci și cu tot felul de grădini de flori.

7. SFATURILE, ALCĂTUIREA ȘI 'NLĂNȚUIREA LOR

Din cele arătate pîn'acum, se poate desluși, cetitorule, că toată mișcarea vieții Arimanilor se plămădește pe temeiul feluritelor lor întovărășiri, isvorîte din cerințele trebuințelor traiului lor, cu năzuința ne'nfrîntă, să-și desfășure viața 'n toată plinătatea ei, potrivit împrejurărilor, în care s'ar găsi'n ori-ce clipă.

De asemenea, înțeles-ai, poate, cetitorule, că 'n Arimania nu se află nici-un soi de stăpînire, nici un soi de slujbaș poruncitor, în sfîrșit nici-o priveghere asupra mersului treburilor și-a traiului oamenilor, străină, sau care să stea pe dinafara acestora. Nu ne îndoim, c'ai priceput, că singurul cheag al rînduelii Arimanilor este numai Buna 'nțelegere dintre dînșii. Și fără să vrei, mintea te duce, luminatul cetitor, la stupii de albine, la stolurile păsărilor, și la furnicarul de furnici, care 'mpreună 'ntr'o laltă mii și sute de ființi, de același soi muncesc, petrec și trăesc, la un loc, fără nici-un supăr de poruncă 'ntre ele, călăuzite numai de buna-le 'nțelegere, purcesă din temeiul într'ajutorării și nimic mai mult. Și dacă avuși norocul să-ți fi însușit cunoștinți în privința 'ntocmirilor, însă-și ale Tărilor firești, ce alcătuesc într'olaltă Nemărginirea, sau Universul, atunci felul de viață al Arimanilor, te va duce iarăși, mai departe cu gîndul, la noianul de stele, presărate în cuprinsul Nemărginirii, vecinic alergînd în necunoscutul, de aproape urmărindu-se, sprijinindu-și una alteia mersul, nici-odată asuprindu-se.

Vei pricepe, cetitorule, că tot meșteșugul bunii înțelegeri, ce 'ndrumează rînduelile vieții arimane, purcede dintr'o deaproape 'nțelegere a rostului Firii, pe care Arimanii s'au străduit să și-l însușiască, întru cît datu-și-au seama, că numai urmînd oamenii căile, ce li le pilduește

'nțelesul acestui rost al faptelor firești, numai așa vor fi în stare, s'alunge dintre dînșii racila tuturor neajunsurilor.

Chipul, în care se vădește 'nfăptuirea Bunei înțelegeri dintre Arimani, este *Sfatul*. Sfatul Arimanilor, este adunarea în care se 'ntrunesc, care-și cu ceata, sau grupa lor, fie ca să-și pue la cale treburile, fie ca să-și chibzuiască ori-ce alte mișcări ale vieții lor.

Scopul întregii orînde a Arimanilor este, să-și chezășuiască o cît mai deplină desfășurare a vieții fie-căruia din ei, bucurîndu-se, cu alte cuvinte, de tot plinul acestii vieții, pe cît li se cere de toate năzuințele sau trebuințele lor firești. În fine, ca să-și afe atare chezășie, Arimani înțeleg ca singuri, fiecare dintre dînșii, să o caute și s'o păzească pentru sine, în așa fel de măsură, încît chezășia vieții unuia, să n'o stingherească pe a celuilalt. Neapărat, mai întîi de toate, ca să-și dobîndească cele de nevoie întru bucurarea de 'ntregul plin al vieții, Arimani pricep, că trebuie să muncească fie-care dintre ei, într'o anumită ramură de muncă, agonisindu-și astfel, prin mîna fie-căruia, belșugul, din care să se îndulcească cu toții, potrivit trebuințelor. Dar după cum Arimani nu pricep, ca nimeni din țara lor să stea să trăiască făr'a munci, într'o măsură potrivită cu a celorlalți, tot astfel n'ar pricepe cum să nu ia

fie-care ins parte, la privegherea și 'ndrumarea tuturor treburilor și mișcărilor vieții lui. Iată de ce, dacă nu se află om în Arimania, care să nu fie părtaș, într'o anumită ceată de muncă, – în marginile vrîstelor arătate'naintaș, – deașișderi nu se află om, care să nu ia parte, ca să-și spue cuvîntul și să fie ascultat în adunarea Sfatului tovărășiei, sau tovarășiiilor, în care stărue, să-și desfășure zilnic plînatatea vieții lui.

În stările noastre, cu toate că tot poporul este 'ndemnat și silit, de nevoile vieții lui și de greul rînduelii treburilor obștești, să muncească destul de trudnic, totuși nu-i chemat, ci dimpotrivă 'i oprit să-și chivernisească singur aceste treburi. În stările noastre, grija treburilor obștești și-o 'nsușește o anumită pătură de inși, alcătuiți, peste capetele poporului, în nume de stăpînitori, într'o mulțime de așezăminte asuprătoare.

Toată 'njghebaria acestor așezăminte, se cunoaște la noi supt numele „Statului”, sau al „orîndei de stat”. Potrivit acestei înjghebarii, se 'ntocmesc, în stările noastre, tot soiul de rîndueli, după cerințele vieții, mereu, însă, restrîngînd dreptul lor de călăuzire și priveghere la cîte-o mîna de inși, cari alcătuiți în deosebite „comitete” sau „consilii”, se poartă, față de cei mulți din aceste rîndueli, întocmai cum „orînda de stat” se poartă, față de mulțimea poporului. Negreșit, întru cît pătura ce alcătuește „orînda de stat”, trăește 'n afară de toate nevoile poporului, căruia nu-i este 'ngăduit, să și le 'ndrumeze singur, toate gîndurile și măsurile acelei pături, nu numai că rămîn streine de pászurile acestuia, dar vecinic i sînt potrivnice. De pildă, poporul va avea nevoie, să se bucure de-o cît mai largă libertate 'n toate mișcărilor vieții lui, cîtă vreme „orînduitorii statului” au tot interesul să restrîngă libertățile poporului, căci numai așa vor putea, să-l întrebuițeze la toate trudele, care să le chezășue numai lor un trai, ca din bazme, făr'a munci.

Ca și „orînda statului” „orînda deosebitelor comitete” și „consilii”, din stările noastre, luîndu-și asupră-le călăuzirea ursitei celor năimiți 'n jurul lor, lucrînd făr'a a fi privegheate de aproape de aceștia, vecinic au în vedere numi interesele unor anumite clici, ce-și fac treburile, pe seama celor, a căror bună-credință pururea le-o 'nșală.

Tocmai faptul, că'n stările noastre nu-și poartă tot omul grija alor sale, lăsîndu-și nădejdea pe mîni streine lui, faptul acesta face să cază unii 'n cursa vicleniei altora. De aceea, Arimani, cari cu multă vreme 'nainte luptară, să se scape de mlădițile unii stări asemănătoare alei noastre, înțeleg să se pue la adăpostul ori-căror ispite de asuprire 'ntre ei, veghindu-și cu aceeași rîvnă fiecare dintrînșii, mersul tuturor mișcărilor vieții lor.

Cercetînd străvechile obiceiuri ale strămoșilor, Arimani găsiră, că aceștia trăit-au odinioară într'o desăvîrșită bună 'nțelegere, tocmai fiind-că toți cetașii întovărășirilor lor, ce alcătuiu obștii de păstori și plugari, se aveau deopotrivă de frați între ei, atît 'ntru îndeplinirea treburilor, ca și 'ntru privegherea întregului mers al vieții. În obștiile

vechi ale strămoșilor lor, Arimanii găsiră icoana, după care și întocmiră rînduiala țării, în vreme de față, înlocuind ori-ce fel de cîrmuitori, prin sfaturile tuturor locuitorilor din țară, fără deosebire, – bărbați și femei.

Prin mijlocul sfatului, în toate 'ndrumările vieții arimane, nu mai se trece cu vederea păsul și nevoia nici-unui ins, pentru că Arimanii își măsoară fericirea țării, după fericirea fie-cărui locuitor al ei. În stările noastre se măsoară propășirea și bogăția țării, după propășirea și bogăția Statului, adică a unii anumite pături de inși, cari și-au luat asupra-le orînduirea țării, cu toate că marea mulțime din țară poate să hălăduiască 'n cea mai neagră sărăcie. În numele „orîndei de stat”, în părțile noastre, pot fi striviți și asupriți mii și milioane de inși, cîtă vreme 'n Arimania de 'ndată ce s'ar afla un singur ins măcar stingherit în desfășurarea 'n plin a vieții lui, s'ar socoti toată orînda țării ca nefirească, asupritoare. Înțelegi, cetitorule? La noi chitim, s'avem pădurea frumoasă, fără să ne 'ngrijim ca tot copacul, să fie bine crescut. Să ni se pară frumoasă priveliștea pădurii de la depărtare și-i destul. Că vom afla copacii, unul, cîte unul de-i vom cerceta, găunoși și putrezi la rădăcină, nu se ține 'n seamă de-asta, pe la noi. Dimpotrivă, Arimanii urmăresc, ca tot copacul, să-și aibă buna 'ngrijire, fiindcă ei știu, că pădurea e un cuvînt mare ce nu 'nseamnă prin sine, de cît o părere aburoasă a noastră, cîtă vreme copacul este însăși partea pipăită a pădurii. Întocmai așa, țara, statul, obștia sau societatea, prin ele, nu-s mai mult de cît niște păreri aburoase ale noastre, cîtă vreme insul – omenesc, bărbat sau femeie, este fapt pipăit. De aceea nu se poate chema o țară, un stat, sau societate bogată sau mulțumitoare, cîtă vreme inșii, ce-o alcătuesc nu sînt, fie-care 'nparte, unul cît și altul de mulțămiiți și 'ndestulați. Cînd fie-ce piatră și cărămidă din clădire fi-vor deopotrivă de bine făcute și tot așa de bine așezate, la locul de trebuință, atunci clădirea fi-va cu temei zidită. Întocmai astfel se cuvine, să se 'ntemeze țara pe inșii, cari o alcătuesc. În scopul acesta Arimanii au în vedere, să 'nceapă și să se sprijine 'n toate mișcările, vieții lor, pururea 'ncepînd de la insul – omenesc.

Toată ceata, sau gruparea lucrătorilor, ce lucrează 'ntr'o anumită ramură de muncă, alcătuește prin sine un sfat, adunîndu-se și chibzuîndu-și mersurile, așa fel ca să fie 'n legătură, atît cu cerințele muncii, ca și cu mișcarea celorlalți lucrători, cari alcătuesc la rîndu-le alte cete de lucru și de viață, avîndu-și sfaturile lor. Am văzut, mai 'nainte, că toate cetele, sau grupele de oameni, care lucrează 'n marginile unii aceleiași întreprinderi, la munca cîmpului, în fabrici și ori pe unde, alcătuesc 'ntr'o laltă *o tovărășie de muncă, sau întreprindere*. Fie-care atare tovărășie își are sfatul ei anumit, care se alcătuește din adunarea trimișilor tuturor cetelor sau grupelor, ce cuprinde, 'ntr'olaltă tovărășia.

Obicinuit trimișii cetelor se perindează la adunările sfaturilor, tovărășiilor aceste, rînduindu-se după șartul numelui lor.

Fie-care clădire de locuit din Arimania, după cum am văzut, cuprinde supt acoperișul său, mai mulți oameni, stingheri, sau împerechiați. Aceștia alcătuesc într'olaltă o grupare de locuitori. Toate grupările de locuitorii dintr'o comună, alcătuesc *o tovărășie de vecini*, al cărui sfat se alcătuește din trimișii acelora.

Sfaturile tuturor întreprinderilor arimane își aleg de pristav cîte unul, sau mai mulți, obicinuit dintre bătrînii, cari au lucrat ma multă vreme 'n mijlocul acelorași întreprinderi. După cum ori-ce trimis la sfat, poate ori-cînd fi chemat și 'nlocuit prin hotărîrea adunării cetelor, de la care purcede, tot asemenea și pristavii sfaturilor pot fi ori-cînd 'nlocuiți, prin hotărîrea acestora. Ori-cum ar fi însă, un pristav nu are căderea să fie ales mai mult de cît pentru un an de zile, cînd sfatul îl poate alege iarăși de va fi volnic, să dovedească destoinicia slujbei, în care-i pus. Pristavii sînt scutiți de ori-ce altă îndatorire obștească, pe toată vremea slujbei lor.

Îndatoririle pristavilor sînt, să caute mijloacele cele mai nimerite, într'u aducerea la 'ndeplinirea poveșilor sau hotărîrilor sfaturilor, totodată pregătind lucrările pentru adunările acestora, fiindu-le înfățișătorii

lor în toate privilegiile. Slujba li s'ar potrive cu ceea ce se cunoaște la noi supt numirea de „directori”. Ei priveghează în totul toate cerințele muncii și țin legătura cu federațiile, de care ține 'ntreprinderea, sau cu care-și face schimbul roadelor ei. Pentru asta, prstavii au la 'ndămînă, ajutoare apropiate, pe scriitori și socotitorii întreprinderilor, care alcătuesc o ceată sau o ramură, alătura de toate cetele sau ramurile de muncă dintr'o întreprindere.

Cunoaștem acum că, deși sfaturile-și primenesc aproape lunar trimișii cetelor, cari le alcătuesc, totuși șartul treburilor din întreprinderi își urmează cursul în bună linie dreaptă, tocmai prin faptul că toată stăruința și privegherea sfaturilor se perindează neturburată prin grija prstavilor lor. Deasa perindare și primenire a sfaturilor, cu satornicia prstavilor, se poate asemăna întocmai apelor curgătoare, care primenindu-și în mersul undele, nu 'ngăduesc a se prinde mucegaiul de pietre și țărături, ca mai apoi să se clocească însă-și ele, precum se 'ntîmplă cu apele stătătoare, ce-ar putea fi asemănaute cu 'nvecinicirea ocîrmuitorilor și comitetelor de prin părțile noastre.

Hotărîrile 'n sfaturile arimane, ori-cari ar fi ele, se iau numai prin 'nțelegere a părtașilor lor, zicînd toți ca unul și unul ca toți, chiar dacă fi-va nevoe, să se amîe luarea hotărîrii, trimițîndu-se spre o nouă cercetare, la sfatul grupelor alcătuitoare, cele ce urmează a fi pe deplin limpezite. În adunările sfaturilor îndeobște, nu se pomenește vorbărie multă, care să strice 'n zadar vremea celor de față, întru cît toate cîte sînt de pus la cale prin sfaturi, în afară că sînt luminate mai 'naintea 'n sfatul grupelor, dar se mai limpezesc și prin foile publicate de toate sfaturile, foi ce stau cu prisosință la 'ndămîna tuturor.

Toate sfaturile întreprinderilor din cuprinsul aceleiași comune, alcătuesc într'o laltă „*Marele sfat Comunal*”. Acest mare sfat comunal și-alege și el prstavii săi, după felul arătat mai sus.

Am spus, că comunele dintr'un anumit ocol de țară, alcătuesc o Regiune. Fie-ce regiune este călăuzită de un sfat, alcătuită din trimișii

marilor sfaturi ale comunilor din cuprinsul ei. La rîndul lui sfatul de regiune își alege prstavii săi.

Întreaga Arimanie este împărțită, cam după felul așezării pămîntului său, în 8 (opt), provincii. Fie-care provincie arimană este călăuzită de un sfat, alcătuit din trimișii sfaturilor regiunilor cuprinse 'n mărginile ei. La fel orice provincie își are prstavii săi.

În sfîrșit, pentru 'nchegarea legămîntului de unitate, al țării, Arimaniei se adună la fie-care șease luni în *Marele Sfat al Țării*, alcătuit din trimișii tuturor Frățîilor, *Federațiilor* și ai *marilor sfaturi comunale* din țară.

Marele Sfat al Țării alege din sînul său 16 prstavii de țară, adică tot cîte doi de fie-care provincie. Aceștia s'ar putea chema, ceea-ce-ar fi miniștrii pe la noi. Dar cîta deosebire 'ntre unii și alții?... Pe cînd miniștrii stăpînirii, la noi, sînt a tot puternici, fără grijă de răspundere către popor, făcînd legile, ce le vin lor și păturii stăpînitoare la socoteală, fără habar, dacă prin ele, dreptul la viață al poporului este sau nu sugrumat; *prstavii de țară* din Arimania nu pot face nimic, de cît ceea-ce „*Marele Sfat al Țării*” hotărește.

Într'adevăr, pentru înșelarea ochilor s'a născocit și la noi *divanul* sau *parlamentul*, unde vine un număr de *aleși ziși ai poporului*. De fapt, însă-și aceștia, după legile Statului, din părțile noastre, chiar de-ar fi aleși în chip cinstit de popor, – ceea-ce nu se 'ntîmplă, – chiar atunci ei sînt puși afară de răspunderea, ce ar trebui s'o aibă niște aleși ai poporului, cu drept cuvînt, către popor. Dimpotrivă, acești aleși, sau deputați, în loc să-și bată capul să 'nfățîșeze și să nu depășească vederile și interesele celor ce i-au ales, socotindu-se cu mult mai presus de aceștia, de 'ndată ce le-a prins în mîini votul, se cred îndreptățiți, a face tot ceea-ce interesele, trufia și 'ngustimea creerului lor le fulgeră prin cap, numai de grijile poporului puțin păsîndu-le. Iată de ce în parlamentele noastre, legile se făuresc după gustul și interesele miniștrilor, nu ale poporului, întru cît deputații sînt tot de-o apă

și-un pământ cu miniștrii și tot așa de streini de păsurile gloatelor muncitoare, ca și aceștia.

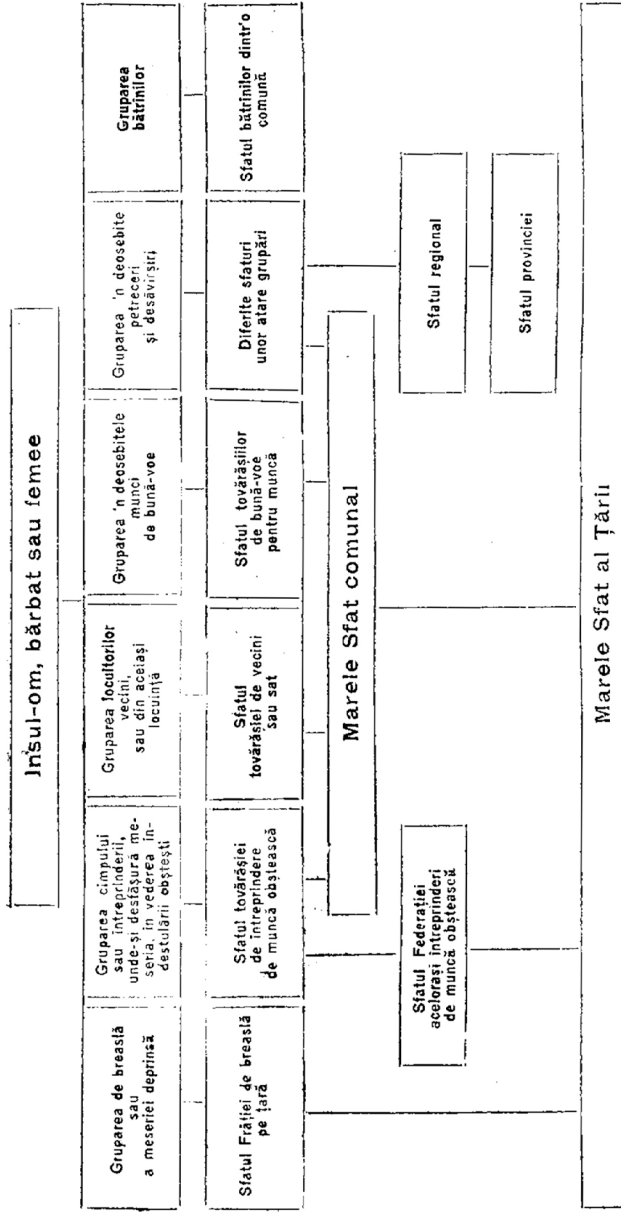
Să nu ne'nșele privirile, ca să vedem, altceva, bunăoară'n deputații ziișii potrivnici, sau în „opozitie” cu stăpînirea. Aceștia fac larmă multă, nu pentru-că i-ar durea nevoile poporului, ci că li-i jale după colacul puterii, întocmai precum cînele, vîzînd alt cîne rozînd un ciolan, urlă, nu de mila acestuia, ci de durere, că nu-l poate roade el... De îndată ce, acei, cari stat-au pe delături vor fi în locul celor ce sugrumă libertățile poporului, fiind la cîrma statului, vor face la fel. Cît privește de unii muncitori, sau aleși ai muncitorilor, din stările noastre 'n aceste parlamente, întotdeauna împăunîndu-se cu puterea votului dat de aceia, se socotesc, – iarăși potrivit așezămîntului orîndei de stat, – se socotesc fără nici-o răspundere față de muncitorii, ce i-au ales și'n loc, să urmeze deaproape sfatul acestora, ei caută, pururea, să-și facă din ei o turmă, care să atîrne de codirla lor. S'ar putea asemana aceștia cu smeul de hîrtie, care joacă și urlă 'n susul vîzduhului, desfășurîndu-și cu trufie coada, fără de care nu s'ar putea ține în vînt, dar care nu poate juca și merge mai departe, de cît îi dă voe, copilul ce-l ține spînzurat de sfoară. Sfoara, pentru deputații muncitorilor, la noi, este legiuirea orîndei de stat, iar copilul priponilor este însă-și starea socială, în care hălăduim.

Așa dar, să nu te ducă mintea cetitorule, să amesteci înțelesul „Marelui Sfat al Țării” din Arimania cu parlamentele de pe la noi, nici pe pristavii de țară ai Arimanilor, cu miniștrii noștrii. Să ei bine seama, că Marele Sfat al Țării arimane, se alcătuește din trimișii Marilor Sfaturi comunale, de pildă, cari ori cînd și-i poată 'nlocui, iar după ce și-au isprăvit menirea, pentru care fost-au trimiși, se 'napoiază în comunile lor, luîndu-și locul în rîndul muncii, de care țin, fără nici-o deosebire de tovarășii lor de muncă. La fie-care nouă adunare a Marelui Sfat al Țării, sfaturile comunale, 'și trimit tot pe alții, care să le rostească acolo cuvîntul. Cu chipul acesta, nu se dă pas, a se 'ncuiba 'n mintea cuiva părerea, c'ar fi mai alt-cum de cît cei din sînul căroră-i trimis. Pe

dealtă parte, ori-ce trimis în ori și care sfat ar fi dus și de ori și unde ar purcede, nu poate 'nfățișa decît numai vederile trimițătorilor săi. Pe dată-ce aceștia ar bănuî, că trimisul lor li s'au abătut dela cuvîntul dat, îl și 'nlocuiește, chiar în mijlocul treburilor, unde s'ar afla. Cînd un trimis ar cuteza să-și viclenească tovarășii, va fi judecat cu asprimea necruțătoare, cu care se judecă și se osîndește la Arimani mincinosul, ce-și prejudecă minciuna, păcat de neertat în Arimania.

Ținînd acum în seamă, că toate sfaturile Arimane purced și se bizue pe micile cete, sau grupări, în care oamenii, femei și bărbați de o potrivă, se 'nmînuchiază în toate mișcările și 'ntreprinderile vieții, la muncă, ca și la petreceri, că aceste grupări alcătuesc isvorul, de unde pornesc trimișii prin toate acele sfaturi, că 'n sfîrșit, trimișii grupărilor, în sfaturile tuturor întovărășirilor, se primenesc într'una, întru cît trimiterea lor se face dela grupări, după șartul numelui fie-cărui soț din grupare, urmează de la sine, că 'n sfaturi nu vin nici odată de două ori la rînd aceiași oameni. Cu chipul acesta, treptat, tot poporul ariman trece pe la cîrma țării și-a tuturor treburilor ei, însușindu-și astfel fie-care ins, răspunderea bunului său mers.

Pentru a-ți vădi, cetitorule, cu toate că nu ne 'ndoim de cugetul tău pătrunzător, care și-a lămurit destul pîn'acum, chipul de călăuzire prin sine însă-și al poporului ariman, pentru a vădi, totuși, și mai limpede, cum rădăcina tuturor mișcărilor acestui popor este insul omenesc, care plămădește 'n unirea lui, prin buna 'nțelegere cu ceilalți oameni din Arimania, toate alcătuirile obștești, atît de minunat întocmite 'n toate 'ntovărășirile și sfaturile acestei țări, pentru asta însemnăm, ca o 'ncheere, icoana alăturată:

După cât se vede, în „Marele Sfat al Țării” vin trimiși Sfatuitorii Comunale, și Sfatuitorii Federațiilor de întreprinderi obștești și ai Sfatuitorilor Frăților de breasă. Într-adevăr, în aceste sfaturi se încheagă toată mișcarea vieții arimane, după cum se vede din cele zugrăvite mai sus. Dar ceea ce e cel mai important în aceste sfaturi este și rămâne omul, ce stă la temelia tuturor, și care, prin frământările vieții și voinții lui, le ferăcă și desferăcă pe toate.

8. ÎNȚELESUL „PROPRIETĂȚII” LA ARIMANI

“Proprietatea”, „însușirea pe seama unuia sau altuia, deosebit de alții, a unui lucru de folosință obștească”, așezământ de temeinicie și reazăm al stărilor sociale din civilizațiile, cunoscute nouă, nici vorbă nu se află în Arimania, de una ca aceasta.

Nu-i așa, cititorule, că ți-ai putut lămuri, din cele desfășurate pîn'aci, că 'n Arimania oamenii o duc într'o deplină înțelegere, trăind, cum s'ar zice pe la noi, frățește? Muncind și petrecînd la toate 'mpreună, nu-i așa c'ai înțeles, cum știi, să se bucure, potrivit trebuințelor fie-căruia, de toate 'nlesnirile și roadele muncii lor devălmașe, ca și de toată zestrea firească a pămîntului lor? Așa dar, în toate mișcările vieții arimane, nu se pomenește nici-o umbră despre vre-o 'ngădare, sau însușire, numai pentru sinea cui-va, a celui mai mic lucru, ce-ar putea trece peste trebuințele lui.

Ceea-ce ar putea trece 'n Arimania, drept proprietate sau însușire a sa, a ori-cărui, ar fi, poate, doar însușirile lui firești, cu care s'ă născut. Zicem poate, întru cît și acestea se pot socoti cu drept cuvînt, ca o moștenire a unui trecut, clădit de sdrădani-a sute și mii de rînduri de oameni, nu mai puțin mereu desăvîrșite, prin traiul său, împreună cu ceilalți semeni ai săi. Și cu toate astea, cititorule iscusit, eu știi că zîmbești acum, făcîndu-ți socoteala, c'am scăpat din vedere pîinea și hrana zilnică, ca și vejmintile fie-cărui om, ce firește, nu pot fi 'nsușite, de cît de fiește-care, 'mparte...

Ei bine, nu. N'am scăpat din vedere nici aceste lucruri, ce țin, negreșit, în chip nedespărțit de ființa ori-cărui om, în Arimania, mai mult, poate, ca 'ntr'alte părți. Arimanii socot, însă, că toată 'mbucătura, ce-o mănîncă, ca și toată haina, ce-o poartă, sînt numai niște datorii, ce și le

face fie-care, zilnic, pe seama obștei. Întru cât Arimani sînt destul de cinstiți, ei nu-și pot trece, drept avere bună, o datorie.

Oamenii cu dreaptă judecată, mereu au în vedere, să-și împlinescă datoriile, ci nu să și le uite, călăuziți fiind de înțelepciunea, că „*de unde ei, trebuie să pui, dacă vrei, să găsești mereu, să ei*”. Prin urmare, se ’nțelege, că datoriile, odată ce mereu te urmărește gîndul să le întorci, de unde le-ai făcut, aceste datorii nu pot fi ’nțelese drept o proprietate. Iată de ce ’ntre Arimani nici hrana, nici ’mbrăcămîntea lor nu sînt văzute drept proprietăți, de care să nu-și dea nimeni seama, ce face cu ele. Dimpotrivă, zilnic Arimani sînt urmăriți de gîndul, ca să ’mplinescă, prin munca lor, golurile ce le fac, prin întrebuițare, din avutul obștesc. Avera obștească este, pentru Arimani, ceea-ce este văzduhul pentru ’ntreaga viața a Pămîntului. Precum din plinul acestui văzduh își sugerează-vietate atîta aer, tocmai pe cît îi cer plămîni, aruncîndu-l, cu toate acestea mereu văzduhului înapoi, le fel fac Arimani, înfruptîndu-se din avutul, agonisit de munca lor obștească, pe care vecinic caută să-l păstreze neștirbit.

Vei zice, totuși, cetitorule: – Iată o arimancă ’mpodobită cu flori la cosițe, cu brățări de au pe brațe, cu degetele licărindu-i în sclipiri de diamante, cu sînul alintat de șiruri de mărgăritare, în sfîrșit ’mpodobită, ca o Ileană Cosinzeană din povești... Oare, nici aceste podoabe, nici ’nfățîșarea ei de fericită plăcere, nu-s proprietatea ei?

Să-ți răspundem tot c’o ’ntrebare, cititorule.

Cînd cauți, să te ’mpodobești, năzuind, să-ți adaogi flori la pălărie, inele ’n degete, ceas la brîu, baston în mîna și să-ți răsucești mustățile, ori să ți le și razi, oare nu faci, toate astea, ca mai vîrtos să placii celor din jurul tău? Oare, nu-i mai degrabă o dorință ne ’nfrîntă ’n noi, de-a scăpa de strimtoarea eului nostru, gătindu-ne? Într’adevăr, de multe ori găteala și ’mpodobirea ne ruinează sănătatea și ’n stările noastre, ne rup nemilos punga și totuși, cu toată tristețea și durerea, ce ne-o poate cășuna trupește, ne răsplătește simțămîntul nostru de măgulire,

că’n sfîrșit, putem place altora. O fi, poate, asta o trufie? Dar, însă-și trufașul stăruie, să placă, să se arate altora mai mult de ce este, prin urmare, găteala și podoaba e departe de-a o face cine-va pentru sine, ci vecinic pentru ochii altora. Iată, așa dar, că podoabele și gătelile nu pot fi nici ele, n’au nici un rost să fie, ținute drept proprietatea sau însușirea fie-căruia ’mparte, cînd ele urmăresc împletirea dragostei între oameni, prin a se face cît mai plăcuți unii altora. De aceea, obicinuit la Arimani, podoabele scumpe, nu se ține ’n dulapul fiecărui. După cum știm, casele de locuit arimane alcătuesc, în felul lor, cîte-o mică stupină. Înși-și perechile, ce locuesc în ele, între alte săli comune, au de comun și cîte-o sală de găteală. În această sală se țin toate podoabele, cu care se pot găti locuitorii caselor deopotrivă, unii, cît și alții. Firește stăruința este, ca să fie atîte podoabe, cît să se poată deodată găti cu ele toți din casă. Dar dacă fie-care ar avea mereu aceleași podoabe, să se gătească, ar ajunge vremea, să nu-i mai mulțumească pe nici-unul. În firea omenească se oglindește însă-și rîvna tuturor faptelor firești, care-și schimbă podoaba ’nfățîșerii lor, cel puțin, după vreme. Astfel, într’o zi e soare senin, alta zi e mohorîtă; copacii ’nfloresc primă-vara, frunzele lor i ’mpodobesc atunci ’ntr’un fel, vara altfel, și toamna mai altfel. Tot așa luînd seama, vom vedea o vecinică primenire ’n înfățîșarea aceluiași fapte firești. Oamenii nu pot nici ei să iasă din rîndul Firei. De aceea-i vedem mereu plini de năzuință, să se tot schimbe în gătelile lor. Pentru a mulțami această rîvnă omenească, Arimani își țin gătelile ’n de comun, așa fel ca să și le poată schimba ’ntre ei, ’mpodobindu-se cu ele fiecare, cînd într’un fel, cînd într’altul.

Cum bine se vede, cititorule, prin faptul că-și țin Arimani podoabele și gătelile scumpe, cum le-am zice noi, – aurăria, pietrele nestimate, mărgăritarele și alte de-acest fel – ținîndu-le ’n de comun, care-și cu casa, nu numai că nu sînt stingheriți în plăcerile lor, dar dimpotrivă și le pot mulțami după gust, fără să mai jinduiască, felul unuia, sau al altuia de găteală.

Dar, pentru o mai bună deslușire, de cum se 'nțelege proprietatea obștească la Arimani, ne 'ngăduim, cititorule, a trece, cum le-am prins și noi, câte-va 'nsemnări, auzite din gura însă-și a oamenilor aceștia.

“Orice proprise din avutul obștesc, pe seama insului, – spun ei –, fără ca el să stăruie, prin munca lui, să 'mplinească golul, ce face 'n acel avut, este o nedreptate făcută pe seama altora, care trebuie să muncească, astfel și pentru acela. Este un furt, o hoție.

“Așa fiind, ce cuvînt poate pecetlui fapta celui ce-ar cuteza, să proprească, numai pentru sine, aerul văzduhului, sau lumina Soarelui? Oare nu tot așa fac aceia, cari-și însușesc uscatul pămîntului, îngrădindu-și-l cu hotărnicirile lor? Căci, ce deosebire are uscatul Pămîntului, de aerul acestuia, sau măcar de lumina și căldura Soarelui? Au, nu-i și el darul acelorași țării ale Nemărginirii, ca și acestea? Cu ce drept, să-și proprească atunci, unii, sau alții dintre oameni, părți din uscatul Pămîntului, pe seama lor-le?

Știm. Lumina Soarelui și aerul fug împrejurul nostru, ca năluca, nu pot fi proprite, cîtă vreme uscatul este statornic, poate fi țărucit între răzoare. Dar, numai faptul acesta ajunge, să 'ndrituiască nedreptatea cotropirii pămîntului, de către unii 'n paguba altora?

“Uscatul, apa, aerul Pămîntului sînt cele trei însușiri, ale Firii, care 'n plămădirea lor cu lumina și căldura Soarelui, zămislesc, hrănesc și perindează viața pămîntească îndeobște și prin urmare și viața oamenilor. Lipsind una din aceste însușiri ale Firii, viața pămîntească, cu a noastră cu tot, nu s'ar putea nici bănuși, măcar. Uitați-vă 'n vremea secetei, cînd din pricina lipsei de apă, erburile se usucă, vitele nemai avînd ce paște, mor, iar oamenii tînjesc și pier lîngă ele. În mijlocul Firii totul și toatele atîrnă unele de altele. Ce s'ar întîmpla, să lipsească uscatul? Firește, aceeași prăpădenie a vieții. Dar, pentru a se desfășura în plin viața erburilor, se cere să aibă apă, uscat, aer, căldură și lumină de Soare din destul, pe cît le-ar face trebuința, ca toate firișoarele vieții lor, să fie 'ndestulate deopotrivă de binefacerile acestor daruri ale Firii,

din care li se plămădește viața. Dacă una din toate acele cinci însușiri firești, n'ar fi 'ndestul de la 'ndămîna unui firișor de iarbă, bunăoară, firișorul aceasta ar tînji, n'ar crește și n'ar înflori, să rodească, pe cît firea lui îi cere. La fel se va întîmpla și cu viața vietăților mișcătoare, la fel se va 'ntîmpla și cu viața omului. De aceea, ori-cît de-o potrivă s'ar face, de pildă 'ntre toți oamenii, împărțirea uscatului, – întru cît el nu înfățișează dearîndul aceleași bune 'nsușiri pentru traiul omului, – o parte din oameni, dacă nu cea mai mare parte, ar fi lipsiți de cele mai neapărate trebuinți de viață și asta-i nefiresc, prin urmare, e o nedreptate. Ce să mai zicem, însă, cînd prin silnicie, sau vicleșug, unii sau alții ar isbîndi, să cotopească uscatul, proprindu-și-l între răzoare?...”

După cum știi, cititorule, în părțile noastre, tocmai așa se și 'ntîmplă. De aceia mai știi, că cei lipsiți de hrana, ce le-o poate chezășui lipsa Pămîntului, se văd nevoiți, să dea 'ngenunchi înaintea celor cari proprec în mîinile lor uscatul. Nu-i așa, cititorule, că din asta purcede sadul tuturor asuprior dintre oameni?

Să vedem însă, ce ne mai spun Arimani în această privință.

“Iată pentru care judecată, noi Arimani, ținem uscatul, ca și toate celelalte 'nsușiri ale Pămîntului, cum este aerul și apa, le ținem deopotrivă între noi, spre folosința tuturor, fără deosebire, cum de pildă, ne bucurăm și de lumina și căldura soarelui.”

“Cît privește roadele muncii omenești, cine-ar cuteza, să-și însușească 'n chip stingher, vre un DREPT asupra lor, măcar asupra unor părți din ele?

Dar, care să fie „d r e p t u l” fie-cărui om în parte?

De 'ndată ce se naște cineva, are căderea, să trăiască. Tot dreptul omului se 'nceagă 'n această cădere, ce are de-a trăi, întru cît nașterea lui se datorește unor îmbinări de 'mprejurări, cu rostul lor deosebit, în mersul celorlalte 'mprejurări firești. Ori-ce fapt izvorît din îmbinarea 'mprejurărilor firești, caută să-și urmeze deplina lui desfășurare. La fel este și omul, care năzue, să-și desfășure viața, chitind să și-o trăiască

în toată plinătatea ei. În vedere asta, oamenii s'au adunat și s'au întovârșit, dintru 'nceputurile lor, ca mai vîrtos să-și poată agonisi și făuri prin puteri și iscusinți unite, cele neapărate traiului, mereu în luptă cu asprimea tuturor împrejurărilor. Vremuri, după vremuri de stăruitoare trude și iscusinți, ale rîndurilor de oameni, ce s'au pîrindat pe fața Pămîntului, de la ivirea 'nsă-și a vieții omenești, îngrămădit-au comori, peste comori de cunoștinți și propășiri, din care treptat, trasu-și-au oamenii înlesniri și noi destoinicii, ca să-și poată atinge astfel, cît mai deplin, desfășurarea vieții lor.

“Oare, comorile acestea, ce sînt ele mai mult, decît însă-și moștenirea muncii și strădaniei tuturor brațelor de muncitori, ce s'au pîrindat pe Pămînt, trecînd-o 'n toate vremile, din mîna 'n mîna, mereu adăogînd-o și desăvîrșind-o? „Așa dar, din această uriașă și stăruitoare moștenire de vrednică destoinicie omenească, nimeni nu-și poate 'nsuși, ca pentru sine, nici-un strop. Dimpotrivă, tot omul își are chemarea, să stăruie tot mereu 'nainte, a desăvîrși, fără să risipească, comoara moștenită, supt pavăza căreia s'a născut și-și poate chezașui traiul și viața...”

Cetitorule, iată, de pildă, ce asemănare mi-a făcut în privința asta un Ariman.

“Averea 'ngrămădită de munca veacurilor, a ne'ntinatelor strădanii omenești, se poate asemana, spunea Arimanul, cu apa mărilor și-a oceanelor. În largul și adîncul acestor ape, neconținut, din vecii veacurilor, se revarsă apele tuturor rîurilor de pe uscatul Pămîntului. Cărui rîu i s'ar putea alege drept partea lui din largul mărilor? Cum i s'ar putea desluși stropii apelor lui din amestecul tuturor apelor, scurse și 'ngrămădite 'n oceane, clipă cu clipă, din tot adîncul vremurilor? Și cu toate astea, fie-ce gîrlă de pe uscat își datorește izvoarele, tocmai apelor îngrămădite 'n mări. Întinsul apelor aburînd de dogoarea Soarelui, își ridică cețurile, care 'nățîndu-se 'n susul văzduhului, le rostogolesc bătea vînturilor în valuri de nouri, purtîndu-i deasupra uscatului, peste care slobozindu-și apa ploilor și nămeții zăpezilor, adapă 'n

nesfîrșit matca izvoarelor. Așa dar, o vecinică împrumutare 'ntre mare și uscat. Noianul apelor din ocean, alcătuește nesfîrșitul hambar, din care apele uscatului, își trag ființa.

“Aidoma-i moștenirea muncii trecutului omenesc. Ea este oceanul de viață, ce stă deschis deopotrivă tuturor oamenilor, să se 'ndulcească și să-și înlesniască traiul, din izvoarele lui. Cînd ne stă ast-fel deschisă 'n față, ca masă 'ntinsă dinainte, toată moștenirea de comori, agonisită de toate strădaniile omenești, din veac și pîn'acum, pentru-care cuvînt, să ne gîndim care-va a lăcomi, să punem la o parte ceva din belșugul acesta, cînd l'avem mereu la 'ndămînă, să ne îndulcim din el, după trebuinți?

Pentru copii?

Dar și ei găsi-vor aceeași deschidere largă, să-și însușiască din bielșugul obștească, pe cît le vor cere trebuințile. Zestrea muncilor și iscusinților omenești, în Arimania noastră, stă vecinic la îndemîna oamenilor, precum deschise stau apele mărilor, între uscaturi. Și fără ca nimeni să cugete a 'ngrădi cîtu-și de puțin din această zestre obștească, dimpotrivă fie-care Ariman este călăuzit toată viața lui, de gîndul, cum să-și dovedească cît mai bine, stăruința de-a mijloci, să preamărească, să desăvîrșiască și să întărească stîlpul acestii moșteniri de hărnicie omenească, ce trebuie să păstreze, supt pavăza strălucirii ei, viața 'n veci, a neamului ariman. Treptat ce-și soarbe zilnic fie-care din această nesfîrșită comoară obștească, o și împlinește, adăogîndu-i puțința muncii sale. Întotdeauna rodnicia muncii, în Arimania, trece peste marginile 'ntrebuințării, întocmai precum gîrlele-și revarsă'n largul mărilor, ape cu mult mai mari, decît li sînt izvoarele. În atare chip ne punem vecinic la adăpostul vre-unor triste 'mprejurări, cînd ar veni vremea, să nu putem agonisi, de pildă, din pricina secetelor neprevăzute, sau altor asemenea năpăstuirii, cît să împlinim cele 'ntrebuințate.”

Să vedem acum cetitorule, cum înțeleg acești minunați Arimani „dreptul”.

“Prin urmare, se rosti mai departe Arimanul nostru, care poate fi „dreptul” unuia asupra avutului obștesc, această comoară ’ngrămădită de hărnicia trudelor strămoșilor și ’ntr’una adăogită de munca zilnică, a tuturor trăitorilor din vremea de față? „Dreptul meu”, de pildă, *este însăși trebuința mea de a trăi*. Voi lua din avutul obștesc, pe cât îmi va cere această trebuință. Luînd mai puțin, voi suferi, viața nu-mi va fi trăită ’n plin, mă voi stinge ’nainte de vreme, sau voi duce-o ’ntru’un vecinic chin și amar, în sărăcie și mizerie. Dimpotrivă, luînd mai mult, de cât îmi va face trebuință, voi rupe din „dreptul” altora, într’cât fiecare semen al meu are același „drept”, să viețuiască, ca și mine.

“Dreptul meu”, „dreptul tău”, „dreptul fie-căruia”, este după judecata noastră arimănească, *unul și același drept de viață al tuturor, fără nici-o deosebire*. Cu toți ’mparte sîntem doar, aceleași făpturi omenești, înviorați de același sînge, purtînd aceleași mădulare, cu aceleași nevoi, dornici de aceleași lucruri, unul, cât și altul. Măsura nevoilor și bucuriilor noastre le cumpănim între noi, prin însă-și cerințele noastre firești. Unul va mîncă mai mult, altul mai puțin și iată cumpăna-i făcută. Unul va ’mbrăca o haină mai scurtă, altul mai lungă și iară-și cumpăna-i făcută. Unora le vor place teatrul, altora muzica și jocul; unii vor zburda prin grădini, alți-și vor desfăta cugetul, cercetînd tainele Necunoscutului și mereu cumpăna se va face ’ntre toți... În Arimania toți și toate își găsesc cîmpul larg și deschis întru desfășurarea vieții lor în plin, fără ca nimeni să-și însușească de la masa belșugului obștesc nici mai mult, nici mai puțin, de cîtu-i face trebuință; iar trebuințele tuturoră învrîstîndu-se, se precumpănesc mereu între ele. Iată pentru ce ’n Arimania oamenii trăesc în pace și ’n plin, precum trăesc stolurile de rîndunele ’n largul văzduhului...”

Această ’nțelepciune călăuzește, cititorule, mersul tuturor treburilor în Arimania. Pămîntul, apele, ca și toate mijloacele și uneltele lor de viață și muncă și le stăpînesc în cea mai desăvîrșită devălmășie frățească, la fel bucurîndu-se de toate bunurile și bielșugul lor. Cu chipul acesta,

Arimanii pututu-și-au ’ntocmi, în toate amănuntele vieții lor, cumpăna celii mai desăvîrșite dreptăți, stingînd ori-ce urmă de pricină și gîlceavă și așternînd domnia Buneiînțelegeri între oameni.

9. LEGI, TRIBUNALE, PUȘCĂRII, MORALĂ, SPITALE

Iată alte așezăminte, despre care iarăși nu se mai știe astăzi nimic în Arimania, în felul știut de noi.

Văzurăm, cititorule, că ntreaga orîndă, a tuturor treburilor arimane este călăuzită și ndrumată, în toate amănuntele ei, de așezămîntul sfaturilor, despre care vorbirăm mai acum. Hotărîrile acestor sfaturi, însă departe sînt, măcar ca vre-o asemănare, de ceea-ce cunoaștem în părțile noastre supt cuvîntul de legi, regulamente, statute, și a. m. d.

Arimanii, prin înțelepciunea lor, și-au dat seama, că ori-cîte legi și regulamente s'ar face de oameni, ori cîte porunci și cu toți jandarmii, ce li s'ar pune nprejur, oamenii, în clipele vieții lor de toată ziua, se călăuzesc numai după aplecările firii lor, ce purcede dintr'o veche și treptată deprindere, vecinic urmînd în de aproape însă-și cerințele împrejurărilor, în mijlocul cărora trăesc. Aceste aplecări firești, ce ndrumează, de fapt, peste toate legiunile și regulile poruncite, însă-și viața zilnică a oamenilor din stările noastre, noi le cunoaștem supt numele de *obiceiul pămîntului*, sau, pe scurt, *obicei*. Dar acest obicei, călăuzitor al vieții omenești, purcede din izvorul însă-și al cunoștințelor pipăite și ngrămădite n ființa fie-căruia din noi, prin necontenita atingere cu toate mprejurările, prin care trecem și adăugate învățămîntelor, ce ni le nsușim prin sînge, de la moșii-strămoșii noștri. Ne dăm seama, că avînd o atare adîncă rădăcină și așa de stăruitoare învățatură de toată clipa, prin faptul traiului în mijlocul împrejurărilor, ce ne mprejmuesc, ne dăm seama, că obiceiul sau, deprinderea nu poate fi înfrîntă n firea omului, decît odată cu înfrîngerea însă-și a ființei sale.

Adu-ți aminte, cetitorule, cîte bătăi sau cel puțin ocări, n'ai luat, cînd în pornirea firească a cugetului tău de copil ne'împietrit de

cătușile opreliștilor nefirești ale civilizației stării, în care trebuia să trăești mai tîrziu, cîte umilinți în sfîrșit, n'ai îndurat, cînd fie-că văzîndu-ți tovarășii tăi de joc și petrecere mai flămînzi, ca tine, ai luat din casa părintească pîne, sau alte bunătăți și le-ai dus, sau fie-că ndemnat de foame ai sărit pîrleazul unii grădini, ori ai pus mîna n grămada negustorului, pe lîngă care treceai? Adu-ți aminte, că cu toată ocara și povăța, nu ți-a putut eși din minte, cugetul ce vecinic te ndemna, să năzuiești a lua, de unde este, cînd foamea îți da ghes. Sau, venindu-ți vîrsta, cu toate poveștile și opririle, n'ai căutat să-ți împlinești îndemnul dragostei? Apoi, dacă stai la un loc cu vecinii tăi, ori cauți prietenia oamenilor, oare nu faci asta din îndemnul cugetului tău, fără nici-un gînd c'ar fi vre-o lege să-ți poruncească asta? Dimpotrivă, cînd legea îți poruncește, bunăoară, să-ți lași satul sau locurile tale și să mergi la cazarmă, o faci, oare, cu bună-voe?

Și cînd ți se spune, că-i dat, ca unii să trăiască din bielșug pe spatele altora, iar tu și cu ai tăi sînteți ursiți a ndura lipsurile și obida sărăciei, oare te mpaci vre-odată cu gîndul acesta? Nu-i așa, cetitorule, că te miri și tu, cînd știi că legile făurite de legiuitorii, ce nfrînează și ocîrmuiesc lumea, poruncesc: *să nu furi, să nu minți, să nu ucizi, să nu judeci strîmb*, și cu toate astea, lumea-i plină de hoți, de ucigași, de nșelători și de judecăți nedrepte? Da, cititorule, o știi și tu prea bine, că pururea, *ce-i oprit e dulce...* Pentru ca să nfrîngă pornirea firească a oamenilor, ocîrmuitorii le-au pus jitari cu arma la piept, și le ține n față veșnic deschis mormîntul temniților. Cu alte cuvinte, legile ocîrmuitorilor nu sînt primite de bună-voe de oameni și fiind-că aceștia, cu toată asprimea pazei, calcă ntr'una aceste legi, înseamnă că ele nu răspund și sînt potrivnice firii omenești. O dovadă despre astea e mai ales faptul, că însă-și ocîrmuitorii, ce meșteresc legile, niciodată nu le urmează, trăind pururea, cum se zice, pe deasupra legilor. Pentru ocîrmuitori, legile lor nu sînt, decît frînele prin care să hărțuiască, după interesele stăpînilor, poporul muncitor, întru cît acesta nu se lasă muls

de bună-voe. Prin urmare, legile fiind întocmite împotriva poporului, stăpînitorii lui n'au de ce să le urmeze. Ei dimpotrivă, își potrivească viața, după toate cerințele plăcerii de-a trăi și 'ntrucît n'au pe nimeni, căruia să-și dea vre-o socoteală, trec peste toate marginile acestii plăceri, pierzîndu-se 'n desfrîul destrăbălării.

Dacă 'n stările noastre sînt stăpînitori, care să-și ocrotească prin atare legi un avut agonisit, prin înșelare și nedreptățire, în Arimania, unde avutul obștesc stă deopotrivă la 'ndămîna tuturor, fără nici-o deosebire, înțelegem că nu-i nimeni, care să se teamă de rîvna și pizma altuia, întru cît ce are unul, poate avea și celălalt, după cum arătarăm în partea trecută a cărții de față. Iată pentru care cuvînt în această țară n'are nimeni interesul, să făurească legi, sau alt-fel de 'ngrădiri, ce-ar putea stînji viața unora, în folosul altora. De aceea hotărîrea Sfaturilor arimane, nu purcede ca o poruncă năzărită 'n capul celor adunați 'n ele. Sfaturile Arimane s'adună, nu să hotărască, precum s'ar înțelege pe la noi. Ele s'adună, s'aleagă, prin luminile aduse de trimișii, ce le alcătuesc, s'aleagă calea cea mai potrivită de urmat cu 'mprejurările locului, în legătură cu 'mprejurările muncii și ale țării și vecinic pe măsura trebuințelor oamenilor lor. Ținînd, însă seama că 'mprejurările firești, cari hotărască și 'mprejurările vieții omenești, sînt într'o vecinică frămîntare, Arimanii înțeleg, să-și potrivească așa fel mersul vieții, încît să nu și-o 'ngrădească nici-odată 'n strîmtoarea vederilor dintr'o clipă. Ei nu-și vecinicesc hotărîrile sfaturilor. Aceste hotărîri sunt socotite drept bune, doar de la ținerea unui sfat, la altul. De aceea sfaturile lor se adună foarte adesea, cînd aleg, care din hotărîrile 'naintașe se mai potrivească 'mprejurărilor, ca să fie păstrate 'nainte, și care trebuiesc înlocuite cu altele, mai potrivite 'mprejurărilor, în case se află, sau se pot întrevece mai departe.

De cele mai adesea Sfaturile lor, mai ales cele mari, cum ar fi *Marele Sfat al Comunii* și *Marele Sfat al Țării*, se 'ntrunesc nu atît, să hotărască ce trebuie să facă oamenii, ci mai vîrtos să consfințească ceea-ce ei

făcut-au, sau sînt pe cale să facă, supt imboldul 'mprejurărilor, ce nu dau întotdeauna pas de prea multă așteptare.

Cu alte cuvinte, Arimanii caută vecinic să-și potrivească toate purtările, după însă-și cerințele 'mprejurărilor firești, din afară și-a 'mprejurărilor năuntrice vieții lor, din punctul de vedere al nevoei tuturor și-a fie-căruia 'mparte. Să nu ne uităm, cetitorule, că toată bătaia de cap a Arimanilor este, ca să potrivească astfel lucrurile, în cît unul să nu fie mai mulțumit, sau mai nemulțumit de cît altul. În sfîrșit înțelepciunea lor cea mare este c'au putut, să-și însușească pe deplin tot rostul *legilor firești*, sau mai bine zis, al chipului de cum se desfășură și se 'nrîuresc între ele faptele Firii. Călăuziți de această 'nțelepciune, urmăresc să-și desfășure viața în larg și'n plin, vecinic stăpîni pe mersul ursitei lor, căreia îi închină tot, ce i-ar fi spre 'nlesnire și folos. Grijă Arimanilor se 'nfrigurează după vecinica năzuință, ce au să-și facă cît mai deschis drumul în nemărginitul necunoscut al lumii, să și-l lumineze și să și-l însușească, mereu în vederea a tot mai deplinei lor desăvîrșiri. Așa dar, ei nu mai au vreme, nici folos să-și prăpădească viața 'n nimicuri și gîlceve, cînd cumînțenia lor chitește vecinic, să se 'ntreacă cu însă-și adîncul înțelepciunii, ce se oglindește 'n toate faptele Nemărginirii.

Călăuziți de-o atare cumînțenie, Arimanii, era firesc, să nu mai simtă nevoea tribunalelor, sau altor fel de judecăți, care să le cîntărească faptele, nu după dreptate, ci după folosul pungii celor avuți, ca la noi. Ce rost ar mai fi avut tribunalele 'ntr'o țară, unde se judecă, nu după legi plăsmuite de patimile unor ocîrmuitori, ci după însă-și desfășurarea faptelor, în lumina cunoștinții, în care le hotărască 'mprejurările, să se desfășure? Tot pe același cuvînt, nu-și mai au rostul nici avocații.

Și iarăși, cititorule, să ne-aducem aminte, că'n Arimania ne mai fiind nici-o deosebire de stări între oameni, firesc este, ca și tuturor păcatelor, ce isvorăsc la noi, tocmai din pricina acestei deosebiri de stări, ca de pildă, furțișagurile, tîlhăria, călcarea hotarului, rîvna, invidia, înșelătoria și omorul, ce vine ca o neapărată urmare a unor atare zavistii,

li-i sleită matca 'n această țară, unor atare păcate. Or, tocmai pe isprava acestora se 'ndrituesc tribunalele noastre, iar avocații, ațînîndu-le calea, trăesc pe seama lor, precum trăesc viermii pe seama putregiunilor. Pe același cuvînt, nu mai au nici-o chemare la dînșii, nici pușcăriile, ce 'ncunună ființa tribunalelor civilizațiilor noastre.

Dar, cu toate astea, cine și unde s'ar putea închipui desăvîrșirea, desăvîrșirilor? Însă-și Firea'n strălucita și grozava-i chibzuință a tuturor faptelor sale și tot trebuie să 'ntîmpine abateri neprevăzute, care să-i zdruncine de multe ori, măcar în scurt, mersul așezatei sale nemărginiri. Cu atît mai vîrtos, nici viața omenească fără greșeli și abateri, de la mersu-i hotărît, nu se pomenește. Așa dar și Arimanii, oameni fiind, tot cei omenesc nu le poate fi strein, căci greșelile sînt ale oamenilor. Dar greșelile omenești purced dintr'un adînc amestec de 'mprejurări, ce trebuie judecate, spre a fi 'nțelese, ci nu osîndite. Ca atare fac și Arimanii.

Ca să poți judeca pe cine-va, este mai întii, neapărat, să-l cunoști și să-l cunoști deaproape. Cine-l poate cunoaște mai bine însă, pe-un om, decît însă-și cei în mijlocul cărora trăește? Iată cuvîntul, pentru care greșelile întîmplătoare ale Arimanilor sînt judecate 'n adunarea sfaturilor lor, cele mai apropiate de cîmpul vieții celui căzut în ispită.

În judecarea lor, sfaturile Arimanilor cumpănesc fapta împlicinatului, cu nemijlocitele 'mprejurări, în mijlocul cărora a fost săvîrșită, țînînd seama și cercetînd atît împrejurările 'naintașe acestora, cum, nu mai puțin socotînd trecutul și mai cu deosebire moștenirea sîngeiului făptașului. Abia după căpătarea acestor lumini, sfatul își rostește cuvîntul.

Obicinuit, greșelile, socotite ca atare de Arimani sînt prea puține, fiind-că 'n traiul de largă plinătate a vieții, nici n'au cum înîmpina mai multe. Lăcomia și năzuința de predominare, nesocotința muncilor obștești, risipa sau destrăbălarea, dosirea vre-unii boli, nesocotința hotărîrilor sfaturilor, apoi atingerea cinstii și ființii semenului, dar grozavul

păcat, ce nu poate fi 'ngăduit la Arimani este ascunderea adevărului, iată 'n sfîrșit greșelile, ce pot fi osîndite la Arimani.

Celui căzut pentru 'ntîiași dată 'n mreșile vre-unui atare păcat, sfatul, care-i va judeca fapta, se mărginește a-i da o povață frățească, spre a căuta altădată, a-și abate ispitele.

Dar cum se poate ține seama de hotărîrea unui sfat, cînd în Arimania nu se află nici poliție, nici jandarmi și temniceri, sau alt soi de împlinatori ai dreptății, cum s'ar zice la noi?

Cititorul, cînd ți se 'ntîmplă să faci cîte ceva, de care să-ți fie singur rușine c'ai făcut, oare, cine-ți zămislește 'n ființa ta părerea de rău, c'ai săvîrșit, ceea ce nu trebuia săvîrșit? Este cineva din afara ta, ori este un duh necruțător în tine, ce-ți scoate pe ochi faptele? Zîmbești și răs-punzi: mustrarea de cuget.

Acesta-i jandarmul necruțător, de care se teme ori-ce Ariman. Acesta-i judecătorul, pe care nu 'ndrăsnește, să-l supere, întru cît de ochiul și dojana lui, știe Arimanul, că nu se poate ascunde nici 'n visul nopților. Să nu uităm, c'lătura de acesta, veghează de-aproape și părerea semenilor, în mijlocul cărora-și petrece viața cine-va. Celui ce-ar cuteaza, să nu ție 'n seamă judecata unui sfat, i s'ar feri din cale toți, mai abitir de cum s'ar feri din calea unui ciumat, căruia tot i se cuvine un ajutor. Atunci, cum ar putea trăi omul singur, între oameni? De cît s'ajungă Arimanul arătat cu degetul, sau de batjocura a lor săi, mai curînd își face seamă singur. Dimpotrivă, toată mîndria fie-căruia stă 'n mulțumirea de-a se ști, că-i de laudă 'ntre semenii lui, prin virtutea ce-și face, să 'ntreacă așteptările, întru fapte de obștească bucurie.

Atare oameni, firesc este, să n'aibă alt privighetor asupra vieții, decît însă-și cugetul lor, cu atîta mai vîrtos, că pe temeiul acesta, se clădește întreaga lor morală. Alt d-zeu, în afară de sine, Arimanul nu cunoaște. Pe dumnezeul nostru, de pildă, credințioșii lui îl pot adormi, plătînd popilor să-l ademenească, prin cîntări de laudă deșartă, iar pe judecătorii tribunalelor noastre îi poți plăti, să-ți cruțe pedeapsa, sau

punîndu-ți avocați cu plată, le poți înșela judecata. Cine-ți poate înșela cugetul, odată ce ți l'ai trezit în adîncul creierilor tăi? Au, oare preț laudele și banii în fața cugetului tău? Pot ele, să-ți stingă făclia cugetului, ce nu adoarme, de cît odată cu viața ta însăși?

Înțelegi acum, cititorule. Credinciosul, care-și răscumpără păcatele, plătîndu-i leturghia popei, poate cădea 'n ispita lor iarăși la ieșirea din biserică, căci se va mîngîia cu gîndul, că plătînd altă leturghie aceluiași popă, sau altuia, d-zeu, îl va erta. Eșînd pe ușa tribunalelor, făptașii, nu se vor îndrepta, fiind-că se bizue pe meșteșugul avocaților, ce știi să 'ncurce cumpăna dreptății, bani să ai să le dai. Iată de ce la noi morală nu poate fi, cîtă vreme ea purcede din temerea unui D-zeu grozav, dar care se lasă 'ncîntat de laudele preoților, ce se vînd pe bani, sau din teama legilor, ce pot fi răstălmăcite de avocați. Dimpotrivă, Arimanii temîndu-se numai de ei și negăsindu-și altă mîngîiere și liniște sufletească, de cît în curățenia cugetului lor, sînt cei mai morali oameni, cunoscuți pe fața pămîntului.

Cu această minte, deprinsă din brațele mamelor lor, suptă, am putea zice, odată cu laptele acestora și desăvîrșită 'n toată vremea creșterii lor, Arimanii și-au închegat între dînșii acea ascultare, sau disciplină sufletească, singura călăuză și poruncă, ce trebuie să dăinuiască 'ntre oameni. Vei putea pricepe acuma, cititorule, cînd vom spune că rarile abateri ale unor atare oameni, cari s'ajungă pînă la judecata Sfaturilor, sînt ispășite de cei împricinați, fără nici-un murmur. Chiar cînd ispășirea s'ar părea unuia prea aspră, nu va cîrti, ca să dovedească, cu atît mai vîrtos, că cinstește prea mult obștia, din care face parte, ca s'o tulbure prin neascultarea lui, urmărînd, să-și dobîndească astfel lauda, nici de cum hula semenilor săi, atît cît va trăi, cît și 'ntru vecinica lui pomenire.

De obicei, pedepsele în Arimania se mărginesc la următoarele: *oprirea, pe-o anumită vreme, de-a lua parte la întrunirile Sfaturilor; ștergerea dreptului de-a înfățișa ca trimis, în ori ce 'mprejurare,*

cuvințul sau interesele a lor săi, iarăși pe o anumită vreme; trimeterea celui greșit, într'alt ținut de țară, cînd și-ar repeta vina, ca să-l scoată de supt înrîturirea unor înprejurări, ce nu i s'ar potrivi firii sale, în sfîrșit, cînd și-acolo ar stăruî în păcatele lui, trimeterea într'o casă de sănătate. Firește, un atare om nu poate fi de cît bolnav, cînd oricum ar fi așezat, cade mereu în mreșile unor acelorași păcate. El este vrednic de mila obștească, nici de cum de ură. Cu atît mai mult, că unui astfel de om îi trebuie căutate pricinile faptelor lui în alcătuirea însăși a ființei sale, în moștenirea sîngelui său, ce-i poate pîrînda, ori-cui, racila veche a unor păcate din strămoși, de care dînsul, o să fie cu atît mai puțin vinovat... Dar, așa ceva cititorule, judecă numai Arimanii...

Ispășitorii greșelilor lor, ori-unde și ori-cum și le-ar ispăși, nu li se știrbește nici-un alt drept de viață, întru cît Arimanii urmăresc îndreptarea greșităților, nici de cum nimicirea lor.

Spuneam mai sus, că greșeala, sau păcatul cel mai mare, la Arimani, este socotit în *rostirea neadevărului*, sau *minciuna*. Cel dovedit făptașul unii atare greșeli, chiar după ce și-ar ispăși osînda judecății, vecinic este ocolit de semenii lui. Vom înțelege strașnicia asta, cititorule, față de mincinos, cînd știm, după cîte văzurăm, că toate legămintele și faptele vieții arimane sînt închegate pe 'ncrederea cea mai deplină, unora 'ntr'alții. Cine-i în stare să mintă, nu poate fi nici omul de cuvînt. Întotdeauna, prin urmare, el poate 'nșela buna-credința obștiei și nădejdea semenului său. De aceea, atîta pornire la Arimani împotriva celor ce-ar stăruî în dosirea adevărului, în cît nu a rare ori s'a 'ntîmplat, unor atare bolnavi, ca să scape de hula semenilor, să-și pue singuri capăt zilelor.

Pomenirăm, în cele de mai sus, despre *casele de sănătate*. Aceste așezăminte înlocuiesc, în Arimania, ceea-ce cunoaștem în părțile noastre, supt numirea de spitale. Dar cîtă mare deosebire este între ceea-ce iarăși cunoaștem noi pe-aici, cu numele de case de sănătate și între cele ale Arimanilor...

Fie-care comună își are 'n Arimania *Casa ei de sănătate*, pururea stînd la 'ndămîna celor suferinzi, fiind puse supt îngrijirea sfatului medicilor și-al ajutoarelor lor. Aceste case de sănătate, alătura de *Casele de liniște a bătrîneților*, alcătuesc la fie-care margine de comună, în mijlocul celor mai încîntătoare grădini, așezămintele cele mai îngrijite și mai frumos împodobite, din cît se pot închipui pe lume 'n felul acesta. O vecinică muzică alină 'n taină suferințele bolnavilor, iar ridicății de pe boală, pînă la deplina lor întremare, au la 'ndămîna, desfătările grădinilor, crîngurilor, și-ale apelor dimprejur, ca și teatrele, bibliotecile și jocurilor plăcute ale numitelor așezăminte.

Să nu scăpăm din vedere, cititorule, s'adăogam, că 'n Arimania unele boli bîntuitoare, din lumea noastră, cum ar fi oftica, lepra, pelagra sau jupuiala, boli lumești, cu toate păcatele, ce izvorăsc din ele, beția și nebunia, aceste boli ale sărăciei, ca și bolile eșite din toate destrăbălările boerești, cum ar fi la noi, îngrășarea peste măsură, lenea oaselor și a creerilor, sau plictiseala și alte de felul acesta, în Arimania nu se mai întîlnesc, de cît arar, ca racili răsuflete, dintr'un depărtat trecut. Nu mai puțin, nu se mai știe nici de molimile fulgerătoare, ce s'abat cînd și cînd asupra civilizațiilor noastre, ca niște plăgi ucigătoare, cum ar fi ciuma, holera, tifosul și altele.

Un popor, care trăește prin toți înșii, ce-l alcătuesc, în deplin bielșug, într'o cuminte cumpătare totodată și care strălucește, în toate apucăturile sale, printr'o nespasă curățenie, unde și-ar mai scăpa din vedere vre-o porțiță deschisă molimilor, al căror sad și desfătare li-l dăruiesc numai sărăcia, desmățarea și urăciunea murdăriei?

10. RÎNDUL DRAGOSTII

Citorule, cu bună seamă, te-ai putea 'ntreba, în ce fel au deslegat Arimanii, cea mai încurcată dintre pricinile, ce nu mai puțin turbură și strică liniștea sufletească a celor mai mulți, dacă nu a tuturor din părțile noastre, adică pricina, sau faptul dragostii?

Să ne 'nțelegem, însă, asupra cuprinsului firesc al acestui fapt.

În toiul primăverii toate erburile și toți copacii își desfăc mîndrețea florilor, răspîndind, în juru-le miresme 'mbătătoare. În toiul primăverii toate paserile-și fac cuib și se 'ntrec în tot felul de cîntări. Și 'mpodobirea florilor și cîntarea paserilor se părindă 'n toate primăverile anilor, cît trăește fie-care fir de iarbă, fie-ce pasere. Acestă neștirbită părindare, la erburi și la paseri, ca și la toate vietățile pămîntului, ce-și mărturisesc, mai cu deosebire tot primăvara, năzuințele dragostei, nu ne dovedește oare, că e prea firesc faptul dragostilor, tuturor întruchipărilor vieții? Dar, oamenii nu sînt, după toate cîte știm, întruchiparea cea mai desăvîrșită a vieții? Prin urmare, nici ei nu pot să se abată din calea trasă de puternica Fire a tuturor celor văzute și nevăzute de ochii noștrii, nu se pot abate din calea cerinților ei. Dragostea este o neapărată cerință a vieții, precum ar fi însă-și trebuința răsufării aerului, a mîncării și-a băutului. Este, însă, o cerință cu mult mai de cinste și mai trebuincioasă, de cît toate celelalte.

Într'adevăr, dacă toate celelalte cerinți ale vieții oamenilor privesc, de pildă, numai cheazășuirea finții insului omenesc, dragostea, pe lîngă aceasta, de multe ori ridicîndu-se chiar deasupra acesteia, urmărește părindarea neamului omenesc. După cum copacul, ce nu 'nflorește, ori cît de bine-ar fi 'ngrijit, nu face roadă seminției lui, tot așa un om care-ar rămîne sterp de florii dragostii, nu-i vrednic să-și lase urmași.

Dar, iarăși, dacă copacul înflorit nu i-ar scutura vîntul florile, unele 'ntraltele, sau nu le-ar duce gîzele puful de la o floare, la alta, ar rămîne sterp, precum păsărica 'n zădar va cînta și-și va 'mpodobi penele, dacă nu-și va găsi perechea. Oule ei vor rămîne seci. Tot așa, cînd îi vine vremea omului și-i arde sîngele'n dorul dragostii, de nu și-l va potoli, cum firea i-o cere, va tînji, se va trece, ca o lumînare ce se topește, fără să-și dea lumina arderii.

Arimanii, care-și aștern toate mișcările traiului lor, pe temeiul cerințelor firești ale vieții, căutînd, – după cum văzurăm –, să le chezășuiască o cît mai deplină mulțămire, se călăuzesc și din punctul de vedere al dragostei, sprijiniți pe acelaș temei. Dar, nu mai puțin, după cum își regularisesc toate cerințele lor, potrivit trebuințelor neapărate vieții, veșnic oglindite 'n îmboldirea ființii fiecăruia, tot așa-și regularisesc și 'mplinirea cerințelor de trebuință dragostii. De pildă, omul trebuie să mănînce, cînd i-i foame și să bea cînd i-i sete. Numai atunci trupul lui va fi pe deplin mulțămit. Dacă va mînce peste foame și va bea peste sete, își va strica tot așa de mult, ba și mai peste măsură, decît ar răbda foamea și setea. În lăcomie omul se 'nșală și 'nsușindu-și peste măsurile firești ale trupului său, cît nu-i trebuiește, îngrămădește boala 'n toate mădularele lui, treptat, treptat, cu atare lăcomie, pricinuindu-și chiar o moarte prematură, dacă nu fulgerătoare. I s'ar întîmpla, astfel, întocmai ca unui cazan, căruia i-am îngrămădi apa și i-am da 'n neștire. Dar mașina căreia i-am cere mai multă lucrare, decît i-ar îngădui alcătuirea ei, oare n'am împinge-o, cu chipul acesta, să se strice, ori să se tocească 'nainte de vreme?

Netăgăduit, vei zice, cetitorule, lucrurile acestea și le poate judeca oricine. Din nenorocire, credem, – că vei fi de aceeași părere, cînd vom spune –, că 'n civilizațiile noastre, dacă se ține seama de așa ceva, cît privește mașinile, de pildă, în privința vieții omului se trece prea ușor cu vederea, peste cele ce spuseserăm. D'asta se 'ntîmplă atîtea lipsuri și destrăbălări în viața de toată ziua a oamenilor din părțile noastre. Cînd

au prea mult, cînd au prea puțin, din cele ce le trebuie, într'un fel, sau altul, răul este acelaș. Așa li se 'ntîmplă 'n toate ale traiului lor, așa fac și 'ntru 'mplinirea celor cerute de dragoste, pentru că 'n stările noastre, toți oamenii trăesc fără nici un căpătîi, căutînd să-și întocmească orice alt lucru, după șartul lui, numai viața lor nu. În Arimania, unde ajuns-au oamenii la 'nțelepciunea, că numai printr'o cît mai desăvîrșită întocmire și urmare a vieții, potrivit șartului ei firesc, vor ajunge, să-și dobîndească cea mai deplină chezășie a mulțumirilor lor sufletești, ca și trupești, dimpotrivă, acolo aflăm o atare chibzuință 'n legăturile de dragoste dintre femei și bărbați, în cît și'n privința asta Arimanii parcă sînt îndrumați de însăși taina nepătrunselor înțelepciuni, ce strălucesc din toate faptele Nemărginirei. Ca atare, după cum celui căruia nu i s'ar îngădui astîmpărul foamei, rîvnește, cu bună dreptate, să-și însușiască pe furis o demîncare, înțeleg că tot așa vor face oamenii, cînd fățiș li s'ar stînji 'mplinirea dragostei, adică și-ar căuta mulțămirea ei pe căi piezișe, nefirești, prin urmare dăunătoare. Ce se întîmplă, cititorule, cu tinerii și tinerele din părțile noastre, cari, fiind siliți de oprirea prejudecăților, ce le 'ntunecă cunoașterea dreptului adevăr, fiind siliți, să-și înfrîneze cerințele dragostii? Știi prea bine, că acestă 'nfrînare nefirească-i împinge la tot soiul de stricăciuni, sau îngrămădindu-le prea mult în simțuri văpăile nepotolite-ale dragostii, îi face să isbucnească 'n tot soiul de ticăloșenii și destrăbălări, într'o vreme, cînd s'ar aștepta din parte-le o cu totul astfel de înțelepciune 'n viață. Pentru cuvîntul acesta, Arimanii înțeleg, să 'ngădue împreunările dragostelor dintre tineri începînd, fetele de la 16 ani împliniți, iar flăcăii de la 18 ani împliniți. Se ține 'n vedere, că însăși Firea arată fetelor, ca fiind mai de vreme chemate la altarul dragostii, decît băeții. Firește, alegerea 'ntre tineri se face din pornirea bunii lor plăceri. Totuși, atingînd vrîsta de 20 de ani împliniți, nici-unui tînar, băiat sau fată, nu li se 'ngădue, să nu fie împerecheați. Prin faptul acesta, se 'nlătură toate pricinile desfrînărilor din părțile noastre.

Să nu te prinză mirarea, cititorule, când îți vom mai spune, că Arimanii, datorită deprinderii, ca și învățămîntului școlilor lor, au ajuns să 'nțeleagă, că bărbatul nu se cuvine 'n chip fireasc, să-și cerceteze femeea, nici aceasta să-și primească bărbatul, de cît atunci, cînd însă-și trebuința firească a dragostii o cere. Cînd și-arată, bunăoară, copacul această firească trebuință? Nu-i așa, c'atunci cînd înflorește? Oare, nu 'nflorește femeea omului, în fiecare lună odată, pînă să-și prindă rodul? Ei bine, în preajma acestii înfloriri femești, se cade să-și cheme femeea bărbatul. În altă vreme și mai mult decît atîta este o trecere peste cerințele Firii, dăunînd, atît femeii, cît și bărbatului. Pe de altă parte, iarăși Firea ne arată, că odată ce femeea și-a 'nsușit zămisirea rodului dragostii, trebuie să-și oprească chemarea bărbatului, întocmai cum o cloșcă nu primește cocoșul, pînă la scoaterea și sborul puilor. De aceea, Arimancile însărcinate, sînt socotite 'n rîndul mamelor, fiind ocolite de toată cinstea tuturor și cu totul libere de bărbați, pînă la 'nțarcarea copilului născut. În veder' asta, obicinuit, în Arimania, femeile 'nsărcinate trec deosebit, în anumite locuinți, cunoscute, supt numele de „*Cuibul mamelor*”, alcătuiindu-se 'n Sfat deosebit, supt îngrijirea femeilor bătrîne și-a doctoreselor. Odată cu trecerea 'n „*Cuibul mamelor*” femeile rămîn acolo pînă la nașterea și 'nțarcarea copiilor născuți, fiind scutite de ori și ce soi de muncă obștească. Totuși, obicinuit în „*Cuibul mamelor*”, ele se 'ndeletnicesc, fie cu creșterea gîndacilor de mătase, cu creșterea albinelor, cu țesătorii ușoare și cusături de mîină, fie cu cercetări științifice, sau alte lucruri, care, fără să le strice stării lor, le fac mereu de folos și pe-astă cale obșteiei. Ca orice clădire obștească și „*Cuibul mamelor*” este prevăzut cu săli de teatru și muzică, de bibliotecă și alte petreceri ușoare, dar mulțamitoare pentru femeile-mame. Înțarcarea copiilor se face de regulă, la un an de zile. Totuși se poate prelungi la unii copii, mai firavi, firește, după părerea crescătoarelor doctorese.

Eșînd de la „*Cuibul mamelor*”, femeia-și poate urma traiul cu bărbatul avut mai înainte, sau dacă acesta trăește cu altă femeie, este liberă

a se 'nsoți cu altul. După cîte se înțelege, bărbatul a cărui femeie trece 'n rîndul mamelor, rămîne neatîrnat de dînsa, cum rămîne și dînsa de el. Totuși, dacă 'ntre doi se 'ntîmplă o atare 'ncătușare de simțăminte, nimeni nu-i împiedică a se păstra unul altuia, chiar dacă bărbatul, în vremea stării dragostii lui la „*Casa mamelor*” și-ar mulțumi trebuințele firești c'o altă femeie, care i s'ar da, fără supăr, că-i drăguțul altuia.

Cum vezi, dragă cititorule, oamenii din Arimania nu mai sînt stăpîniți nici de acel nenorocit simțămînt al geloziei, care 'n părțile noastre isvorăște, nu din patima curatei dragosti, ce 'ntotdeauna este prea 'ngăduitoare față de iubirea ei, ci din nesățiosul simțămînt al proprietarului, ce se simte lovit, sau jicnit în „dreptul său de proprietate”.

Într'adevăr, legămîntul de 'nsoțire 'ntre bărbat și femeie 'n stările noastre, se 'ntărește întotdeauna printr'un contract, întocmit pe temeiuri negustorești. Chiar cînd prin căsătorie soții n'aduc să-și pue 'ntr'olaltă vre-o avere oarecare, la noi contractul acesta tot se face, ca 'ntre doi negustori, ce-și încredințează unul altuia ființa. Ca și cînd s'ar face schimbul între două vite, liber fiind fiecare, să facă din ființa fiecăruia, ce-o vrea. Dar, odată ce ți-ai dăruit, dacă nu și vîndut ființa către celălalt, nu mai porți asupra-ți nici un drept, întocmai precum n'ai mai avea dreptul, să să te mai atingi nici de părul vitei, ce-ai vînde-o, sau măcar dăruio, fără învoirea noului ei stăpîn. Atare contract se face, la noi, însă-și între doi îndrăgostiți, aduși unul, în brațele altuia, printr'o pornire curată de dragoste. De aceea, după cum se zice așa de cuminte 'n popor, nici „căsătoriile din dragoste nu merg bine”, 'n părțile noastre.

Cu drept cuvînt, de 'ndată ce pornirea firească a fost sugrumată în marginile unui contract, întocmit negustorește, scoțîndu-se astfel ființa îndrăgostiților de supt pavăza dragostei lor și trecîndu-se supt ocrotirea și porunca legilor omenești sau bisericesti, – cu totul potrivnice celor firești, ce zămislise pîn' atunci iubirea, celor ce se căsătoresc din „dragoste” –, pe dată, fiecare din ei, de unde pînă mai atunci tremurase, să nu-și turbure

dragostea sau să nu și-o prăpădească, cu vre-un neajuns, sau supărarea din parte-i, de-acum înainte se pomenește pe deplin stăpîn pe toată ființa, de care altcum se temea mereu, să nu-i sboare. Mai 'nainte iubiții se aveau între ei ca două suflete aburoase, pe cari ar fi putut să le umbrească orice nouaș de ceață. După căsătorie, însă, drăguțul e bărbatul, care nu mai are nevoie să-și dovedească cine știe ce gingășii, ca să-și aibă cînd vrea, cît și cum vrea, pe iubita lui, care și ea e acum nevasta, ce-și privește la fel pe fostul iubit. *De-acum el este bărbatul ei, ea este nevasta lui.*

Legămîntul de simțire al dragostii, se preschimbă, prin contractul căsătoriei, în chezășie de proprietate. De-acum încolo, treptat cu 'naintarea 'n traiul căsniciei, perechea noastră își sleește și-și nesocotește gingășiile, pe temeiul chezășiei lucrului stăpînit. Cînd mai vin și copiii, acestii chezășii i se mai adaugă îndatorirea, să și-i crească, ceea-ce face, cu deosebire 'n lumea săracă, să nu se mai socotească bărbatul și femeea 'ntr'o casă, decît numai din punctul de vedere al grijii de copii. Or, această grijă, cu toate greutățile, nu pot stinge flacăra, 'năbușită 'n necazurile ei, nici decum potolită, – flacăra dragostii –, ce-i gata ori și cînd, să-și ceară partea, ce i se cuvine 'n viață. Iată de ce, însă-și în rîndul săracilor, se 'ntîmplă destul de des, în părțile noastre, cunoscutele călcări pe de lături de „patul cu florile”, rămase 'ntre soți uitate și veștejite. Și care-i omul, bărbat sau femeie, dintre săraci, căruia „să nu-i alunece ochii” 'mprejur, rîvnind pururea să-și caute 'nregirea firii dragostii lui, peste ocolul căsniciei? Cît despre căsniciile, sau „familiile bune” ale bogătașilor, unde bielșugul păstrează chezășia traiului, legămîntul dintre soți, nu-i mai încheagă acolo nici grijile creșterii copiilor, lăsați întotdeauna pe mîinile slugilor. Cu atît mai mult, prin urmare „cucoana” va căuta să-și stingă urîtul cu cîți mai mulți „curtezani”, iar „boerul” se se'ntreacă cu „prieteni”, în alegerea „frumoaselor”. Pentru bogătașii, stăpînitorii stărilor noastre, „familia” este adăpostul, la umbra căruia-și fac toate chefurile, precum supt pavăza averii își deslănțue toate deșăr-tăciunile micimii lor sufletești.

Cititorule, oare nu te-ai întreat nici-odată, ce caută, alături de „sfînta familie” a stărilor noastre, „traftirul”, sau „bordelul” și „hotelul cocotelor”? Și dacă te-ai întreat, nu ți-ai răspuns singur, că se datorește asta, nefireștii întocmiri a familiei acestea? Da, cititorule, în stările noastre, unde totul este clădit pe „dreptul de proprietate al fiecăruia” și familia purcede de la același drept. Fiecare se silește, să aibă cît mai mult, cu prețul de-a lăsa buzele uscate pe toți dimprejur. Ceea-ce nu va putea să-și afle, ca să-și mulțamească lăcomia, – care niciodată n'are sațiu –, în marginile proprietății lui, rîvnește să-și însușiască din „dreptul” altuia. Cu cît averea îl va pune deasupra altora, cu atîta omul stărilor noastre își va 'ngădui, să lăcomească mai mult în toate părțile. Cei mai săraci vor privi mereu cu jînd la el, năzuind în sinea lor, să-i urmeze cît mai deaproape pildele, rămîinînd însă, mereu în marginile puterii lor, pînă cînd, venindu-le la 'ndămînă, sau lingușind mai stăruitor împrejurul vre-unui bogătaș, poate să dea 'n sfîrșit „o lovitură”. O dată lovitura dată, văzîndu-se săracul „deasupra necazurilor”, își va potrivi traiul momîtarînd pe-al celorlalți bogătași, cu toate că pînă mai atunci le destăinuia, pecetluindu-le toate păcatele.

Cum urmează 'n toate, bizuindu-se pe „dreptul de proprietate”, avînd drept călăuză, morala: „facă cine ce-o vrea, numai să poată”, omul stărilor noastre, precum urmează 'n toate, zicem, va urma, neapărat și 'ntru împlinirea cerințelor pornirilor lui într'ale dragostei. Cu alte cuvinte, ne găsindu-se 'ndestulat, din acest punct de vedere în sînul familiei lui, va lăcomi 'mprejur, firește, unul, datorită averii, avînd și de-astădată totul, peste neapăratele-i trebuinți, pe cînd altul, restrîns de sărăcie, va 'njura, defăimîndu-i aceluia traiul destrăbălării, chip, ca să i-l întreacă, cînd împrejurările, fie ele cît de josnice, l'ar arunca 'n rîndul bogătașilor.

Așa dar, cititorule, credem că vei înțelege, de ce Arimani au căutat să se scutească de sfințenia familiei, întregite cu hotelul și traftirul. Cu atît mai mult, făcut-au ei asta, cu cît Arimani socotesc femeea

de-opotrivă 'n dreptul vieții ca și bărbatul. După cum spuneam, altădată, bărbat și femei alcătuesc la dînșii, mădularele unei singure și aceleași ființe desăvârșite, carele este omul. Pe cuvîntul acesta în Arimania însoțirile perechilor omenești sînt făcute pe temeiul liberii alegeri, între îndrăgostiți, fără nici cea mai mică umbră de legămînt negustoresc, sau contract între dînșii. Singura legătură 'ntre soți este aceeași bună 'nțelegere, ce 'ncheagă 'ntreaga rînduială a tuturor treburilor vieții arimane.

Nu vei mai afla, cititorule, nici-umbra de 'njosire femească 'n Arimania, cum se află la noi. Această grozavă decădere a mamelor, surorilor și fiicelor noastre, femeile, ce sînt silite de-atîtea vitrige 'mprejurări ale civilizațiilor în care trăim, să-și vînză trupul, pe uliți, în casele și hotelurile ocrotite, anume pentru asta, de legi, întocmai cum își vînd muncitorii, împinși de-aceleași civilizate 'mprejurări, truda sudorilor și-a creerului lor, toate astea la Arimani, nu se mai află. După cum muncitorii trăesc astă-zi în Arimania, muncind numai pentru 'ndestularea și fericirea vieții lor, fiind scutiți de rușinoasa vindere către stăpîn, ca pe la noi, întocmai astfel trăește 'n această fericită țară femeia, liberă, ca și bărbatul, pe toate 'nsușirile firii ei, gata să și le 'mpreune cu bărbatul, care-i place, cîtă vreme-i place, fără a mai fi nevoită, să-și mai pună darurile dragostii la mezat, împinsă de teama sărăciei, cum se întîmplă 'n civilizata noastră stare de lucruri.

Iată dar, că Arimani știut-au să deslege cuminte și pricina dragostii, potrivindu-și-o, după cum i-au luminat cunoștința legilor firești și 'n această privință. Cît despre cealaltă pricină 'n legătură cu asta, treaba creșterii copiilor, atît de 'ncîlcită la noi, vedea-o-vom, cititorule, trecînd mai departe.

11. CREȘTEREA COPIILOR

Nu s'ar înțelege felul însoțitorilor, dintre bărbați și femei, pe temeiul liberii alegeri a dragostii lor, precum arătarăm mai acum, dacă n'ar fi 'nțeleș Arimani, să-și treacă creșterea copiilor în grija obștească a tuturor.

Privindu-se lucrurile pe deasupra, s'ar putea socoti copii, ca de datorie, să cază numai în grija părinților, cari au privilegiu nașterea lor. În stările noastre, unde familia se 'ntemeează pe „dreptul proprietății”, este firesc, să se socotească și copii drept proprietatea părinților. De altfel, după acest drept, preaslăvit în stările noastre, familia de fapt, purcede de la dreptul de stăpînire, ce și-l însușește bărbatul asupra femeii. Acest drept, curge din negura unor vremuri, cînd femeia era vîndută, ca o vită la tîrg, cum se mai obicinuește de altfel în ori și ce chip s'ar dosi, felul de trecere a tinerii fete din casa părintească, în casa soțului său, însă-și în zilele noastre, la noi. „Dreptul bărbatului” asupra femeii lui este rostit prin toate legiurile și religiile stărilor noastre, cu toată strășnicia și 'n zilele de față. Ca urmare firească, după cum, bunăoară, cine-va-și pune fierul sau pecetea pe lucrul proprietății lui, tot așa în stările noastre, femeia căsătorită-și pierde dreptul numelui său de familie, dîndu-i-se numele familiei bărbatului său. Întocmai precum se cere ca vita cumpărată la tîrg, după legile noastre, să-și aibă un bilet doveditor *a cui este*, schimbîndu-i-și-l pe numele cumpărătorului, aîdoma se 'ntîmplă cu trecerea femeii din proprietatea tatălui său, într'a bărbatului. În chip legal, căsătoria noastră este o singură schimbare de proprietate a femeii, de la tată la bărbat, urmîndu-se, ca la ori-ce tîrg, obicinuitele schimburi de bilete, fără de care, precum vînzarea vitelor nu poate fi recunoscută, tot așa nu se recunoaște nici

căsătoriile, ce s'ar face, în chip liber. Dar, vițelul, ce naște din vita cum-părată de-un proprietar, cade prin faptul acesta în dreapta stăpînire a lui. De aceea el îi pune ferul pecetii sale, trecîndu-l la primărie pe numele său. Deașijderi face bărbatul cu toți copiii, ce i-ar naște nevasta *lui*, chiar cînd nevasta i-ar face dintr'o dragoste lăturașe. Întru cît i-au fost născuți în vremea, cînd femeea *era a lui*, copiii aceștia vor primi, totuși, pecetea numelui bărbatului.

Iată, dar, cititorule, că pînă și zisa dragoste părintească purcede 'n stările noastre din vecinicul „drept de proprietate”, ce le alcătuesc toate temeliile. De-altfel, o știi prea bine, că tatăl, la noi, are dreptul asupra copilului său, ca și cînd acesta ar fi un singur lucru din averea lui. De aceea nu se ține nici-odată seama de aplecările firești ale copilului, care ori-cînd trebuie, să urmeze voința tatălui, în toate mișcărilor vieții, alt cum acesta, – legile noastre-i dă dreptul, – să-și desmoștenească copilul, să-i ceară pedepsirea legilor și pe unele părți îl și poate ucide, fără a-și da seama în fața cui-va.

Și cu toate asta, cinstit judecînd, copilul ar avea mai multă dreptate, să ceară părinților socoteala, de felul cum i-au îngrijit creșterea și deprinderea vieții, bunăoară, întru cît bietul copil nu-i vinovat cu nimic, dacă a venit pe lume. Și iarăși, bărbatul și femeea, căutîndu-și desăvîrșirea vieții, ce vinovați sînt ei, dacă 'ntr'o clipă vrăjită de dragoste, au zămislit un copil, la care n'au avut vreme, nici să cugete măcar, în beția acestii clipe? Dar pe lîngă asta, copilul nu-i chemat el, oare, chiar în stările noastre, s'aducă slujbe, să fie de folos, de multe ori mai mult statului, sau obștiei? Dacă feciorul țăranelui nostru aduce folosul muncii lui casei părintești, nu-și închină el, cei mai frumoși ani ai tinereții în slujba ostășească a statului? Apoi, dacă n'ar fi copiii, cari să'nlocuiască, pe bătrîni și pe cei morți, la toate muncile și 'ndatoririle obștești, ce-ar ajunge obștia, însă-și? De ce această obștie, supt ori-ce față s'ar vădi, de ce să nu-și dea, măcar, atîta osteneală, îngrijind de viitoarele sale brațe de muncă, dacă nu mai mult, pe cît s'ar 'ngriji, de

pildă, să-și întocmească și să-și păstreze mașinile, uneltele, ori vitele-i de hrană? Dar, agerimea și istețimea, ce ascunde fie-ce rînd de copii, ce vin pe lume, nu vor sluji odată însă-și spre folosul întregii obștii, prin născocirile și toate lucrările, ce le întreprinde?

Atare socotinți, ca și altele și mai cu temei de felul acesta, i-au făcut pe Arimani, să treacă toată grija creșterii și-a 'nvățaturii copiilor pe seama întregii lor obștii.

Trecînd vremea de 'nțarcare, copiii arimani sînt îngrijiți și mai departe, tot de mamele lor, în sălile comune, din clădirile „Cuibul mamei”. Firește, mamele fiind mereu ajutate de bătrînele, ce vin de bună-voe a le ajutata. Astfel sînt crescuți copiii Arimanilor, pînă la vîrsta de trei ani împliniți. În această vreme mamele-și pot îndeplini ori ce alte îndeletniciri, făcîndu-și rînd cu soroc fie-care întru privegherea copiilor.

Nu ți se vor părea oare de mirare, cititorule, să treci pe-un cîmp de lucru, de pe moșiile Arimanilor și să nu vezi copilașii bocînd uitați pe la căruțele, de la capetele lanurilor, de părinții ce zoresc, în arșița soarelui, să iasă mai degrabă la căpătăi? Sau alții, zbatîndu-se 'n roiurile de muște, ce habar n'au de jelania lor? Nouă, unora, drept să spunem, ne-a fost de uimire faptul acesta, ca și acela de-a nu vedea ulița plină de haimanălcicul celor mai măricei, cum obicinuiam a ști pe la noi.

Adunați și crescuți copilașii la un loc, în fie-și care comună, se pot bucura, de-opotrivă de binefacerile unor aceleași îngrijiri, ca să nu se mai bălăcească unii în cele mai uricioase lipsuri ale sărăciei, pe cînd alții să se ofilească de 'mbulzeala prea multului bielșug.

În vederea asta, copiii, Arimanilor, de la vîrsta de trei ani împliniți, sînt trecuți din „cuibul mamei”, în „grădinile de copii”.

Iată un nume, care ți-i cunoscut, cititorule, dar care nu 'nseamnă la Arimani, acelaș lucru, ce 'nseamnă la noi. La Arimani „grădinile de copii” nu se mărginesc la o clădire ursuză, unde sînt trimiși în silă copiii, să facă zile fripte unor biete femei amărîte, însărcinate să-i învețe

rugăciuni și poezii searbăde pe de rost, cum le știi 'n părțile noastre. În Arimania grădinile acestea sînt, cititorule, ceea-ce-ar fi școlile, sau pepinierele de pomi, în care, pomilor, de cum răsar, li se dau îngrijirea întru toate, ca să fie la vremea lor buni purtători a tuturor însușirilor, ce se pot aștepta de la ei.

Clădiri minunate, împărțite după vîrsta copiilor, înconjurare de pajiști și grădini încîntătoare, de flori și pomi, pe unde copiii sburdă, ca miei 'n faptul lui April, prin livezi, în sfîrșit, înzestrate cu uneltărie și lanuri pitice, în care-și pun copiii la 'ncercare destoiniciile lor firești, ca și cu săli de teatru, muzică și jocuri, unde-și petrec zilele ploioase și de iarnă, apoi cu lacuri și pîrae, printre ierburi, unde bălăcesc vara, ca leșițele, avînd trăsuri de sinemergătoare la 'ndămînă, să-i plimbe pe 'ntinsul drumurilor, prin păduri, pe cîmpie, la deal și la munte, iată 'n scurt, ce putem spune 'n slabele noastre putinți de zugrăvire prin condei, ceea-ce stă pretutindeni la 'ndămîna copilașilor, din „grădinile de copii” ale Arimaniei.

În aceste locașuri de viață fericită petrec copiii, pînă la vîrsta de șapte ani împliniți. Îndrumarea și ocrotirea lor se face de către femeile, anume deprinse cu atare 'nvățămînt, ce alcătuiesc sfatul lor deosebit, în fie-ce comună, întovărășite 'ntr'o Frăție, pe țară. Firește, sfatul crescătoarelor este ajutat de bătrînii și bătrînele, ce vin cu o deosebită bunăvoință, să-și închine astfel seninul celor din urmă zile, întru folosul semenilor lor.

Ei, vei zice, cititorule, ci alte cuvinte, copii în Arimania sînt smulși de la sînul părinților și crescuți de-o parte de mila lor... După cîte se vede, așa-i.

Dar, tu știi, cititorule, ce vrea să zică mila părinților în stările noastre. La cei bogați, înseamnă mîngîerile vitrege ale doicilor, căci mamele lor, nu vrea să-și strice cărnurile sînurilor cu alăptarea. Din brațele doicilor, copii bogătașilor sînt trecuți în „camerile lor”, unde sînt lăsați pe mîinile altui rînd de slugi, ca mai pe urmă să fie aruncați

în grija „pensioanelor”. În toată vremea asta părinții își văd copii, ca niște musafiri nepoftiți, sau și-i arată altor musafiri, ca pe niște rarități, întocmai cum și-arată cățeei de soi, sau caii din grajd. Toată creșterea copiilor bogătașilor noștri este dată pe mîini streine, pe mîini de inși cu totul nepregătiți întru asta și cari n'au, de pildă, nici cugetul, că-și îndeplinesc o datorie obștească, ci dimpotrivă au sila unor slujbe nerăsplătite, potrivit, cel puțin trudei lor, întru cît de pricepere, nu mai încape vorba... Dar la săraci, sau pe la cei cari nu-și pot plăti deșănțarea unor atare slugi?... Îi cunoști, cititorule. Creșterea „din sînul familiei”, înseamnă hoinăreala pe uliți și maidane; înseamnă ocară zilnică a unii mame amărîte și 'ncruntarea unui tată necăjit, mai înseamnă certurile cu vecinii și starea de față la toate gîlceville, de nu și la pâruiala dintre părinți, ca noaptea, să se grămădească, apoi, clae peste grămadă, părinți, copii, mari și mici, într'aceiași cameră, de multe ori supt același așternut... Și iarăși și iarăși mereu pîrindarea acelorași mizerii, cu tot tîrgul lor de nenorocite vederi și deprinderi, ce vor înfierbînta și vor aprinde simțurile, vor destrăbăla cugetele și vor nimici toată curățenia fireștilor aplecări, cu care vin născuți pe lume copii săracilor, ca și-ai bogaților din stările noastre.

Dar cine poate zugrăvi, cititorule, toate păcatele creșterii fără nici-o socoteală a copiilor în „sînul familiei” civilizației, în a cării oblăduire trăim? Mijeste-ți ochii 'n trecutul creșterii tale și vei prețui fericirea, în care copiii Arimanilor sînt crescuți.

Dar, dacă copiii acestora se bucură de toată luare-aminte a crescătoarelor lor, dacă nimic din ceea-ce-ar putea să viseze, nu li-i de lipsă, tot așa nu le lipsește nici mîngîierea părintească. La ori-ce ceas din zi mamele și tații își pot petrece 'mpreună cu pruncii lor. Obicinuitele plimbări, despre care pomenirăm, se fac de copii 'nsoțiți de părinți. Așa dar, puși la adăpostul neajunsurilor, ce le au copii noștri, lăsați numai pe seama grijii părintești, copiii Arimanilor nu sînt lipsiți întru nimica de bucuria, ce simt părinții, ca să le mărturisiască mîngîerile dragostii lor.

În aceste grădini, copiii arimani încep să-și deprinză chiar felul de trai, ce le va ’ncununa mai târziu întreaga-le viață. Într’adevăr, năzuința ’ntovărășirilor, ca și-a vredniciei arimane, aici se văd cum se desprind, din însă-și firea copiilor. De altfel, în această privință, meșteresele crescătoare ale pruncilor arimani nu fac altceva, decât să urmărească desfășurarea apucăturilor firești ale micilor odrasle. Într’adevăr cititorule, oare nu-ți aduci aminte din pruncia ta, dacă împrejurările nu-ți ’ngădăue, să ei în seamă mișcările copiilor dimprejurul tău, nu-ți aduci aminte cum nu știai s’alergi mai degrabă, să-ți găsești, sau să-ți aduni, tovarășii de joacă? De câte-ori n’ai plîns, n’ai jelit cu dureri de nespus, cînd părinții te rupeau din mijlocul copiilor, cu toate că ți se da, să te ’mpace, multe bunuri și jucării? Ce prețuiam, oare, toate astea, față de plăcerea nesfîrșită, ce-o simțiai în cîrdul micilor tăi tovarășii?

Nu ’nseamnă asta, cititorule, că pruncul omenesc se naște c’o vie pornire spre ’ntovărășire, cu semenii lui? Iată pornire de căpitenie, hărăzită să poarte ’ntre oameni cununa buneînțelegeri, cu totul neluată ’n seamă la noi, ne ’ngăduită chiar, dar așa de minunat pricepută, ocrotită și nespus de ’nlesnită la Arimani, în toate neobositele ’ndeletniciri ale copilăriei.

Dar, cine-i mai harnic pe lume’asta, cititorule, de cît copilul? Uite-te la ori-care, dacă tu ți-ai mai uitat dintr’ale tale. De cum se scoală și pînă pică de oboseală ’n tîrziul nopții, nu-i mai stă piciorușile, nici mînușile și din căpșorul lui iscodește la planuri și iar planuri, copilașul. Și toate câte face el, le face cu toată inima. El lucrează, el muncește, își bate capul și nu vrea să se lase ’ntrecut, nici luat în deșert de nimeni. Noi zicem, că se joacă, dar pentru el joaca-i muncă cu rost și socoteală, potrivit micii lui înțelepciuni. Ia bine seama, cititorule, la toate astea și-atunci vei pricepe, ca și Arimani, că omul se naște c’o pornire firească de hărnicie, pe care dascălii creșterii lui n’au de cît numai s’o aleagă, s’o ’ndrumeze și s’o potrivească ’n vederea deprinderilor în viitor.

Și nu-ți adunci aminte, cititorule, cînd aveai brațele ’ncărcate de bunuri, nu-ți aduci aminte, că nu gustai tu ’ntîi din ele, pînă ce mai

’ntîi nu dădeai cățelului, sau pisicii, mamei tale să guste, dacă nu și fugeai, furișindu-te de părinți, să ți le ’mparți tovarășilor tăi din uliță? O, da, privește-ți copilașii, dacă-i ai, sau frățiorii și surioarele, cît de buni sînt ei la suflet, cînd pot să aibă, cu ce-și împlini această pornire de bunătate. Dar, care copil nu plînge și nu lăcrămează ’n fața durerii altora? Și care copil nu se ’nspăimîntă de isbucnirile dușmănoase dintre mai marii lor, sau văzutu-s’a copil, să n’alerge, să dea de veste, să cheme ’ntr’ajutor, cînd el nu-l poate da, celui căzut în primejdie?

Oare, toate astea, cititorule, nu ne mărturisesc prea ’ndeajuns, că omul se naște cu porniri de dragoste și bunătate, cu sufletul cel mai blajin, dar pe care ’n stările noastre, împrejurările oblăduitoare, nu numai că nu le ocrotesc, cum fac Arimani, dar le stîlcesc și le ’ntunecă, cu deprinderi și ’nvățatul unor precepte de fioroasă cruzime?

Și pentru a sfîrși, cu aceste minunate porniri firești, pe temeiul cărora se ’ndrumează creșterea pruncilor, în Arimania, să-ți mai pomenesc, cititorule, de felul neastîmpăratei sete de-a ști a copilului. Nu numai că ’ntrebă și descoase despre tot, ce-i ese ’n cale, dar dorul de-a cunoaște nu i se astîmpără, decît atunci, cînd vede și dacă poate, să pipăe el deaproape. Această dorință neînfrînată de-a ști ’n amănunt toate, îl face pe copil, să strice lucrurile, spre a se ’ncredința de felul alcătuirii lor. Din nenorocire, la noi se iau lucrurile pe dos, fiind-că ne-am obicinuit, să nu ne oglindim desăvîrșirea înțelepciunii, cercetînd însăși desfășurarea lucrurilor în firescul lor, ci după precepte și născociri, luate pe deasupra vieții. De-aceia, năzuința însetată de cunoaștere a copiilor, la noi, se socotește „năzuința de sălbătecie” și pururea-i înfrînată și țărcaută, pînă la stingere. Pentru cuvîntul acesta, noi facem din copii noștri niște unelte, ce-și așteaptă mereu mînuirea din partea altuia. Ne vom da seama, însă, de ce Arimani, cari, dimpotrivă, caută să mulțamească această năzuință firească de cercetare a copiilor, îndrumînd-o spre toată desăvîrșirea-i, de ce fac din acești copii viitorii oameni, cari pururea vor ști a se călăuzi prin ei însă-și, în toată vremea vieții lor.

12. ȘCOLI ȘI UCENICIE

Școlile 'n Arimania vin ca o neapărată urmare și desăvîrșire, a deprinderilor, începute de micile vlăstare omenești, în „grădinile de copii”. Ceea-ce-i de luat în seamă, la școlile

arimane, mai cu deosebire, este faptul, ce-l pricepurăm și la grădinile lor de copii, adică învățămîntul, ca și 'ntreaga creștere a copiilor, se fac în de aproape legătură cu viața. Am putea zice, fără nici-o bănuială de-a ne 'nșela, că școlile Arimanilor nu sînt altceva, de cît însă-și icoana faptică a vieții 'n deobște, cu toate mișcărilor și fețele ei, pusă la 'ndămîna copiilor, s'o cerceteze, s'o descoasă, s'o facă și prefacă, după priceperea și puterile lor. Și aici vom afla cum îndrumătorii sau învățătorii își înțeleg menirea întru stăruința de-a urmări și pricepe aplecările firești ale copiilor, punîndu-le, fie-căruia la 'ndămîna, toate 'nlesnirile, care să le ușureze desăvîrșirea firii lor.

În vederea asta, învățămîntul școlilor arimane îngemănează 'ntr'olaltă munca trupului, cu străduința cugetului, așa fel, în cît nici-o desăvîrșire nu se face 'n cunoștințele cugetului, fără să nu se 'mpărtășiască copilul cu truda de-a pune mîna la lucrul menit, să-i desvăluie o nouă cunoștință, sau întru a-și desăvîrși cele cîte știe. De aceea școlile din Arimania, nu sînt înțelese, ca pe la noi în marginile zidăriei unor clădiri. Învățămîntul Arimanilor se face la cîmp deschis, în mijlocul Firii și-al muncii omenești. În atare scop, toate școlile lor, Arimani și le-au înzestrat cu adevărate cîmpuri de 'ncercări, unde copii și-află, în toată lărgimea, nestigherita desfășurare a vieții lor, fără s'aducă cea mai mică turburare treburilor celor mari. Tot în vedere'asta, se pune mare preț în Arimania pe plimbările, ce fac pe copii, să-și cunoască comuna, regiunea, provincia, ca și țara, nu din cărți și pe de rost, ci la fața locului.

Am băgat de seamă, că 'nvățătorii și profesorii arimani nu dau prea mult preț cărților, întru învățămîntul și deprinderea copiilor într'ale vieții. Cărțile slujesc acelora, numai drept puncte de sprijin și îndreptare, cum ar sluji, de pildă, pietrele arătătoare, să-ți însemne drumul, dar pe care nu-l poți cunoaște, pînă ce nu-l calci singur. În această privință, Arimani s'au scuturat de prejudecata școlilor noastre, care socotesc înțelepciunea și cunoașterea vieții, mărginită 'n slovele cărților. Dar acestea, ori cît ar fi ele de adînci și desăvîrșite, nu pot fi mai mult decît niște clipe prinse din frămîntarea faptelor vieții, ce pot prea bine sclipi 'n mijlocul acestora fapte, dar care nici-odată nu vor întruchipa 'n marginile lor, însăși lărgimea și nesfîrșitul vieții. În scurt, Arimani socotesc cărțile ca niște 'ndreptări, ce te poți călăuzi după ele, dar la care să nu-ți închini niciodată nădejdea vieții. Viața nu poate fi 'nțeleasă, decît numai pipăindu-i deaproape toate 'nvrîstările, din frecarea cărora țîșnesc pururea tot alte cunoștinți, vrednice oricînd să depășiască vechile 'ndreptări, sleite 'n litera cărții. Cartea nu poate cuprinde 'n sinea-i, decît umbra unui cuget omenesc, desprinsă 'ntr'o clipă, rămasă pe loc, însă, mereu în urma cursului neobosit al vieții în deobște. Iată o pildă, cititorule, ce mi-au pus-o 'n față 'n astă privință, învățătorii arimani: „Bunăoară, se rosteau aceștia, sîntem la vadul unii ape curgătoare. Pe țarm, o momie ne vadește, că trecerea fără primejdie se poate face, numai călăuzindu-ne ochii după ea. Dar peste noapte a fost venit unda. Pe de-asupra, apa pare aceeași, ca 'n ajun. Cine însă, va 'ndrăzni, să mai se 'ncreadă, spre a o trece, numai potrivit vechiului semn, înfip pe țarm?... Așa-i și cu viața, care curge și se prefacă 'ntr'una, precum curg și se prefacă nourii văzduhului. O carte poate să-i prinză vîltoarea unei clipe, și-atît. Și mai poate luci multă vreme 'n largul undelor acestea, dar de mult fundul adîncului ei fost-a prefăcut în fuga vîltoarelor... Iată de ce, noi Arimani, încheeară învățătorii noștri, nu ne 'ncredem decît numai faptelor pipăite, prin cunoștințele noastre însă-și, firește, vecinic întemeindu-ne pe toate 'ncercările înaintașilor. Cu chipul

acesta, noi, în loc să țarcuim cunoștințele școlarilor la scrisul și spusa din cărți, dimpotrivă li cerem să ne povestească, tîlmăcindu-ne prin însă-și priceperea lor, lucrurile văzute și pipăite de ei, iar cînd ajung, să poată scrie, le cerem să ne zugrăvească 'n scris, cunoștințele astfel dobîndite...”

Cum se vede, cititorule, departe de-a-și închide școlarii arimani nădejdea 'ntr'o carte, sau mai multe, fac ei însă-și cărți, însemnîndu-și treptatele lor cunoștinți. În felul acesta fie-care Ariman, dîndu-și seama, că-i și el în stare să-și aștearnă cunoștințele pe hîrtie, nu mai cade 'n rătăcirea, să creadă pe cărturari mai presus de ceilalți oameni, nici a mai socoti cărțile în afară de toate celelalte străduninți ale muncii omenești.

Școlile Arimanilor sînt împărțite în două mari ramuri. *Întîia cuprinde școlile comunale*, care se desparte și iele în alte două suptîmpărțiri, cuprinzînd, una, școlile de 'ntîia treaptă, sau *primare*, alta, școlile de-a doua treaptă, sau *mijlocii*. *A doua mare ramură a 'nvățămîntului, cuprinde școlile de ucenicie și desăvîrșire*. Această ramură de școli este pusă supt deadreapta priveghere a Frățîilor profesionale sau de meșteșug, cîtă vreme celelalte sînt în dreapta priveghere a comunilor.

Școlile comunale, de la sine se 'nțelege, că se află 'n fie-ce comună, pe măsură cu 'ntinderea comunii. Dimpotriva, școlile de ucenicie sînt așezate prin locurile, pe unde pot fi mai ușor în atingere cu munca ramurilor de meșteșug, în vederea cărui scop deprind la 'nvățatură pe școlarii lor. Ele sînt mai multe de fie-ce regiune, apoi de fie-care regiune se află cel puțin cîte-o școală de 'naltă desăvîrșire, ce s'ar putea, pe departe, asemăna cu facultățile universităților noastre.

În școlile comunale de 'ntîia treaptă vin copiii de la „grădinile lor” și rămîn acolo pînă la vîrsta de un-spre-zece ani împliniți, adică patru ani. În vreme'acestor ani, copii sînt deprinși a citi și scrie, dîndu-li-se toate 'nlesnirile să priceapă, prin însă-și atingerea zilnică cu viața și priveliștea Firii, să priceapă întîile pipăiri ale științelor faptelor firești, ale

științii numerilor, sau aritmetica, științii măsurătorii, sau geometria, apoi cunoștința comunii și-a 'mprejmuirilor ei și treptat a regiunii și-a țării, sau geografia; cunoștința cerului, ridicări de planuri prin grădini și la cîmp, apoi desen, cîntări și multe plimbări. Să ținem socoteala, că 'nvățătura 'n aceste școli, ca și'n toate celelalte se ajutorează foarte mult prin marea desăvîrșire, la care au împins Arimanii meșteșugul cinematografului. Într'adevăr, nu numai că cinematografele lor înfățișează umbrele în fețele firești ale lucrurilor, dar le arată ca desprinse, de pe pînză, întocmai cum se văd într'aevea. Totodată mișcările umbrelor n'au deosebire de cele firești și nici pomeneală nu mai este de tremurăturile stricătoare de ochi ale cinematografelor noastre. Pe de-asupra, cinematograful ariman dă și sunetele, prin urmare vorbirea și tot freamătul lucrurilor și al vietăților, ce le 'nfățișează. Ți 'nchipui, cititorule, ce nebănuită 'nlesnire au Arimanii 'n toate desăvîrșirile cunoștințelor lor, prin ajutorul unii atare minunate mașini, dar, mai cu deosebire, întru deprinderea întîilor învățături, ce le dau copiilor lor. Pe de-altă parte, să nu uităm, că și'n școlile acestea, copiii își află la îndămînă, tot ceea-ce firea lor îi îndeamnă, să-și aleagă de lucru 'n jocurile lor. Astfel, aici se desprinde tot mai lămurit aplecarea firească a fie-cărui copil, de care se ține mare socoteală, la trecerea copiilor în școlile de ucenicie.

În vremea acestui învățămînt se deprind copii a se alcătui în tovărășii, cu sfaturi deosebite și 'nvrăstare, după felul întreprinderilor jocurilor și 'nvățaturii.

De la vîrsta de 11 ani împliniți și pînă la 16 ani împliniți, școlarii arimani trec și-și lărgesc cunoștințele, mereu după chipul desfășurat pîn'acuma, în *școlile mijlocii*. Neapărat, în cruprinsul acestor școli, științele școlarilor se lărgesc și se adîncesc, treptat cu vîrsta, mereu țînîndu-se 'n seamă aplecările fiecăruia dintr'înșii, în vederea alegerii învățaturii din școlile următoare, de ucenicie sau deprindere.

Nu mai credem, că'i nevoe să spunem, că 'n cursul anilor de școală arătați, copiii locuesc la un loc, băeți și fete, împărțiți doar pe vîrste și

că singuri își fac micile roboteli gospodărești, ceea-ce este întru totul în deosebita lor plăcere.

Școlile comunale sînt călăuzite de sfatul învățătorilor, care stă 'n strînsă legătură, atît cu sfatul Frăției de 'nvățători din țară, ca și cu Marele sfat al comunii lor.

Isprăvindu-și anii școlilor mijlocii, tinerii și tinerele, Arimani și Arimance trec, potrivit aplecărilor, de care dat-au dovadă 'n aceste școli, trec să-și deprinză în chip deosebit, ceea-ce firea lor le-o cere, în *școlile de ucenicie*.

Școlile acestea sînt de fapt ateliere și cîmpuri de lucru, puse supt îndrumarea celor mai buni meșteri din ramura de meșteșug, a cărui meserie urmează s'o deprinză tinerii și tinerele din Arimania. Ne putem face socoteala, că tocmai spre a nu se scăpa nimica din vedere, în ceea-ce privește destoinicia învățămîntului de breaslă, ca să fie cît mai de aproape cu toate cerințele și cu toate desăvîrșirile aflate zilnic în cîmpul de lucru, al fie-cărui bresle, tocmai de aceasta, școlile de ucenicie atîrnă de-adreptul, care-și cu meșteșugul, de Frăția anumită ramurii lor de meserie.

Ca atare, Frăția electricianilor, de pildă, va priveghea mersul învățămîntului din toate școlile, anumite deprinderii cunoștinților și lucrului în toate ramurile electricității; Frăția socotitorilor, sau a contabililor, va priveghea școlile de ținut socoteli și gospodărie obștească; Frăția agricultorilor, școlile de agricultură; Frăția mecanicilor, școlile mecanice; Frăția minerilor, școlile de mine; Frăția metalurgiștilor, pe cele de metalurgie; Frăția medicilor, școlile de medicină; Frăția crescătoarelor de copii, școlile de 'nvățat îngrijirea nașterii și creșterii copiilor; Frăția 'nvățătorilor, școlile de 'nvățători și tot așa mai departe.

După sfîrșitul anilor din școlile de ucenicie, tinerii sînt împărțiți, în întreaga țară, pe la locurile 'ntreprinderilor de muncă, unde-i îndreaptă Frățiile breslelor lor, firește, după cerințele Federațiilor de întreprinderi. În felul acesta, tinerii Arimani se 'mpart în tot largul

țării. Atare răspîndire-a tinerilor, face să preîntîmpine și împerecherile prea apropiate 'n sînge, învrîstîndu-se astfel întreaga seminție a țării și tot-odată împînzindu-se într'un singur neam.

Școlile de ucenicie alcătuesc, de fapt, tovărășii de 'ntreprinderi, rînduite după șartul tovărășiilor de-acelaș fel ale vîrstnicilor, cu 'ngemănarea lor de sfaturi. În toate sfaturile ucenicilor se află cîte-un îndrumător, trimis de la sfaturile meșterilor-profesori ai școlilor de ucenicie, singurile 'ndrituite cu călăuzirea 'ntregului mers al acestor școli. Pe de-altă parte, sfatul meșterilor, stă în strînsă legătură cu Frăția, de care ține școala, ca și cu Sfatul comunii, în care se găsește ea.

Să nu uităm a mai adăoga, că 'n atare școli de ucenicie, nu se scapă din vedere nicidecum cunoștințele tuturor celorlalte științi, într'o măsură, ca să nu rămîie nimeni mărginit numai în fâgașul unor anumitor deprinderi, ci dimpotrivă să-și oglindească 'n cuget nemărginirea tuturor științelor îndeobște. Iată de ce vei afla 'n Arimania, cititorule, cei mai destoinici meseriași în toate ramurile vieții, deopotrivă de 'nzes-trați cu lărgimea unor vederi de adevărați înțelepți, în toate laturile științelor și ale artelor omenești.

Dar, dacă atingînd vrîsta celor 20 de ani împliniți, Arimanul este gata pregătit, să intre 'n rîndul muncii și al sfatului vîrstnicilor, nu se simte, însă, desăvîrșit cunoscător, nici într'ale meșteșugului său, nici într'ale științelor și artelor îndeobște. Iată de ce, tot Arimanul va stărui, să urmeze cursurile *Școlilor de desăvîrșire*, în ceasurile slobode, de la munca obștească.

Aceste școli, după cum am arătat, sînt așezate cel puțin cîte una pe regiune. Datorită faptului, că au la 'ndămînă cele mai iuți trenuri, tramvae, trăsuri și aeroplane, Arimanii pot urmări cursurile unor atare școli, fără să se stingherească prin lipsa lor de munca obștească, la care lucrează prin deprindere.

Școlile desăvîrșitoare arimane, obicinuit poate cineva să le isprăvească 'n cursul a patru ani, totuși unele științi au nevoie, spre a li se

desăvârși cunoștințele și de mai multă vreme. Ele sînt îndrumate de sfatul profesorilor lor, care singuri pot să-și aleagă urmașii, după destoinicia lucrărilor, ce vor fi săvîrșit. Profesorii acestor înalte școli arimane, sînt numiți în Arimania cu numele, 'n mare cinste: *învățați. Sfaturile învățaților*, tuturor acestor școli, alcătuesc „Marele Sfat al Frăției învățaților”, din țară. Pretutindeni, dar mai cu deosebire în „Marele Sfat al Țării” cuvîntul învățaților, trimiși de Frăția lor, sau de unele sfaturi, ce fac chemare la priceperea lor, cuvîntul acesta e pururea ascultat și luat în seamă.

Nu uităm a spune, cititorule, că chiar trecînd prin școlile desăvîrșitoare, Arimani nu-și potolesc pofta de-a tot ști și-a 'nvăța. De aceea prin toate clădirile afla-vom bibliotecile cele mai bogate și revistele de tot soiul, purtînd lămuririle și noile științi, de la o Frăție la alta, în toată Arimania.

Dacă vom ține 'n seamă, că alături de această 'nsetare de cunoștinți și vecinică năzuință de-a cuprinde 'n cugetul lor însă-și luminile Nemărginirii, de vom ține 'n seama alături de acestea și minunatele desfășurări, în toate ramurile frumosului artelor, teatrelor, cîntărilor și nu mai puțin a povestirilor lor, cu drept cuvînt, grăi-vom, cititorule, că poporul ariman este plămădit din tainele neapătrunse ale luminei și frumosului, ce măestresc cuprinsul Firii.

Cum ar pricepe asemenea popor altfel viața, de cît ca un leagăn de bună 'nțelegere, în care să-și crească florile dragostei, sădite 'n grădinile științii, stropite cu miremele blîndeții?

Și fiind-că va veni vorba de minunata 'mpătimire arimană, pentru științi, mai află, cititorule, că născocirile și descoperirile Arimanilor, în această privință, întrec toate bănuelile învățaților de pe la noi. Îți voi spune, ca o pilduire, numai faptul, că ajuns-au să hotărască, prin știința lor, însă-și felul de plămădire al fătului omenesc, ca și-al tuturor animalelor și păsărilor lor, în pîntecile, sau oul mamei. Astfel își potriveșc nașterile, în cît să fie mereu o măsură potrivită 'ntre bărbați și femei, între

dînșii, iar la vite, după trebuința cerințelor traiurilor lor. De-așijderi au meșteșugul, să-și regularisească nașterile după voință, ceea-ce face, să nu se afle mamă 'n Arimania mai tînără de 30 de ani, adică de la vîrsta, cînd femeia-i pe deplin în putere, să zămislească viața într'o deplină desăvîrșire. Și cîte alte minunății de-astea, care să le chează viața cea mai plăcută, nu vei afla în țara oamenilor de bună 'nțelegere, cititorule, cînd ar fi, să-i poți și tu atinge hotarele?

13. SERBĂRI ȘI PETRECERI

Înainte de a vorbi despre sărbătorile și petrecerile Arimanilor, trebuie să spunem, cititorule, mai întâi că împărțirea anului este altcum socotită la dânșii, de ce fel este la noi. Negreșit, oamenii, cari se călăuzesc în toate, numai după luminile științelor, nu puteau să se lase altfel călăuziți și din acest punct de vedere. Prin urmare, împărțirea și începerea anului la Arimani purced din cunoștințele științii astronomice, adică știința, care ne pune în lumină legătura, ce dăinuește între globul nostru pământesc, cu celelalte corpuri cerești: Soarele, planetele, stelele și altele. Într'adevăr, această știință, foarte în cinste la Arimani, le fac dovada, nu numai, că toate mișcările de învîrtire ale Pământului, cad supt toată nrfurirea mișcărilor acelor corpuri cerești, dar că însăși deosebitele schimbări și turburări ale văzduhului, ce hotăresc clima sau starea timpului, sînt tot pe-atît de atîrnătoare de viața ntregii nemărginiri, ceea-ce ce face ca noi, să trăim într'o ne'ntinată înbrățisare cu tot cuprinsul Firii. De aceea, Arimani caută, să-și potrivească și din acest punct de vedere traiul pe temeiul însăși al îndrumărilor legilor, sau tăriilor firești, în taina cărora se frămîntă și se plămădește al totului tot.

Așa dar, împărțirea anului lor urmărește însăși schimbările ce și le ia, în mersul său, Pământul, față de Soare. Adică primă-vara începe din vremea echinocsiului, sau cînd ziua se potrivește cu noaptea, la sfîrșitul ernii, ceea ce răspunde la noi cu ziua de 22 Martie. Această zi este la ei ziua ntîi a primă-verii și totodată a anului. Lunile lor, tot în număr de 12, cuprinde fie-care cîte 30 de zile în cap, ceea-ce face fie-ce anotimp al anului, să le cază ntocmai de la o schimbare la alta a trecerii Pământului în goana lui, prin fața Soarelui. Vara lor începe, în chipul ăsta, cu ziua cea mai lungă de peste an, ținînd pînă cînd iar se cumpănește ziua cu

noaptea, cînd începe toamna. La rîndu-i aceasta ține pînă în ziua cea mai scurtă de peste an, cînd începe iarna. Cum, însă, aceste împărțiri ale anului au de fie-care cîte 90 de zile tocmai, cuprind, în totul, 360 de zile din an. După cîte se vede, rămîn 5 zile în anii obicinuiți și 6 zile în anii mari, lăsate pe din'afara anului. Aceste zile prisoselnice le sărbătoresc Arimani, ca zile de bucurie și petrecere, c'au ajuns să-și închee un an mai mult din viață. S'ar potrivi, măcar pe departe, cu sărbătorile anului nou și bobotează de la noi.

Fie-care lună e împărțită în cîte trei *decade*, înnumărînd cîte zece zile o decadă. Fie-care-a zecea zi dintr'o decadă este zi de odihnă și petrecere. Asemenea mai și-au făcut zi de petrecere și odihnă Arimani și din fiecare zi ntîi a lunilor. Ca atare au tot patru zile slobode, ca și noi peste lună, cu osebirea că două urmează una după alta, la sfîrșitul și începutul fie-cării luni. Asta le dă privilegiul, să se bucure de libertate a două zile, ca să-și prelungiască petrecerile, în preumblări mai depărtate în împrejurimi și în țară.

Am mai pomenit, că fie-care muncitor și muncitoare, ariman și arimană, au slobod, pe fie-care an cîte-o lună, de la treburile obștești, să și-o petreacă după voce.

După sfîrșitul sărbătorilor de nchinare de an, în curgerea decadei ntîia ce urmează cu începerea anului nou, se ține întîia adunare a „*Marelui Sfat al Țării*”. Cu privilegiul acesta se nșiruesc alte petreceri, la care sînt trimiși să ia parte oameni din toate comunele, care să-și întreacă istețimea, agerimea și destoinicia, cu toți veniții din țară. Totodată se fac desvăluirile noilor născociri ale muncii, științii și ale mărturiilor propășirilor și desăvîrșirilor dobîndite în ramura tuturor întreprinderilor de muncă și petrecere, în curgerea anului încheat de Arimani.

În vremea acestui Mare Sfat al Țării, Arimani sărbătoresc, în toată țara, începutul semănatului de primăvară și cununile noilor însoțiri, săvîrșite în lunile din urmă.

Într'adevăr, sărbătorirea nunților în Arimania se face numai de două ori pe an: cu privilegiul Marelui Sfat al Țării, de primăvară și cu privilegiul ținerii Mareului Sfat al Țării, din toamnă.

În decada 'ntîi a toamnei se urmează a doua adunare a Marelui Sfat al Țării. În vremea acestui sfat, Arimanii sărbătoresc începutul semănatului de toamnă, culesul viilor și-al grădinilor, împreunînd acestor petreceri și pe-ale nunților perechilor însoțite de la sfatul de primă-vară, pîna acum.

Sfaturile Comonale obicinuit se 'ntrunesc în zilele de odihnă, de la 'nceputul și sfîrșitul lunilor, ce le arătarăm mai sus. În felul acesta ni se 'nfățișează sfaturile de căpitanie ale 'nchegării vieții arimane, pururea 'ncununate cu veselia petrecerilor, anume, parcă, să le 'ndulcească cît mai mult cuvîntul și hotărîrile lor.

Odată cu 'nceperea 'ntîi decade a verii, Arimanii petrec *sărbătoarea florilor*, care se deosibește prin nespusa risipă a felurimilor de flori, ce se face atunci. Deși muncile obștești nu-s oprite, totuși în toată vreme'acestii decade toată lumea dela mic, la mare, umblă 'mpodobită în fel și chip cu flori. În atare vreme, trecînd prin ori-ce parte a țării arimane, vei socoti, cititorule, că-i toată o grădină de flori mișcătoare. Nu numai oamenii, dar și uneltele și mașinile lor, cad de podoaba florilor. Ți se 'ntîmplă să vezi trenurile, venind din părțile grădinilor, ce-alăturează cursul apelor, să le vezi așa de 'ncărcate de mîndrețea florilor, în cît să crezi, c'au trecut prin potopul vre-unor viscole de flori.

O altă sărbătoare mare la Arimani se ține'n decada 'ntîi a începutului de iarnă.

Această serbătoare se chiamă la ei, *zile de 'mpăcare 'ntre vii și de pomenirea morților*. Într'adevăr, toți cîți în cursul anului, întîmplatu-li-s'au veri o supărare 'ntre ei, cată să se 'mpace 'n zilele acestea. Cei din apropiere, din aceeași Comună, sau din comunile 'nvecinate se 'mpacă 'n vremea meselor obștești, așezîndu-se alături la masă și sărutîndu-se 'n bucuria celor de față, mai 'nainte să guste ceva din

mîncări. Supărații, ce n'ar putea, să vie a se 'ntîlni în zilele acestea, își trimit scrisori frățești și de ertare, unii altora. Cine-ar rămîne ne 'mpăcați, după zilele-acestea, ar fi de hula celorlalți Arimani.

Cu privilegiul acestor sărbători, am mai văzut și alt fapt, anumit acestui popor. Dacă cine-va în vremea anului a lucrat cîte-ceva, afară de cele obștești, se simte dator, să aducă tot ce și-ar socoti de prisos, să le dăruiască, cu prilejul ospetelor obștești, celor cărora le va fi cu plăcere. Obicinuit asemenea daruri se fac către călătorii în trecere pe la dînșii, sau, dacă cu prilejul acestor zile, vor fi ei în călătorie pe la alții. Prin aceasta se 'mpiedică alcătuirea unor prisoase fără folos, împletindu-se dragostea și frăția 'ntre toți mai cu 'nceleștare.

Am zis, că totodată se prăsnuește pomenirea morților.

Cu drept cuvînt, nu se află colț de lume, unde să se ție așa de multă seamă de amintirea morților, ca'n Arimania. Nu numai că urmașii fie-cărora din ei se simt îndatorați, să le așeze chipul, fie zugrăvit pe pînză, fie cioplit pe piatră, ori turnat în fier, în sălile anumit hărăzite întru asta, de prin casele de locuit, dar prin ajutorul cinematografelor, ajunse la desăvîrșirea, ce-am arătat-o, morții sînt treziți cîteva clipe la viață. Închipuește-ți, cititorule, că ți se ivește în față, îți vorbește, îl vezi rîzînd și petrecînd cu tine, sau cu alții de-aproape, părintele tău, copilul sau muma ta, ori prietenul sau prietena, care-ți murise de ani de zile 'n urmă. Firește, se poate bucurie omenească mai mare, știind că nu vei fi șters din amintirea alor tăi, că 'n sfîrșit tot, măcar odată pe an, te vor vedea, te vor auzi, cei cărora le-ai închinat dragostea sufletului tău? Îți mai închipui, cititorule, că 'n atare împrejurări de privesc-a morților, treziți printre vii, se 'ntîmplă și deslănțuiri duioase de dureri înăbușite. De-aceea, vedenia morților se face'n clădirile anumite, în criptele cărora li se păstrează și cenușa. Aceste locașuri alcătuesc cimitirele și totodată altarele înălțate spre pomenirea morților. Ca atare, sînt lucrate 'ntr'o măiestrie deosebită, îngemănînd, în privesc-a lor, trecutul, ce leagănă 'n brațele vremii de față, viitorul.

În toată decada de prăsnuire-a pomenirii celor morți, încetează ori-ce alt soi de petrecere, pentru ca mai vîrtos cugetul celor vii, să trăiască 'n zilele-acestea cu amintirea acelor. În schimb, altarele, despre care vorbiam, stau zi și nopte deschise, ca să 'nfățișeze prin cinematografele lor, priveliști din viața morților din comună, învrîstindu-le cu vedeniile mucenicilor, ce luptară 'n vremurile trecute, spre dezrobirea poporului ariman, din cătușile unii stări, ce nu se deosebia, se zice, de chipul civilizației noastre.

14. TEMEIUL ÎNȚELEPCIUNII ARIMANILOR, CĂLĂUZĂ DE BUNĂ 'NȚELEGERE 'NTRE TOȚI OAMENII

Dacă ne-aruncăm o privire 'n zbor asupra celor ce știm acum, cititorule, despre țara Arimanilor, ni se 'nfățișează, în întreaga ei orîndă, ca un singur trup, înzestrat cu multe și numeroase mădulare, răspunzînd nenumăratelor lor trebuinți de viață și petrecere, în chip nedespărțit țesute între ele.

Mai întîi, ni se 'nfățișează acele mari Frății de meserie, sau de breaslă, ale căror cete se 'nvrîstesc în nenumăratele tovărășii de muncă, ce-alcătuesc țesătura Federațiilor, care-și cu felul lor de întreprindere, urmărind într'olaltă desăvîrșirea vieții marelui trup al poporului ariman, prin muncile, ce săvîrșesc, precum mădularele unui trup omenesc, alergînd și strădănuind, fie-care 'n felul său, mijlocesc toate cu atît mai vîrtos, să desăvîrșească viața acestui trup.

Pe de-altă parte, precum între mădularele trupului omenesc se țes vinele înmînunchiate 'n acelaș mădular al inimii, cu menirea să ducă hrana sîngelui, agonisită prin strădania tuturor celorlalte mădulare, fie-cării pîrticele sau celule, ce le-alcătuesc pe-acestea, întocmai astfel găsim în Arimania țesătura de rînduială a tuturor cooperativelor lor, înmînunchindu-și ființa 'n Marea Federație a Cooperativelor, cu aceeași menire să poarte bielșugul, agonisit prin munca celorlalte Federații, fie-cărui ins, din cetele ce le alcătuesc.

Și iarăși, precum mai presus și totodată ca o neapărată trebuință de 'nchegare și călăuzire a tuturor mădularelor, ce alcătuesc trupul omenesc, se află *creerul*, către care se 'ndreaptă florii tuturor nervilor, ce urzesc țesătura întregului trup, deașijderi, în Arimania, ni se 'nfățișează „*Marele Sfat al Țării*”, către care se 'ndreaptă și 'n care se 'noadă toate

șoaptele și chibzuelile furnicarului de sfaturi, ce 'nceagă și 'ndrumează toate mișcările vieții arimane.

Și dacă trupul omenesc, nu-și poartă cu sine podoabele năzuinților sale de bine, frumos, dragoste și veselie, de cât ascunse 'n tainele simțămintelor și-ale cugetului său, acestea se vădesc întruchipate 'n Arimania, cu risipă presărate, în icoana tuturor așezămintelor și lucrărilor lor, ce par să fie măestrite, nu de mîini de oameni, ci de adierile cugetului și tremurul inimii.

Cum ajuns-au Arimanii la atîta desăvîrșire a vieții lor?

Din toate cîte puturăm zugrăvi pîn'aci, prin slabele destoinicii ale condeiului nostru, credem că putuși pricepe, cititorule, că toate acestea fost-au vrednici, să și le-ajungă Arimanii, pe măsura 'n care știut-au, să se scuture de toată negura deșărtăciunilor, ce-i împedicau să-și vază chezașia desăvîrșirii fie-căruia, în desăvîrșirea celuilalt; să clădească din stăruința tuturor, însă-și pavăza și 'nălțarea fie-căruia 'mparte.

Scuturați de povara mohorîta a deșărtăciunilor, ce fac din oameni fiare vrăjmașe 'ntre ei, pizmătarețe și fățarnice, Arimanii și-au îndreptat toată agerimea istețimii cugetului lor, către pătrunderea 'nțelesului tuturor tainelor faptelor firești, de la cele mai mici și ne 'nsemnate socotite și pînă la cele mai uriașe și grozave, ce cu toatele, prin amestecul și frămîntările lor, din toată clipa, stăruie și 'nrîuresc asupra vieții omului, care nu-i în sine decît unul din cele mai slabe dintre-aceste fapte, cu toată măestria alcătuirii trupului omenesc, această desăvîrșită oglindire a orîndei 'ntregii Firi.

Pricepînd apoi înțelesul tainelor, în care se desfășură nemărginita urzială a 'ntregii Firi, Arimanii căutară de-atunci, să-și protrivească stăruitor viața fiecăruia dintr'înșii, pe măsura cerințelor firii lui, într'o veșnică întovărășire 'ntre ei, ca mai vîrtos, înferbîntați de strășnicia unor puteri unite, să poată ține piept asprimei nimicitoare a 'mprejurărilor, ce-i înconjurau. Astfel ajuns-au să potoliască, să 'nfrîngă, cînd nu-și putură însuși, prin îmblînzire, împrejurările în care trăit-au și trăesc,

vecinic chitind să-și preschimbe tăriile Firii în scule și unelte, prin care să-și poată chezașui, tot mai mult plinul desfășurării vieții lor.

Călăuziți de această 'nțelepciune 'n lumina cugetului lor, Arimanii au înțeles, că nu poate fi trup sănătos, pînă ce nu vor fi pe deplin mulțumite, toate pînă la una, celulele, adică părțilele, ce alcătuesc, prin învrîstarea lor, însă-și mădularele trupului.

Care-i celula orîndei, sau trupului unui popor?

Firește, insul omenesc.

Care sînt mădularele trupului acesta?

Firește, așezămintele orîndii lui,

Cine 'nviorează aceste așezăminte?

Negreșit, înșii, cări mișună și se strădue 'n cuprinsul lor.

Atunci, cum s'ar putea, să fie acestea chezașuite, desăvîrșite și bine 'ntocmite, dacă celulele, înșii ce le dau viață, nu vor fii cu toții, pînă la unul, chezașuiți și 'ndestulați în plinul trebuințelor firii lor?

Oasele trupului omenesc, bunăoară, sprijină 'ntocmirea mădulelor, ce-l alcătuesc, dar viața lui i-o dă celulele vii ale acestora. Așezămintele obștești ale oamenilor, sprijină și chezașuesc viața acestora. Dar, ce s'ar face toată măestria unor atare așezăminte, lipsindu-le viața oamenilor? Oare, ce casă pustie nu se năruie și ruinează?

Mai curînd vor putea trăi oamenii fără așezăminte, de cât acestea fără oameni și iată dar, pentru care cuvînt, așezămintele trebuiesc date după cerințele vieții oamenilor, ci nu oamenii după chipul așezămintelor. Arimanii nu-și scapă nici-o dată din vedere, că viața oamenilor nu-i stătătoare, dimpotrivă ea urmează vecinica și neobosita cale a tuturor faptelor firești, ce curg fără 'nctare din vecinicia Nemărginirii, în vecinicia Nemărginirii. Oare nu-și schimbă sălbăticiunile părul după mersul vremii? Oare nu-și potrivește omul vejmintele, după mersul vîrstei? Și dacă oprești copacul din creșterea lui, nu se ofilește? Și cîte alte toate 'nțelepciuni nu-și treziră în cugetul, ce-i călăuzește, Arimanii, de cum pricepură, să citească învățătura vieții, 'n cunoașterea felului de-a fi și

de-a se desfășura al tuturor faptelor înconjurătoare... De aceea, legea ocîrmuitoare a vieții lor se oglindește'n destoinicia, ce-o mărturisesc în sfaturile lor, destoinicie prin care știu să-și potrivească mereu trebuințele, în deaproape legătură, cu însă-și mersul întregului cuprins al Firii. Iată de ce, viața Arimanilor este o ne'ncetată propășire și primenire, totodată.

Pe acelaș cuvînt, Arimani nu 'nțeleg să-și dea, sau să-și îngăduie 'ntre dînșii nici un soi de stăpînire, ori stăpînitori. Înveghetați, că'n desfășurarea evenimentelor, toate faptele firești, de-același fel, își cumpănesc mersul de-opotrivă 'ntre ele, fără să proptească unul mersul celuilalt, dimpotrivă veșnic înmănunchindu-se, ca să poată răzbate stavila ce-ar întîlni-o, din partea faptelor de alt soi, înveghiați de-această lumină, citită 'n pătrunderea desfășurării întregii Firi, Arimani au înțeles, că firesc este, ca oamenii, – nu să-și poruncească –, ci să-și potrivească 'ntre dînșii voile, întru cît sînt unii și aceiași, deopotrivă 'n fața celorlalte fapte și împrejurări ale lumii întregi.

“Într'adevăr, și-au zis Arimani: oare nu se plămădește 'n acelaș chip în sadul mamei lor oamenii, unul, ca și altul? Și nu se nasc cu toții de-opotrivă, 'n aceleași dureri? Apoi, nu sînt toți, pînă la unul, ursiți morții? Și 'n cursul vieții lor, nu sînt primejduți de-aceleași boli, de pildă, sau nu le priesc deopotrivă bunurile și bucuriile vieții? Pe lîng' asta, cercetîndu-le mădularile omenești, în toate amănuntele lor, nu se află om căruia, să-i deosebiască măcar un crîmpei din măruntaele lui, față de alți semeni ai săi. Toate astea nu dovedesc, în chipul cel mai vădit, că oamenii purced dintr'un același sad, deosebit de toate celelalte fături ale Firii. Avînd o obîrșie obștească, ceea-ce-a zămislit și-a pricinuit deosebirile din viața oamenilor, nu-i baștina, nici sîngele, sau altă meteahnă năuntrică a lor. Aceste deosebiri le-au pricinuit felurile împrejurărilor, mai puternice de cît firea lor, în mijlocul cărora au fost nevoiți, să trăiască, în răspîndirea lor pe fața Pămîntului și mai ales din pricina deosebitelor înlesniri, ce și le putea însuși, mai cu greu

sau mai ușor, ca să poată răzbate vitregia acelor împrejurări. În ceea-ce privește, însă, deosebirea de stare 'ntre oameni, pe acolo pe unde n'au ajuns, să-și orînduiască viața ca'n Arimania, apoi această deosebire vine din aceea, că 'n loc să lupte omul deadreptul cu vitregia Firii, i-a venit mai ușor să rupă bucățica de la gura semenului său, să-i fure vejmintele, să-i cuprinză casa și avutul, cînd acesta nici bănuia vre-o năvălire a vecinului, ceea-ce dădu naștere începutului dușmăniei dintre oameni. Amăgiți de-o atare rîvnă și dușmănie, era firesc ca oamenii să orbăcăiască, într'o deșănțare de patimi 'ntre ei, veacuri dearîndul. Aceasta cu atît mai vîrtos, cu cît neputînd pricepe trainele faptelor și împrejurărilor firești, nu puteau citi 'n desfășurarea lor înțelepciunea cuvenită. În vremurile de-acum, însă, cînd pretutindenii cercetările științelor și strădania muncii omenești pot împreună, să desvăluie toate tainele Firii, înfrîmîndu-i, măcar ogoindu-i împrejurările, spre folosul oamenilor, cînd, în sfîrșit, mașinile și alte toate iscusinți omenești, ne pot îngădui să ne-agonisim și să ne chezășuim toate trebuințele vieții, mai ușor și mai fără primejdie, răsבătîndu-ne numai cu Firea, decît să ne mai cotropim unii pe alții, oare nu-i o curată nebunie, să mai stărue cine-va 'n apucăturile unor vremuri de nenorocită oribire-a cugetului și de nevolnică putință a oamenilor?...”

Iată pe scurt, ceea ce-i face pe Arimani, să-și caute împlinirea cerințelor celor de trebuință vieții, pînă la desăvîrșirea ei, nu răsboindu-se 'ntre dînșii, ci 'ntrajutorîndu-se, să ție piept și să răpue toate tăriile Firii, acest isvor nesecat, din care-și pot suge oamenii ori-ce le-ar fi cu plăcere, numai să vrea să-și îndrepte brațele către el. După cîte văzurăm, în desfășurarea acestii cărți, Arimani așa și fac, înfăptuind în totul cea mai desăvîrșită frăție 'ntre dînșii.

În această privință, Arimani, nu numai că nu-și socotesc stingherită libertatea, prin faptul că'n toate mișcărilor lor caută, să ție socoteală fie-care de ființa celuilalt, dar dimpotrivă, fiecare-și vede, întregindu-i-se libertatea lui, prin libertatea celuilalt. Într'adevăr, dacă fie-care

ar căuta să-și desfășure libertatea ființii sale, înghesuindu-și-o peste a celorlalți, ar ajunge, firește, să-și năbușe unul altuia toată libertatea, sau cei mai dârji, ori mai cruzi, ar izbîndi, să-i sugrume pe cei mai plăpînzii și mai moi de inimă. Dar atunci, unii ca aceia ar fi mereu, la rîndu-le îngrijiiți, cum să tot strîngă și să ’ntocmiască cătușile supușilor lor, cari nu vor înceta nici-odată să nu năzue a-și dobîndi libertatea cotropită. Atare viteji, s’ar bucura numai de mulțămirea, ce-o simte fiara ascunsă ’n lăstăriș, ce se ’nfioară la tot freamătul frunzelor. Și iarăși, omenirea s’ar înfățișa ca o haită de cîini, vecinic încăerați... Oare, cititorule, nu ni se ’nfățișează omenirea, din stările noastre, întocmai astfel?

Dar, mai spun Arimanii. Cînd două cursuri de apă se ’ntîlnesc, ce se întîmplă? Caută a-și afla lărgimea, împingîndu-se, hățîș, unul asupra altuia? Au nu-și împreună undele, ca mai vîrtos astfel, să sape țărnișurile și stavilele, ce le-ar propi desfășurarea? Și cum fac undele apelor, cînd se ’mpreună, deasjiderea fac toate faptele Firii, de-o aceeași asemănare. Largul desfășurării libertății fiecăruia, Arimanii înțeleg, să și-l afle ’n cîmpul tuturor celorlalte fapte ale Firii, tocmai printr’o deplină într’ajutorare între dînșii, precum arătarăm, că fac undele apelor, ce-și încrucișează cursurile.

Adunați într’olaltă, fiecare avînd acelaș scop, întruchipat pentru toți în scopul obștesc al desăvîrșirii vieții tuturor, purced într’o neturburată ’nțelegere, să-și lărgească cîmpul libertății, adică al plinului vieții lor, măcinînd în juru-le împrejurările, ce li-s potrivnice, sau prin doborîrea cărora, putea-vor să calce o treaptă mai sus, mai în plin și ’n mai spre largul vieții.

Iată, cititorule, tot temeiul înțelepciunii arimane. El nu purcede din vorbăriile, sau năzăririle sterpe ale unor creeri aprinși ca toate „filosofile” stărilor noastre, ci din cunoașterea de-aproape a vieții întregului cuprins al Firii, din care viața omenească nu-i decît o biată umbră, ce va să-i urmeze mersul aceleia. De aceea, Arimanii înțeles-au, că numai printr’o astfel de alcătuire obștească, care să le cheazăsue viața, prin viața

chezășuită a fie-cărui ins, numai o atare orîndă răspunde însă-și orîndei tuturor lucrurilor din cuprinsul Nemărginirii, ce-și potrivește mersul prin dreapta cumpănire a tuturor firisoarelor, ce-i alcătuesc felurimea fețelor ei, văzute și nevăzute de ochii noștri.

Am ajuns, cititorule, la ’nceerea lucrării noastre. Acum, cînd vei închide această carte, întoarce-ți privirile ’n adîncul cugetului tău, judecă și alege. Și de vei fi omul îndurerat de zădărnicia zavistiei omenești, ce ’ntunecă și zăbovește toată viața de-aproapelor tăi, atunci nu vei pregeta nici-o clipă întru a le arăta calea desăvîrșirii, libertății și-a ’ntregii lor vieți, calea cea minunată, așa de cuminte măestrită de ’nțelepciunea Arimanilor. Și cînd, toți din toate părțile, oamenii se vor îndruma pe-această luminoasă cale, omenirea ’ntreagă alcătui-va o Arimania, cît și-i Pămîntul de mare, iar popoarele lumii își vor oglîndi înțelepciunea bunei lor înțelegeri în icoana unui aceluiași *Mare Sfat al Omenirii*, ce va închea „Pacea și Bunăvoirea între oameni”, precum strălucirea Soarelui zămislește viața ’ntregului Pămînt.

PENTRU POMENIRE

Lucrarea de față, *Arimania*, nu și-ar fi văzut lumina fără buna-voitoare stăruință, morală și materială, a celor ce-i însemnăm aici, cărora le mulțumim pe această cale :

I. Mirescu, București, care a știut să-i strecoare manuscriful printre spângile Văcăreștilor.

Dumitru Aricescu-Moreni, care ne fu de mare sprijin moral în tainița Văcăreștilor, și apoi tot astfel material, în cursul tiparirii,

Apoi :

Gherasim Lefcaditis, șeful tehnic și *Ioan Gheorghiu*, contabilul tipografiei Românești, Brăila, cari prețuindu-ne lucrarea, fără multă precupețire, și-au luat sarcina s'o tipărească.

Precum și următorii, fieștecare, după puterea bunei lor voinți:

Dumitru Vasiliu, Brăila.

Gh. Vastte, Brăila

Vasile Antohi, Brăila.

Nicu Constantinescu, Brăila.

Nae S. Vasilescu „

M. Ackerman „

I. Dumitrescu-Bătrînu, „

I. Morghenstern, Galați

Petre Panteli, „

Gh. Costescu, „

Gh. Florescu, Ploești.

N. Bontilă „

Const. Mănescu „

Iar pe de-asupra tuturor, însă-și umbrei neuitatei mele mame *Maria*, născută *Ilie Popa-Preda*, din satul Metoleu-Buzău, prin micul dar, ce s'a îngrijit a lăsa odraslelor sale.

I. N.-N.

CUPRINS

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI	5
REPERE CRONOLOGICE	9
CUVÂNT ÎNAINTE.	15
Cine a fost Iuliu Neagu-Negulescu?	15
Text și context	17
Privire de ansamblu asupra Arimaniei	18
An-arhie, anarhie, anarhiști	20
Țara <i>Bunciințelegeri</i> : o Românie anarhistă?	21
Cunoaștere, libertate, armonie, an-arhie	22
NEOBOSIT! Iuliu Neagu-Negulescu - o viață dedicată eliberării și emancipării celor asupriți	27
Un fiu de țăran devine anarhist	28
„Centrul mișcării anarhiste din România”	31
Publicistică anarhistă și agitație sindicalistă	33
Atacul reacționar împotriva mișcării muncitorești	40
Lumină, Unire, Libertate.	44
Membru fondator al Partidului Comunist.	47
Publicistică neobosită pentru eliberare și autodeterminare	50
Panait Istrati & Iuliu Neagu-Negulescu	51
Ultimii ani	52
O viață de luptă prin cuvânt și prin faptă	53
ARIMANIA, ARIMANI ȘI ARIMANCE.	57
Trei ipoteze cu privire la originea termenilor	57
Câteva observații preliminare	58
1. Armonie și catharsis	60
2. Bandiți, haiduci și soldați: <i>haramini</i> și <i>harami</i> , <i>ari-manni</i> și <i>arimanii</i>	63
3. <i>Übermensch</i> și geniul cel rău.	68

Întretăiere.	73
Întoarcere în Arimania	75
ARIMANIA, 2018	77
1. Privire de ansamblu asupra Arimaniei.	79
2. Ocupațiile arimanilor	87
3. Lucrarea pământului la arimani	95
4. Industriile sau prefacerea roadelor Pământului.	102
5. Păstrarea și împărțirea bunurilor	109
6. Lucrări de artă, clădiri și monumente	116
7. Sfaturile - alcătuirea lor și legăturile dintre ele	123
8. Înțelesul „proprietății” la arimani	133
9. Legi, tribunale, pușcării, morală, spitale.	142
10. Rândul dragostei	151
11. Creșterea copiilor	159
12. Școli și ucenicie	167
13. Serbări și petreceri.	175
14. Temeiul înțelepciunii arimanilor, călăuză de bună înțelegere între toți oamenii.	180
ARIMANIA, 1923	187
1. Priviri în larg asupra ARIMANIEI.	189
2. Îndeletnicirile Arimanilor	197
3. Lucrarea pământului la Arimani	205
4. Industriile sau prefacerea roadelor Pământului	212
5. Păstrarea și împărțirea bunurilor	219
6. Lucrări de artă, clădiri și monumente	226
7. Sfaturile, Alcătuirea și ’nlanțuirea lor	233
8. Înțelesul “proprietății” la Arimani	243
9. Legi, tribunale, pușcării, morală, spitale.	252
10. Rîndul Dragostii	261
11. Creșterea copiilor	269
12. Școli și ucenicie	276
13. Serbări și petreceri.	284
14. Temeiul înțelepciunii Arimanilor, călăuză de Bună ’nțelegere ’ntre toți oamenii.	289

Au apărut deja:

BROȘURI

I. În română

1. *A. Răvășel* – Mircea Rosetti
2. *Adina Marincea* – Asta (nu) e o poveste de dragoste! LoveKills, punk și primii 20 de ani de anarha-feminism în România
3. *Adrian Tătăran* – Panait Mușoiu
4. Anarhie relațională, nu libertarianism! Mic ghid de re-imaginat relațiile noastre de zi cu zi
5. Anarhismul și vechea mișcare socialistă
6. *Andie Nordgren* – Anarhia relațională (introducere de *hopancarusel*)
7. Anuarul Anarhivei 2020
8. *bell books* – Să înțelegem patriarhatul
9. *Carolina Vozian* – Carte, cocon, cochilie, cameră, chirie
10. *CCRI / EZLN* – O declarație pentru viață și alte texte (2020-2021)
11. *Chiara Bottici* – Anarhafeminism: către o antologie a transindividualului
12. *Colin Ward* – Anarhismul ca teorie a organizării
13. *CrimethInc* – Vot vs. Acțiune Directă
14. *Cristian-Dan Grecu* – Csipike – piticul comunist
15. *David Graeber* – Ești anarhist/ă? Răspunsul te-ar putea surprinde!
16. *David Graeber* – Noii anarhiști
17. *David Graeber* – Speranța în comun
18. *Dennis Fox* – Anarhism și psihologie
19. Slogane din mai 68
20. *Emma Goldman* – Căsătorie și iubire
21. *Emma Goldman* – Gelozia: cauze și posibile remedii
22. *Emma Goldman* – Nu există Comunism în URSS
23. *Errico Malatesta* – Anarhia
24. *Giorgio Agamben* – De la un stat al

- controlului către un praxis al puterii destituate
25. *Institutul pentru Studii Anarhiste* – Genul
 26. *Ionuț-Valentin Cucu* – Kurzii, între naționalism identitar și federalism libertar
 27. *Lucy Parsons* – Principiile anarhiei
 28. *Martin Veith* – Neobosit! Iuliu Neagu-Negulescu
 29. *Mechel Stanger* – Amintirile unui anarhist din România
 30. *M.E.K.A.N.* – Demoni Dansatori: cuetări provizorii asupra mișcării free party siciliene
 31. *Mihail Bakunin* – Catehism revoluționar
 32. *Murray Bookchin* – Municipalismul libertar
 33. *Murray Bookchin* – Revolta marinarilor din Kronstadt
 34. *Philip Richlin* – 10 reguli pentru o societate non-violentă
 35. *Piotr Kropotkin* – Ordinea
 36. *Robert Graham* – Ideea generală a Revoluției la Proudhon
 37. Sub același acoperiș: Antologia revendicărilor și analizelor pentru dreptate locativă - o perspectivă intersecțională în contextul pandemiei COVID-19
 38. Suprerealism și anarhism
 39. *Veda Popovici* – Poliția Ucide! Practici și principii pentru o solidaritate feministă anti-represiune
 40. *Vlad Brătuleanu* – Anarhismul în România

II. În maghiară

41. A Combahee River Collective Nyilatkozata
42. *Adina Marincea* – Ez (nem) egy szerelmi történet! LoveKills, punk és az anarhafeminizmus első húsz éve Romániában

43. *Angela Davis* – Reformáljuk meg vagy számoljuk fel a börtönöket?
44. *Audre Lorde* – A düh használatáról: a rasszizmusra válaszó nő
45. *Audre Lorde* – Életkor, rassz, osztály és nem: Nők újradefiniálják a különbséget
46. *bell books* – Feminista politika
47. *bell books* – Megérteni a patriarhátust
48. *Carmen Gheorghe* – Fejünkbe húzzuk a szoknyáinkat a roma feminizmusért
49. *Carolina Vozian* – Könyv, kéglí, kéreg, kuckó, kvártély
50. *CrimethInc* – Az én mint Másik. Reflexiók az öngondoskodásról
51. *David Graeber* – Te anarchista vagy? A válasz meglephet!
52. *Georgiana Aldessa Lincan* – A fehér privilégium felhasználása a társadalmi igazságosságért folytatott harcban
53. *Giorgio Agamben* – Az ellenőrző államtól a destituáló hatalom praxisáig
54. Határonkon átívelő feminista manifesztum
55. *Két Dűsznómia* – A személyes egyben politikai – javaslatok baloldali aktivista körökben alkalmazható jó gyakorlatokra
56. *Kimberlé Crenshaw* – Az interszekcionalitás sürgőssége
57. *Vincze Enikő* – Küzdelmek a társadalmi reprodukció terén világhírű idején: Lakhatási igazságosság Romániában
58. *Murray Bookchin* – Libertárius municipalizmus
59. *Oana Dorobanțiu* – Szövetségesség és performativitás: mit jelent szövetségessnek lenni?
60. *The Ongoing Collective* – Anarhafeminista Manifesztum 1.0

III. În engleză

61. *Adina Marincea* – This is NOT a love story! LoveKills, punk and the first 20 years of anarha-feminism in Romania

62. *Cosmin Koszor-Codrea* – Science popularization and Romanian anarchism in the nineteenth century
63. *Cristian-Dan Grecu* – Csipike – the Communist Pipsqueak
64. *M.E.K.A.N.* – Ecstasy in the time of cholera
65. *Vlad Brătuleanu* – A Brief History of Anarchism in Romania
66. Essential Strike Manifesto for the 8th of March / A nélkülözhetetlen sztrájk március 8-i manifesztuma / Manifestul grevei esențiale de 8 martie

IV. Alte limbi

67. *M.E.K.A.N.* – Ekstase in Zeiten der Cholera
68. *Veda Popovici* – La Police assassine ! Pratiques et principes pour une solidarité féministe contre la répression.

CĂRȚI:

I. În română

1. Nicolas Trifon: un parcurs libertar internaționalist – interviuri
2. *Henry David Thoreau* – Walden
3. *Iuliu Neagu-Negulescu* – Arimania
4. *Mihail Bakunin* – Dumnezeu și Statul

Pagini Libere este un colectiv editorial anarhist

Suntem un colectiv descentralizat, autonom și organizat non-ierarhic. Scopul nostru este acela de a oferi publicații (cărți, broșuri, fanzine etc.) în limba română și, uneori, în alte limbi, în ideea de a populariza și inspira viziuni și practici alternative la sistemul actual, capitalist și autoritar.

Tradiția libertară a fost întotdeauna una în care pamfletele, tipăriturile clandestine și materialele tipărite rapid și pe ascuns au circulat liber, neîngrădit. Continuând această tradiție, materialele publicate de către Pagini Libere pot fi folosite, adaptate sau modificate de către oricine dorește acest lucru, însă nu cu un scop comercial. Cerem, pe cât posibil, persoanelor care folosesc materialele publicate de noi sau părți din acestea să specifice, într-o formă neintruzivă, sursa de unde au preluat materialele respective.

pagini-libere.ro

facebook.com/editurapaginilibere

instagram.com/paginilibere

editurapaginilibere@protonmail.com